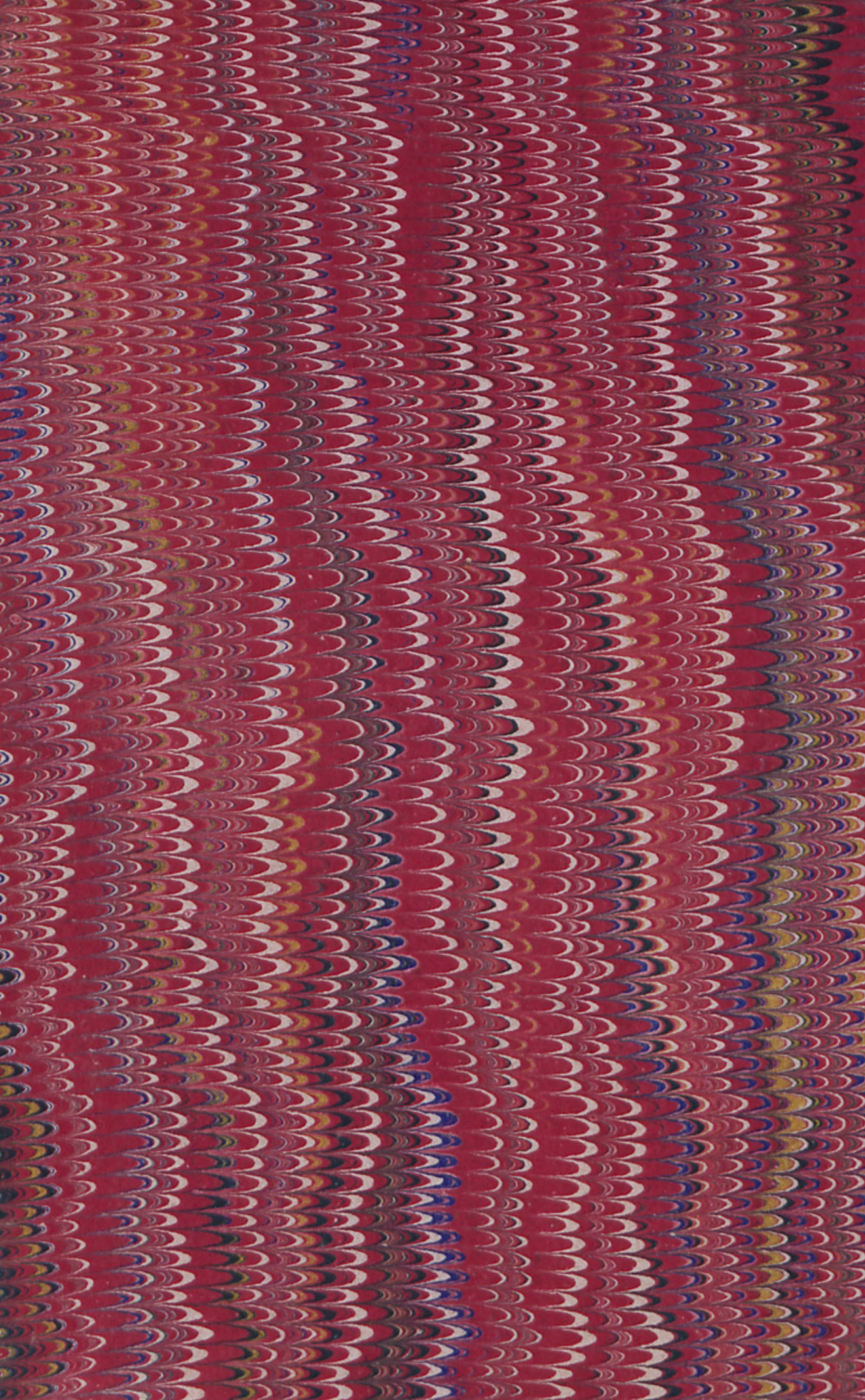
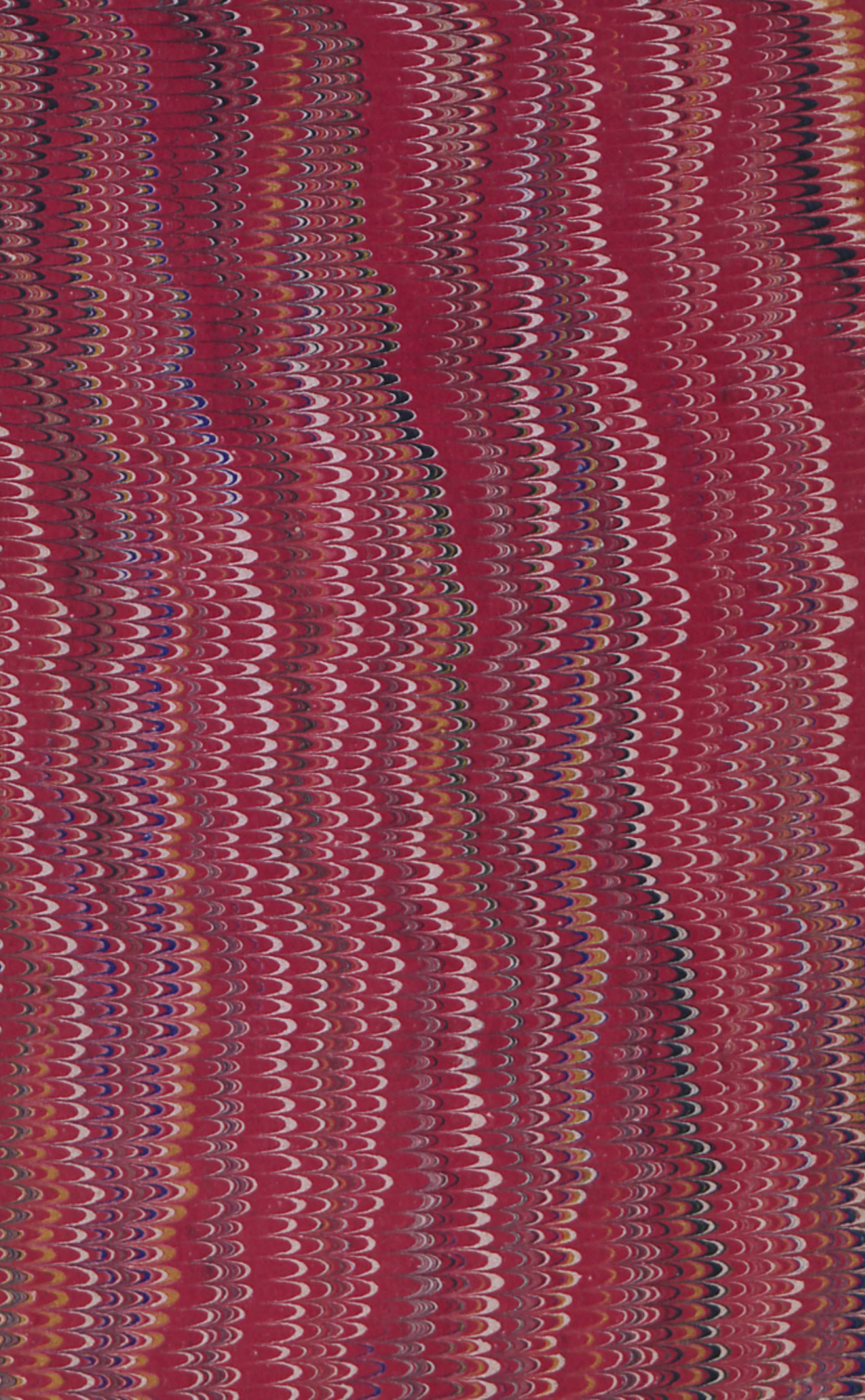

AZ
ORSZÁGOS
ERDÉSZETI
EGYESÜLET
ÉVKÖNYVE.

1868.

AZ
ORSZÁGOS ERDÉSZETI-EGYESÜLET
ÉVKÖNYVE

AZ
1868-ik

ÉVRE.

SZERKESZTI
BEDŐ ALBERT
EGYESÜLETI TITKÁR.

D. b. 153.

PEST, 1869.

NYOMATOTT BUDÁN, A MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY-EGYETEMI
NYOMDÁBAN. 1869.

12

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

ÉVKÖNYVÉ

1868

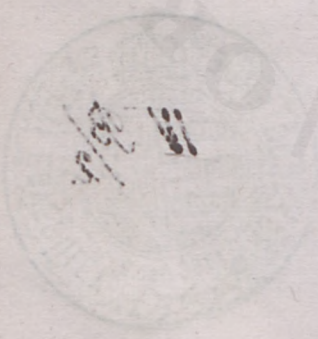
1868-1869

ÉVRE

BEAD. ALBERT
1868-1869

1868-1869

1868-1869

NYOMTATOTT BUDA, A MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK

T a r t a l o m.

	Lap.
Az egyesület alapszabályai	1
Az 1868. évi egyleti közgyűlés jegyzőkönyve	9
A mező- és erdőgazdaság számvitelének elköltönítése	76
Titkári jelentés az 1868. évi közgyűlésen	82
Az erdei szolgalmak megváltásáról és az erdei rendőrségről	89
Fészekedények rovar-pusztító madarak számára	99
Az 1868. évi közgyűlés folyama	106
A debreczeni erdők ügyében	112
Az egyesület alapítványi tőkéje 1868. sept. 23-án	119
Az 1868. évi erdészeti államvizsga	120
Az 1868. évi decz. 10-én tartott választmányi ülés jegyzőkönyve	121
Pénztári tudósítás az 1867-ik évről	124
Egyesületi felterjesztés a Pénzügyminister urhoz a hazai erdők egységes műszaki vezetése tárgyában	126
Erdőipar-ügyi Részvénytársaság	128
Pályázat az Erdészeti kis-tűkőrré	130
Egy régi vadászat	131
Az egyesület tagjai :	
I. Alapítók	132
II. Pártoló tagok	137
III. Évdijas tagok	138
IV. Tiszteletbeli tagok	152
Elhalt egyleti tagok	152
Az egyesület igazgató választmánya	153
A pénzügyminister szabályrendelete az erdőgyakornokok ügyében	154
Pártoló adományok az Erdészeti kis-tűkőrré	155
Tudósítás az egyesület t. cz. tagjaihoz	156

Tartalom.

1	Az egyesület alapvető feladata
2	Az 1868. évi egyesületi törvények
76	Az egyesületi jogszabályok története
82	Történeti feljegyzés az 1868. évi közgyűlésről
89	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
99	Főnöki feladatokról, főnöki jogokról, főnöki kötelességeiről
100	Az 1868. évi közgyűlési feljegyzés
112	Az egyesületi jogszabályok története
119	Az egyesületi jogszabályok története 1868-1899. évekig
120	Az 1868. évi közgyűlési feljegyzés
121	Az 1868. évi közgyűlési feljegyzés 10-án tartott üléséről és az egyesületi jogszabályokról
122	Történeti feljegyzés az 1868. évi közgyűlésről
123	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
124	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
125	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
126	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
127	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
128	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
129	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
130	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
131	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
132	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
133	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
134	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
135	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról
136	Az egyesületi jogszabályok megalkotásáról és az egyesületi jogszabályokról

Az Országos Erdészeti Egyesület ALAPSZABÁLYAI.

Az egyesület célja.

1. §.

Az Országos Erdészeti Egyesület célja:

A 2. §-ban meghatározott eszközök által az erdőgazdaság minden ága és az erdészeti magyar irodalom előmozdítására közrehatni.

2. §.

Az egyesületi célok elérésére következő eszközök szolgálандnak:

a) a tagoknak időszakonkénti gyűlései az ország különféle vidékein, erdőgazdasági ügyek fölötti tanácskozás végett;

b) lehető gyarapítása azon állapot ismeretének, melyben az erdőgazdaság összes ágai Magyarországon jelenleg léteznek s megismertetése azon akadályoknak, melyek azok kifejlésének útjában állanak;

c) az erdészeti magyar irodalom pártolása alkalmas erdészeti munkák kiadásának előmozdítása által;

d) jeles, de szegény sorsu ifjaknak az erdészetben való kiképeztetése.

e) alkalmas szakembereknek, az erdőgazdaság emelése érdekében, bel- és külföldön való utaztatása;

f) erdészeti magyar tanodáknak fölállítására és a létezők gyarapítására való közreműködés;

g) az erdőgazdaságot illető mindennemű tárgyak gyűjteményeinek és szakbeli könyvtárnak alapítása és szaporítása;

h) a kormány által az erdészeti egyesület elé terjesztett erdészeti kérdésekre adandó véleményezés;

i) az erdészet bármi ügyeire vonatkozó figyelmeztéseknek és javaslatoknak a kormány elé terjesztése;

k) az ország összes gazdasági egyesületeinek az erdészeti egyesülettel kölcsönös érintkezésre való fölszólítása, a mindkettővel közös érdekek kielégíthetése végett;

l) az erdőbirtokosok fölszólítására szakképzett egyéneknek erdészeti hivatalokra való ajánlása.

Az egyesület szervezete.

3. §.

Az egyesület pártfogó, tiszteletbeli és rendes tagokból áll, mely utóbbiak alapítók vagy évdíjasok.

4. §.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjául minden feddhetetlen és kellő miveltségű állampolgár választható.

5. §.

Rendes tagokat a közgyűlés vagy a választmány vesz fel, mely utóbbi esetben ez az új tagokat a legközelebbi közgyűlésnek bejelenti.

6. §.

Tiszteletbeli tagokul a választmány ajánlatára, a közgyűlés oly kitűnő egyéneket választ, kik vagy ezen egyesület vagy pedig általában az erdőgazdaság emelése körül különös érdemet szereztek maguknak.

7. §.

Külföldiek rendes vagy tiszteletbeli tagokul csak a hazai kormány megerősítésének fönntartása mellett választhatók.

8. §.

Alapító tagokul azon egyének, községek vagy egyesületek tekintendők, kik az egyesület részére legalább 100 forintnyi tőkét készpénzben vagy 5%-os hitel-papirokból letesznek vagy az alapítványi tőkéből kötelezvényt állítanak ki s attól évenként 5%-nyi kamatot pontosan fizetnek. Ily alapítványi tőkék a választmány által csak az esetben mondhatók fel, ha a kamatok pontosan nem fizettetnek.

Készpénzben letett tőkék a hazai hitelintézetek valamelyikénél kamatozólag elhelyezendők.

9. §.

Évdíjas tagok azok, kik 3 évig 5 forintnyi évi illeték fizetésére az egyesületbe való belépés által magukat kötelezik.

Az egyesületi tagok jogai és kötelességei.

10. §.

Az egyesület a maga tagjait a következő jogokkal ruházza fel:

a) minden egyesületi tag résztvehet az egyesület választmányi- és közgyűlésein s azonkívül az igazgató választmányhoz bármely hazai nyelven javaslatokat küldhet be;

b) a közgyűlésben minden tagnak szavazati, a választmányi üléseken pedig csak véleményezési joga van;

c) tiszteletbeli tagok a rendes tagok jogaival birnak;

d) minden tag az egyesület részéről a válaszmányi és közgyűlések jegyzőkönyveit valamint az egyesület évkönyvét is ingyen kapja, s azok útján évenként a pénztár állapotaáról s a zárszámadásokról is tudomást nyer; a jegyzőkönyvek és évkönyv megküldése a tagsági díj lefizetése mellett posta-utánvétellel történik,

e) az egyesület könyvtárát s másnemű gyűjteményeit minden tag az ügyrend szerint használhatja.

11. §.

A közgyűlés jogában áll azon egyesületi tagokat, kik a 4. §. értelmében kifogás alá vehetők az egyesületből kizárni.

12. §.

A felsorolt jogok élvezete kiterjed:

a) az alapító tagoknál élethossziglan,

b) az évdíjas rendes tagoknál a 9-ik §-ban megjelölt lekötöttségidő tartamára.

Az egyesületbe lépés bíróság előtt is kötelező. A hátrálékban lévő illetékeket az egyesület az általa szabadon választandott bíróság előtt sommás szóbeli per uton behajtja.

Az egyesületi év január 1-jével kezdődik, s így az évközben belépő tagok kötelezettsége ugyanazon év január 1-jétől számíttatik.

Egyesületi igazgatás.

13. §.

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgatási székhelye Pest. A rendes igazgatás, igazgató válaszmányra van bízva.

14. §.

Az Országos Erdészeti Egyesületet hatóságok, és mások irányában az elnökség képviseli; az vezeti a választ-

mány közreműködésével annak minden ügyeit az alapszabályok s a közgyűlésen hozott határozatok értelmében.

A választmány az egyesület elnökéből, 2 alelnökből, 12 választmányi tagból s a titkárból áll. Ezeket, a titkárt kivéve, a közgyűlés 3 évre választja; még pedig az elnököket általános, a választmányi tagokat pedig aránylagos szótöbbséggel.

A választmány tagjai, kivéven a titkárt, ezen tiszteletbeli hivatalaikért semmi fizetést sem huznak.

Titkárt és őrnököt a választmány választ és azok munkakörét is az szabja meg; fizetésöket pedig a közgyűlés állapítja meg.

A választmány tagjainak, nemkülönben azon szakférfiaknak úti költségeik, kik megbízatás folytán az egyesület érdekében eljárnak, megtérítettnek.

Köz- és választmányi gyűlések.

15. §.

Ugy a köz- mint a választmányi gyűléseken az elnök, ennek távollétében az alelnökök egyike, mind a három elnök jelen nem létében pedig a köz- vagy a választmányi gyűlés által általános szótöbbséggel választott tag elnököl.

16. §.

A köz- valamint a választmányi ülések is határozatokat általános szótöbbséggel hoznak. A szavazatok egyenlő száma esetében az elnök szavazata dönt.

17. §.

A választmány határozatokat csak úgy hozhat, ha az elnökön és titkáron kívül legalább 3 választmányi tag van jelen.

18. §.

A közgyűlés rendes vagy rendkívüli.

A rendes közgyűlés évenként egyszer, választmányi ülés pedig legalább évnegyedenként tartatik; **rendkívüli közgyűlések** tartását sürgős esetekben az elnök vagy választmány határozza el.

A rendes valamint a rendkívüli gyűlések a hazai kormányoknak bejelentendők.

Az egyesület minden gyűléseiből politikai kérdések megvitatása ki van zárva.

19. §.

A rendes gyűlések tárgyai következők:

- a) jelentés az utolsó közgyűlés óta lefolyt ügyvezetésről,
- b) az évi számadás megvizsgálása,
- c) a jövő évi költségvetés,
- d) az egyesület vagyonát illető intézkedések,
- e) az egyesületi igazgatóság választása vagy kiegészítése,
- f) a jövő rendes közgyűlés helyének és idejének meghatározása,
- g) indítványok a jövő közgyűlés tanácskozási tárgyait nézve,
- h) javaslatok az egyesület céljai előmozdítására általában,
- i) az előbbeni közgyűlés által kitűzött vagy egyes tagok által az igazgató választmánynak 3 hónappal a folyó gyűlés előtt bejelentett tárgyak megvitatása,
- k) az egyesületi alapszabályok netaláni megváltoztatása, melynek esetében azok a hazai kormány új megerősítése alá terjesztendők.

20. §.

A rendes közgyűlések tárgysorozatát a választmány legalább 2 hónappal a gyűlés előtt hirdapok és az illető választmányi ülés jegyzőkönyve után teszi közé.

21. §.

Az egyesület csak saját ingatlan vagyonára vehet föl kölcsönt a közgyűlés határozata folytán.

22. §.

A közgyűlés jegyzőkönyvét aláírják az elnök, egy választmányi és az elnökség által kijelölt egy rendes tag.

Ügyvezető.

23. §.

A választmány minden közgyűlésre ügyvezetőül a gyűlés helyének közelében lakó tagot választ, ki a gyűlés tartamára a választmányba, mint annak tagja lép, s az elnök melletti helyet foglalja el. Az ügyvezetőnek választott tag neve a hazai kormánynak bejelentendő.

Választott bíróságok.

24. §.

Az egyesületi viszonyokból keletkező perlekedések választott bíróság által döntendők el, mely célra a perlekedő tagok mindenike egy bírót nevez s ezek maguknak elnököt választanak, melyre nézve ha azok meg nem egyezhetnének, az ajánlottak közt sorshuzás fog dönteni. A választott bíróság ítélete ellen fellebbezésnek nincs helye.

Ha a perlekedő tagok valamelyike bírót nem választana a perkérdés fölött sommás szóbeli eljárás útján, az egyesület által választandó rendes bíróság dönt.

Az egyesület feloszlása.

25. §.

Ha az egyesület fölakarna oszolni e kérdést először csak az egyesületi összes tagok egy harmadának jelenlétében tárgyalhatja s a jelenlevők legalább két harmadának szavazata által döntheti el. Ha a főntebbi célból kitűzött első közgyűlésen legalább egyharmada a tagoknak nem jelent meg, úgy azon időtől számítva 3 hónap múlva e tárgyban új közgyűlés hirdettetik, melyen a jelenlevők két harmada dönt.

Fölöszlás esetében az alapítványi tőkék az alapítóknak vagy ezek jogutódaiknak szolgáltatnak ki. Az egyesületi vagyon többi része fölött a közgyűlés hazai czélok javára intézkedik. Ebbeli határozatát az egyesület a hazai kormányoknak följelenti.

Ügyrend.

26. §.

Az alapszabályokhoz alkalmazandó ügyrendet a választmány dolgozza ki s megerősítés végett a hazai kormányhoz fölterjeszti.

Gróf Keglevich Béla

elnök.

Bedő Albert

titkár.

Ezen alapszabályok a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi Magy. Kir. Minister 1867. jun. 25-ről 2657. sz. a. kelt értesítése szerint Legfelsőbb-helyen jóváhagyattak.

Az Egyesület

1868. évi szeptember hó 20—24-ig Debreczenben tartott
közgyűlésének

Jegyzőkönyve.

Első ülés, szept. 21-kén.

Jelen voltak.

Rendes-tagok

Papi Balogh Péter egyleti alapító tag és a debreczeni gazdasági tanintézet igazgatója.

Blaschek Frigyes Károlyi gróf erdőmestere. N. Károly.

Böhm Ferencz egyleti alapító tag és erdőbíró. Sályi.

Brunner Károly erdész. Nyiradony.

Faller Károly k. erdőmester. Fuccine.

Fikker Albert m. kir. erdész. Kolozsvár.

Fröhlich Ágoston m. k. erdész. Mocsolyás.

Girsik János egyleti alapító tag, m. k. erdőtanácsos. Nagy-

Bánya.

Harsányi Gábor városi tanácsos, Debreczen város képviselője.

Haske Emil egyleti alapító tag és főerdész, Kassa város képviselője.

Huszly Károly prépost, alapítótag és a Nagyváradi káptalan képviselője. Debreczen.

Hermann Imre erdőmester. Rónya.

Hoffmann Sándor egyl. alapító tag, okl. erdész. Pilis-Maróth.

Joász Alajos m. k. erdész. Tokaj.

Kalvár Bálint erdész. Szedmerőcz.

Kádár István erdőmester és egyleti alapító tag. Pilis-Maróth.

Király Ferencz okleveles erdész. Debreczen.

Kis Sándor közgyűlési ügyvezető. Debreczen.

Kovács István erdész. Sipek.

Kovács Lajos polgármester, Debreczen város képviselője.

Kuchinka N. fölbirtokos. Nógrád.

Krivácsi Elek m. k. erdész. Sistarovecz.

Krug József főerdész. H. sznt Miklós.

Landerer Arthur alapítványi erdész, Czepléd.

Layrer Ferencz erdőgyakornok. Diósgyőr.

Laszly István egyleti alapító tag. Losonc.

Láng Gábor m. k. erdész. Apatin.

Leitner Elek okleveles erdész. N. Bánya.

Molnár Ágoston egyl. alapító tag és a szabolcsmegyei gazd. egylet képviselője.

Nagy György egyl. alapító tag. Mihályfalva.

Osterlamm Armin m. k. erdész. N. Bánya.

Pásztory Zsigmond gyors író. Pest.

Pintér Károly erdőmester. H. Pályi.

Récsei Pap Albert főerdész. Zsibó.

Ruttner Antal egyl. alapító tag és m. k. erdész. Ungvár.

Schmerl Sándor urad. erdész. Dárda.

Schweinitzer Ignác m. k. főerdész. Facset.

Sculteti Nátán m. k. erdőmester. Ungvár.

Simonffy Kálmán erdész. Debreczen.

Soltz Gyula erdészeti fogalmazó. Selmecz.

Schusztér József m. k. erdőmester. N. Bánya.

Stanislaw Simon m. k. erdész. Milova.

Szabó Adolf erdőgyakornok. N. Bánya.

Szoller Ignác erdőmester, — Bihar — Diószeg.

Szöcs Károly okleveles erdész és egyl. alapító tag. Kolozsvár.

Szőnyei István erdész. Igló.

Szunyoghy Albert egyleti alapító tag és a biharmegyei gazd. egyl. képviselője. Eszlár.

Tasnády István erdész. Debreczen.

Terbócs Bertalan városi erdőmester. Sáros-Patak.

Teselszky János, titkár. Pruszkau.

Tisza Lajos egyleti alelnök és alapítótag. Kovácsi.

Török Pál erdőmester és közgyűlési ügyvezető. Debreczen.

Trattner Mihály erdő bíró. Sajó-Lád.

Treis János egyleti alapító tag és erdőbíró V. Olaszi.

Ujházy Dénes alapítványi erdész. Mária-Nostra.
 Wágner Károly egyleti alelnök és alapító tag. Selmecz.
 Wessely János erdőinspector. Torna.
 Werner Sebestyén káptalani erdőmester. V. Olaszi.
 Wieser Alajos m. k. erdész. N. Bánya.
 Wokrzsal főerdész. Soborsin.
 Zachar József erdőmester. Edelény.
 Zivuska József erdész. Debreczen.
 Bedő Albert egyleti titkár. Pest.

Vendégek.

Berzeviczy Irnák földbirtokos Borsodmegyéből.
 Baranyai Miklós tanácsnok. Debreczen.
 Fráter Imre tanácsnok. Debreczen.
 Halászy Ferencz mérnök. Losoncz.
 Jekelfalussy Andor földbirtokos. Borsodmegyéből.
 Kargalicz Gyula gazda. Losoncz.
 Kerekes József főjegyző. Debreczen.
 Keresztesy Károly erdész. Debreczen.
 Keresztszegi Antal a magyar mérnök egyesület képviselője, főmérnök. Debreczen.
 Krenosz Rudolf mérnök. Szalonta.
 Márton Károly okleveles mérnök. Debreczen.
 Mészáros József tanácsnok. Debreczen.
 Nagy Ferencz tanácsnok. Debreczen.
 Okolicsányi Mihály földbirtokos. Rónya.
 Pulvermacher N. erdőmester. Erdő-Horváthi.
 Simonffy Imre főkapitány. Debreczen.
 Szathmáry Sándor főszámvevő. Debreczen.
 Újfalussy Soma mérnök. Debreczen.
 Tüdős József alszámvevő. Debreczen.
 Wargha János a magy. mérn. egyl. képviselője.

Wágner Károly egyesületi másod-alelnök, délelőtti 12¹⁰ órakor az ülést megnyitván, következőleg üdvözölte az egyesület tagjait:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

A mint egyrészt nagy örömemre szolgál, hogy Önöket mélyen tisztelt Uraim e nemes város vendégszerető falai közt üdvözölni sze-

renesém van úgy másrészt magam, s kétségkívül az egész t. gyülekezet, legbensőbb sajnálatát kell kifejeznem, hogy szeretetre méltó elnökünk, Keglevich Béla gróf urat körünkben nem tisztelhetjük, s fontos munkálkodásinkat biztos és páratlanul tapintatos vezetése alatt nem végezhetjük.

Nekem jutott a nehéz feladat egyesületünk jelen közgyűlésének tárgyalásait vezetni. Gyöngye erőm érzetében el nem mulaszthatom a mélyen tisztelt gyülekezet kegyes elnövezését előre is kikérni.

Az országos erdészeti egyesület ez idei közgyűlésének helyéül sz. k. Debreczen városát választá, nem csak azért mert érdekesebb s tanuságosabb erdészeti viszonyokat milyenekkel e vidék bír e nemben alig találhatni, nemcsak azért mert Debreczen sz. k. városa szívélyes magyar vendégszerető fogadásáról előre biztosítva volt, hanem főképen azért, hogy alkalma legyen egyesületünknek e város és környéke minden jóért és nemesért hevülő lakóit törekvésünk üdvös voltáról meggyőzni s e vidék erdészeit s mezőgazdáit célunknak megnyerni. Vajha ezen célunkat elérhetnők, s vajha itteni működésünk a jövőre minden nyom nélkül el ne enyészne. Egyedüli óhajtásom, hogy az előnkbe tett feladatokat a tudomány és tapasztalat világitó fáklyája mellett szakunk és a haza javára megoldjuk.

Ezzel az országos erdészeti Egyesület 1868-ik évi közgyűlését megnyitottnak nyilvánítom.

Elnök folytatólagosan mondja:

Alkalmat veszek egyszersmind a t. közgyűlésnek bemutatni először is szab. kir. Debreczen városa, a mi vendégszerető házi urunk képviselőjét: Kovács Lajos polgármester, és Harsányi Gábor tanácsnok urakat. (Éljenek!)

Megtisztelte továbbá közgyűlésünket a főtisztelendő nagyváradi káptalan, küldöttje Ngos Huszly Károly ur debreczeni kisprépost által, kit egyszersmind mint egyesületünknek újabb alapító tagját vagyok bátor bemutatni. (Éljen!)

Sziveskedett továbbá rólunk megemlékezni a magyar mérnök-egyesület is, mely magát közgyűlésünkön két küldött által képviselteti, ugymint: Keresztzegi Antal, Debreczenváros főmérnöke, és Varga János ur által. (Éljenek!)

Az alapszakályok 17. §-a értelmében közgyűlésünk rendes tárgyai közé tartozván a lefolyt év ügyvezetéséről szóló jelentés, ezt együletünk titkára lesz szives felolvasni.

Tisza Lajos: Mielőtt ez megtörténne, legyen szabad jelentenem, mikép a biharmegyei gazdasági egyesület is figyelemmel volt arra, hogy az orsz. erdészeti egyesület jelenleg tartja üléseit, miért is ezeken képviseltetni kívánta magát, és pedig alelnöke és néhány más tagja által, kik között engemet is felkért az itteni megjelenésre. Hogy a gazd. egyesület alelnöke ezt személyesen be nem jelenthette, oka ennek az, hogy már rég nem tartatván gazdasági közgyűlés, megbízást az alelnök nem kaphatott. Nem szeretném azonban, ha az egyesület azt hinné, hogy Biharmegye gazdasági egyesülete nem fogta volna fel kellően a szent ügyet, s nem kívánta volna magát képviseltetni; igen is kívánta, s ezért jelentem is meg. (Éljen!)

Papi Balogh Péter: Szintén van még néhány előadni való szóm. Meg vagyok bizva a helybeli kertészeti-testület részéről a t. közgyűlést legszívélyesebben üdvözölni. Van szerencsém magamat, mint annak képviselőjét, s egyszersmind mint az erdészeti egyesület újabb alapító tagját bemutatni. (Éljen!)

Elnök: A magyar mérnök-egyesület részéről egy irat érkezett be, méltóztassanak meghallgatni. (Halljuk!)

Bedő Albert egyleti titkár a magyar mérnök-egyesület következő üdvözlő iratát olvassa fel:

Tisztelt Közgyűlés!

Korunkban a hasontörekvésű egyletek és intézetek közti szellemi solidaritás legbiztosabb záloga annak, hogy a válvetett erőknak a közügy javára diadalt kell aratniok.

Ezen solidaritás élénk érzete az, mi a magyar mérnöki egyesületet az Országos Erdészeti Egyesület iránti rokonszenve tolmácsolására készíti, — elnöksége útján meleg szavakban adván ezen érületnek kifejezést.

S midőn ezen elnökség az egylet nevében reményét nyilvánítja az iránt, hogy az Országos erdészeti egyesület nemes és pártolásra méltó törekvéseinek befolyása és hatása által sikerülni fog hazánkat oda segíteni, miszerint ezt nem nagyon sokára, emelkedett kebellet és a hazafiui büszkeség magasztos érzetével „földi paradicsom”nak nevezhessük: szívéből óhajtja egyszersmind, hogy e nagy czél elérésére virágozzék, növekedjék és erősbüljön hazaszerte mindazon jó ügy, melynek zászlaját az Országos Erdészeti Egyesület eddig oly követésre méltólag lobogtatta.

Fogadja a tisztelt Közgyűlés a magyar mérnöki egyesület leg-
őszintébb üdvözlését!

Budán, 1868-iki September 6-ikán.

Sztoczek József

Kruspér István

alelnök.

titkári helyettes.

Kiss Sándor ügyvezető: Nekem jutott a szerencse, hogy
ügyvezetői állásomnál fogva a tiszt. közgyűlést üdvözljem; méltó-
táztassanak megbocsájtani, ha ennél fogva néhány perczet igénybe
veszek. (Halljuk!)

Lehetetlen elhallgatnom az örömet, melyet okozott bennünk
debreczeniekben a körülmény, hogy a t. orsz. erdészeti erdészeti egye-
sületet Debreczen városában megjelenni s köztünk látni szerencsénk
van. Ezen örömünk teljes és tökéletes lett volna, ha azon körülmény
közbe nem jön, hogy haza-szerte szeretett elnökünket, Keglevich
Béla grófot nem láthatjuk. E körülmény némileg zavarja örömünket;
de noha ez fáj, mindazáltal mégis örömünkre szolgál másrészt az,
hogy az egyesület t. tagjait, az ország különböző vidékeiről, ily szá-
mosan van szerencsénk tisztelhetni.

Az erdészeti testület, országos szempontból is, a tisztelet és be-
csülés tárgya, s ilyen volna még akkor is, ha az erdészeti ügy állása
semmi kívánni valót nem hagyna is hátra; de nálunk, hol a gazdál-
szat ezen nevezetes ága nagyon is sok kívánni valót hagy fenn, két-
szeresen kedves, és kétszeres tisztelet tárgya az, különösen Debre-
czen városa előtt, melynek vagyona egyik legfontosabb ágát az er-
dők képezik. Nem fogja tehát a t. közgyűlés rosz néven venni, ha
ismétlem a város részéről jövő szívélyes üdvözlést, s ha kimondom,
mikép e napokat, melyek alatt az egyesület t. tagjait közöttünk látni
szerencsénk van, életünk legszebb napjai közé sorozzuk, s szívünk-
ből kívánjuk, hogy a t. testület elnökét s minden tagját az Isten so-
káig éltesse. Magunkat a t. egyesület kegyességébe ajánljuk. (Élénk
éljenzés.)

Bedő Albert egyl. titkár előadja a lefolyt évre szóló titkári
jelentést. *)

Elnök: A felolvasott jelentésből kitűnik, hogy az erdők meg-
adóztatásáról szóló munkálat elkészítése végett kiküldött bizottság,
e tárgyban még nem juthatott eredményre. Ugy hiszem, a t. közgyű-
lés véleményével találkozom, ha kimondom, mikép a közgyűlés el-

*) L. a tartalomjegyzéket.

várja, hogy ezen munkálat a lehető leghamarább elkészíttessék. Helyeslés.

A jelentésből kitűnik továbbá, hogy az erdészeti kézikönyvre beérkezett három pályamű még eddig meg nem bíraltatott. A választmány nem volt azon helyzetben, hogy bíráló bizottmányt választhatott volna; a t. közgyűlés feladata, hogy a közbizalomnak megfelelő bizottmányi s illetőleg bíráló tagokat megválassza. E tekintetben bátor vagyok egy 5 tagu bizottmányt javaslatba hozni, melynek elnökeül Diváld Adolf pénzügyministeri osztálytanácsos urat, a bizottmány tagjaiul pedig: Scholz Rezső m. k. erdőtanácsost, Bedő Albert egyleti titkárt, Giller János gróf Esterházy tatai erdőmesterét, és Haske Emil Kassa városa erdőbiráját kérem fel. Egyszersmind a t. közgyűlés óhajtását vélem kifejezni, ha a bizottság irányában azon kívánságot fejezem ki, hogy a pályaművek megbíráásával lehetőleg siessen, hogy így azon hiány, melyet a tekintetben érezünk, a kézi könyvnek kiadása által minél előbb pótolva legyen. A közgyűlés mindkét ajánlatot elfogadja.

A pénztár állásáról tett jelentést a közgyűlés tudomásul vevén, az alapszabályok értelmében egy bizottságot kell megválasztanunk, mely az 1867-dik évi számadást tüzetes vizsgálat alá vegye s arról a közgyűlésnek jelentést tegyen. E bizottmány tagjaiul ajánlom Girsik János m. k. erdőtanácsos urat elnökül, Török Pál debreczeni erdőmester urat, és Blaschek Frigyes urat gróf Károlyi erdőmesterét, (Éljenek!) felkérvén a t. urakat, hogy minél előbb munkához lássanak s legkésőbb a zár-ülés alkalmával jelentésöket a közgyűlésnek beadják. Elfogadtatik.

A titkári jelentésből kitűnik továbbá, hogy választmányunk egy taggal kiegészítendő. Ez alkalommal azon sajnos jelentést is kell tennem, hogy egy legújabb tudósítás szerint egyesületünk első alelnöke, gróf Pálffy István ur, családi viszonyai és különböző elfoglaltatásai miatt, e tisztétől visszalépett, kötelességem tehát az alapszabályok értelmében a t. közgyűlést felhívni, hogy az első alelnököt, az ügyrend értelmében, titkos szavazás útján, még pedig szavazategyek beadása által sziveskedjenek megválasztani, s egyúttal a hiányzó választmányi tagot is, és azon esetre, ha netalán az első alelnöki tiszt egy választmányi tagot érne, egyszersmind egy póttagra nézve is méltóztassanak beadni szavazatukat. Hogy ezen választás végbemehessen, bátor leszek az ülést egy ¼ órára felfüggeszteni, hogy ezen idő alatt a t. tagok szavazategyeiket beadhassák; a sza-

vazatok összeszedésére pedig egy bizottmányt kérek fel, s ennek elnökeül Kiss Sándor ügyvezető urat, tagokul Harsányi Gábor és Kuhinka urakat.

(Az ülés felfüggesztetvén, a szavazat jegyek beadatnak s összámmittatnak.)

A szavazatjegyek összámmítása után újra megnyilván az ülés, Elnök jelenti, hogy a választás eredménye a következő: első alelnöknek Tisza Lajos ur választmányi tagokul pedig Mednyánszky Dénes báró ur és Scholz Rezső erdőtanácsos ur választattak meg. (Élénk éljenzés.)

S most legyen szabad örömemet kifejeznem aziránt, hogy a t. közgyűlés választmányunk legmunkásabb legtevékenyebb tagját tisztelé meg az első alelnökséggel. Szivemből üdvözlöm ezen választást, s kérem a t. első alelnök urat, méltóztassék az elnöklést átvenni.

Tisza Lajos, első alelnök, az elnöklést átvevén ekkép szólott:

Tisztelt közgyűlés! Valóban váratlan s meglepő reám nézve, hogy ki a jó szándékot, az erdészet iránti nagy hajlamot s előszereket kivéve, az eddig felmutatható eredménynél fogva semmi érdemmel nem bírok, a megtiszteltetés mégis engem érdemtelent ért; ha azonban a múltban érdemeket nem szerezhettem, iparkodni fogok legalább a jövőben, az irányomban nyilvánult általános bizalmat buzgó igyekezet által megköszönni. (Élénk éljenzés.)

Elnök: A tárgy-sorozat szerint a legközelebbi közgyűlés helye és ideje volna meghatározandó. Erre nézve Kassa sz. kir. város írtézt az egylethez meghívó levelet, s ugyanez alkalommal elhatározta, hogy kétszáz forinttal az alapítók sorába lép (éljenzés), fenntartván, hogy ezenkívül az eddig is évenként nyújtott 32 ft. rendkívüli segély ezután is az Egyesület pénztárába évenként beszálltassék. Felkérem a titkár urat legyen szives a meghívó levelet felolvasni.

Olvasztatik a következő meghívó levél.

Kassa szab. kir. város közönségétől.
4958. szám.

A magyar országos erdészeti egyesület mélyen tisztelt Elnökségének!

Debreczenben.

Midőn 1/2 alatt mellékelve egy 200 frtról szőlő alapítványi kötvényt átküldeni szerencsénk van, egész tisztelettel felkérjük a fent

czimzett Elnökséget, miszerint Kassa sz. k. város közönségének a m. országos erdészeti egylet alapítói sorába való beigtatását eszközöltetni méltóztatnék.

Egyuttal van szerencsénk 10 ftot, mint a fennebbi kötvény szerint a f. évre eső kamatjárulékot, úgy szinten 32 ftot mint rendkívüli segélyezési adományt a város részéről, és nevében oly tiszteletteljes kérelemmel megküldeni, miszerint az ezen összevegekről szöλλő nyugtát, méltóztatnék annak idejében e város tanácsához juttatni.

Végül egy kérelmet terjesztünk a fennnt tisztelt Elnökséghez, azon bizalomteljes reményben, hogy azt saját részéről is hathatós és sikerdús pártfogásában részeltetve, az országos erdészeti egylet közgyűlésének kiváló figyelmébe ajánlani kegyeskedend. Miután ezen hazánkra oly áldásos működésű egylet országunk több városát látogatásával szerencsélte, nálunk is felmerült azon óhaj, hogy az egylet irányában a magy. vendég szeretetet kitüntetve szemtanui lehessünk tudományos fáradozásainak. — S ez okból a város közönségéhezafüi barátsággal felkéri és meghivja az egyletet, miszerint jövő évi közgyűlésének színhelyéül Kassát és változatos és tanulmányozásra érdemes erdőségeket tartalmazó vidékét kijelölni sziveskednék.

Engedje remélnünk, hogy kérelmünk szives fogadtatásra talál e midön szives válaszát várjuk kiváló tisztelettel vagyunk.

Kelt Kassán az 1868. év September 11-ik közgyűléséből.
lekötelezettjei és kész szolgálói

Rimanóczy Ferencz
polgármester.

Loósz József
főjegyző és tb. tanácsnok.

Elnök: Azt hiszem, hogy midön az egyesületünk iránt tanúsított részvétért köszönetünket fejezzük ki, másfelől teljes örömmel fogadhatjuk el Kassa sz. kir. város szives meghívását, mert e város környéke erdészeti tekintetből oly fontos és nevezetes, hogy csak örvendhetünk ha alkalmunk lesz e vidéket közelebbről megismerhetni. (Helyeslés.) Méltóztatnak tehát beleegyezni, hogy az 1869. évi közgyűlés Kassa városában tartassék? Az Egyesület a jövő évi közgyűlésnek Kassán való tartását elfogadja.

Elnök: Indítványok tétele következik a jövő közgyűlés tárgyait nézve.

Wágnér Károly. A t. közgyűlés még nem nyilatkozott a jövő közgyűlés ideje felől. Minthogy alkalmam volt több oldalról nyilatkozatokat hallani, hogy szeptembernek inkább elejére mint végére kellene a jövő közgyűlés idejét kitűzni: talán jó lenne ha a t. tagtársak ez iránt nyilatkozni méltóztatnának.

Elnök: Jó volna az idő meghatározását a választmányra bízni, mert bajos egy évvel előbb, a teendőt meghatározni. Vannak sokan az egyesület tagjai között, kiknek megjelenése igen kívánatos, s hogy ezt elérhessük, jó lenne talán az idő kitűzését mint mondám a választmányra bízni. Helyeslés.

Most talán átmehetünk arra, hogy valaki a jövő közgyűlésre bizonyos tárgyat kívánná kitűzetni, eziránt nyilatkozzék.

Bedő Alb. titkár: Ez iránt talán jó lenne szintén a választmányt megbízni, s felkérni a t. tagokat, hogy indítványaikat a választmányhoz küldenék be.

Wágnér Károly: Legyen szabad megjegyeznem, mikép igen kívánatos volna, hogy a t. tagtársak a tanácskozás alá veendő tárgyak iránt nyilatkoznának, mert a választmány nincs azon helyzetben, hogy az ország különféle vidékein felmerülő kérdésekről magának tudomást szerezhetne. Kérem tehát méltóztassanak a választmányt e tekintetben istápolni s javaslataikat beküldeni. (Helyeslés.)

Elnök: Kimondja az egyesület azon határozatát, hogy a jövő évi közgyűlés idejének az alapszabályok értelmében való kitűzése a választmányra bízatik, s hogy az egyesület köszönettel veendi ha tagjai és más az erdészeti ügyei iránt érdeklélő ügybarátok is a véleményük szerint korszerű tárgyalásra méltó erdőgazdasági kérdések iránt javaslataikat a választmánynak előterjesztik.

Ezután a jelen közgyűlésre kitűzött erdészeti kérdések tárgyalása vette kezdetét.

Első és második kérdés: „Közlemények a Bihar- és szomszédmegyei erdészeti viszonyokról, úgymint: az erdők állapota, művelése, az erdei gomnövények terjedésének meggátolása, az erdők használata, a fafogyasztás, faarak, munkabér és az erdők jövedelme felől.“ „Közlemények a Bihar- és szomszédmegyei erdők mellékhasználatairól, különösen a makkoltatás, gubicsszedés és hamuzsirfőzés módjáról, terjedelméről és jövedelméről.“

Ezen tárgybevezetését Török Pál erdőmester ur szíveskedett elvállalni.

Török Pál Debreczen város erdőmestere előadja az alábbi értekezést.

Sz. kir. Debreczen város erdőségeinek rövid leírása az erdőségek tér-táblázata.

Folyó szám	Az erdős puszták megnevezése	Tisztás		Erdőség		Összes térnagyság	
		1600 ☐ hold	☐	1600 ☐ hold	☐	1600 ☐ hold	☐
1	Nagy erdő . .	137	510	2208	323	2345	833
2	Savós-Kút . .	509	681	704	1204	1214	285
3	Ohát	235	915	100	000	335	915
4	Pacz	1234	790	980	250	2214	1040
5	Bánk	3622	1540	3352	310	6975	250
6	Haláp	6771	410	4427	1170	11198	1580
7	Fantsika	2385	1190	1120	1260	3506	850
8	Nagy-Csere . .	4715	300	2911	1090	7626	1390
9	Mónostor . . .	133	240	705	910	838	1150
10	Apafa	8	250	394	600	402	850
11	Gút	4775	1049	4144	525	8919	1574
Összesen . .		24528	1475	21049	1242	45578	1117

Sz. kir. Debreczen város erdős pusztáinak összes területe, a fenn kiírt táblázat szerint 45,578 kat. hold és 1117 négyzet-ölet térszen, melyből 24,528 hold és 1475 ☐ némi részben kaszáló, némi részben pedig mint szántóföld használtatik; az ezen tisztások között lévő erdő 21,049 hold 1242 négyzet-öl tölgyerdőt térszen, $\frac{1}{10}$ részben nyár-, nyír, juhar, és köris fákkal elegyes. Az említett összes erdőterületből 14,093 hold 795 ☐ I. és II-ik osztályu meglehetősen zárolt, — 6956 h. 1242 ☐ pedig (mely az erdőségeken elterülő sivó homok pusztákat és emelkedettebb homok halmokat eltörpült fákkal fedi) III-ik osztályu, s igen gyér zárlatu.

Talaja általán véve fővényes homok, kivévén az ugy nevezett Nagy erdőt és Pacznak egy részét, mely jó termő fekete homok.

Az ugy nevezett Nagy-Csere, Haláp, Bánk és Fantsika erdőterületek lapos erdei és tisztái, az 1860-ik árvizes évek előtt, a felsőbb vidéki folyók kiáradásai által öntettek el, mely kiáradások az erdei fákra az időben igen jótékony hatással voltak, a 10 év óta tartó nagy szárazság miatt azonban ezen erdei és laposak tökéletesen kiszá-

radván, különösen a homokos hátsabb helyeken, több holdakra menő erdőterületek száradtak ki mindenkor különbség nélkül a folytonosan tartott nagy szárazság miatt, helyenként pedig csupaszályosak kezdenek lenni.

A fent irt erdős pusztákon szétterülő állabok, mint községi birtokok használatnak, a közte elterülő tisztások azonban polgári magánbirtokok lévén, természetes, hogy a községi erdők ezen helyi viszonyoknál fogva, többé területileg nem nagyobbíthatók, annak tisztás részei nem erdősíthetők.

A községi erdőből való faizás, vagy is polgári failyetmény meny nyisége, úgy nemkülönben az osztó kulcs ez ideig nem volt tökéletesen meghatározva, miután a mennyiség 5—6 ezer bécsi öl között változott, és miután az elmúlt években hol az adó, hol az ingatlan birtokhoz aránylag, ez évben pedig épen a belső telek után osztatott ki 5500 bécsi ölfa; miden polgár illetménye után vágatási és felügyeleti költség czim alatt minden öltől 2 frtot tartozván a városi pénztárba befizetni.

Nyári legeltetés — kivéven az 1863. és 66-ik inséges éveket, ez ideig nem létezett; — téli legeltetési jogát] azonban, (a makk és gubics termő évek kivételével — mely igen ritkán ugyan, de a termő években, a városi pénztár javára árverésen szokott eladatni) mindenki azon arányban, mint az a külső közös legelőre birtok aránylag meghatározottat, October 15-től kezdve Aprilis 24-ik napjáig gyakorolhatja át aljában az egész erdőségeken, kivéven a vágás téreket, melyek 7 esztendeig maradnak tilalom alatt, hol nem csupán a legeltetés, de az erdőségek között lévő tisztások szántása is — bár ha polgári magánbirtokot képez — szorosan tiltatik.

Rendőrségi tekintetben, az 1867-ik év Junius 1-től 1868. Junius 1-ig — egy év alatt, az erdő felügyelő személyzet által, az erdőségeken elkövetett 149 kihágási és facsempészeti ügy jelentetett be a mezei rendőr kapitányi hivatalhoz, melyekért 680 afrt büntetés-pénz vétetett: ezen kihágási ügyek nagyobb része inkább a hulladék és az erdőségekben helyel helyel kiszáradt szálak elcsempészésére vonatkoznak, és ritkán a fenálló fákra.

Az úgynevezett Nagy erdő — mint a városhoz legközelebb álló és legjobb talaju erdő, hogy nagyobbyszerű épületi fákat és hid-deszkákat szolgáltatasson ugy a város, mint magánosok szüksége fedezésére 120 éves fordában mint szálerdő kezeltetik, hol vetés általi erdőnevelés gyakoroltatik, mely a régi nedvesebb években türhető

eredményenyl foganatosított is, de a közelebb elmúlt száraz években igen kevés vagy semmi sikert nem mutatott, sőt a legközelebb elmúlt évek alatt e végett még kísérlet sem tétetett; a mult ősszel azonban már 50 katas. hold osztatott ki a szegényebb sorsu lakosok között ortás ér ertés végett. Többi erdeink két kir. erdőfelügyelőségi hivatalnok által az 1843-ik évben a város részére készített becslés nyomán 60 éves fordában kezeltenek, mely beosztás szerint évenként 416 kat. hold vágandó, ezen nem annyira a fatömeg mint csupán a terület beosztását tartalmazó tervtől — miután az állabok minősége, zárata nagyon különbözők, s így az egyik évben vágandó 416 hold alig ad 4—5 ezer bécsi ölfát, míg a másik 416 hold 16—17 ezer ölfát szolgáltatna — a területi beosztástól eltért a kezelő erdészi hivatal, hanem a 60 éves fordára évenként eső 11—12 ezer bécsi ölfát vágatják; ezen külső erdők a törzsek és gyökök kihajtásai által újbolíthatnak, és a halápi 1—2—3 éves vágásoknál — mely vágásterek jelenleg szigorú felügyelet alatt állanak, legalább a helyi viszonyok lehetőségeig a lelegettetéstől megkíméltettek, — a túlságos szárazság daczára is szép hajtások mutatkoznak; ellenben a bánki 6—10 éves vágásokat a késői fagyok, — több ízben pusztító égések, de különösen a száraz inséges években a szükség által is kényszerített lelegettetések igen megrongálták.

A favágatást mindenkor az erdőmester felügyelete alatt a járási erdész vezeti, a vágástéren összerakott ölfák az erdőmester, a járási erdész, egy erdőfelügyelő városi tanácsnok és két kinevezett képviselő által a favágóktól átvétetvén, a képviselő testületből — magok által választott két képviselő, úgynevezett faosztó biztos — számadása és felelőssége alá adatik át, kik a meghatározott! polgári feleltményt az egyesek részére kiosztják; a fennmaradt ölfák mennyiség raktárakba szállíttatván, a város gazdai hivatal számadása alá tétetik eladás végett a városi pénztár javára. Ugy a tüzi, mint az épületi fák a város lakosai által használtatnak fel. Egy bécsi öl tüzi fának ára — valamint a fuvarbér — a vágástereknek a várostól távolságához képest, különbözők, a mennyiben 6—8 ftig változnak, házhoz szállítással jelenleg 12—13 frt; a nyárfa a vágás terén — mely csekély ára miatt faraktárba nem szállíttatik — 3 frt. Az épületi fák egy része 9 és 12 láb hosszúságu darabokra vágva és csomókba összerakva a tüzi ölfák ár-arányában adatik el a lakosok részére, — más része pedig szálanként becslés útján, egy köbláb a fa minősége szerint 14—20 krral számítva. Egy bécsi öl tüzi fának vágatási díja

80 krajczártól 1 forintig számítható: 1 szál fa kidöntéseért 10 krajczár fizetetik.

Ez ideig tett tapasztalatok szerint — miután az akép legalkalmasabbnak tapasztaltatott a homokos helyek beerdősítésére, itten is voltak ákászos faiskolák, de ezen faiskolák csupán az erdővédek lakházainál voltak néhány négyszegöl területre szorítva, melyekből ez év tavaszán — a jelenlegi erdőszemélyzet által, az idegen helységek határvonalainál elnyuló árkok partjaira és a város birtokában lévő homokos tisztás helyek beerdősítésére 32 ezer darab ákász csemete — melyek igen szépen díszlenek — ültetettet el: de a fent említett czélok nagyobb mérvben leendő tetjesíthetése, úgy a város határain átvonuló országutak beültetése, és a hortobágyi nagy puszta legelő czélba vett csoportonkénti beültetése végett, hol ez évben már egy gulya járáson kísérlet tétel végett 5 katast. hold jó eredménnyel foganatosított is: jelenleg 15 kat. hold hasított ki faiskolának, meghagyatván az eddigi használat szerintiek is; továbbá az erdei fenyő (*pinus sylvestris*) vetésével is tétetett kísérlet ez év tavaszán faiskolákba és ezen vetés kielégítő eredményt mutat.

A fent említett összes erdőterületen a felügyeletet 1 erdőmester, 4 erdész és 41 erdővéd teljesíti, kik mindnyájan lovat tartani tartozván, az erdők különböző részein állandóan künn lakni hűtelesek.

Makk termés e vidéken — mivel a hernyók és cserebogarak majdnem minden tavasszal megjelennek — s ez év tavaszán is épen minden külső erdeinket csaknem az utolsó lombig lepusztították csupán 8 avagy 10 év alatt szokott lenni; a mult kedvező évi makktermés azonban a városi pénztár részére 8655 frtot jövedelmezett, gubics-termés az 185%-ik év óta nem volt.

Ennek végeztével

Elnök: Kíván-e valaki hozzászólni vagy megjegyzést tenni? (Senki.)

Azt hiszem, hogy megjegyzést tenni csakis annyiban lehetne, a mennyiben az elősoroltakat valaki bővebben kívánná felvilágosítani.

Török Pál: Az észrevételeket kérném majd inkább akkor megtenni, ha a közgyűlés t. tagjai az erdőket megtehintették. (Helyeslés.)

Elnök: Következik a tárgysorozat 3-ik pontja: „Mily álla-

potban vannak a községi erdők, és miképen intéztetik azok irányában az államfelügyeleti joga? Mennyire haladtak az erdei szolgálmányok megváltásával s micsoda eljárást követtek azok terjedelmének kipuhatolására s a váltságulyszolgáló erdőterület nagyságának meghatározására nézve. Minő eredményeket mutatott fel az erdei rendőrség azon a vidéken?

Werner Sebestyén erdőmester, minthogy szémei gyengék, kéri az egylet titkárát, lenne szíves az előbbi kérdésre vonatkozó értekezését felolvasni.

A titkár olvassa a következő értekezést:

J e g y z e t e k

az Orsz. Erdészeti Egyesület jelen közgyűlésére kitűzött pontokra.

A tettes Egyesület türelmét fásasztani nem akarván, s a kitűzött pontokhoz ragaszkodva, az azoki feletti nézeteimet lehető röviden kívánom előadni:

Az 1-sőre a n.-várad i. püspökség és káptalan törül nevelt erdőségei a legjobb állapotban vannak. épületi s a gazdászathoz kívánatos mindenféle szerszám- és ölfának használatnak.

N.-Várad 2620 házat s 26,000 lelket foglal magában. Van egy gőz- és két vizi malma, 1 olaj- s 16 szeszgyára; s működésükhöz ölfát használván a lakossággal együtt 20,800 ölet emésztenek fel, s eme tekintélyes összeg a várad i. püspökség, káptalan, sz.-mártoni prépostság s más magán-birtokokok erdejében vágatik.

Egy 144 köbláb tartalmu ölfának vágatási bére 80 kr.—1 frt. Erdőbeli ára a vágások távolságához képest 6 frt, 7 frt 50 kr. s 8 ft. Szállítási bére 8—10 frt, mely szerint egy ölnök piaci ára jelenleg 17—18 frt.

A 2-ra a makktermés az idén kielégítő, s 10 hétre 10,415 darabra becsültetett, gubacs 130 mázsá találtatott, a legnagyobb termés 1854-re esik 1860 mázsával, s 4600 frtot jövedelmezett. Kétségen kívüli, mikép az erdő tulajdonosra előnyösebb a gubacsszedést házilag kezelni, s felszedetni; ez azonban nagy szamu felügyeletet kívánván, árverés utján adatik el, s mázsája 5—6 frt közé esik.

Hamuzsir-főzésre 10 hold jelöltetik ki, s az ezen téren létező fát a haszonbérlo hamunak égetvén, s kilúgozván, minden calcinrozott mázsáért 2 frtot fizet. Előállit évenkint 200 mázsát.

A 3-ra a községi erdők általánosan véve rossz állapotba vannak, mert a politikai hatóságok csekély gondot fordítanak oda, kívánatos volna oda hatni, hogy a midőn a megyék szerveztetnek, kerületi erdészek is neveztetnének ki; a községi erdőkre a járásbeli szolgabíró ügyel. Az évi vágásokat nagyobbára az uradalmi erdészek jelölik ki. Eddigélé 8 község részesült ilyenbe, s egy-egy sessio után 5—6 hold adatott, a többi erdőbeli illetőségét földdel váltotta meg. Az urbéri rendezés folyamatba van.

A 4-re az erdőknek a gazdaszattóli elkülönítésére még ez ideig lépések nem tétettek, s fájdalom még mindig annak vannak alárendelve, holott egyedül az elkülönítés után lehetne az erdők tiszta jövedelmét kimutatni. Ennek oka nézetem szerint amaz indolentiába rejlik, melylyel a gazdatiszt az erdőtiszttség iránt maig is viseltetik, s magának e felett elsőséget igényel.

Az 5-re Biharmegyének erdősegei lapájon s hegyeken terülven el, a kapanyeltől kezdve a 7—8 öles gerendáig mindenféle szerszám s épületi fát képesek előállítani.

A 6-ra a kopár homokos területek befásítását tölgy-, makk- s nyár-dugványokkal megkísérlettem, s még az utolsó díszlik, a tölgy csemeték pár év alatt kihálnak. Részemről az erdei fenyő tenyészését ajánlanám.

A 7-re a sarjerdők létesítését s használatát Debreczen vidékén alkalmazhatónak vélem. Ezt bizonyítja a m.-pircsi 400 holdnyi erdő, melyből 24 éves forda mellett egy vágásra 18 hold esik, s az e téren létező szálak hosszú ölekbe vágatván, hol a helybeli karámosoknak salétrom főzésre, hol a timároknak adatnak el.

Végül meg kell emlitenem, mikép a Bik állabok a tartós aszály által sokat szenvedtek, s több ezerre menő szálak végkép kiszáradtak.

Szóllósy János: A tárgyalás alatt lévő kérdésre nézve Debreczen város gazdasági egyesületének bizottmánya is készített munkálatot, mely készen van, s csak némely közbejött körülménynél fogva nem lehet felolvasni, a jövő közgyűlésre azonban elő fog adatni, hogy t. i. mikép lehetne az itteni erdőket jobb állapotba hozni?

Elnök: Ez tehát a legközelebbi közgyűlés egyik tárgya lesz.

Zachar József: A fenforgó kérdésre nekem némi pana-

szom van. Borsodmegyéből közöltem egy előterjesztést, melyre nézve az egykori helytartótanács azt jelentette ki, hogy indokolatlan. Hogy a t. közgyűlés e tekintetben véleményét kimondhassa, következő előterjesztésemet fogom felolvasni.

Tisztelt Egyesületi Közgyűlés!

Mint Borsodmegyében lakó Egyesületi tag bátorságot vettem magamnak az 1866-ik évi pesti közgyűlésre a Borsodmegyei községi Erdők fölötti hatósági felügyelet elégtelenségéről egytudósítást beküldeni.

Ezen tudósításom az Egyesület által a volt m. k. helytartótanácsához küldetett fel, minek folytán ez ügyben Borsodmegye által vizsgálat rendeltetett el.

Borsod megye tisztí kara akkor felosztatását várván a vizsgálat igen felületesen hajtatott végre, mert a járási szolgabírák csak a községi bírának meghagyták, hogy a községi erdők jó vagy rossz állásáról és kezeléséről jelentést tegyenek.

Minthogy a községi bírák előljáró társaikkal együtt a megye által kinevezett községi erdőfelügyelőket hivatalaikkól kiszorították a megye közönsége pedig ezen felügyelőket pártolni fölöslegesnek tartotta, a községi erdők kezelését a községi bírák előljáró társaikkal együtt magokhoz rántották.

Természetes, hogy a községi bírák mint erdőkezelők az erdők állapotáról csak dicséretes jelentést adhattak, hogy így a község nagyobb részének rövidítésével és az erdők pusztítása által tovább is hasznokat lássák.

A községi bírák jelentéseit a „járási szolgabírák a megyei közgyűlésnek, ez pedig a volt Helytartótanácsnak terjesztette fel. Ennek folytán a Helytartótanács az Erdészeti Egyesület választmányához egy leiratot küldött, melyben az mondatik, hogy a községi erdőkről tett tudósításom „a megye közönsége által eszközölt vizsgálat alapján indokolatlannak bizonyult s hogy a Borsod megyei községi erdők kezelése megnyugtatónak mondható.“ Ezen válasz ugy az „Erdészeti lapokban“ mint a „Hon“ közgazdászati rovatában is nyilvánosságra hozatott, s abból mindenki azt következtette, hogy én illető tudósításomat meggondolatlanul készítettem s Egyesületünket s a hatóságokat ok nélkül fárasztottam.

A múlt évi losonczyi közgyűlésre személyesen nem mehetvén, írásban terjesztettem elő, miszerint a tudósításom következtében el-

rendelt vizsgálat helytelensége folytán adott azon válasz által, hogy tudósításom indokolatlan magamat egyesületünk előtt compromittálva látom; egyszersmind kinyilatkoztatni bátorkodtam, hogy kérdéses tudósításom korántsem volt indokolatlan és hogy ezen most is fenntartott való jelentésem csak úgy nyerheti megerősítését ha a vizsgákat független szakértők által eszközöltetik, nem pedig azok által kik a felsőbb intézvények ellenére s a község kárára az erdő kezelést most is magok viszik.

Kényszerítve érzem magamat most ujólag kimondani, hogy a községi erdők léte veszélyben forog, s hogy ott, hol a községek urbéri erdő illetéköket kikapták ezt csak magok kezelik, de arra nézve, hogy czélszerűen-e még semmi nemű hatóság vizsgálatot nem tett.

Ugyhiszen, hogy az előadottak által magamat purificáltam kérven a tisztelt közgyűlést, hogy engem az említett Compromittálás ellen pártfogása alá vegyen, minthogy az hiszem, hogy az egyletnek kötelessége is tagjait védeni, különben ha a tudósítók úgy mint én lefőzetnek elvesztenék kedvöket jövőben a közjó érdekében jelentéseket tenni.

Elnök: Itt a földolog az, hogy jelentés tétetett az egylethez, mikép Borsodmegyében a községi erdők pusztítatnak s nem kezeltenek okszerűen. Erre nézve az egyesület tett is lépéseket, s az egykori helytatótanács-hoz felterjesztést intézett. A helytatótanács, miután adatokat igyekezett magának szerezni, azok nyomán kimondotta, hogy az egyesületnek közbelépése indokolatlan. Időközben változván a viszonyok, most e tekintetben már ministerium rendelkezik; kérdés tehát, megkerestessék-e ujjonnan a ministerium az egyesület részéről, hogy addig is, míg a rendes erdőfentartási törvény megállapíthatatnék, kiválóan Borsodmegyére fordítván figyelmét, e tekintetben vizsgálatot tartson, s előleges intézkedést tegyen? vagy pedig bevarandó-e, míg az erdészeti törvényjavaslat az országgyűlésen keresztül megy, s az egész országra, s így Borsodmegyére nézve is intézkedés fog történni? E szerint lennének aztán a Borsodmegyei erdők is kezelendők, mi az előadásnak azon részét illeti, hogy az egyesület egyik tagjának előterjesztése a helytartótanács által indokolatlannak nyilvánított: erre nézve az egyesület nem tehet egyebet, mint azt, hogy újból is kifejezze, mikép szerinte az előterjesztés igenis indokolt volt, s azt ma is annak tartja. Vagy talán kívánja a t. közgyűlés bevárni, míg az egész országra nézve egyetemleges intézkedés

fog történni? Részemről jónak látnám, hogy a ministeriumhoz e tekintetben új feliratot terjesszünk. (helyeslés.)

Bedő Alber titkár. Azon irányban, hogy az erdők pusztításának meggátlása annál sikeresebben eszközöltessék, gondoskodott a választmány, mártius 3-án tartott ülésében. Ennélfogva Zachar tagtársunk kívánságának is elég tétetett, amennyiben az egész országra nézve ajánlottak intézkedések, amiben tehát Borsodmegye is benfoglaltatik. Ekkor határozottatott egyszersmind az is, hogy az összes gazdasági egyesületek szolítassanak fel, hogy adnák elő tapasztalataikat, s positiv tényeket hoznának tudomásra.

A határozati pontot, mely ekkor hozatott, bátor leszek felolvasni. Így hangzik az: „Az erdőtörvények felmerülése folytán, elnök felemlíti azon közösen érzett sajnós viszonyt, hogy az erdő pusztítások és erdei kártételek mind nagyobb mércékben szaporodnak s hogy a jelenben fennálló erdőtörvényeknek nem kellő szigorral való alkalmazása az erdő gazdaságot érzékeny károkkal terheli: mely okból az egyesület, hogy az erdő állományt és erdő tulajdont a mennyire lehetséges a tényleg fennálló törvények értelmében is fenntartsa és védelmezze, kívánatosnak hiszi a hazai gaz.-egyleteket felkérni, mikép értesítsék arról, hogy területeiken az erdőgazdaság kezelése és az erdőkároknak bíróilag történő elítélése, — úgy az ítéleteknek végrehajtása körül a hatóságok által tétetnek-e kellő intézkedések s az e részt fennálló törvények jutnak-e érvényre? s hogy amennyiben ez nem történnék a közügy érdekében sziveskedjenek a tudomásukra jutott positiv eseteket egyletünkkel közölni, hogy így névleges adatokra hivatkozhatva illető helyen az erdőgazdaság érdekében sikeres lépéseket lehessen tenni s a károsítások gyökeres megakadályozását kérni.“

Úgy hiszem, az egyesület e részben a kellő lépéseket megtette. Ohajtandó volna tehát most be várnunk, hogy mit mondanak a gazdasági egyesületek.

Wagner Károly: Azt hiszem t. elnökünk indítványát, hogy a közgyűlés határozata folytán felterjesztés intéztessék az illető ministeriumhoz az iránt, hogy a községi erdőket addig is, míg az erdőtörvény szentesítés alá kerülne, kiváló figyelmében részesítse, elfogadhatnánk. E kérdés oly égető s halasztást nem szenvedő, hogy habár zaklatásnak vétethetnék is az illető helyen felszólalásunk, e felszólalást kötelességünknek tartjuk. Megis tette ezt az egyesület mindenkor valahányszor összegyűlt; ne mulasszuk el tehát most sem.

Hiszen mindenki tudja, hogy az urbéri ügyek rendezése következtében a községeknek kihatott erdők végkép a községek önkényére vannak hagyva, és sem a kormány, sem az illető hatóságok nem fordítanak figyelmet arra, hogy a községi erdők okszerűen kezeltesse-nek, sőt arra sem, hogy az erdők területei megóvassanak. Legelső dolguk ennél fogva az ily községeknek minden felügyeletet nélkülözve, nemcsak pusztítani az erdőket, hanem egészen ki is irtani. Úgy hiszem morális kötelessége egyletünknek ez ellen nyilatkozni, s a nemzeti vagyon emez ágának pusztítását, amennyire csak tehetségünk áll, meggátolni. Én tehát méltos. elnökünknek indítványát pártolom, s kérem hozna bizottmányi tagokat javaslatba, kik a felterjesztést elkészítenék.

Elnök: A felterjesztés elkészítésével talán titkár urat lehetne megbízni, s felkérni, hogy a felterjesztést a közgyűlés elé terjessze a végett, hogy erre nézve megjegyzését mindenki megtehesse. (Helyeslés.) Így nem lesz szükséges bizottságot kiküldeni; ha csak talán az idő nem lenne nagyon rövid, hogy titkár úr a felterjesztést elkészíthessen. Ha méltóztatnak ebbe beegyezni, úgy a közgyűlés végzését a következő alakban vélném kifejezhetőnek: Zachar József egyesületi tag előadása folytán az erdészeti egyesület eddig történt közbevetésére a felsőbb hatóság czélszerűtlen módon igyekezőn magának tudomást szerezni a községi erdők kezelésére nézve: az illető minisztérium egy feliratban felkérendő, hogy azon községi erdők állapotját addig is míg az országos erdészeti törvény életbe lépne, szakemberek által vizsgálattassa meg, s a vizsgálat eredménye szerint az erdőknek czélszerű kezeléséről idő közben is intézkedni sziveskedjék.

A mi pedig Werner ur előadását illeti, miután szintén egy nagy erdőállomány területéről tett jelentést, úgyhiszem e jelentés is be lesz foglalandó az évkönyvbe, mint olyan, mely Nagyvárad városának és környékének erdészeti körülményeit fejtí ki.

Récsey: Eme jelentések inkább csak statisztikai adatokat foglalnak magukban, s nem szakgyűlés elé tartozó értekezések: azért úgyhiszem, azoknak kinyomtatása s az évkönyvbe felvétele nem szükséges.

Elnök: Miután az adatok összeállítását birni az egyesületnek érdekében van, úgy hiszem, jó lenne, ha már nem is egész terjedelmében, hát legalább kivonatilag, amaz értekezést az egyesület évkönyvébe felvenni.

Méltóztatnak ezt elfogadni? (Általános felkiáltások: Elfogadjuk!)

Még hátra van a c) pontnak egy része, hogy t. i. mennyire haladt az erdei szolgáltatások megváltása s micsoda eljárás követte azok terjedelmének kipuhatolására, s a váltságul szolgáló erdőterület nagyságának meghatározására nézve. S továbbá, hogy minő eredményeket mutatott fel az erdei rendőrség? Kik e tekintetben felvilágosítást adhatnak legyenek szivesek felszólalni.

Ruttnér Antal: Az erdészeti szolgáltatások megváltására nézve, szolgálhatok némi adatokkal Szerém megyéből, s kérem a t. közgyűlést méltóztassék hozzászólni. *)

Az értekezés felolvasása után

Elnök: Méltóztatott a t. közgyűlés ezen valóban érdekes értekezést meghallgatni. A kérdés már most az, ha valjon a közgyűlés általánosságban magáévá teszi-e az itt kifejtett indokolásokat, s ha magáévá teszi elhatározza-e az értekezésnek az évkönyvben kinyomatását? Én részemről ámbár feszült figyelemmel hallgattam végig az értekezést, még sem voltam képes magamnak meggyőződést szerezni a számítások helyes voltáról, s azt hiszem bár mennyire legyen meggyőződve a t. közgyűlés is a számítások helyességéről, mielőtt mégis ezeket magáévá tenné, s az évkönyvben kinyomatni rendelné, ki kellene adni egy küldöttségnek, vagy a közgyűlés valamely tagjának, hogy tüzetesen vizsgálja át, s terjesszen ugyanazok iránt véleményyt a t. közgyűlés elé. Kérjük fel talán t. másod alelnökünket, legyen szives ő a munkát átnézni, s a legközelebbi ülésben jelentést tenni. Ezután fog majd a közgyűlés határozhatni, hogy akarja-e az értekezést kinyomatni? (Elfogadtatott.)

Récsei Albert: Tapasztalásból is merem állítani, hogy a vi-szonszolgáltatások felszámításánál az úrbéreszek részére kiosztandó erdőterületektől 17 éden át fizetett adó felszámítva még nincsen, pedig nem csak az adót, hanem a felvigyázási költséget is tekintetbe kellene venni. Kérném tehát a t. közgyűlést, lenne erre is tekintettel.

Elnök: Azt hiszem, hogy ez oly csekélység, mit ha fel lehetne is számítani, még sem volna érdemes, oly fractákkal a számítást zavarni.

Böhm: Lehetséges az is, hogy az úrbéreszek 17 év alatt élvezték a fajzást.

*) Külön cikkben közölve l. a tartalomjegyzéket.

Ruttner: Nézet-tisztázás végett, talán jó lenne e tárgyhoz hozzászólni.

Elnök: Nincs ugyan a tárgyalási sorozatban, de ha valaki kívánja tehát előadhatja nézeteit.

Böhm: Azért sem lehet kívánni, hogy a községek fizessék meg a 17 évi adót, minthogy birtokuk a földes-uraságtól elkülönítve még nincs, s így azt tulajdonkép még nem is élvezik.

Bedő Albert titkár: Mindenesetre oly kényes tárgy ez, mely az erdei szolgalmányok megváltását csak még sokkal inkább akadályozhatja, s a jogosultak fogalmát megzavarja. Ha van is a dolognak valami kevés alapja, mit hajlandó vagyok megengedni, azt azonban még sem fogadhatnám el, hogy az összes 17 évi adó vétessék számításba.

Wagner Károly alelnök: Azon nézet, hogy a faizási szorgalom megváltása alkalmával a volt urbéreseknek kihasítandó erdőterület után a földesuraság által az urbériség megszüntetése óta fizetett adó a volt urbéresek erdőilletményéből leszámítandó téves felfogáson alapszik. A kihasítandó terület a kihasításig nem volt az urbéresé, ez annak semmi élvezetét nem vette; — hogy fizessen tehát más földje után ő adót; azon hulladék és dültfáért pedig, melyet tűzifa illetménye fejében az erdőről ez idő alatt elhordott, teljesítette az urbéri törvény által megszabott viszontszolgálatot; ezenkívül az állam az urbéri kárpótlással kifizette már előre azon erdőtért is, melyet a volt jobbágyoknak a földesur kihasítani tartozik. Igaz, hogy a földes ur ha 17 évvel ezelőtt kiadta volna a volt urbéresek erdőilletményét nem kellett volna ezen terület után még 17 évig adót fizetni; de ki ennek oka? bizonyosan nem a volt jobbágy, hanem a hanyag földes ur, ki egyébaránt a kihasítandó erdőterület hasznát maga élvezte.

Elnök: Tökéletesen azon nézetben vagyok, melyet Wagner ur előadott. Lehetetlen 17 évre visszafelé az adó megváltását követelni, vagy visszafelé menve 17 évi adót a megváltásba beszámítani.

Blaschek Frigyes: Úgy gondolom, hogy mindaddig, míg az erdő-elkülönítés meg nem történt, s a község számára járuló erdőrész a községnek resignálva nincs, az erdő mindaddig a földes ur kizárólagos tulajdona marad, minélfogva a földbirtokos a fő- és mellékhasználatokat az egész területen élvezi. Nem volna tehát igazságos, hogy az adót a községek fizessék mindaddig, míg az őket illető erdőrész nekik át nem adatik. (Általános helyeslés.)

Elnök: Méltóztatik tehát a t. közgyűlés ebben megnyugodni.
(Felkiáltások: Igen!)

Ez szerint tehát az indítvány nem fogadtatik el.

Récsei: Bocsánatot kérek, nem akartam indítványt tenni, hanem csupán kérdést intéztem a t. közgyűléshez.

Elnök: Mostan a c) pontnak még egy része hátra van, hogy t. i. minő eredményeket mutatott fel az erdei rendőrség a különböző vidékeken? Az erdei rendőrséghez tartozik a községi erdőfelügyelet is. Erről meglehető szomorító előadást hallottunk. Kíván-e még valaki e tekintetben szólni?

Zachar József: Értesítettem a borsodmegyei tisztviselők által, hogy ha valami kihágások fordulnak elő, ezek szigorúan fognak büntettetni. S minthogy előfordult azon eset, hogy ki 3 szekér fát lopott el 1 évi börtön büntetést kapott; ezen időtől fogva a nép már most fél az erdőbe menni.

Elnök: Így tehát Borsodmegyében ezen ügy jó rendben van.

Ruttner: Az erdei rendőrségre nézve közöl egy példát Slavóniából, *) ajálván az Erd. törv. javaslat 114. §-nak módosítását.

Elnök: Erre nézve azon megjegyzésem van, mikép igen nagy súlyt kell fektetni arra, hogy az alsóbb rendű erdei tisztí személyzet még mindig némileg tudatlan és képezetlen. E körülménynek lehet a hibák nagy részét tulajdonítani. Ezen szempontból indult ki az erdészeti egyesület, midőn pályadíjat tűzött ki oly munkára, mely az alsóbb rendű erdészeti személyzet kimivelésére szolgálhat. Itt egy fontos kérdés is van. Nevezetesen az erdészeti közgyűlés elfogadott egy munkálatot az erdészeti törvényekre nézve. Most indítvány tételik, ugyanazon munkálat 114. §. módosítására. Ezt csak azon esetben lehet tenni, ha a közgyűlés a kérdést alaposan megvitatván, ki-
tűnik, hogy a módosítás helyesebb az eredeti szövegnél. Bajos azonban egy már beterjesztett törvényjavaslatot módosítani; ha mindazon által a t. közgyűlés ezt tenni óhajtja: úgy a módosítványt is fel kellene terjeszteni.

Wagner Károly: Ezen indítványt újra tárgyalás alá lehetne talán venni egy következő ülésben, addig alkalmunk lesz, az illető §-t tanulmányozni s az ajánlott módosítvánnyal összehasonlítani. (Helyeslés.) Talán jó lenne, ha a t. indítványozó módosítványát írásban beadná, hogy így mindenki, ki hozzá szólni kíván, összehason-

*) L. a tartalomjegyzéket.

líthassa az eredeti szöveggel. Ha ez megtörtént, akkor ismét tárgyalás alá vehetnők. (Helyeslés.)

Elnök: Méltóztatik tehát ezt elfogadni? (Igen!) Így tehát e kérdés megvitatása a holnaputáni ülésre tárgyalásul kitűzetik, hogy t. i. kívánja-e a t. közgyűlés a 114-dik §. módosítani vagy nem, s ha igen, elfogadja-e a módosítványt vagy nem. (Helyes!)

Most következik a kitűzött tárgyak közül a 4-ik „miindító okok vezették a kincstárt s a magyarországi nagyobb erdőbirtokosok egy részét arra, hogy erdeik kezelését intézési, számviteli és pénztári tekintetben a gazdaság többi ágától függetlenné tegyék? Miben rejlik oka annak, hogy ezen, az erdőgazdaság felvirágzására feltétlenül szükséges rendszert Magyarországon oly kevéssé fogadták még el, és az erdőszet csak a mezőgazdaság függelékeül tekintetik? E tárgy bevezetését Wagner Károly ur volt szíves elvállalni.

Wagner Károly előadja a fennebbi kérdésre vonatkozó értekezését.*)

Elnök: Ez valóban egyik legfontosabb tárgya mostani közgyűlésünknek. Méltóztatnak hozzá szólni?

Papi Balogh Péter a debreczeni orsz. gazdasági tanintézet igazgatója: Én is részemről e kérdést egyikének tartom a legérdekesebb s legfontosabb tárgyak közül, melyek az országos erdőszeti egyesület részéről a jelen közgyűlésre kitűzettek. Magam is óhajtottam volna, mint t. alelnökünk, tüzetes értekezést tartani; de körülményeim, melyek százfelé szaggatják figyelmemet, azt tenni nem engedék. Kénytelen vagyok tehát készületlenül, csupán azon kötelesség érzetnél fogva szólni, mely a szakember feladatává teszi, hogy mondja ki véleményét nyíltan, őszintén, röviden, úgy a mint gondolkozik.

Voltak idők, midőn az erdőszet s a gazdaság többi ágai, mint ikertestvérek, — hogy úgy mondjam, — igen jól megértetlék egymást. Ez az idő, csekély nézetem szerint, az őstermelés ideje volt. Későbbben, midőn az érdekek kifejlődtek, s az emberek szaporodásával, szükségleteik s igényeik is nőttek, az élelmet nyújtó mezői gazdaságra fordítottatott a főbb figyelem, s az erdőszet háttérbe szo-

*) E cikk önállóan közöltetvén, l. a tartalom jegyzékét.

rult. De ezen elhanyagoltatáson kívül, vannak még egyéb okok s körülmények is, melyek az erdőgazdaság hanyatlását előidézték. Meglehet, hogy ezen okok s körülmények elősorolása kevésbé fog mulatságosnak tartatni, mintha az erdők állapota hanyatlásának szakítani okairól szólnék; de én, inkább gazda mint erdész, az előttünk fekvő fontos tárgyhöz szólva, nem mulaszthatom el a távolibb okokat is vizsgálni.

A multat illetőleg, nézetem szerint az ok, hogy a fejlettség azon határához, melyet tisztelt alelnökünk kijelelt, nem juthatánk, kedves hazánknak határai közt először az volt, hogy törvénykezési ügyeink teljesen rendben nem voltak. Igen jól emlékszünk igen sokan, különösen kik a felvidéket ismerjük, hogy ott az idegen földesurak, kik telkeik után birtak erdőterületet, potom áron pusztítani hagyták ezeket, a nélkül, hogy az erdők jelentőségét felfogni képesek lettek volna; míg ellenkezőleg épen e felfogásban, e nézetnek helyes alkalmazásában volt az egyik ok, hogy a magasabb vidékeken a kincstár, a nagyobb erdőbirtokosok pedig az alsóbb vidéken, felfogva az erdészlet jelentőségét, ennek külön kezelését rendelték el, külön gondot fordítottak rá, külön pénztárt alapítottak számára.

A második ok a multa nézve az értelmiség hiánya volt. Nem fogták fel azon jelentőséget, nem fogták fel a természet nagy háztartására kiható ama roppant befolyást, melyet az erdők gyakorolnak. Innét van, hogy ugy a síkokon, mint a hegyes vidékeken az erdők egyaránt pusztítottak; innét van, hogy ugy Zemplénnek rónái, mint Máramarosmegyének sziklás bércei megfosztatnak nemcsak díszüktől, hanem az egyik legszükségesebb kelléktől is, mi a termékenység előmozdítására oly kimondhatlanul nagy befolyással van.

A harmadik ok e tekintetben az volt, — s ez kifolyása az értelmiség hiányának, — hogy az erdészlet, s ennek kezelő személyzete nem becsülteték meg ugy, mint kellett volna. Az erdészeti pályára el volt hagyatva, azok léptek csak rá, kivált a kincstár szolgálatában, kik másképp boldogulni nem tudtak. De az idők e részben is változtak. Igaz, hogy az urbériség eltörlésével a nagyobb birtokosoknak hirtelenében nem lévén egyéb jövedelemforrásuk, az erdők eladásához fogtak, de épen e kedvezőtlen viszonyok tanították meg egyszersmind arra is, hogy erdeiket jobban miveljék s helyesebben kezeljék.

Az indítványt illetőleg tehát, — s itt rájövök a kérdésre, melyet tisztelt alelnökünk a tárgyalás czéljául kitűzni méltóztatott, —

az indítványt nemcsak érdekesnek s megfontolásra érdemesnek tartom, hanem czélszerűnek is. S három pont van, nézetem szerint, melyeket e részben tekintetbe kell vennünk. Egyik a törvényhozási tér. E részben kormányunk, a mostani miniszterium már eddigis annyi jó akaratot s tiszta szándékot tanúsított, az értelmiség részéről oly támogatásban részesült, hogy a kormány iránt bizalommal lehetünk, s ha azok, kik felszólalásra jogosulva vannak, megteszik kötelességüket: úgy csak kedvező eredménynek nézhetünk elébe.

A második az értelmiség gyarapodása. A selmeczi erdészeti intézet, melynek kitüzött elvei előttünk ismereteseek, jelenleg oly kezekben van, hogy bizton reméthetjük, mikép felfogván a kornak intő szózatát, s a hazának különös, speciális körülményeit szem előtt tartván, ezeket kellően méltányolva okvetlenül képes leend, a legjobb eredményt idézni elő.

A harmadik az egyesületi tér. Itt, úgy hiszem, az országos erdészeti egyesületnek jutott a feladat, hogy e tekintetben a maga részéről szakavatottsággal, barátságos egyetértéssel, egymás nézeteit kihallgatva, mindent elkövessen, hogy jó eredményt mutathasson fel. Szellemi s anyagi erőre van szükségünk. Hogy mindkettő gyarapodjék, azt tartom, ha közülünk mindenki azon fogadást teszi magának, hogy az, ki alapító tag, egy alapító tagot, az, ki évdíjas, egy évdíjas tagot szerezzen egy év alatt az egyesület számára, — mi utoljára is mindenkinek könnyen sikerülhet, — úgy az országos erdészeti egyesület egy év múlva már körülbelül 300 alapító, s mintegy 1200 évdíjas tagot fog számlálni. Így nemcsak anyagi, de szellemi erőnk is könnyű móddal kétszereztetve, csakhamar sokszorozódni is fog. (Tetszés, helyeslés.)

A másik, mire még a tisztelt tagtársak figyelmét felhívni óhajtom, az, hogy tartsa mindenikünk morális kötelességének, az erdészeti szaklapot támogatni, mely e noha szép és nagy hazában, hol annyi erdőterület, annyi erdőbirtokos van, nem juthatott még mind- eddig azon helyzetbe, hogy önmagát fentarthassa akkép, mint szép hivatása s üdvös hatása tekintetéből fennállnia kellene. E lap jelenleg mindössze alig 400 előfizetővel bir; kövessünk el a magánytérén mindent, hogy e részben is előrehaladást mutathassunk fel. (Helyeslés.)

Volna még nézetem szerint egy kérdés, melyet tárgyalás alá kellene vennünk, s ez az erdészeti személyzet körében az értelmiség terjesztése. Jól fognak a t. tagtársak emlékezni, s különösen Divald

tanácsos ur, ha itt volna, de nagyon tisztelt másod-alelnökünk is, kik az ügy lelkes pártolói, hogy a gazdasági egyesület részéről egy erdészeti pályadíj tüzetett ki, s ha nem csalódom, eleinte 500 ft volt kitűzve, most azonban csak 200 ft. van ugyanarra szánva. Tudjuk, kevés volt nálunk azon időben a szakember e téren; mert hiszen az illetőknek nem is volt idejük e részben foglalkozni, minthogy minden idejüket kenyérkeresésre kellett fordítaniok. Beláttuk, hogy egy rövid év alatt ezer forinttal sem lehet a kérdésnek megfejtését elérni. Tettünk többen e részben lépéseket, de eredményhez nem jutottunk; a kérdés 8—9 év óta hever megfejtetlenül. A másik kérdés e részben, melyet az erdészeti közgyűlés a múlt év folyama alatt tűzött ki, egy gyakorlati „erdészeti kézikönyv“ készítése. Erre 200 ft. lőn kitűzve, s e pályázatot, mint a tisztelt titkár ur jelentéséből halljuk, kedvező siker kísérte.

Most menjünk tovább, tisztelt közgyűlés! Ismertessük meg a néppel, az alsóbb renddel s a népiskolákkal, az erdészet feladatát, az erdészetnek jelentőségét, s alapelveit. Csekély nézeteimnek elősorolása után, indítványom e részben oda öszpontosul, hogy, miután alulról, alapjából szeretném a dolgot kezdeni, s ott kívánnám meghonosítani az erdészetről fogalmat s ennek alapelveit, hol ezek eddig még legkevesebbé terjedtek el, — tűzzünk ki pályakérdést egy „erdészeti kis tükör“-nek kidolgozására a szerint, amint az országos gazdasági egyesületnél a „gazdasági kis tükör“ keresztülvitetett. (Helyeslés.) Azt hiszem, 400 ft. megtenné a hatást, s szomorú lenne, ha e szép hazában ezt elérni nem lehetne. Én a magam csekély erejéhez képest, ha indítványom elfogadtatik, 40 ftot bocsátok e célra a t. elnökségnek rendelkezése alá. (Élénk éljenzés és tetszés.)

Bedő Albert titkár: Részemről arra nézve, hogy a gazdasági s erdészeti pénztárak elkülöníttessenek, egyik indoknak tartom azt, hogy magán-birtokosaink kevés szakképzett egyént alkalmaznak; különösen az erdőtisztek egy részénél hiányzik a kellő szakmiveltség, s ők állásukra nézve is azon gazdasági tiszteknek vannak alárendelve, kik nagyobb részt nem hajlandók arra, hogy az erdő javára eső jövedelmet ennek engedjék át és a birtok másik ágától elválasszák; de másfelől az alárendelt állásu erdőtisztek állomásukat, illetőleg életfentartásuk eszközét féltvén, csakhogy nyugalomban élhessenek inkább készebbek az önmehtagadással küzdeni s eltérni az abnormis helyzetet. Ennek orvoslására első eszközül hinném azt,

hogy erdőbirtokosaink legalább az erdőgazdaság igazgatására egy szakképzett embert alkalmazzanak, mert csak oly egyén leendő képes a helyzet célszerűtlenségéről urát meggyőzni, ki az erdészetiért él és hal.

Elnökök: Legyen szabad nekem is e részbeni véleményemet elmondani. (Halljuk!) Azt hiszem, azon baj, melyet különösen tisztelt másod-alelnökünk oly szépen kifejtett, leginkább az által lesz orvosolva, ha utat és módot fogunk arra mutathatni, hogy az erdőgazdaságból valósággal haszon ered, mert nagyon természetes, hogy a gazdaságnak azon ágát veszi leginkább pártfogása alá a tulajdonos, s így azon ága a gazdaságnak fog mindenütt nagyobb felvirágzásnak örvendeni, melyről a tulajdonos hiszi, hogy nagyobb jövedelmet hajt. Az ilyen kérdés nem engedi magát forcírozni. A visszaéléseket egyfelől kimutatni, s másfelől megértetni, mikép jövőben az erdő lesz az, melyre sok gazdaság támaszkodni lesz kénytelen; ez fogja kivívni az eredményt, hogy az erdei gazdaságra nagyobb figyelem fordíttassék. Én részemről már legközelebb bekövetkezendőnek tartom azon időt, midőn be fogják ezt országszerte látni, s akkor nem lesz többé okunk panaszkodni. (Helyeslés.)

Brunner Károly: Miután nagy részben a szakavatatlan erdészeti személyzetnek tulajdoníttatik, hogy az erdészet a többi gazdasággal még mindig össze van kapcsolva, pedig elkülönítésük olyannyira szükséges: legyen szabad nekem is felemlíteni egy körülményt, mely szintén egyik főoka, hogy miért tartatik az erdészet a mezei gazdaság függelékének. Először ismerni kell nagyobb földbirtokosaink körülményeit. Az erdők s egyéb földbirtokok felügyelőségekre, a felügyelőségek uradalmakra vannak felosztva. Az uradalmak évi jövedelmeinek minimuma meg van határozva, s ezt együtt kell beadni az erdészettel; de tudva nincs, hogy mennyit jövedelmez az erdészet, s mennyit a többi gazdaság. Hogy ezt meg lehessen tudni, szükséges a két gazdaságnemet elkülöníteni; mind a kettő külön kezeltetvén, ki fog tűnni, hogy mit jövedelmez az erdő mit a többi gazdaság. Ennek tisztába hozatala után lehetne megtudni, hogy mit lehet az erdészet jövedelméből ugyanennek felvirágoztatására fordítani; míg el nem választatnak, mindaddig ezt tudni nem lehet. (Közbeszólás: „El volt ez már mondva, az államnál meg is történt az elkülönítés!”)

Szónok folytatja: Igen, de én a magán-birtokosokról szólok, kik, ha a gazdaság két ágát némi tekintetben el is választották, tö-

kéletesen azonban még korán sem. A mezei gazdaságnak érdekében van, hogy az erdészetet ne hagyja magától elkülöníteni. Erről meggyőződhetünk, ha mélyebben tekintünk a dologba. Sok helyen, hol az évi minimumot az uradalomnak ki kell adni, némely szempontból az erdészet maga adja ezt. Ha erről a földbirtokosok meggyőződnek, úgy bizonyára nem fognak késni, az erdészetet a gazdaság többi ágaitól elválasztani. Most az erdészet a maga javára csak nagyon keveset tehet, pedig mennyivel nagyobb jövedelmet nyújtana majd, ha a maga felvirágoztatására fordíthatná jövedelmeit. A mennyiben az erdők felhasználtatnak, ez most az uradalmak által nem számíttatik fel; sőt megtörténik, hogy az uradalom az erdőket kiadja, s ekkor elvesztik jövedelmüket. Megtörténik igen sokszor, hogy az erdők felhasználásával épületek emeltetnek, a nélkül azonban, hogy számítást tennének, valjon mibe kerültek amaz épületek? Csakhogy a birtokos a saját magáéból építhessen, nem bánja, ha kétezer ftnyi értékkel épít is fel valamely épületet, melyet különben ezer fttal lehetett volna felállítani, csakhogy, mondom, sajátjából építsen. Hiszem azonban, ha a birtokosok tudni fogják, hogy elválasztva az erdők hasznukra válnak: akkor egy perczig sem fognak késni az elkülönítéssel.

Récsey Pap Albert: Hogy az előttem szóló t. tagtárs ohajtását elérjük, e tekintetben a legbiztosabban hathatnánk, ha az igen tisztelt másod-alelnök Wagner ur jeles értekezését az évkönyvbe felvennénk, s ezt nagyobb számmal nyomatnánk ki, hogy a nagyobb uradalmak birtokosainak megküldhetnők. (Helyeslés.)

Bedő Albert titkár: Nem lenne célszerűbb az értekezést külön nyomatni, s így szétküldeni? (Hangok: „Ugy is jó!”)

Wagner Károly másod-alelnök: Nem tulajdoníthatok az értekezésnek nagyobb horderőt, mint a mennyivel bir; oly tárgyról szól, mely a szakemberek s minden mivelt gazda és felvilágosodott birtokos előtt ismeretes. Azt hiszem, elég lesz, ha felvételik az évkönyvbe; legfeljebb talán úgy lehetne intézkedni, hogy egy vagy két hazai lap közölje. De hogy külön nyomassék ki, ezt nem tartom szükségesnek.

Egyébiránt, miután a kérdés egy részére nézve elmondtam nézeteimet, elmondom annak második részére nézve is. *)

Elnök: A kérdés már most az: méltóztatik a t. közgyűlés

*) L. a 32. lapon idézett tartalom-jegyzéket.

megnyugodni abban, hogy másod-alelnök urnak felolvasott értekezése egész terjedelemben kinyomatván¹, egyfelől az évkönyvbe vétessek fel, másfelől pedig, — mint én legalább óhajtanám, minthogy évkönyveink nagy körben úgy sem forognak, — hogy a közgyűlés részéről minden nagyobb hazai lap annak közlésére kéretnék fel? (Elfogadtatik.)

Tárgyalási sorozatunk ugyane pontjának megvitatásánál szóba jött az is, mikép az erdészeti személyzetnek csekély miveltsége, s az alsó rendű személyzetnek miveletlensége okozza némi részben a hátrányt, s e tekintetből t. tagtársunk, Balogh Péter ur indítványozta, hogy az orsz. gazdasági egyesület által kiadott „gazdasági kis tükör“ mintájára, egy ilynemű „erdészeti kis tükör“ is adatnék ki. Ezen életrevaló indítvány tárgyalását, hogy az eszmék addig is kicseséltessenek, jó lenne a holnaputáni ülésre kitűzni. Méltóztatnak ebbe beleegyezni? (Igen!) Addigis kötelességemnek tartom, a t. indítványozó urnak készséges ajánlatát megköszönni. (Éljenzés)

Most, mielőtt az idő előrehaladottsága folytán az ülést berekeszteném még újból is köszönetet mondok a bennem helyezett bizalomért, sajnálom, hogy a tisztelt közgyűlés nem követte azon egy pár tagnak adott tanácsomat, kik ez iránt megkérdeztek, hogy választott volna oly független tagot alelnökének, ki mindenkor az egyesület dolgát tekintvén főteendőjének, az alelnöki kötelességnek teljes mértékben megfeleltethetett volna. Én sajnálattal nyilvánítom, hogy hivatalos teendőim holnap már tovább szólítnak, s így a tanácskozást tovább nem vezethetvén, kénytelen vagyok a további elnöklést érdemes alelnök társamnak átadni. (Éljenzés.)

Ezzel az ülés délutáni 1 órákor végét érte.

Második ülés.

Szeptember 23-kán.

Elnök: Megnyitván az ülést, bemutatja Molnár Ágoston urat, mint felső Szabolcs megye gazdasági egyesületének-, továbbá Nagy György urat, mint Biharmegye gazdasági egyesületének képviselőjét, (Éljenek!) Jelentvén egyszersmind, hogy Molnár és Nagy urak egyletünk alapító tagjaivá lettek. (Ismételt éljenzés.)

Mult ülésünkben egy indítvány terjesztetett elő, melyet a t. közgyűlés, tárgyalás végett a mai ülésre tűzött ki. Ezen indítvány Tekintetes Papi-Balogh Péter urtól ered s egy „erdészeti tükör“-nek pályázat után való létrehozására vonatkozik.

Az indítvány elvben elfogadtatott; azonban a fődolog itt, hogy kijelöltessék az irány, melyben a mű tartandó; hogy határoztassék meg, kik számára lesz az szerkesztve, milyen legyen terjedelme, s tüzetesebben mit tartalmazzon, s mily irálya legyen. Eziránt senki sem adhat jobb felvilágosítást, mint az indítványozó maga, felkérem tehát a t. indítványozó urat, sziveskedjék nézetét bővebben kifejtteni.

Papi Balogh Péter: Én t. közgyűlés, leginkább azon szempontból indultam ki tegnapelőtt tett indítványommal, hogy az erdészeti tudomány, s erdészeti gazdaság ismeretét hazánkban terjesszük, és pedig különösen azok közt, kik azt legkevésbé ismerik t. i. a nép között.

Jól tudjuk, hogy azok, kik a nevelés magasabb fokában nem részesülnek, még jelentőségét sem ismerik a fának, nemhogy annak kezeléséről, fentartásáról, s helyes felhasználásáról tudnának valamit. Ennélfogva én az „erdészeti kistükör“-ben épen úgy, mint a „gazdasági kistükör“-ben már keresztül van vive, az erdészeti tudománynak feladatát, a fának általános és részletes ismeretét, felhasználását, az erdészet jelentőségét, s az erdei kártételeknek úgy törvénykezési, mint államgazdászati tekintetből eredő következményeit kívánám kifejtetni. Ez, egyszerű részletezése alázatos indítványomnak. Nézetem egyébiránt még az, hogy legezészerűbb lenne, ha a jelen közgyűlés egy albizottmányt küldene ki, mely részletezván a programot, az elnökség közbejöttével egyszersmind a szükséges pénz-

erőnek előteremtéséről s magának a pályázatnak kiírásáról is intézkednék. (Helyeslés.)

Elnök: Ami a kis tükör tartalmát illeti, erre nézve azt hiszem, hogy még szűkebb határokat lesz szükséges vonnunk s talán kimondanunk, hogy az, oly erdőkerülők s csőszök számára legyen írva, kik oly vidékeken laknak, hol még gyakorlati uton sem könnyen juthatnak megfelelő erdészeti oktatáshoz. A felső vidéken, hol az erdőségek legnagyobb tömege van, az erdőkerülők s erdőőrök már szakképzett erdészek kezei alatt lévén, s tőlük néha nyilvános vizsga is követeltetvén nincsenek a szakképzettség oly alacsony fokán, mint az alföldi csőszök. Azt tartom tehát, hogy jó lenne a kijelölendő irányt még szűkebb határok közé szorítanunk, s kimondanunk, hogy az erdészeti kis tükör az alföldi viszonyokat tartsa szem előtt, nem pedig a felföld, a hegység erdeinek viszonyait. A mű tartalmára nézve továbbá ki kellene mondanunk, hogy annak hosszadalmasnak lenni semmi esetre sem szabad, minthogy a kik számára a mű megíratik, azokról tudjuk, hogy sokat olvasni nem szeretnek. Tehát igen röviden, de világosan s az ő természetes észjárásukhoz mértén kell az előadást tartatni. Ez szerintem igen nehéz feladat, mely nem könnyen sikerül. Megkísérlették már ugyanezt más országokban is, de eredménytelenül; ha azonban mi is e kísérlet terére lépünk, ebből még nem következik, hogy mi is úgy bukjunk meg, mint a többiek. A kísérletet egyébiránt megtesszük, s kétséget nem szenved, hogy a mit létre hozunk, sokat fog használni. De bizonyos az is, hogy egy ily magából a tudományosság tekintetéből majdnem jelentéktelen mű megírására nem könnyen vállalkozik valaki, ha a feladat nehézségeinek megfelelő díjat nem tűzünk ki. A t. indítványozó ur 400 ftot hozott javaslatba; ez az előzmények után, hogy a múlt évben nyitott első pályázatra csak 200 forint tüzetett ki, talán igen sok is volna, annál is inkább, minthogy e második műnek oly terjedelmesnek lenni nem volna szabad, s talán 3—4 nagy nyolczadrét nagy nyomatú ivre terjedhetne legfeljebb. Így talán a feladat nehézségeinél, de a mű csekélyebb terjedelménél fogva 200 ft. pályadíjat tüzhetnénk ki.

Ha az előadottakat a t. közgyűlés helyeselni méltóztatik, úgy a kijelölt elvek alapján a megválasztandó bizottság tovább működhetnék, s az ügyet elintézhethné.

Girsik János. Észrevételem van annyiban, amennyiben méltóztatott indítványozni, hogy csak az alföldi viszonyokra terjed-

jen ki a mű figyelme. Azt hiszem, nem nagy lendületet adnánk az ügynek, ha csupán az alföldre terjeszkednénk. Vannak a felső vidékeken is oly viszonyok, melyeket szükséges volna a néppel tudatni; czélszerű lenne tehát, ha a mű kissé nagyobb általánosságban tartatnék.

Papi Balogh Péter: Girsik t. tagtársunk megelőzött e tekintetben. Nekem is ugyanaz a véleményem, miután indítványom által azt is el akartam érni, hogy a népiskolákban is terjedjen az erdészeti isméret. Felkérem tehát a tisztelt elnök urat, hogy talán oda méltóztatnék módosítani indítványát, hogy különös tekintettel az alföldre, szerkesztessék a mű. Tehát csak ezen egy szót: „különös” kívánnám a határozat kimondásába felvételni. (Helyeslés.)

Elnök: Tökéletesen osztom a megjegyzést, mert hiszen az erdészet általános tételei úgy is közösek, s vonatkoznak úgy az al-, mint a felföldre, anélkül, hogy az erdő használata s fentartására nézve, a vidéket illetőleg mélyebben kellene a részletezésbe belebocsátkozni, mert ha igen, úgy oly nagy terjedelművé válnék a mű, hogy 3—4 ivvel be nem lehetne érni.

Molnár Ágoston. Nekem is van észrevételem, amennyiben a 400 ftnyi díjat nem sokallom. Egyébiránt azt sem szeretném meghatároztatni, hogy hány iv legyen a munka, hanem általánosságban óhajtanám a pályázatot kitűzetni.

Elnök: Mi a mű terjedelmét illeti, voltam bátor előrebocsájtani, hogy annak azért kell rövidnek lennie, hogy alsóbb képzettségűeknek könnyebben hozzáférhetővé tegyük; mert ha hosszabb akkor nem olvassák.

A pályadíjra nézve úgyhiszem, mindenikünk szívesen felajánlaná a nagyobb összeget, ha ezt az egyesület pénzereje megbírná. Az előbbi pályázatra kitűzött 200 ftnyi díjat sikerült ugyan részben beszerezni, de nem könnyű módon; az is ugyyszólván 3—4 főembernek adakozásából jött be, holott a nagy közönség igen csekély mértékben vett részt. Az egyesület nincs azon helyzetben, hogy sokat áldozhatna; legfőlebb a hiányzó néhány forintot pótolhatná, mely adakozás útján talán be nem jönne.

Papi Balogh Péter: A díj tekintetében absolute, vagyis határozottan nyilatkozni talán nem is lehet. Én részemről bátor voltam 400 ftt indítványozni azért, mert a szakmunkák nálunk nem haladnak előre; nem haladnak pedig azért, mert a szakembereknek nem jut idejük ily munkákkal foglalkozni. Ha időt akarnak maguk-

nak teremteni a dologra, azt hiszem más egyébtől kell azt elvonniok; illő tehát, hogy tisztességesen jutalmaztassanak, ha helyes munkát készítenek.

A mű tartalmát illetőleg, azon nézetben vagyok, hogy az igényeknek meglehetősen sűrűséggel nyomott 6 iv felelne meg. Magát a díjösszeget illetőleg, mondom, csak azon oknál fogva mondtam annyira, mert óhajtanám a sikert biztosítani. Ugy hiszem, ha az erdészeti nagy könyvre is annak idejében 2000 ftot tűzünk ki, úgy most már alkalmasint bírnánk egy olyannal; s az erdészeti nagy könyv nem azt a 2000 ftot hozta volna meg, hanem 20,000 ftot is. Jelen indítványom is dugába dől, ha elő nem teremthetjük az összeget, mely e tekintetben szükségeltetni fog. Erre nézve nem tudom nem lehetne-e akként segíteni, hogy aláírási iverk kinyomatását, s ezeknek körlevél kíséretében leendő szétküldését rendelnők el annyi példányban, a hány tagja van az egyesületnek. Ha az aláírási iverk ily kinyomatása és szétküldése célhoz vezet, úgy a nyomatásnak költségeit szívesen elvállalom.

Elnök: Nagy köszönettel fogadjuk ezen ajánlatot, de a kinyomatás a nélkül is szükséges, s mindig körözés útján szólítjuk föl egyesületünk tagjait a kiüzött cél támogatására tapasztalásból tudjuk azonban, hogy mily eredményre számíthatunk. Ezért voltam bátor az indítványt tenni, s most e tekintetben véglegesen kell határozni, hogy a pályázatot idejekorán ki lehessen írni. De talán, ha a t. közgyűlés jónak látja, a pályamunkák beadására hosszabb határidőt lehetne kitűzni, mint multkor történt. Talán másfél évet?

Nagy György: Azt tartom nem szükséges oly rövid munka megírására másfél évet tűzni ki, s különben is óhajtandó, hogy mielőbb vehesse a munkának hasznát úgy az egyesület, mint azok is, kiknek számára iratik. Mondanánk ki tehát egyszerűen, hogy a jövő közgyűlésre adassanak be a pályázatok, azután lehetne róluk tovább intézkedni. Azon nézetet sem pártolhatom, hogy mondjuk ki, hogy 5—6, vagy hogy 3 ivnyi legyen a munka; mondjuk csak egyszerűen, hogy a lehetőségig rövid legyen, de természetesen világos, könnyen érthető szerkezetű, és szabatos. A ki vállalkozik az tudni fogja a határt, melyet meg kell tartania, hogy hosszadalmasságba ne essék.

Tisztelt alelnök ur indítványát, a pályadíjnak 200 ftra leszállítását illetőleg, practicusnak találom. Ha az egyesület rendelkezne annyi pénzzel, mint amennyivel nem rendelkezik, úgy a nagyobb díj mellett volnék, s szívesen ajánlanék többet is; de körülményeink

közt ezt nem tehetjük. (Helyeslés.) Egyébiránt szólítsuk fel az ügybarátokat, s hiszem hogy az illető egyénnek, ki vállalkozik, bizonyosan lesz annyi ügyszeretete s buzgalma, hogy 200 ftért is elkészíti a munkát.

Récei Pap Albert: A pályázatra kitűzött mű irányzata iránt nem vagyok tisztában. A műszaki segédszemélyzet számára nagyon kielégítő lehet a munka, mely a mult pályázat alkalmából be van adva; sokkal czélszerűbbnek tartanám, ha szabatos rövidséggel egyenesen a nép számára lenne írva a most készitendő munka, s ha a nép- s a vasárnapi-iskolákban előadható s megmagyarázható lenne. Ez által azon czélt vélem elérhetni, hogy a nép, mely most saját érdekét nem képes felfogni, s e miatt az erdőket rongálja, pusztítja, ha megérti, hogy mennyire szükséges minden tekintetben az erdők kimélése: akkor czélt érnénk, s az erdőpusztítások megszűnnének. Rövidre vonva tehát össze nézetemet, ez oda megy ki, hogy oly rövid szabatos munka legyen a néphez írva, mely megmagyarázza, mily fellebbezés szükséges, a fák kimélése s megóvása, s melyből megérthesse és fel fel is fogja, hogy a fák kimélését s megőrzését szentnek kell tartania.

Elnök: Úgy hiszem, senki sem volt, ki más értelemben nyilatkozott volna. Nem mellőzve tehát szaktani tekintetben sem az erdőgazdaságra utalni, s annak elemeit kifejteni, legyen a munka főirányzata, hogy azt a nép, a csöszök, kerülők, megértsék és használhassák. Ennél fogva tehát, ha jól fogtam fel, oda vélem a t. közgyűlés határozatát kimondhatni, hogy Papi-Balogh Péter ur indítványát a közgyűlés általános helyesléssel fogadván, 200 ft. pályadíjat tűz ki, egy évi határidő mellett, a legközelebbi közgyűlés idejéig ugyanis egy erdészeti kistükörre, mely az erdők befolyását és jelentőségét, minden tekintetben az erdők ápolását, tenyésztését, használatát, kezelését és megvédését, különös tekintettel az Alföldre röviden, szabatosan és népszerű nyelven a nép számára adja elő. Úgy hiszem, ezek a főbb momentumok, melyek kiemeltettek. Az alapelvek szerint a pályamű megbírálása, az illető választmánynak lesz feladata. A pályázatnak közelebbi körvonalozására felesleges bizottmányt kiküldeni, megbízhatjuk e tekintetben egyletünk titkárát, azon megjegyzéssel, hogy az első választmányi ülésnek a pályázat körvonalozását, helybenhagyás végett, terjessze elő, a közgyűlés úgy sem lévén azon helyzetben, hogy időközben e felett határozhatna. (Általános helyeslés.)

Még egy második indítvány is merült fel tegnapelőtti ülésünkben, s ez Ruttner Antal tagtársunk indítványa, az erdészeti egyesület részéről benyújtott erdészeti törvényjavaslat 114-dik §-ára. Miután az indítvány tárgyalása a mai napra lett kitűzve, kérem a t. indítványozó urat, legyen szives indítványát részletesebben előadni.

Ruttner Antal: Mélyebb megfontolás után indítva érzem magam, indítványomat visszavonni.

Elnök: Ezzel a tárgy mellőztetvén, áttérhetünk a tárgysorozat szerinti kérdések további tárgyalására. Következik az e) pont, „a közlekedési eszközöknek kilátásban levő nagyobb szerű szaporodása következtében, minő épületi és szerszámfák számithatnak keletre és kivitelre?”

Ezen tárgyat a választmány azért tűzte ki a közgyűlés számára, mert naponkint tapasztaljuk, hogy a közlekedési eszközök gyarapodásával az erdők használata egészen más irányt vesz. Az ezelőtt külterjes gazdaság belterjessé változik át, s az ezelőtt csupán tűzifa előállítására irányzott gazdaság, szerszámfa gazdasággá lesz, melynél fogva a fősúly nem a tüzi-fa, hanem az épület- és szerszámfa előállítására fektetetik. Talán vannak t. tagtársaink közt, kik e tekintetben közelebbi tapasztalatokat szereztek; igen érdekes lenne, ha azokkal megismertetnének. Rendkívül nagy fontosságu az, ha az erdész be nem hunyja szemeit s nem szabadkozik attól, hogy kereskedővé váljék, míg eddig csupán producens volt. Igen érdekes volna tudni, hogy miféle fanemek s a szerszámfák mely nemei számithatnak különösen tetemesb kivitelre?

Láng Gábor: Nézetem szerint e tárgy oly fontos, hogy kiknek volt is tapasztalatuk, az idő rövidsége miatt nem voltak képesek összegyűjteni adataikat s kellőleg elkészülni. Magam is oly helyzetben vagyok, hogy a közgyűlésre a meghívást folyó hó 17-dikén kaptam. Már az elutazandó tisztviselő, ha hivatalát kellő rendben akarja hagyni, hogy ez távolléte ideje alatt hiányt ne szenvedjen, a rövid idő alatt, míg a meghívástól fogva távozásáig hivatalát rendezte, teljesen el volt foglalva, s így a legjobb akarat mellett sem volt képes előadásra készülni. Azt tartom tehát, hogy a fennemlitett kérdést legcélszerűbb lenne, a jövő közgyűlésre kitűzni.

Bedő Albert titkár: Úgy hiszem, t. közgyűlés, hogy vannak a t. tagtársak közt többen, kik e tárggyal már is foglalkoztak. Van például Erdélyből egy tagtársunk, kinek az ottani fanemek érté-

kesítése, s az eljárás körül, melyet ott követnék, gazdag tapasztalata van, melyet magán szóval szíves is volt közölni velem; felkérném tehát, szíveskednék ugyanazt a tisztelt közgyűlés előtt is előadni.

Fikker Albert: Kimerítőleg nem tehetném, hiányos adatokat adni pedig nem akarok, azért inkább az erdészeti lapok útján fogom közzétenni.

Kiss Sándor: Nagyon fontos ez ügy, s azért nem szeretném, ha elejtenék; de az adatok, melyek megkivántatnak, oly nagy mérvűek, hogy azokat hirtelenében összegyűjteni, teljesen lehetetlen, pedig a kérdés tárgyalása úgy általában, mint különösen azokra nézve, kik terményöket nem értékesíthették, felette érdekes lenne. Egyébiránt azt hiszem, hogy a faszállítás nagyobb mérvben nem fog terjedhetni mindaddig, míg vaspályáink vízi közlekedési utakkal nem lesznek összekötve. Szerencsés viszonyok közt van e tekintetben a Tisza vidéke, itt a vízi út érintkezik a vaspályával, s ezért bir is egy, már is nagy jelentőségű emporialis helylyel Tokajjal, melyre jelenleg Szathmár, Nagy-Károly, Debreczen s Ugocsa vidéke is utalva van; ha azonban az éjszaki vaspálya kiépítettik, akkor remélni lehet, hogy például nevezetesen Debreczen, nem lesz többé utalva a tokaji piacra, minthogy közelebb fogja érinteni a Tiszát Csapnál, Károly felé, míg Tokajnak 4 mértföldre kerülne. Ekkor tehát Debreczennek Károly- és Szathmárnak más út fog nyilni. Miután a tiszavidéki tagtársak e tekintetben sokkal szerencsésebbek, s így több tapasztalokkal is birnak, igen kíváncsatos lenne, hogy adnák elő azokat. Szoritkozzunk tehát, most egyes tapasztalatokra, de ne hagyjuk paragon heverni a tárgyat, hanem vitassuk meg; az eszmecsere által újabb eszmék fognak kifejlődhetni, melyeket az erdőtulajdonosok fel fognak használhatni, kik terményeiket eddig nem értékesíthették.

Molnár Ágoston: Nagyon eltérünk a czéltól, ha így vesszük fel a dolgot. Tekintsük csak, hogy minő fanemek azok, melyekből legtöbb haszon hárulhat, s a melyeknél kivitelre számíthatunk; de ettől ne térjünk el, s ne menjünk át a közlekedési utakra. Hanem, ha constáltatik az, hogy minő fanemekből jön be a legtöbb jövedelem, ha ez előterjesztetik, és részletesen előadatik: akkor kétségen kívül a második kérdés az fog lenni, hogy azon fanemeket minő módon lehet haszonvehetőkké tenni. Ne hamarkodjunk el a dolgot, mert nagyon fontos. Panaszkodnak némelyek az idő rövidsége miatt, hogy nem tehetek oly tanulmányokat, melyek folytán kimondhatnák, hogy

minő fával remélhető a kereskedés,—tegyük tehát át a következő közgyűlésre a tárgy megvitatását, ekkor már most mindenki fogja tudni, hogy ki van tűzve; s különösen kik a rengetegekben laknak, s hivatásuk a fával kereskedés, azok fogják leginkább kiszámíthatni a re-mélhető hasznót, s alapos munkát fognak a közgyűlés elé terjeszthetni. (Helyeslés.)

Lá ng: Hogy minő fák valók kivitelre, s melyek számíthatnak kelendőségre a külfölddeli kereskedésben, ezt tudjuk; de hogy milyen alakban? — ez a kérdés. Például, mint donga, vagy mint házi eszközök, vagy hajókra, épületekre, vagy egyéb czélokra? Ezt nem tudjuk most meghatározni, azért ki kell puhatolni, s aztán megvitatni a kérdést.

Elnök: Elfogadtatik tehát azon indítvány, hogy a szóban levő kérdés a jövő közgyűlés tárgyai közé soroztassék? (Általános beleegyezés.) Midőn ezt a jegyzőkönyvbe felvesszük, hozzá tehetjük hogy mi állott eddig, s mi áll még mindig utjában annak, hogy a kijelölendő szerszámfák nem találtak oly kivitelre, minőre számítani lehetett volna, ha vesszük a szükségletet, mely a külföldön mutatkozik. Mi gátolja tehát a kivitelt hazánkból? Ez, ugy hiszem a kérdés második része, melyet az elsőtől nem lehet elválasztani. (Helyeslés.) Méltóztatnak tehát elfogadni, hogy az előterjesztett kérdés így megtoldva a jövő közgyűlésre tüzessék ki? (Igen!)

Tehát meg fog történni.

Egy további tárgya közgyűlésünknek a tárgysorozat 6-ik, vagyis f) pontja, „a Bihar-, Szabolcs- és szomszéd-megyék homokos kopár területeinek befásításáráaddig tett kísérletek, az alkalmazott egyes fanemekre nézve, minő eredményt szolgáltatottak, és mily fanemek volnának e czélra még ajánlhatók a faiskolákban és műkertekben, ez irányban netalán tett észleletek nyomán?”

Török Pál: E tekintetben, az eddigi tapasztalatok szerint az bizonyult be, hogy a homok megfogására legalkalmasabb az ákác, mely a homokban megél, s nemesak tüzi, hanem szerszámfának is alkalmas. Fájdalommal kell azonban felemlitnem, hogy a tamási pusztákon, a Nyírség egy részén, mely körülbelül 40—50 évvel ezelőtt irtatott ki, a homok felfogására, mind eddig minden kísérlet megghiúsult, elannyira, hogy valóban tartani lehet attól, hogy ott ma-

holnap a jó földek is el lesznek borítva homokkal. De, amint mondtam, legalkalmasabb a homok megkötésére az ákác.

Elnök: S az eljárásra nézve, érte a homokkötést, nem tudna a tisztelt tagtárs adatokat felhozni?

Török Pál: Itt Debreczenben megkísértettük a gúti erdőkben ákáczzal a homokkötést s meglehetősen jó eredménnyel mutatkozott, továbbá az árokpartokban.

Elnök: Hány éves csemetékkal?

Török Pál: Három éves korban állítottuk oda, s igen jó eredménnyel.

Láng Gábor. Ha a tisztelt közgyűlés egy igen gyenge kifejezésű tagnak előadását meghallgatni méltóztatik, úgy én is, ki 12 évig Szabolcsmegyében tartózkodván, a futóhomok megkötése s a buczkók befásítása körül tapasztalatokat tettem, bátor leszek igénytelen nézeteimet előadni. (Halljuk!)

Mint általában nem vagyok barátja annak, ha egy vagy más szakértő csupán csak egy fanemre terjeszti ki figyelmét, mint az előttem szóló tisztelt erdőmester ur is csak az ákácot ajánlotta: úgy én valóban tapasztalásból mondhatom, hogy a homok megkötésére is nem egy, hanem több fanem alkalmas.

Tudjuk, hogy a kocsányos tölgy, ha csak nem egészen sterilis homokba jön, nem csak megélni, de diszteni is képes; mert ha a homok jobb minőségű, úgy megteremnek abban, mint tegnap láttuk, becsesebb tűzi- és szerszámfák is.

Szabolcsmegyében volt alkalmam tölgygyel, bálványfával, sőt erdei fenyővel is kísérleteket tenni, s tapasztaltam, hogy a tölgy majdnem a legsilányabb homokon is diszlik, de csak, ha nem áll a homok emelkedettebb helyein, hanem a buczkák tövénél, a lapályokon. S miért? mert a nedvességtől, melyet az esők nyujtanak, s a mely a magasabb helyekről az alacsonyabbra leszivárog, életet nyer. Ily körülmények közt tenyészhetnek a homokban becsesebb fanemek is.

Látván a sikert, tovább mentem. Ültettem, vagy átvettem a fiatal fákat a buczkákra is, a magasabb helyekre; de meggyőződtem, hogy ott alig tenyészhetnek. Minél magasabban álltak, annál silányabbak voltak, s harmadik évben már koronájuk elhalt, végtére pedig egészen kivesztek. Ide tehát már most erdei fenyőt, ákácot, sőt bálványfát is tettem, s iparkodtam felnövelni. Nem igen sikerült; elkezdtem tehát az ertést vetés által eszközölni, minthogy a homok

nem volt egészen futó. A magot egyszerűen bevetettem sorokban, s vártam, mi lesz az eredménye. De a magnak alig egyezredrésze csirázott ki, s a mi kicsirázott is, a homok által elnyomatván, gyökerét ki nem terjesztheté, s elsatnyult. Láttam, hogy az ily hely, a talaj silányságánál fogva, egy-két ákáczt is alig képes éltető erővel ellátni. De meg kell jegyeznem, hogy sokkal csekélyebb minőségű homok volt az, mint a melyet tegnapi kirándulásunkkor találtunk.

Látván, hogy magból az ertés nem sikerül, az akáczmagot előbb agyagpéppel kevert meleg vízbe áztattam, s benne hagytam addig, míg csak nem kezdett csirázni; midőn ez megtörtént, akkor az ily kicsirázott maggal vettem be a kopár földet. De még mindig nem volt elég az előregondoskodás. A nem eléggé porhanyó földben a magoncok nem díszlettek. Iparkodtam tehát porhanyósítani a talajt, s e célra közbe-közbe kapanövényeket vettem. S mi történt? Már nem lehetett többé számítani, hogy az elvetett mag hányadrésze kelt ki, hanem ott volt majd mind, s a legnagyobb díszlésnek örvendtettem. A kapanövényeket megkapáltatván, a gyomok ez által eltávolítottak, s így sikerült, a felette rossz talajban is gyönyörű ákácokat növelni.

Szenvedélyem már most tovább ragadott. Noha költséget hozzá nem kaptam, a tenyésztést tovább üzni óhajtottam. Saját költséggemmel hozattam tehát egy font bálványfa-magot, s Prindl András erdőmester ur által 20 font erdei fenyőmagot. Az erdei fenyőmagot zabbal együttesen vettem be, hogy a napsugár égetésétől megóvjam. Veteményem tavaszkor jó esőt kapván, a mag a leggyönyörűbben kicsirázott, s a legjobb reménységet tápláltam, hogy kis fenyvesemet, mely körülbelöl 80 holdra terjedett, fel fogom növelhetni. De fájdalom, csapás érte. A fináncok a tavasz beálltával erre vadászni jöven, lövéseik által ültetvényemet felgyújtották, s ez annyira elégett, hogy alig maradt meg egy tizenhatod része. Ezen tért nem találván érdemesnek, hogy rajta közönséges fenyőt növeljek, a két éves magoncokat kiszedtem, s miután töveiket agyagpépbe mártottam, hasonló homokbuczkák közé, mint a hol előbb voltak, ismét elültettem. S noha a 67-diki év azon a vidéken nagyon száraz volt, a magoncok még is szépen díszlettek s növekedtek. De ekkor ismét más szerencsétlenség érte. A környéken lakó nép nem értvén a fenyésztés jelentőségét, kis fácskáimnak hol tetejét törték le, hol karácsonfának, vagy egyéb használatra haza vitték, hol galyjaikat tépték le, hogy kalapjukhoz tüzzék. Így lett vége csinos kis ültetvé-

nyemnek; de megmaradt az egészből az, hogy meggyőződtem, miszerint az erdei fenyőt a futóhomokban tenyészteni lehet, és pedig a legjobb eredménnyel, vegyesen; mert e fanem a talajt javítja, s bármily mással ültetetik együttesen, annak nem ártalmára, hanem javára van.

Átmegyek most a harmadik fanemre, a bálványfára. A faiskolában beültetett bálvány kikelvén, a leghatalmasabb növésnek örvendezett. Következő esztendőben a csemetéket, melyek a sorokban kikeltek, kiásatván, átültettem, ritkábban, de szintén homokbuczkákra. A növés gyorsasággal haladt annyira, hogy negyedik esztendőben a csemeték már félőlet értek. Igaz, a gyors növés miatt a csúcs nem keményedhetett meg annyira, hogy a fagynak ellentállhatott volna; egy-két lábnyira a csúcs elfagyott. De azért e fanem felett nem lehet pálczát törni, mert oly hatalmas hajtási képessége van, hogy az ákáczt is túlhaladja. Az erdészeti lapokban volt alkalmam olvasni, hogy e fanem csak erős és jó földben alkalmaztathatik; de én tapasztalásból mondhatom, hogy a legsilányább futóhomokban is fel lehet növelni, mert mélyebben hatnak gyökerei, mint az ákáczé, s addig terjeszkednek, míg a szükséges nedvet megkapják.

Átmegyek egy negyedik fanemre is, melylyel egyébiránt nem tettem saját magam tasztalást, hanem szemtanuja voltam 1859-ben, midőn Kecskemét város erdőmestere voltam, s megsejmelvén az erdőt, találtam, hogy a futóhomok megkötésére fekete nyárfát is lehet alkalmazni; azonban nem ajánlom általánosságban, hanem inkább sűrűn rakva, sövény gyanánt. Ilyet találtam Kecskeméten, hol az ottani mérnök sűrű sorokban ültette el a fekete nyárfát, s az által a futóhomokot megkötni képes volt. E fának általánosabb alkalmazását azonban azért nem ajánlhatom, mert értéke csekély, s tüzelő ereje is rossz.

Mindezekből kitűnik tehát, hogy a homok megkötésére az ákácson kívül még négy fanem alkalmaztathatik, s ezek: a tölgy, bálvány, az erdei fenyő és a nyár, melyek közül az erdei fenyő különösen ajánlható azért, mert a talajt javítja.

Előkö: köszönettel tartozunk Láng Gábor tisztelt tagtársunknak az érdekes adatok közléseért. Ugy hiszem, hogy az előadottak a t. közgyűlés egyes tagjainak általános tapasztalataival megegyezők lévén, ugyanazokat általában helyeseljük. (Helyes!) Van még valaki, ki a tárgyhoz hozzá kíván szólni?

Molnár Ágoston: Én ugyan alapos erdész nem vagyok,

nem vizsgáltam szaktudományilag a fák minőségét, s természeti tulajdonait; de némi praxisom van, azért bátor leszek az előadottakhoz néhány szót hozzátenni. (Halljuk!)

Szabolcsmegye homokos vidékén lakom. Megkísérlettem a futóhomokot megkötni tölgygyel, de biz ez eredményt nem adott. Itt ott megmaradt néhány szál, de a legnagyobb rész kiveszett, s a munka kárba ment. Megpróbáltam ekkor az ákáczt, ez a kellő sikert adta. Igaz, hogy kurta, rövid lett; de megfelelt a célnak, mert a homokot megkötötte. A hol kiveszett, ott a homok ismét futóvá lett.

Látva a sikert, az ösztön kétszeresen ingerelt, hogy fáradjak munkálkodjam. Megpróbáltam a nyárfát. De azt tapasztaltam, hogy ez, az időjárás viszonyai szerint, hol gyarapodott, hol elenyészett. Tapasztaltam továbbá, hogy az alföldnek, az ugynevezett laposoknak sokkal jobban megfelelnek a fekete s a kanadai nyárfa. A jegegyét nem alkalmazták; de amazokat igen szerencsés sikerrel. Különös volt csak, hogy az ugyanazon egy időben tett ültetvények némely része annyira elmaradt, hogy az ember nem volt képes meghatározni, mi az oka? Próbáltam a talajt felporhanyósítani, mert kavicsosnak találtam; de eredmény nélkül. Megkísérlettem háromszor is, megmiveltettem, megkapáltattam a talajt, de nem bírtam a futókától megóvni. Ez elborította egészen. Próbáltam nagyobb rangu fakkal; mind hasztalan. Általában úgy tapasztaltam, hogy vannak esztendőök, melyekben bármit csinál is az ember, eredményhez nem jut. De azért nem kell kétségbe esni; mert ugyanazon a helyen, hol egy évben a legnagyobb nehézségek mutatkoztak, másiban tökéletes eredményt lehetett elérni. A futóka nem mutatkozott. Mert a gyomok is, és ezeknek gyarapodása, idő szerint nagyon változik. Minden esetre olyanra kell törekedni, mi leghamarább célhoz vezet.

A t. előttem szóló tagtárs méltóztatott említeni, hogy Tokaj vidékén próbákat tett. Ismerem Tokaj vidékét, ott oly homok nincs, mint a belföldön, a nyírségben. Hogy ott a növelés sikerült; ez könnyen felfogható; de nálunk a viszonyok mások. Boldogoknak tartanók magunkat, ha olyan talajjal bírnánk, mint a milyen a tokaji vidéké. Abból, a mi itt sikerült, általánosságban következtetést vonni a homokvidékekre nem lehet. Ha általánosságban akarjuk a homokos vidékeket vonni, úgy azon vidékekről kell példát vonni, hol a talaj tökéletesen könnyű, s a hol a homok a szél által minden szempillantás alatt változásnak van kitéve.

A vágásokat illetőleg, figyelemmel kísértem ezeket is, hogy hogyan nőnek, hogyan gyarapodnak? Ez is az idő változásaitól feltételeztetik. Vannak évek, midőn a vágások teljesen kielégítők; de néhány év múlva, egyszerre csak azt veszi észre az ember, hogy gyarapodásuk megszűnt.

Mindezeket tekintetbe véve csak annyit vagyok bátor mondani, hogy kétségbeesni semmiféle körülmények közt nem, hanem kitarással kell lenni. Ha egyik esztendőben szerencsétlenség állott be, másik esztendőben bizonyára siker fogja munkánkat koronázni. Legfőbb tapasztalásom egyébiránt az, hogy az ákácz ugyyszólván az egyedüli biztos eszköz a futóhomok megfogására, mert gyorsan fogamzik, gyorsan gyarapodik, s leghamarább díszlik.

Láng Gábor: A t. előttemszóló előadásából úgy látszik, mintha nem vettem volna magamnak fáradságot, a szabolcsmegyei és a rakomazi homok közt összehasonlítást tenni; de mondhatom, hogy bejártam Nagy-Kálló környékét, s a homokbuczkákat megsejlemlétem, mert kívántam a különbséget látni. Igaz, hogy a rakomazi homok jobb minőségű, de láttam, hogy a futóhomok buczkái olyanok, mint akárhol Szabolcsmegyében. Egészen ilyen fajta homokba ültettem fenyőt, ákáczt és bálványt, és pedig sikeresen. Nem akarom elvitázni, hogy az ákácz legkönnyebben tenyészik, és hogy mind tüzelő-, mind szerszámfának alkalmas; de nem szeretném, hogy a tölgyet leszorítsuk, mert ennek értéke emelkedni fog, s tartok tőle, be fog következni az idő, hogy midőn tölgyfára lesz szükség, akkor mértőföldeket lesz az ember kénytelen beutazni, hogy kaphasson. A hol tegnap voltunk, és tölgyet találtunk, az is mind futóhomok, csak meg van kötve a fák által. Méltóztatassanak egy részt a fáktól megfosztani: akkor nem kell egyéb csak szél, s futóhomok lesz. Ha tehát látjuk, hogy futóhomokon képes a tölgy nőni, sajnos volna kijelenteni, hogy csak az ákácz alkalmas a homokos helyek befásítására.

Azt méltóztatott mondani, hogy a faültetések nem sikerültek. Legyen szabad felemlítenem, hogy az utóbbi években oly rendkívüli időjárási viszonyok mutatkoztak, a milyenekre ezelőtt soha nem emlékezem. Oly eső nélküli száraz idők soha sem voltak. Ha tehát valakinek ültetése nem sikerült, oka az volt, mert elemi csapás érte. De függ a siker, természetesen, attól is, hogy czélszerűen intéztett-e a dolog? oda alkalmaztatott-e bizonyos fanem, a hova való, s úgy volt-e elkészítve a föld, a mint szükséges? Mert ha például olyan

földbe vetettük a magot, mely talán kérges, a hol csak a vadkörte és a galagonya tenyészhet; ha oda akar valaki tölgyet vagy nyárfát vetni: úgy persze hasztalanul fárad. Hanem vizsgálja meg a talajt, s a helyi viszonyok s a föld minősége szerint alkalmazza a fanemet. Ha a homok nagyon szilárd, lazítani fogom, s egyáltalában azon esz-közzel élek, mely a legcélszerűbb. Ne is kezdje például valaki mindjárt a buczkák közepette, hanem a homokos tér szélén; ha ezt egyszer megkötötte, akkor menjen beljebb. Egyébiránt a futóhomok megkötése nem egy-két év munkája, hanem századoké; de azon kell lenni, hogy a legközelebb fekvő földek elárasztása megakadályoztas-sék. Talán a t. előttem szóló nem kellő időben, talán nagyon korán s fagyos időben tette vetéseit; ezen, s még több körülményeket kel-lene tudnunk, hogy meghatározhassuk, mi volt oka, hogy vetései nem sikerültek. Ujra felemlítem, hogy 1848-ban nagy fagy, 63-ban rendkívüli szárazság, s 63. után ismét igen nagy fagy volt; ez te-hetett károkat. A természet ellen nem lehet harcolni, hanem leg-feljebb segíteni lehet. A vetések sikertelenségének tehát alkalmasint az időviszontagságok voltak okai.

Molnár Ágoston: Nem is mondom, hogy ne ültessünk, sőt mondtam, hogy igenis ültessünk, mert a mi nem sikerül egy év-ben, sikerül a másikban, s hogy nem szabad soha kétségbeesnünk.

Midőn a homok megfogására nézve állítottam, hogy az ákáczt ajánlom leginkább, ezt azért mondtam, mert az ákác minden vi-szontagságoknak ellentáll. Hogy a széleken, s nem a közepén kell kezdeni az ültetést, az igen természetes; bizony nagyon kevésbé gondolkodó fő lenne, mely a közepén kezdené. Csak ha a széleket megfogluk, akkor következik a további művelés, s az alkalmas fák plántálása. A talajra nézve is természetes, hogy a hol a galagonya s a vadkörte tenyész, melyek igen kemény természetűek, s leginkább Békésmegyében vannak elterjedve, hol egész mértőföldeket borítnak el, ott nyárfát, vagy más egyebet ültetni nem lesz célszerű, mert a nyár gyarapodására, már természetes állásánál fogva, laposabb hely, s a megkívántató talajminőség szükséges. Hogy itt jobban díszlik, mint a homokban, az bizonyos; de annak idejében s mód-jával lehet a homokon is, csak hogy satnya marad, s nem felel meg a célnak. Egyáltalában nem szóltam a gyarapítás, az ültetés ellen; igenis munkálkodnunk kell. De először megfogom a homokot, a mennyire lehetséges, ákáczezal, mert leginkább ellentáll a szélhor-dásnak, s azután igyekszem gyarapítani a nehezebben termő fákat,

hogy ne kelljen, mint a t. előttemszóló említette, mértföldekre utazni, a szükséges fának beszerzéséért.

Láng Gábor: Arra nézve, hogy először ákáczt, s azután más fanemet ültessünk, azon észrevételem van, hogy a hol egyszer ákácza ültetett, a hol egyszer ez megfogamzott s meggyökerezett, oda nem lehet többé más fát ültetni; mert ha az ákáczt kivágjuk is, hát 10-szeresen hajt, ha lemetszük koronáját, akkor is hajt; az erdésznek pedig feladata, mentül értékesebb fát növelni. Nem is mondom én, hogy a legsilányabb futóhomokra is tölgyet alkalmazzunk, sőt előre bocsájtottam, hogy csak a homokos tér laposabb helyeire kell ültetni; mert a hol most futó homok van is, előbb olyan hely volt ez is, hol a tölgy szintén megtermett volna. A nyárfát is ajánlottam a futóhomokba.

Molnár Ágoston: Szabolesban volt szerencsém e tekintetben tapasztalatokat tenni. Az ültetés akkor kezdődött, midőn behozatott a birtokelkülönözés, s történt leginkább úgy, hogy a földbirtokosok földjeiket körül árkolták rendesen egy öl széles, és négy lábnyi mélységű árokkal, s igyekeztek ezeknek partjait ákáczzal beültetni. Ez Szabolesmegye egy részében, különösen Bátor és Acsád között sikerült is. Az ákácznak ültetése leginkább iskolákban történt, úgy hogy tavasszal elvettetvén az ákácsmag, hol az iskola nagyon sűrű volt, onnan átültették csemeteiskolákba, s ezekből ismét ültetéseket tettek az árokpartokra. Sok helyen ez nem sikerült; de bebizonyult, hogy oka ennek az volt, hogy az árkok előre felásattak, s nem azon évben ültették oda az ákáczt, a melyben az árkot felásták. Így, bármilyen időjárás volt is, az ákác nem sikerült. De a tapasztalás bebizonyította, hogy egy ásonyomnyi szélességben ki kell hányni a földet ott, hova az ákáczt ültetni akarjuk, így egész télen nyitva lévén, és nedvet szíván magába, a megfogamzás bizonyosan sikerül. Némely körüllevő földbirtokosok földjén igen silány futóhomok-buczkák vannak, itt a beültetés eredménye igen csekély volt. Próbálták kanadai nyárfával is, de ez is nagyon kevés sikert mutatott fel. Azonban olvasván a fanemekekről, s ezek közt a fekete fenyőről (*pinus austriaca*) úgy látszik, hogy ez alkalmas volna; nem tudom már most, nem volna-e tehát ez alkalmas, a kipusztult homokbuczkák közt is; ezzel a talajt megjavítván, helyébe később erősebb anyagu s jobb tüzi fát lehetne ültetni. Megyénkben a beültetett ákácokra nézve a földbirtokosok leginkább 14 évi turnust alkalmaznak, úgy, hogy az árokpartokat 14 részre osztván fel, ek-

kép veszik a fának hasznát. Egyáltalában Szabolcsmegyében leginkább az ákác igazolta magát, hogy a futóhomok felfogására alkalmas; sőt vágás után, az árokpartokon vele a birtokosok eleven sövényt is képeznek, földjeik biztosítására.

Ruttner Antal: Láng tisztelt tagtársunk azon hitét fejezte ki, hogy a homokpusztákat dugványokkal lehetne erdősíteni. Szlavóniában tétettek próbák dugványokkal, valamint maggal is, és pedig a kanadai és a fekete nyárral. A dugványok tavasszal ültették el, midőn volt nedvessége a földnek, s tapasztaltuk, hogy a dugványok majdnem mind megfogamzottak. Azonban egy pár hét múlva átültették, s alig maradt meg egy századrésze. Később a nagy melegség ezt is mintegy leforrázta, pedig nálunk a homok televénydús. Ha tehát itt nem sikerült az ertés dugványokkal, ugy ott, a hol méltóztatott említeni, még kevesebbé fog sikerülhetni.

Láng Gábor: Ki Kecskemétre megy, ott meggyőződhetik, hogy 1859. óta minden évben történnek dugványozások, és pedig jó sikerrel. Láttam 20 éveseket is, melyek vághatók voltak. Ha tehát a tisztelt előttemszóló nem ad hitelt szavamnak, méltóztassék saját maga meggyőződni. (Ruttner Antal közbeszól: Nem vonom kétségbe szavait, csak ohajtanám tudni a módozatot, hogy mikép sikerült?)

Láng Gábor folytatja: Annyit meg kell jegyezni, mikép a tisztelt tagtárs ur enyhítette is kifejezett nézetét az által, hogy monddta, mikép agyagföldben nem sikerült a dugványozás. Ezt hiszem, de homokban igen is sikerül, csak legyen elég mélyen betéve. Az agyag könnyen kiszárad, s tudjuk, hogy csak hosszabb esőzések, hogy csak nagy nedvesség folytán bir jó termelő erővel. A dugványoknak első feltétele, hogy mély rétegekbe jöjjenek be, és pedig lazaföldbe. Ott tehát, a hol méltóztatott említeni, alkalmasint nem tétettek a dugványok elég mélyen, s ha tétettek is, de nagy esőket nem kapott a föld, hogy a nedvesség mélyen behathasson: ugy igen is nem sikerült, míg a homokban könnyebben sikerül, mert itt a nedvesség lejjebb hat. Azért ismétlem, nem csak én, de mások tapasztalatai is bizonyítják, hogy 20 éves koruktól fogva lefelé, egész két éves korukig az ertés a dugványokkal sikerül; csak hogy nem vagyok nagy pártolójuk, mert értékök csekély, s így a pénzüyerményt nem biztosítják.

Ruttner Antal: Bocsánatot kérek, nem is beszéltem én agyagtalajról, hanem televénydús homokról. (Láng Gábor közbe-

szól: Mindegy az!) De nagy különbséget tesz. S röviden szólva, meg is porhanyítottuk a talajt, úgy hogy ez tökéletesen el volt készítve.

Elnök: Nem lévén többé senki szólásra feljegyezve, s a tárgy ki lévén merítve, átmehetünk már most a következő kérdés tárgyalására; minő tapasztalatok tétettek a tölgy-sarjerdők kezelése körül Debreczen vidékén, s kivihtő-e itt és mi módon az ezen erdőüzemmel kapcsolatba hozható cserkéreg-nyerés? Méltóztassanak a tisztelt tagtársak nézeteiket előadni.

Blaschek Frigyes: Biharmegye szomszédságában, Szatmár- és Szabolcsmegyében vannak gróf Károlynak vargavágásai, s ezek közt Szabolcsmegyében egy 253 holdnyi vargavágás, mely 12 évi turnusban vágatik. Tapasztalat szerint egy holdból származik hántásra alkalmas két öl fa, s ezen kívül 10 rakás ágfa. Egy öl vargafa-kéreg eladatott a debreczeni vargáknak, melyet ők maguk voltak kötelesek hántani, 6 ft 50 kr-jával, egy rakás ágfának az értéke 2 ft. A lehántott vargafának, mint tüzi anyagnak az ára 16 ft. Tehát egy holdnak bruttó-jövedelme a következő volt:

2 öl vargafa-kéreg után à 6 ft 50 kr. = . . . 13 ft — kr.

2 öl tüzi fa à 16 ft = 32 „ — „

10 rakás ágfa à 2 ft = 20 „ — „

Összesen 65 ft — kr.

A kiadások a következők:

2 öl vargafa levágatásáért à 1 ft = . . . 2 ft — kr.

10 rakás ágfa vágása à 20 kr. = 2 „ — „

Kezelési költségekre 1 „ — „

Összesen 5 ft — kr.

E költséget a bruttó-jövedelemből, mely 65 ft levonva, marad tiszta -jövedelem holdankint 60 ft. Ezt elosztva a 12 éves turnusra, esik egy évre mint tiszta jövedelem holdankint 5 ft, mi mindig szép erdei jövedelem; minélfogva tehát a vargafa-vágás gyakorlatát, s a cserkéreg-készítést e vidéken is ajánlhatom.

Török Pál: Debreczen határában most kezdték el a cserkéreg-készítést. Van 1200 holdnyi erdő, az ugynevezett Savós-kút használtatik arra. Először 30 éves fordára volt felosztva, de odavittük, hogy már most 14 évre van beosztva. Le is vágatott egy része, de rossz eredménnyel, mert 44 hold 88 öl cserfát adott. Különben e vidéken nagy kelendőseége van a csernek, mert a debreczeni timárok

elmennek érte 8—10 mértföldre is. Jelenleg a cserkéreg Debreczenben 8 ft 90 krjával kelt el, maga t. i. a kéreg, a többi fa még megvan. Itt tehát csak most kezdődik a cservágatás, miért is a tett tapasztalásról még nem igen sokat mondhatunk.

Láng Gábor: De ez is útmutatásul szolgál, hogy az erdők helyesen felhasználva, szép jövedelmet fognak nyújthatni; csak arra kívántam a t. urakat figyelmeztetni, hogy, ha az erdőket levágatják, az ertést azonnal ültetéssel eszközölgék, hogy zárt állabokat nyerjenek, mert a zárt állab nagyobb jövedelmet képes adni.

Elnök: Utoljára szólott t. tagtársunk megjegyzését legyen szabad oda kiegészíteni, hogy a zárlatnak bizonyos határa van, melyen túl nem szabad terjednie, ha a cserkéreg jóságát nem akarjuk kockáztatni; minthogy célunk, hogy a termelt cserkéreg a lehető legtöbb csersav tartalmat foglalja magában. Természetesen szakembernek lévén azzal dolga, mindenki fogja tudni, hogy a zárlattal meddig kell és lehet menni.

Vajjon a házilag történt kezelésről, a cserkéreg áráról, s hogy fordul-e elő a kereskedésben a magyar cserkéreg, s mázsánként vagy mikép méretik, és mily áron? nem tudna valaki felvilágosítást adni? Ez igen érdekes, mert csak ha e körülmények tudva vannak, akkor lehetnénk képesek ez üzletről helyesen ítélni!

Brunner: Tavalý 11 ft volt mázsája.

Elnök: Az nem lehet!

Latinák: Eger tájékán 2 ftjával veszik mázsáját; Gömör-megyében pedig, hol nem vágatik, ott egy-egy szekérrel, mely körülbelöl 10 mázsa, de nedves állapotban van, 8 fton adatik el.

Bedő Albert titkár: A cserkéreg árára nézve értesültem, hogy egy külföldi kereskedőház felszollította a földmívelési minisztériumot az iránt, vajjon nem lehetne-e Magyarországból a kincstár, vagy más birtokosok részéről, a Rajna vidékére cserkérgyet szállítani? 3—400,000 mázsára lett volna szükség. Azt gondolták, ha megszabják az árát, s a közönségnek elegendő biztosítékot nyújtanak, kedvező ajánlatot nyernek. A bécsi gazdasági egyesület késznek nyilatkozott, s el is küldött néhány mázsát; az árak azonban olyanok, melyek alig hiszem, hogy kilátást nyújthatnának most arra, mikép hazánk a külföldre cserkérgyet küldjön. Az említett kereskedők ugyanis, Kölnbe szállítva, mázsánként 2 tallért ígértek, ez, a mi pénzértékünk szerint 3 ft—3 ft 40 krt tesz; s azt mondják, hogy ezen árért Kölnben a legjobb cserkérgyet megkapják. Ily árért oda küldeni, tökéle-

tesen lehetetlen. De arra nézve, hogy saját belpiaczunknak van a cserkéregre szüksége, ez világos már abból is, hogy nálunk sokkal kedvezőbb árak állnak fenn. Így Pesten 1 ft 80 kr., 2 ft 20 kr., 2 ft 50 kr. Bécsben 3 ft—3 ft 50 kr.

E szerint tehát, ha különösen a pesti főpiaczhoz közelebb fekvő helyeken, mint Debreczenben, Gödöllőn, s a Budához közel eső erdőségekben, cserkéreg előállítására erdőrészeket fognak kezelésbe venni: a legjobb jövedelemre számíthatnak. De hogy Debreczenben is van kilátás jó árra, ennek legbiztosabb tanúsága, hogy, mint hallottuk, az emberek 8—10 mértföldre mennek érte.

Hogy Debreczenben a cserkéregre való erdők nevelésére jó talaj van, mutatja a Pacz nevű erdő, mely e tekintetben igen jó termő erővel bír. Megemlítem itt még, hogy a sarjerdő jó minőségű földet kíván, mert több ízben jövén tarolás alá, talaja ki van téve annak, hogy kimerüljön s elgyengüljön, — meg kell még jegyeznünk, hogy ha cserkéregre használandó erdeink vannak, nemcsak a talajra és jó sorsunkra kell biznunk magunkat, hanem ültőnczök utáni fáinknak is kell lenni, hogy pótolhassuk, az elhaló törzseket.

A cserkéreg értékesítése különösen itt Debreczenben jó kilátást nyújt; úgy tudom, 2 ft s 2 ft 50 kr-ával veszik mázsáját. Ennél fogva, ha egy hold erdő 5—8 ft jövedelmet ad, a mely most, mint a t. erdőmester ur mondja, 1 ft 50 krt hoz, úgy kétség kívül nagyobb jövedelem forrása nyílik a városnak a közszükségek fedezésére, mint az eddigi volt. Ohajtandó volna tehát, hogy bizonyos arányban, de eleinte mindenesetre csak annyira, a mennyiben a szükséghez képest eladásra kilátás van, ezen erdőüzemre is gond fordíttatnak. Nem kell egyszerre nagy területet felvenni, hanem csak annyit, mennyinek termése jelenleg a szükségét fedezheti. Megismervén majd lassankint az illetők a cserkéreg minőségét, folytonosan hajlandóbbak lesznek vásárolni. Én úgy hallottam, mikép egy debreczeni timár mondotta, hogy legjobb minőségűnek tartja a debreczeni cserkéregget; s ez már jó kilátást nyújt.

Az erdő korának meghatározására nézve, hogy 12, 15, 20, vagy 25 éves legyen-e, megemlíthetem, hogy e részben nagyobb mérvű tapasztalatok külföldön tétettek, hol az ipar jobban ki van fejlődve; s a szakértők úgy nyilatkoztak, hogy a kéreg a legjobb minőséget éri el, ha az állabb maga 14—24 éves, a mikor abban a cstersav tartalom legdúsabban van; mert nem szabad felednünk, hogy a kéregnek nemcsak mennyisége, hanem minősége is dönt, úgy hogy

némelykor nagyobb mennyiségű kéreg nem ad oly eredményt, mint a csekélyebb mennyiségű, de több csersavat tartalmazó kéreg. Tehát jó volna 14—18 éves cserkéreggel próbát tenni, s a timárok, kik használták, majd megmondják, hogy melyik jobb; vagy ha nem nyilatkoznak, hát ki lesz mutatva az által, hogy a 14 évest veszik-e inkább vagy a 18 évest?

Krivácsy Elek: A cserkéreg-hántásról lévén szó, felhívom a t. közgyűlés figyelmét egy fanemre, mely szintén igen szép jövődelmet tesz kilátásba, a hársfára. Ez különösen az alsó vidéken, hol szőlőkötőzésre használtatik, annyira megdrágult, hogy Arad környékén egy csomó, mely alig 2 font, 2 ftjával kél el. El is rendelte a többek közt az alapítv. erdőmester, hogy, a hol a talaj alkalmas, ezen fanemnek értékesítését kísértsék meg. Meg is tették valami 2—3 holdnyi területen; most csak kicsinyben, mert nem tudják, fog-e díszleni. Ha találnak több ily használható fát, azokat, rendesen a 8—20 évig valókat, lehántják, s a jövedelem oly nagy, hogy egy hold erdő, ha 15—20 évi korban használtatik, 100—140 forintot hoz. Azért figyelmeztetem a tisztelt tagtársakat, ha ily fákkal bírnak, ezeknek használata igen czélszerűnek mutatkozik.

Elnök: Igen köszönjük az érdekes adatot. Nem vonom kétségbe, hogy hol erre nézve alkalom nyílik, az illetők fel fogják azt használni.

E szerint kimerítve lévén a tárgy, átmenyünk a napi rend egyik legfontosabb pontozatára, t. i. az értekezésre a helybeli erdők kezeléséről. Azon körülmény, hogy ezen tárgy a napirendbe felvételre került, mutatja, hogy szabad kir. Debreczen városa előjárósága kívánja, hogy ezen tárgy felett nézeteinket leplezetlenül nyilvánítsuk; kitézetett e tárgy pedig jelen második ülésünkre azért, hogy időközben és a kirándulások alatt a dolgok állásáról magának mindenki meggyőződést szerezhessen. Kötelességünk tehát e tárgyra nézve nyilatkozni. Oly különös birtokviszonyokat, minőket tegnap láttunk, Magyarországon nem egyhamar lehet találni; ezen birtokviszonyok következménye az, hogy a tegnap látottakon nem épülhettünk. Szívesen mellőznénk eme birtokviszonyok érintését, ha-hogy másképp a tárgyhoz hozzá lehetne szólni; azonban szakbeli tekintetből szólva is, alig lehet, hogy megfontolásunk körébe ezen birtokviszonyokat is bele ne vonjuk. Egyiket a másiktól elválasztani nem igen lehet. Ezeket előre bocsátva, felkérem t. tagtársaimat, hogy a látottak alapján nézeteiket nyilvánítsák.

Blaschek Frigyes: Részemről úgy vettem észre, hogy a forda igen magasra, t. i. 60 évre van téve. Ez az itteni talaj minőségénél fogva azt okozza, hogy vágás után a törzs nem bír többé elegendő sarjadzási erővel, hogy ismét hajthasson. E körülmény annál isinkább beállt, minthogy az erdő, melyet megnéztünk, 70—80 éves is volt, s mert a tölgygyel elegyes a nyárfa is, mely utóbbi sokkal hamarabb kivész, s azon nagy kort el nem érheti. Ennek az a következése, hogy nagyon sok üres térek s tisztások származnak. A sarjából, melyek előfordulnak is, szép erdőt remélni nem lehet, mert a törzsek öregek. Ajánlanám tehát, hogy ezen vágások tökéletesen kiirtatnának, földmivelés alá vétetnének, és pedig teljvetés által, úgy hogy holdankint legalább 10 mérő jó makk lenne elvetendő.

Tovább menve egy, körülbelül 10 éves vágáshoz értünk, mely tűz által pusztult el, de mindamellett még vannak hajtásai, melyekből azonban szép fa soha sem lehet. Azért itt az lenne szükséges, hogy a meglevő mostani hajtások visszavágassanak, hogy így a törzsek új sarjakat hajtva, egykor jó erdőt képezhessenek. A közbenlévő üres tereket makkkal kellene kapa után beültetni. Ez volna szerény véleményem.

Láng Gábor: Azokon kívül, miket a t. előttem szóló előadott, legyen szabad még figyelmeztetnem arra, mikép az ugynevezett nagy erdő nem eléggé zárolt, s az évenkénti vágások megfelelőleg nincsenek újbolitva. Ez annál károsabb, minthogy, mint már megjegyeztetett, a forda igen magas. A sarjadzási legjobb kort a törzsek régen túlhaladván, erőteljes hajtást nem nyújthatnak; ezért igen sok törzsnek hajtásai elszáradnak. Ajánlanám, hogy a bokros tuskók irtassanak ki, s az évi vágások makkvetés által újbolitassanak. Így a sarjerdő-üzemről a szálerdő-üzemre kellene átmenni. Ajánlom egyszersmind, hogy őszi vetéssel együttesen, eke után tölgy-makk vettessék; így nemcsak az ertés biztosíthatnék, hanem egyszersmind a városnak egy vagy két évi jövedelme gabonavetés által szaporíthatnék; hozzá téve azonban, hogy ezen mellékkasznalat legfeljebb két évig alkalmaztassék.

A mi a másik erdőt illeti, ez zárlattal bíró erdő, de mint sarjerdő nem kezelteik célszerűen a miatt, mert a forda igen magas, s minthogy ezen erdőrészben, amint az ottani állabok tanúsítják, a talaj minőségénél fogva a növekvési viszonyok igen kedvezők. Ebben az erdőben a város elérni szándékozván, hogy épületfája legyen, ezt azon az uton iparkodik elérni, hogy magasabbra hagyja a fordát, de

ez nem czélszerű; itt is tehát a sarjerdő-üzemről a szálerdő-üzemre átmenetelt ajánlanám, és pedig úgy, hogy vagy mint a Nagyerdőnél együttesen gabonával; vagy pedig, a tuskók meghagyása mellett, az ezek közt levő kopár térek, a gyomoktól és káros növényektől megtisztíttatván, teljvetés által vettetnének be, azon okból, mert a foltvetések a tölgyfaneműeknél nem ajánlhatók, minthogy a kártékony állatok ezen foltokat könnyen felkeresik s megrongálják.

Keresztszegi A. városi főmérnök: A debreczeni erdőviszonyokat vizsgálván, nem azt kell venni, hogy az erdők mikép kezeltetnek, hanem legelőször azt, hogy micsoda birtokviszonyok vannak. Először a birtokra nézve kell tisztába jönni. Meg kell határozni, mi ezen birtokból a magánosé, s mi a városé. (Közbeszólások. Zaj.)

Kovács Lajos Debreczen város polgármestere: Az imént hallottakra nézve azon észrevételt kell tennem, mikép az országos erdészeti egyesület csak erdészeti tárgyat vehet fel tanácskozása tárgyául, birtokviszonyokat nem (Helyeslés.)

Elnök: Oda világosítom fel a dolgot, hogy mi itt nem döntünk jogi kérdésekben, s ily szempontból tehát a tárgyat vita alá sem vehetjük. A helybeli viszonyokat, s így ezek közt a jogiakat is, alig lehet mellőzni, ha szaktekintetben hozzá akarunk a tárgyhoz szólni; de a főkérdés az, hogy vajjon a helybeli viszonyok közt az erdő léte veszélyeztetve van-e vagy nincs? Ha meggyőződünk, hogy a jelenlegi erdő gazdaság s a fennforgó különös helyi viszonyok mellett az erdő létele veszélyeztetve van, akkor ki kell fejtenünk, hogy melyek tehát azon okok, melyek nem csak az erdők helyes művelését gátolják, hanem az erdőt magát is tönkre juttatják? Ezt ki kell mondanunk, de a nélkül, hogy a kényes birtokviszonyokat feszegetve, a város vagy a tanács dolgába avatkoznánk. Szorítkozzunk tehát a tulajdonképeni kérdésre. (Helyeslés.)

Keresztszegi Antal: Tehát ismétlem, hogy a birtokviszony a legnagyobb gát, de nem oly gát, melyet el ne lehetne távolítani. Méltóztatnak tudni, hogy minden gazdával van szerződés, mely meghatározza, hogy mennyi kaszálót birjon, s ezt ki kell adni. Nem ott kell tehát a dolgot kezdeni, hogy elvileg mondassék ki valami, hanem mindennek előtt szükséges, hogy az erdőségeknek birtokviszonyai gyakorlatilag rendeztessenek.

Kovács Lajos polgármester: Ha ezen birtokviszonyokról azt tetszik kimutatni, hogy károsan hatnak-e vagy nem az erdők nö-

velésére, ez ide való lesz; de magukat a birtokviszonyokat ne méltóztassék tárgyalni.

K e r e s z t s z e g i: Tehát egyszerűen csak fel fogom olvasni következő jegyzeteimet:

Hogy Debreczen határában lévő több erdőségek, de különösen a Nagy-Csere, Bánk, Fancsika, Haláp és Guth, kellő mívelés alá vitethessenek, de némely részei a végpusztulástól megmentessenek, alólírt által a következők javaltatnak életbe léptetni:

1-ször. Mindenekelőtt végrehajtani az erdőbeni magánbirtokok rendezését, kiadván minden magánbirtokosnak, a megváltott kaszálló mennyiségét, hogy így a város birtokát és vagyonát képző erdőterületek minél nagyobb és összefüggőbb erdőtesteket képezzenek.

2-szor. A város vagyonát képző azon fennálló fákat, melyek a rendezés folytán a magánbirtokosok földterületeibe esendnek, azon magánbirtokosok tartozandnak a várostól megvásárolni. Az ily módon bejövendő pénzből alakítván egy erdőpénztárt, melynek kamatai az erdő mívelésre volnának fordítandók.

3-szor. Az elkülönített magánbirtokokban engedtessék a teljesen szabad gazdálkodás, ide értvén a fatenyésztést is.

4-szer. Ellenben azon földterületeken, melyek a rendezés folytán a városnak esendnek, ne engedtessék senkinek semminemű haszonélvezet, még a téli legeltetés sem, hanem azok vétessenek szigorú erdőmívelés alá, legfőbb gondot fordítván, különösen az ifjabb vágásokban az új tőkék szaporítására. Mindennemű jövedelem a városi pénztárba vezettetvén.

5-ször. Debreczen város érdekei azt kívánják, hogy erdősegeiből tüzi fát nyerhessen a legnagyobb mennyiségben, erre nézve, a talajnak jobb vagy rosszabb minőségét tekintetbe vévén, lennének az erdők rendezendők, megállapítván, hogy azok milyen vágásforgás szerint használtassanak; megjegyezvén, hogy a 100 éves vágásforgás, mint a minő Nagy-erdőre nézve behozatott, tapasztalás szerint hasznosnak nem bizonyulván, miután az oly éves tőkék már nem sarjadzanak, és az új tőkéknek előállítása igen nagy költséggel eszközlhető.

Ezen pontokban foglaltakat véli alólírt tárgyalás alá vétetni, mint a melyek a debreczeni erdősegek fentartására nézve mulhatatlannul szükségesek, de még azon okból is, hogy a város a tulajdonát képző erdőtestekből a kellő hasznót vehesse, melyek eddig, de jelenleg is, semmi jövedelmet nem hoztak.

A felolvasás befejezése után

Elnökök: Keresztszegi főmérnök urnak mint Debreczen városa tisztviselőjének kétségkívül elég alkalma lesz figyelemreméltó indítványát érvényre juttatni. A közgyűlés nem érzi magát hivatva arra, hogy az indítvány megvitatásába bocsátkozzék.

Blaschek és Láng t. tagtársaim szakavatott észrevételeikkel e tárgyat körülbelül kimerítették, számomra tehát nem marad egyéb hátra, mint a felsorolt tényeket rövid átnézetbe állítani, ezeknek okait kiemelni s azon eszközökre utalni, melyek a haj orvoslására vezethetnek.

Debreczen városa erdeiben uralkodó fanem a kocsános tölgy, az az itteni termőhelyi viszonyoknak tökéletesen és jobban megfelel, mint bármely más fanem. azért a fanemnek általában való megváltoztatásáról szó sem lehet; megjegyezvén, hogy a terméketlenebb homokos területek és buczkák sürgősen szükséges beerdősítésénél az akáczczal és különösen az erdei fenyővel is nagyobb mérvű kísérleteket tenni tanácsos volna.

Hallomás szerint a debreczeni erdők kétféle üzemmódban kezeltetnek t. i. kis részben mint szálerdő és legnagyobbbrészt mint sarjerdő. Látásból csak arról győződünk meg, hogy a papiron szálerdőkép szereplő ugynevezett Nagyerdő is csak sarjadzás által ujbolittatik. Az említett kétféle üzemmód egyébaránt a helyi viszonyoknak egészen megfelel. Debreczen városa nagymérvű épületfa-szükségletét tulajdon erdejéből legkönnyebben és legolcsóbban fedezheti. A Nagyerdő 120 éves fordában, legalább a legnagyobb épületfákat, elegendő mennyiségben szolgáltathatja, az apróbb épületi és szerzőfát a sarjerdővágásokból is lehet nyerni. Nézetünk szerint tehát a Nagyerdő a kijelölt célra 120 éves fordában mint szálerdő volna kezelendő, de nem úgy, mint eddig, a midőn a rendszeres vágásnak, a vágások okvetlenül szükséges, mesterséges és tökéletes ujbolításának s a kellő felügyeletnek nyoma sincs. Az állabok ritkák, hézagosak s így felét sem szolgáltatathatják azon fatermésnek, a melyet elérhető teljes zárlat mellett szolgáltatni képesek volnának.

A Nagyerdőt kivéve a többi erdők 60 éves fordában mint sarjerdők kezeltetnek, de ezek még silányabbak, mint a nagyerdei szálerdők. Az erdővel borított egész terület több mint fele részben magán-birtokból állván, ez áttal kisebb-nagyobb részletekben az erdő összefüggése sokszorosán meg van szakítva. Az állabok kevés kivétellel mind ritkák, hézagosak, átlag alig félzárlattal bírnak s így fa-

termésők az előnyös termőhelyi viszonyoknak megfelelő hozamot meg sem közelítheti. A vágások legnagyobbbrészt igen silányak, a tuskók elaggottak, erőteljes hajtásra alig képesek, de számra is oly kevesek, hogy teljes zárlatu állapot nem alkothatnak, e mellett az ujbolításnál is a mellőzhetlen szakavatott ápoló és művelő kéz nyoma sem látszik, az újra erdősítés csak a természetre volt bízva, de még ez is gátoltatott szabad működésében az itt divatozó kaszálások s az ugynevezett téli legeltetés által. Nem tagadható, hogy az állatok említett csekély zárlatának oka a 60 éves magas forda is, de a főök a kaszálás és legeltetés mellett mégis majdnem kizárólag a szakavatott kezelés és újraerdősítés hiányában fekszik.

Senkisémet teheti fel rólunk, hogy ezen megjegyzéseink által valódni akarnánk valakit, legkevésbé pedig a város jelen ügybuzgó tisztviselőit és erdészeit, jól tudjuk mi, hogy a jelzett hiányok öröklött bajok s hogy egyrészt a helyi legkülönösebb viszonyokban s azon körülményben gyökereznek, hogy elődeink az erdő rendkívül fontos jelentőségét, különösen Debreczen városára nézve, mely a magyar alföld erdőtlen téerein fekszik, soha fel nem fogták, az erdőt mindig csak kihasználták anélkül, hogy tetemes jövedelméből annak ápolására és fenntartására csak valamit is fordítottak volna. Most azonban meggyőződünk arról, hogy Debreczen városa belátta, mily ropant kincessel bír erdeiben, s tisztán látja, hogy az eddigi gazdaság mellett azon kincs végképen elpusztulna s avval Debreczen városa jólétének egyik fontos föltétele is tönkre volna téve.

Az erdők jelen szomorú állapotának okai közé soroztuk, az erdőben levő tetemes magánbirtokot az erdők kaszálását és legeltetését.

Minden erdész — a ki huzamosb ideig oly erdőben gazdálkodott, melynek belsejében magánbirtokot képező bár mily kiterjedésű szántóföldek vagy kaszálók vannak — jól tudja, hogy ezen földek, ha csak árkokkal határolva nincsenek az erdő rovására, ámbár évről évre észrevétlen terjedelemben, de évek során át mégis mérhető mennyiségben növekednek; tudja mindenki, hogy ezen terjedés feltartóztatlan erővel halad elő s annak útját állani biztosan csak oly eszközökkel lehetne, melyek költsége az elfoglalt tér értékét sokszorosan meghaladná. Mennél több tehát valamely erdőben a magánbirtok és mennél apróbb külön álló részletekben van az, annál hosszabb határvonalon lesz kitéve az erdő mindennemű menthetetlen károsításnak és az említett meggátolható foglaltságnak. Ha e tekintetben a debreczeni 45 ezer hold erdőtérre gondolunk, melynek több

mint felét kisebb nagyobb részletekben magán birtok képezi, a nagyítás félelme nélkül biztosan mondhatjuk, hogy itt a város erdeje sokkal több mint nyolczvan mértföldnyi hosszú összes határvonalokon van kitéve a rongálásnak és foglalásnak. Hiheti-e valaki hogy ily körülmények közt rendkívüli áldozatokkal is meglehetne az erdőt védeni?

Mindaddig míg az erdőkön való kaszálás meg van engedve, zárt állabokat nevelni tökéletesen lehetetlen; a ritkások mind inkább hézagossokká fognak válni, mert a haszonélvező érdeke ellentétben állván az erdőérdekével, amaz százszoros alkalmat talál, hogy a ritkás erdőt észrevétlenül még inkább ritkítsa s így a fűnővést elmozdítsa; a vágások hézagainak bevetése pedig nem vezethet a mostani viszonyok közt célhoz, mert a hét évi tilalom idő alatt a magról kelt csemeték nem nőnek oly nagyra, hogy a felszabadítás után azok a kasza áldozatává ne lennének.

A mondottakból úgy hiszem mindenki meggyőződhetett, hogy a fenforgó viszonyokkal a rendszeres erdőgazdaság egyáltalában össze nem fér, sőt hogy a meglevő erdő-maradék léte is nagy mértékben veszélyeztetve van, s ennek folytán az érintett viszonyok rendezése sürgősen szükséges.

Nincs szándékunkban a birtokviszonyok rendezésének legcélszerűbb módja iránt nyilatkozni ez nem tartozik hozzánk, a nemes város közönsége a kitűzött cél iránt tisztában lévén bizonyosan fel fogja lelteni a helyes eszközöket is, legyen szabad mind azonáltal ez irányban egypár figyelmeztetést kockáztatnom.

Az erdő belsejében fekvő tetemes kiterjedésű magán birtokon évenként termő takarmányt a városi marhatenyésztés nem hinném, hogy nélkülözhetné, s így az illető területek kisajátítása és erdősítése más talán fontosabb érdekek sérelme és nagy áldozatok nélkül alig lenne kivihető.

A jól tervezett, de nem a végletekig erőszakolt tagosítás talán minden fél igényeit kielégíthetné. Veszélyes volna azonban azon kísérlet, hogy az összes magánbirtok egy tagba, még pedig az erdő szélére szoríttatnék, mert ezen homok terület csak addig ér valamit a míg az azt övező erdő nedves légkörét és annak a szelek elleni védelmét élvezzi, nyílt helyzetben terméketlenné válik s a szelek martalékává lesz.

Egyébaránt azon szakember, kinek azon szerencse jut, hogy a debreczeni erdőket rendezze, a helyi viszonyok érett tanulmányozása

folytán megfogja tudni itélni, hogy az ellentétben álló érdekek közül melyik a fontosabb s így melyiket kell a másiknak rovására előnyben részesíteni. Nehéz feladat ez, melynek megoldása csak oly szakembertől várható ki kellő belátás, ügy buzgóság és elfogulatlanság mellett kitünő szakképzettséggel bir.

Ugy hiszem ezekben a t. közgyűlés véleményének gyenge kifejezésül szolgáltam; s most miután a szólásra már több senkisémet jelentkezett e tárgy feletti vitát be is zárhatnánk!

Kovács polgármester: Debreczen városa részéről is tanúsíthatom, hogy mi is ugyanazon hibákat tapasztaltuk, úgy a vágasra, mint a kezelésre nézve is, melyeket felemlíteni méltóztatott; im azokat most, az itt hallott nyilatkozatok folytán mintegy érvényre jutva látjuk. Beláttuk mi is, hogy a régi időben a kincstár által megállapított turnusok túlélték magukat, s így igen kedvesen veszem, hogy szakértők is ugyanazt nyilvánították, hogy az erdők túl vannak érve. Egyszersmind kedvesen veszem, hogy mindazon körülményeket is, melyek Debreczennek sajátságai, figyelmekre méltatták, s hogy felemlíteni méltóztatottak, hogy mennyire kívánatos az erdő fennállására nézve, hogy jövőben, ha birtokviszonyainkat rendezzük, ugyanazon, mintegy akadályul szolgáló körülményeket eljárásunkban mi is figyelemmel kísérjük.

Girsik: Azok után, miket tisztelt alelnökünk kifejezett, nem maradt semmi felemlíteni való hátra, csak azon megjegyzésem mikép kívánatosnak tartanám, hogy a terv, mely az erdőrendező által annak idejében meg fog állapittatni, egyletünk bizottmányával közöltetnék, hogy ez az üzemtervre nézve előadhassa nézeteit.

Elnök: Ez egészen a város tetszésétől függ. Ha a város e részben egyletünk szakvéleményét kívánja meghallgatni, mi már alapszabályainknál fogva is szívesen fogunk a kívátnak eleget tenni.

Láng Gábor: Miután láttunk futó homokbuczkákat, melyek napról napra több tért foglalnak el, óhajtandó volna, hogy a város mentül hamarabb tegye meg a kísérletet a homok megkötésével, mert már is nagyon közel van városhoz.

Bedő Albert, titkár: Az erdő üzemrendezését illetőleg még figyelmeztetni kívántam arra, hogy 21000 holdnyi erdőből 12000 öl fát vágnak. Nem tudjuk, hogy ezen 12000 öl fa nem több-e a valódi évi fatermésnél, mert ha több akkor megtámadják a tőkét; s így előbb utóbb kifogynak a vágásokból. Minthogy

pedig most ezt nem tudva, a sötétben tapogatóznak, s egyszer 300, máshor 500 holdat vágatnak le: tehát egy üzemsziszter mielőbbi kidolgozása szükséges.

Faller Károly: Nekem is van egy csekély észrevételem. Azt tapasztalom ugyanis, hogy a zárt erdőkbani legeltetés mindig szabad. Hogy az erdőtenyésztés költsége ne legyen oly nagy, csekély véleményem az volna, hogy a zárt erdő tilalom alá tétessék. Ennek következtében természetes uton a lehulló mag által vetés támad s ha ez nem is tökéletes de mégis annyi lesz, hogy a vágás után az ültetés nem fog sokba kerülni. Ez eddig itten figyelmen kívül hagyatott. Ugy hiszem tehát igen czélszerű lenne, hogy vágás előtt és után is tilalom tétessék az erdőre.

Bedő Albert, titkár: Az itteni erdőkezelés jövőjére nézve még egy megjegyzésem van. Tudjuk, hogy a szakhivatalnokok alkalmazása terhes feladat; tudjuk, hogy nem mindig lehet megnyerni azon embert, kit leginkább óhajtunk, minthogy a valódi szakemberek sokkal csekélyebb számmal vannak, hogy sem nagy mértékben válogathatnánk közülök, s mindenik biztosítani óhajtja önmagát, mit nem is lehet rossz néven venni, főleg olyantól, kinek családja van. Már most, hogy lehetne ilyet megnyerni, ha állása minden három évben új választástól függ? Figyelembe veendő az erdőnél már azon körülmény is, hogy azon a helyes eljárás és szorgalmas munkálkodás eredménye csak több évtized, sőt több mint 100 év után látszik, már ha valaki csak kissé könnyű gondolkodásu, hamar megesik, hogy tétlenül tölti idejét, hivatásának kevesebb erélylyel felel meg, mert gondolja, hogy hiszen annyi esztendő múlva úgy sem fogja érezni a szégyent. Ha már most ehhez járul még az is, hogy állása minden 3 évben választási koczkára van téve, valjon lehet-e az ilyentől azon buzgóságot remélni, melyet kifejtene, ha állása és ezzel jövője biztosítva volna? Szükséges volna tehát, hogy az ily hivatalnok ne három évről három évre hanem élethossziglan választassék. Azt tehát nem mondom, hogy ne választassék, mert én sem akarnám, hogy az ki birtokom iránt az enyémhez hasonló érdekeltséggel nem viseltetik tisztviselőm legyen; legyen meg tehát a polgároknak szabad választása, de a kit megválasztottak ily hivatalra, az maradjon meg mindaddig, míg szakképzettségének hiányai nem mutatkoznak. (Élénk helyeslés.) A törvényjavaslat is hasonlótl mond, addig is azonban óhajtánám, hogy azon erkölcsi testületek, melyek a hivatalnoko-

kat alkalmazták, hozzák be emez eljárást, s válasszák meg hivatalnokaikat állandóan; mert a ki ki van téve annak, hogy a következő választásnál kimaradhat, az nem tehet oly szolgálatot, mint a biztosított. Képzeljük el, ha egy ily hivatalnoknak egy károsító fél ellen kellene erélyesen fellépnie, valjon szembe száll-e vele? megteheti —; de amannak aztán sógorai s rokonai 10—20 votumot elvesznek tőle, és ő kimarad, szenvedvén azzal a birtokos. Ajánlom tehát előterjesztésemet megfontolás végett. (Tetszés, éljenzés.)

(Valaki.) Az itt előadottak, úgy hiszem közölni fognak Debreczen városával, s a város bizonyára méltányolni fogja az okokat s oly embert fog választani, ki hivatásának teljesen megfelel, de állandóan meg is hagyatik.

Kovács Lajos polgármester: Ugy gondolom ez nem külön indítvány; hanem midőn a várossal közölni fognak a t. egyesület nézetei, a hol ki lesz mondva, hogy a vágási évek igen sokra vannak téve, amiért is a sarjadzás nem történik úgy, mint kellene; s fel fog említettetni továbbá, mikép igen nagy hátrányára szolgál az erdőnek hogy magánbirtokok, kaszálók s egyebek vannak az erdőben: ugyanott fel lehet majd említeni, hogy a kezelés hiányául tekinti a t. közgyűlés azt is, hogy az erdőkezelő szakemberek is választás alá szoktak bocsájtani. (Helyeslés.)

Elnök: Mindenesetre úgy tekintjük az utóbbi megjegyzéseket is, mint kiegészítést az egész tárgyalásnak. (Minden oldalról: „Úgy van!”)

Bedő Albert, titkár: Nem is akartam külön indítványt tenni, hanem, mint a t. alelnök ur mondotta, nyilatkozatomat a többihez tartozandónak vélem.

Láng Gábor: Jó lenne, ha a közgyűlésnek kifejtett nézetei a politikai lapokban is közölnének.

Bedő Albert, titkár: Erről rendszeren szoktam gondoskodni, s szoktam magam is tenni mint magántudósító. De az előadottak a közönségnek mindenesetre tudomására fognak juttatni.

Elnök: Ezzel a mai tanácskozást bezárom.

Az ülés délutáni ½1-kor eloszlott.

Harmadik ülés

szeptember 24-én.

Elnök: Közgyűlésünk első ülésének alkalmával t. Ruttner tagtársunk előadást tartott a Szlavoniában követett eljárásról az urbéri faizás megváltása dolgában. Megbizattam a t. közgyűlés részéről, hogy az előadásban foglalt számítások elveit tüzetesebben megvizsgálván, véleményt adjak arról, vajon a t. közgyűlés azon nézeteket magáévá teheti-e vagy nem? Kötelességemnek eleget téve, felhívom a t. közgyűlést, méltóztassék kimondani, hogy az ottani viszonyok közt azon alapelveket helyesnek ismeri el, s azoknak alkalmazását hasonló viszonyok közt másutt is ajánlja. (Helyeslés és elismerés.)

Elhatározá továbbá a t. közgyűlés, hogy a községi erdők kezelése, s illetőleg a községi erdők területének megóvása tárgyában a belügyministeriumhoz egy kellőleg okadatolt felterjesztés intéztessék, hogy ezen közvagyon a pusztulástól megóvassék addig is, míg a törvényhozás az erdészeti törvény megalkotása által annak teljesen utját állhatja. Ezen felterjesztés vázlata készen van. Ugy hiszem, a t. közgyűlés nem kívánja ezen felterjesztést tüzetes tárgyalás alá venni; azért bátorkodom azon indítványt tenni, méltóztassék a felterjesztés szövegének megvizsgálását a választmányra bízni. (Helyeslés.)

Közgyűlésünk napi renden lévő tárgyai közé tartozik a kiküldött költségvetési bizottság jelentése, melyre egyszersmind a múlt évi számadások megvizsgálása is bízott. Felkérem a t. bizottmányt, szíveskedjék a vizsgálat eredményéről jelentést tenni.

Bedő Albert: A bizottság a következőkben terjeszti jelentését elő:

Tisztelt közgyűlés!

Egyesületünk 1867-ik évi számadását megvizsgálván, azt helyesnek találtuk s ennél fogva számadásttevő Bedő Albertnek az absolutorium megadását ajánljuk.

Az országos erdészeti egyesület

1869. évi

költségvetése.

Bevétel.	frt	kr	Kiadás.	frt	kr
1. Tagsági díjakból 530 egyleti tag részéről á 5 frt	2650	—	1. Hivatali fizetések : titkár és írnok . .	1360	—
2. Alapítványi tőke ka- mataiból	1100	—	2. Az egyesület közle- ményeinek kiadása, könyvtár és az „Er- dészeti Lapok”nak szerződésileg járó 150 ft költségtérítés	700	—
3. Pártoló díjakból. .	200	—	3. Egyleti helyiség és titkár lakása . . .	420	—
			4. Világítás és fűtés átalánya	40	—
			5. Irodai költségek áta- lánya	50	—
			6. Utazások s napidíjak	200	—
			7. Postadíj és bélyeg- kiadás	150	—
			8. Rendkívüliek és ju- talmazások	200	—
			9. Szolgálat	100	—
Összesen . .	3950	—	Összesen . .	3220	—

A fennebbi bevétel és kiadás összehasonlítása szerint várható megtakarítás 730 frt.

Debreczen, szeptemberhó 23-án 1868.

A számadások vizsgálatára és a költségvetés szerkesztésére kiküldött bizottság :

Girsik János, erdőtanácsos. Blaschek Frigyes, ker. erdőmester.
Török Pál, debr. erdőmester.

Felolvasás végeztével a tagok következőleg kéretnek fel :

Méltóztatnak az egyes pontok felett határozni? Akarja valaki, hogy több vagy kevesebb legyen?

Elnök: A kiküldött bizottság jelentése alapján, úgy hiszem, a t. közgyűlés a múlt évi számadásokról az egyesület titkárának, mint számvevőnek s pénztárnoknak, az absolutoriumot megadja. (Meg!) Egyuttal az ugyanazon bizottság által átnézett s megállapított költségvetést is helybenhagyja? (Igen!) A mi ennek egyes részeit illeti, ezek systemizált tételekből állnak, másrészt a múlt évi számadások alapján állapítottak meg. Kimondja tehát a t. közgyűlés, hogy a bemutatott költségvetést elfogadja s helybenhagyja. (Igen!)

A mi a hátrálékokat illeti, tudomásom szerint vannak még positiók, melyek behajthatók. Nevezetesen körünkben is tiszteltünk egy pár tagot üléseink alkalmával, kik hátrálékban vannak. Nincs semmi okunk, hogy ezeket is a fizetés alól feloldjuk, mert csak be nem hajtható összegeket adhatunk fel. (Helyeslés.) Így tehát, a nélkül, hogy a t. közgyűlés ne mutatkoznék hajlandónak a régi behajthatatlan tartozásokat letörölni, másrészt bele nem egyezhet abba, hogy behajtható adósságokról is lemondjon. (Helyes.) Felkérjük tehát a t. titkár urat, hogy még részletesebben s névszerint átnézvén a hátráléki tételeket, a behajtható adósságokat az absolute be nem hajthatóktól különítse el, s az absolute be nem hajthatókra nézve adja meg a t. közgyűlés a választmányynak a határozati jogot, hogy azokat a számadásokból kitörölhesse.

Girsik János: Ugy gondolom, hogy megbizhatjuk a választmányt, hogy belátása s hatáskörénél fogva, miután meggyőződött, hogy mely aláírások vagy egyéb tételek teljesen behajthatatlanok, azokat engedje le vagy törölhesse ki.

Kovács Lajos, depr. polgármester: Talán az egylet ügyvédjét kellene megbizni a hátrálékok behajtásával, s addig, míg a behajtás meg nem kísértetett, ne mondanánk le a tartozásokról.

Girsik János: Ha jól emlékszem, az a határozat, hogy ha valaki, mint tag, három évig nem fizeti az évi díjat, az töröltessék ki a tagok sorából, s többé ne vétessék fel. E határozat talán a behajtás körül némi zavart idézhetne elő.

Kovács Lajos, depr. polgármester: Ha a nemfizetésért megszűnik is valaki tagja lenni az egyesületnek, azért nem hiszem, hogy kötelezettsége is megszűnnék. Ha meg is szűnik tehát valaki

az egylet tagja lenni, azért nem szűnik meg tartozni azon időről, melyre magát kötelezte. (Felkiáltások: ugy van!)

Elnök: Tehát a közgyűlés határozatát oda vélem kimondhatni, mikép felhatalmaztatik az igazgató-választmány, az egyesületi ügyvéd közbenjárását s szolgálatát igénybe véve, belátása szerint az adósságok törlesztése iránt eljárni, s a jövő közgyűlés alkalmával erről jelentést tenni. (Általános helyeslés.)

Van-e t. tagtársaink közül még valakinek indítványa?

Zachar József: Nekem azon indítványom volna, hogy miután a késmárki közgyűlésen összeadakoztunk, úgyhiszem 5 frttal, egy öntött vasból készítendő emléktáblára a kohlbaichi völgyben, de úgy hallom, hogy nincs sem tábla, sem pénz, hogy tehát, ha valakinél van azon pénz, ezt be kellene hajtani.

Bedő Albert, titkár: Erre nézve felvilágosítással szolgálhatok. Az egyesületi irományok közt jöttem nyomára, hogy azon pénz a késmárki takarékpénztárba van, hova 1858-ban 44 frt tétetett le. Bajjal, de mégis sikerült, a takarékpénztári könyvecskét megkapnom. Megkapván a könyvecskét, gondoltam, hogy ezen pénzt, mely a takarékpénztárba tétetett le akkor, midőn alapítványi tőkének még nem volt, s a mely emlék felállítására nem elég, felveszem s a pesti takarékpénztárba helyezem el, míg a közgyűlés véglegesen intézkedik felőle. Ezen évben irtam tehát a késmárki takarékpénztár igazgatóságához, a könyvecskét megküldtem, s a pénz csakugyan meg is jött Pestre, s ekkor ezt a többi alapítványi tőkével együtt betettem a pesti takarékpénztárba, hol jelenleg is van. Már most vagy emléket emel vele az egyesület, vagy az alapítványi tőkéhez csatolja. Ezen utóbbi eljárással is ugyanazt tenné, a mi célja volt. S minthogy most 68 forint van már, várnánk be talán, míg egy földhitelintézeti záloglevelet vagy magyar urbéri kötvényt vehetünk azzal meg, s akkor a 100 frtról szóló kötvénnyel a késmárki közgyűlés az alapítók sorába léphetne. Most a késmárkiakból kevesen vannak itt, de talán jövő évben, ha Kassán leszünk, oda el fognak jönni. (Helyeslés.)

Elnök: Megvan tehát a t. közgyűlés az iránt nyugtatva, hogy a pénz megvan s kamatozólag van elhelyezve.

Zachar József: Még egy kérésem volna. Olvastam valahol, hogy nagyon tisztelt elnökünk, mélt. gróf Keglevich Béla megkezdte volna a tárgyalást a nyugdíjak iránt. Ezt talán a jelen közgyűlésen elő lehetne venni.

Bedő Albert, titkár: Az első nap közlött titkári jelentésben előadtam, de akkor talán nem méltóztatott itt lenni, hogy az adatok megszerzésére, melyek egy oly munka kidolgozásához szükségesek, sok munka kell; s ezenkívül az igazgató-választmány tagjai szerteszét laknak az országban, s csak rövid időre jönnek Pestre; mindezeknél fogva a munkátot még nem lehetett bevégezni, s ezért az első napi közgyűlés beleegyezett, hogy az a jövő közgyűlésen terjesztessék elő.

Zachar József: Czélszerűnek találom a nyugdíjazási elvek megállapítását, de engem és több tisztársaimat ez nem elégt ki. Ugy volt a késmárki közgyűlésen elhatározva, hogy ne csupán a nyugdíj, hanem a fizetések iránt is próbálnánk meg valamit. Akkor azt mondták, hogy majd a második vagy harmadik közgyűlés tárgya lesz, mert ha mindjárt eleinte lépünk fel ilyennel, azt fognak mondani a földesurak, hogy kiakarjuk erőszakolni óhajtásunk teljesítését. Az mondatott, hagyjuk abba, majd később elő fog fordulni; de nem fordult. Bátor volnék indítványozni, hogy a fizetések iránt határoznánk valamit.

Láng Gábor: Hogy mi akarjuk a fizetések javítását, ezt nem határozhatjuk el.

Elnök: Ugyhiszem, az egyesület a magánosok rendelkezési jogába avatkoznék, ha csak ajánlatkép szólna is a fizetések felemeléséről. Más utat és módot kell keresni, az egyesület útján e részben nem lehet célzt érni. (Helyeslés.)

Bedő Albert, titkár: A fizetések megjavítását magával hozza a kor. Mihelyt az illetők meggyőződnek, hogy erdőkezelőik nem jók, szakembert pedig azon fizetésért, melyet adnak, nem kapnak: akkor kénytelenek lesznek javítani a fizetéseket. (Ugy van!)

Zachar József: De olyan földbirtokos is van, ki a fel-fogadott hivatalnoknak 3 hónapig nem is mondta, hogy mi lesz a fizetése, s mikor 3 hónap múlva ez kérdezte, hogy mit fog kapni, hát akkor hallotta csak, hogy oly keveset, a miért be nem állott volna. De már mit volt tenni? megmaradt, s annyit vett el magának, a mennyit elegendőnek tartott. Ezzel csak neveltetik a rossz.

Bedő Albert, titkár: Hiszen az igaz, hogy jó volna, ha megjavitnák a fizetéseket; de már az úgy van, hogy ha valaki 800 forintért kap például erdészt, akkor nem fogad egy másikat fel 1200 frtért.

Láng Gábor: Nemcsak a magánosokra, de a kincstárra nézve is lehetne kifogásunk, de nem tehetünk semmit.

Elnök: Egyesületünknek első rendben célja: az országos erdészeti ügyet, mint közjót előmozdítani, s legfőleg csak másodrendben a szakemberek érdekeire is figyelemmel lenni. A szőnyegre hozott kérdés mélyen vág bele a magán rendelkezési jogba, azért szerényselenség volna hozzá szólni.

Böhm József: Különösen itt Biharmegyében már meg is vannak javítva mind az erdőörök, mind a hivatalnokok fizetése.

Elnök: Ez mulhatlanul a kor előhaladásával jár. Az indítvány ezen rövid beszélgetéssel el van ejtve.

Közyülésünk jegyzőkönyvének hitelesítésére felkérem Haske Emil, választmányi tagot és Kádár István, egyesületünk rendes tagját. Annak idejében a titkár ur Pestről a jegyzőkönyvet meg fogja küldeni.

Tárgyalásainkat végezve, mielőtt a jelen közgyűlést bezárnám, még egy pár szót bátorodom a t. közgyűléshez intézni.

Ha visszapillantunk közgyűlésünk szerény működésére, a kellemesen leélt három nap alatt, mindenikünk azt fogja érezni, hogy az eredmény korántsem felel meg azon jó akaratnak, azon buzgó törekvésnek, mely keblünket hevíti s minket e közgyűlésre vezetett; megnyugtat azonban azon öntudat, hogy megtettünk mindent, a mi győnge erőnkől telt; vigasztal azon jó hit, hogy mindazokat, kikkel közelebből érintkezni szerencsések valánk, az egylet üdvös céljáról és rendeltetéséről meggyőznünk sikerült, s mindenikökből ügyünknek, tehát a közjónak is egy-egy apostolát leltük fel.

Egyesületünk több közgyűlésén volt már szerencsém résztvenni, de nem észleltem azt, hogy gyűlésünk minden tagja egyenkint és összesen az illetők részéről nagyobb figyelemmel, előzékenységgel, szivességgel, kitüntetéssel s egyenes magyar vendégszeretettel fogadtatott volna, mint sz. k. Debreczen városában.

Mindezen megtiszteltetés nem az egyeseket, hanem ezek mindeikében egyesületünket, mint a nemzeti vagyon egyik nagyfontosságú részének ápolóját, s így a hazai közjólét egyik szerényen működő előmozdítóját illeti.

Legkedvesebb kötelességemet teljesítem, midőn minden tagtársam szeméből olvasva, indítványozom, hogy e közgyűlés alkalmával egyesületünk irányában tanúsított legszivesebb fogadtatásért öszinte és forró köszönetünket jegyzőkönyvileg fejezzük ki. (Elfogadjuk.)

E köszönet első sorban illeti Debreczen sz. kir. városát, mint mélyen tisztelt háziurunkat; második sorban e nemes város tekintetes hatóságát, mint irányunkban Debreczen város képviselőjét, ki páratlan, megnyerő jószívűséggel, egyenes jó indulatával és szakunk iránti érdekeltségével mindnyájunk szívét megnyeré; harmadik sorban egyenként e nemes város azon tisztelt lakóit, kik vendégszerető hajlékaikat számunkra oly készséggel megnyiták, kik minket figyelmök és szivességök annyi jeleivel elárasztottak.

Minden közgyűlés lelke az ügyvezetőség, nem mulaszthatjuk el ennek irányában is hálás köszönetünket nyilvánítani, s mindnyájokat biztosítani, hogy a debreczeni szép napok és jó emberek emlékünkből örökké élni fognak.

Részemről fogadja a t. közgyűlés legbensőbb köszönetemet az irántam tanusított elnézésért, s engedje remélnem, hogy jövőre új tapasztalatokkal gazdagodva Kassán ismét találkozandunk.

Kovács Lajos, Debreczenváros főpolgármestere: Tekintetes országos erdészeti egyesület! Kedves kötelességemnek ismerem Debreczenváros közönsége nevében őszinte örömet nyilvánítani a felett, hogy az igen tisztelt egyesület közgyűlését városunk kebelében tartani méltóztatott; másrésről hálás köszönetemet kifejezhetni az iránt, hogy az igen tisztelt egyesület s ennek tagjai jóakaratu tanácsadásukkal, utasításaikkal s nézeteikkel minket, mint terjedelmes erdők tulajdonosait, az erdészet terén gyűjtött ismereteik kincsével megajándékozni sziveskedtek.

Ha az egyetemes vagy egyéni elfogadás netán némi hiányt szenvedett, ez irányban elnézésért esedezem; legyenek meggyőződve, hogy bennünk a jóakarat, a szivélyesség éppen nem hiányzott.

Isten az egyesületet mindaddig éltesse, míg forrón szeretett hazánknak él, melynek anyagi érdekei előmozdítását tűzte ki fő-céljául; a haza pedig éljen mindig! (Élénk éljenzés.)

Elnök: Ezzel egyesületünknek 1868-dik évi közgyűlését bezártnak nyilvánítom.

Hitelesítésül:

Wagner Károly,

alelnök.

Bedő Albert,

egyleti titkár.

Haske Emil,

választmányi tag.

Kádár István,

egyleti tag.

A mező- és erdőgazdaság számvitelének elkülönítése.

~~~~~

Wagner Károly

erdőakadémiai tanár és m. k. erdőtanácsos

értekezése

az 1868. évi közgyűlés tárgysorozatának IV-ik tétele felett :

„Mily indító okok vezették a kinstárt s a magyarországi nagyobb erdőbirtokok egy részét arra, hogy erdeik kezelését, intézési, számviteli és pénztári tekintetben a gazdaság többi ágától függetlenné tegyék. Miben rejlik oka annak, hogy ezen, az erdőgazdaság felvirágzására föltétlenül szükséges rendszert Magyarországon oly kevéssé fogadták még el, és az erdészet csak a mezőgazdaság függelékül tekintetik ?“

Az igen tisztelt ügyvezetés megbízása folytán nekem jutott a szerencse a tárgysorozat 4-ik tétele felett való tanácskozást bevezetni.

Nehéz feladat ez, nemcsak azért, mert nézetem szerint ezen kérdés a t. közgyűlés elé terjesztett themák között a legfontosabb, hanem főleg azért, mert honi erdészetünk zilált fejletlen kezdetleges állapotának a haladó kor sürgető igényei ellenében való hátramarádásának s ezek következtében csekély jövedelmezésének okát főképen abban látom, hogy hazánk legtöbb magán uradalmaiban az erdészet a mezőgazdaság függelékül tekintetvén annak kezelése és számvitele emezétől tökéletesen elválasztva nincsen.

Voltak idők, az ugynevezett régi jó idők, midőn az erdőt semmi adó nem terhelte, midőn majdnem minden közlekedési eszköz hiányában erdei termékeinket egyáltalában nem értékesíthettük, midőn az erdők aránylagos bőségében lévén a földesur, mondhatni, szívesen látta, ha jobbágyai az urasági erdőt pusztítják és irtják, mert az által hasznót nem hajtó föld telkesítettett és a mindig szükön volt munkaerő a jobbágytelkek szaporítása által növekedett. Megfogható, hogy ez időben, midőn az erdő semmit sem jövedelmezett s csak, úgy szólván, az uraság és a jogosultak faszükségletének kielégítésére, meglegeltetésre és makkoltatásra szolgált, az erdő a mezőgazdagságnak természetes függelékét képezte; ez időben az erdő fenntartása készpénzben nem került; a favágást vizontszolgálat fejében a jogosultak végezték, a kezelés a gazdatisztek felügyelete alatt a csőszök kezé-

ben volt, az erdő szaktani ápolásáról szó sem lehetett. Mi természetesebb, hogy ily körülmények közt eszébe sem juthatott valakinek, hogy az erdőt szakképzett emberek kezére bizza; a számvitelt elküldönitse, hogy megtudhassa, mennyi tiszta jövedelmet hajt erdeje, hogy ennek folytán az erdőgazdaság czélszerűbb berendezéséről gondoskodhassék, vagy esetleg a keveset jövedelmező erdőtalajt mezőgazdasági célokra használja; minderre nem gondolhatott akkor senki, az erdő a mezőgazdaság mellékeszköze volt.

Az urbéri viszony megszüntetésével azonban megjöttek a földesurak megpróbáltatásának nehéz napjai, a föld, az erdő meglett, még pedig terhesen adóztatva, a jobbágyok felszabadítása által a munkaerő megfogyott, az üzleti tőke hiányzott, az anélkül is rendkívül csekély urbéri kárpótlás késett, s midőn megjött névleges értéke felénél alig ért többet. Csudálat fog el, ha elgondoljuk, hogy ily rendkívüli megrázkódtatás készületlenül találva a mezőgazdaságot nagyobb válságot, sőt bukást nem idézett elő, s hogy a mezőgazdaságunkon ejtett mély sebek nyomai most, alig két évtized múltával, már alig láthatók; mindenesetre kitünő jele ez mezőgazdáink és egész mezőgazdaságunk erőteljes épségének és életrevalóságának, valamint biztosítéka a virágzó jövőnek.

Az említett nehéz idők beálltával a kevésbé megzavart s már addig is rendezettebb gazdasági viszonyoknak örvendő nagy birtokok, ezek közt a kincstár, azonnal belátták, hogy a gyökeresen megváltozott viszonyok folytán az erdő szerepe is változott s ez a földmivelés egy önálló ágává lett, melyet mint ilyet ezután függetlenül kell kezelni, ha nem akarják, hogy ezen nemzeti vagyon és magánbirtok-kincs a régi kezelés mellett csak terhet képezve lassankint elenyészék. Belátták, hogy minden erejükből oda kell törekedniök, hogy az erdő jövedelme legalább a terhes adót fedezze, ezt pedig csak az erdei termékek értékesítése által lehet elérni; e czélból a keresett termékek előállításáról gondoskodtak, ezeknek piacot kerestek s mindennek eszközlésére szakképzett embereket alkalmaztak; az erdő kezelését, sőt intézését is minden más gazdasági ágtól elválasztották, külön számadást vezettettek, sőt a pénztárt is egészen elkülönítették. Így vált lehetségessé az erdőgazdaság eredményeit évenként kimutatni, a fenforgó viszonyok mélyére tekinteni, a hiányokat tisztán felismerni s azokat czélszerű intézkedések által orvosolni; így lehete csak meggátolni, hogy egyik iparág a másik rovására, mint addig történt, ne élősködjék. Nincs közöttünk bizonyára

senki, a ki ez utóbbi körülményre nézve eléggé szomorító, sőt kereken kimondva bosszantó tapasztalással ne bírna. A kincstári bányászat több mint 50 millió köbláb fát emészt, ezen fatömeget az erdő 1852-ig csak a vágási, szállítási és kezelési költségek megtérítése mellett szolgáltatta, az erdő, tőkéje kamatait be nem számíthatta, s így az erdő tetemes jövedelme soha ki nem lett mutatva, hanem csak arra szolgált, hogy a bányászat hajdani fényes jövedelmébe olvadva eszközül szolgáljon, és hogy igen gyakran a bányászat jövedelmének czime alatt a tetteleges jövedelmet egyedül képezze. Ezen szemfényvesztő és öncsalási ferde eljárás nem csak méltatlan volt az erdőre, és szégyenítő a felvilágosult birtokosra nézve, hanem magában véve demoralizáló és minden tekintetben káros. Az erdész igyekeztének sikerét soha sem látván, eredményt soha ki nem mutathatván, legbuzgóbb törekvései elismerésre nem találván egykedvű lett, hagyta a dolgokat folyni, a mint a véletlen magával hozta, soha ösztönt az erdőgazdaság emelésére nem érezhetett s oly alárendelt ezzközzé vált, mint a jobb sorsra érdemes erdő maga; az ily demoralizált személyzet hogy törekedhetett volna arra, hogy megtakarítások stb. által urasága javát előmozdítsa, midőn minden munkájának sikerét az erdőt igában tartó bányászat nyelé el. — Más részről a bányászat és kohászat az ingyen fával pazarul bánt, annak is csak javát fogyasztotta, s így az uraság és a nemzet kárára az erdők pusztításában s a már most is nem egy helyütt mutatkozó faszükség előidőzésében közreműködött. Hozzak fel még több példát ezen rendkívül káros viszony megvilágítására? Számos uradalmat ösmerek, hol az erdész a mezőgazdaság békóiban senyved; közelebbről egy balatonmelléki nagy uradalom viszonyaival ösmernedtem meg, itt a közel 40 ezer hold tölgy és bükk erdő fatermésének, a közlekedési viszonyok előnyös volta mellett könnyű szerrel legalább $\frac{1}{4}$ -dét lehetne mint épületi és szerszámfát magas áron értékesíteni; a többi fatermés fölösleget pedig mint tűzi fát igen jó áron eladni; holott jelenleg az erdő az uradalom épületi szerszám- és tűzifa szükségletének fedezésén felül csak a mintegy 30 ezernyi birkaállomány legeltetésére szolgál. Ez utóbbi célból az erdőt régi idő óta rendszeresen ritkították, hogy a tűnövés mindenütt előmozdítottassék, ezen ritkítások eredménye lett, hogy több száz holdra terjedő meredek, kavicsos hegyoldalok és csúcsok kopárokka és terméketlenekké lettek, nincs itt most sem erdő, sem legelő, a vékony termőföldréteget a birka régen felvágta s az eső lemosta, az adót azonban e terméketlen területek után most is fizetik.

Az erdő kezelése és intézése avatlan kezekre bízva, a számadás nincs elkülönítve, senki sem tudja megmondani, hogy mit jövedelmez az erdő, annyit hallottam, hogy a gypjuból évenként 60 ezer forintot vesznek be, de az a kérdés, hogy mennyi illeti ebből az erdőt, mely a birkát $\frac{3}{4}$ éven át táplálja? A körül fekvő községek lakói a faizásért vizontszolgálat fejében sok ezer napszámot szolgálnak, ezen napszámokat majd mind, s minden megtérítés nélkül a mezőgazdaság használja fel, az erdőápolásra ebből alig lehet egy pár száz napszámot kicsikarni. Tehát itt is némi modificatióval ugyanazon káros viszonyt találjuk, mint a bányakincstári erdőkben 1852-ig, itt is meg vannak fosztva az erdészek minden ösztöntől a takarékosagra és az erdőipar emelésére, s az erdő nagyobb jövedelmeztetésére; a gazdák pedig nincsenek szorítva a takarékosagra, hiszen az erdő jövedelme rejtve az ő számadásaikat disziti. Sőt még oly nevetséges esetek is fordulnak elő, hogy a fiatalosokból szedett lombtakarmány gyűjtési költségeit az erdőre róják, azt mondván, hogy ez a nyári zöld ritkítás az erdő javára van, tehát fizesse az erdő; pedig minden laicus tudja, hogy a levelek a fák életszervei lévén, ezeknek tömegétől függ a fa gyarapodása, s hogy ezen életszervek kevesbitése csak a fatenyészet kárára történhetik. Nem akarom több ily adatok elősorolása által a t. gyülekezet türelmét fárasztani, hiszen anélkül is tudja minden erdész, minden gazda s minden művelt ember, hogy az erdőnek jelzett alárendelt viszonya, az erdőnek s a birtokosnak kétszeres kárára van s meg van győződve arról, hogy az erdő virágzó és jövedelmező állapotának első és mellőzhetlen feltétele, hogy az erdő, kezelés- és számvitelre nézve a mezőgazdaságtól elválasztassék s ettől függetlenné tétessek. Ki ne fakadna ma már hahotára azon együgyű ellenvetés fölött, a mit még nem ritkán hallani, hogy két gazdasági ágának számviteli szétválasztása nem egyéb, mint ha a birtokos a pénzt egyik zsebéből a másikba teszi, valóban így csak ignoránsok szólhatnak.

Az elmondottak nyomán az előttünk fekvő kérdés első felére válaszul röviden csak azt mondhatjuk: hogy a kincstárt s néhány nagyobb földbirtokost erdeik kezelésének és számvitelének a mezőgazdaságtól való elválasztására tulajdon érdeköknek helyes felfogása vezette.

Feladatomból volt a kérdés feletti vitát bevezetni, nem pedig annak megoldását megkísérteni, már talán eddig is túlmentem a kitűzött határon, a mennyiben a kérdés első felének taglalásába mélyeb-

ben becsátkoztam, óvakodom ettől a kérdés második és fontosabb felére nézve, s tisztemhez képest felkérem a tisztelt gyülekezetet, hogy tapasztalatai nyomán nyilatkoznék az iránt, hogy miben felelhetik oka annak, hogy még igen sok magánbirtokon az erdő, kezelés és számvitelre nézve a mezőgazdaságtól nincs elválasztva, nyilatkozzunk bátran, elfogulatlanul és hangosan e tárgyra nézve, hogy még azok is megértsek, a kik a jó tanács előtt füleiket be szokták dugni.

Nézetem szerint annak, hogy hazánkban még sok uradalomban az erdő számvitel és kezelése a mezőgazdaságtól elkülönítve nincs, többféle oka van, mely útját állja a megjelölt s csak a birtokos javát előmozdító intézkedésnek.

Nincs okunk föltenni, hogy birtokosaink közt csak egy is lenne, a ki az erdő kezelés és számvitel önállóvá tételének hasznát be nem látná, de ezen gyökeres s gyakran nem könnyű intézkedéstől, részint a megszokott régihez való ragaszkodás által, részint idő hiánya miatt, részint a bonyodalmas munkától való tartózkodás által vissza vannak tartva, s e mellett sem gazdasági, sem erdőtisztjeik által ez irányban őszinte sürgető tanácscsal nem istápoltatnak. Némely birtokos attól is tart, hogy az ajánlott szétválasztás által a költségek is nagyobbodni fognak. Anélkül, hogy a költségek nagyobbodásának szükségét az új szervezés folytán a legtöbb esetben tagadnók, korántsem tartjuk azt föltétlenül szükségesnek, sőt ellenkezőleg helyes szervezés mellett és előnyös viszonyok közt gyakran a kiadások kevesbülésére lehet számítani. Egyébaránt nem a növekedett kiadások, hanem a tiszta jövedelem szerint kell valamely intézkedés czélszerű voltát megítélni; s e tekintetben egész biztonsággal mondhatjuk s állításunkat tapasztalati tényekkel is igazolhatjuk, hogy mindenütt, ahol az erdő kezelését és számvitelét önállóvá tették az erdészeti viszonyok évről évre javultak az erdőipar és kereskedelem mindinkább nagyobb mérveket öltött s ennek folytán az erdő jövedelemre nézve a nagyban üzött mezőgazdasággal vetekedett. Sőt még oly erdőbirtoknál is, mely a legrosszabb helyi, közlekedési és kelendőségi viszonyok közt van, igen czélszerű a különválasztás, nem szükséges itt sem a személyzetet megszorítani, sem a rendezésre sokat áldozni, csak arról kell gondoskodni, hogy azon egyén, a kire az er-

dőkezelés vezetése bizatik, oly szakember legyen, a ki a mostoha viszonyoknak megfelelő szervezést minden tetemes áldozat nélkül tekintettel a jelen- és jövőre keresztülvigye.

További okát annak, hogy az erdőkezelés és számvitel a mezőgazdaságtól sok helyen még elválasztva ninesen; abban leljük, hogy a jószágkormányzók és gazdatisztek jól ösmervén azon előnyöket, melyeket a mezőgazdaság az erdőből ennek rovására élvez szakuk érdekében, ámbár uraságuk kárára ezen előnyöktől a mezőgazdaságot megfosztani nem akarják, igen jól tudják, hogy különben az erdőnek a fát, legelőt, lombtakarmányt stb. oly áron kellene megtéríteni, mintha idegentől vették volna, jól tudják, hogy ezen esetben a holdankénti vagy összes tiszta jövedelem soványabb számokban mutatkoznék; de mi azt is tudjuk, hogy ekkor a körülmények által kényszerítve arra törekednének, hogy a kiadásokat csökkentve a jövedelmet takarékosság által előbbi magasságára emeljék, hogy pedig mindez a birtokos nagy előnyére van, azt mindenki belátja.

Vége az erdészeti függő állapotának egyik okául magukat az erdőtiszteket tartjuk, kik kellő szakképzett belátás, erélyesség hiányában álszerénységből vagy más gyengeségből nem mernek az elavult káros rendszer ellen fellépni, a birtokost a dolgok állásáról felvilágosítani, s a jó ügy mellett tiszta önérzetökből meritett kitartással mindaddig küzdeni, míg czélt nem érnek. Pedig czélt kellene érniök, ha a birtokos látja, hogy törekvésök minden önzéstől ment s egyedül az ügy javának előmozdítására van intézve.

Lehető félreértések végett szükségesnek tartom még felemlíteni, hogy ezen kényes tárgyban itt tett leplezetlen nyilatkozatok nem erednek türelmetlenségből, elfogult kaszt szellemből vagy épen ellenszenvből; kinyilatkoztatjuk, hogy mi az erdészettel testvér földművelési iparág, a mezőgazdaság s ennek ápolói iránt a legmelegebb rokonszenvet tápláljuk, s nyilatkozatainknak czélja csak a birtokos és közvetve a nemzet javának előmozdítása és az igazság felderítése volt. Elfogultak sem vagyunk, hiszen mi nyiltan valljuk, hogy mi nem vagyunk azon nézetten, mintha az erdő önmagáért léteznék, a mi kezünkben az erdő nem czél, hanem eszköz, mi nem akarjuk a mezőgazdaság jogos igényeit az erdőre tagadni, csak azt kívánjuk, hogy az erdőnek is megadassék, a mi az övé, s hogy szabad és korszerű fejlődésének útjában semmi ne álljon.

Titkári jelentés,

az 1868. évi közgyűlésen.

Tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünknek a közelebbiről lefolyt év alatt tanúsított működését elősorolandó, szükség, hogy jelentésem fonalát, azon tárgyalásokhoz kapcsoljam, melyek Losonczen tartott közgyűlésünk határozatainak főbb pontjaiból, tisztelt tagtársaink előtt ismereteseek.

Az említettem közgyűlés, mely újra ébredő erdőgazdaságunknak legégetőbb kérdéseit tárgyalá, oly feladatok teljesítését bizta az igazgató választmányra, melyek keresztülvitelét és létesítését nem csak a kisebb körre szoruló erdészeti közönség, de a haza összes józan gondolkozású polgárai is egyaránt óhajtják.

Feladatunk volt az akkor tárgyalt erdészeti törvényjavaslatot a ministeriumhoz juttatni, s nyílt óhajtásunkat kifejezni, hogy hazai erdőállományunk jövője, földbirtokunk igen jelentékeny vagy is egy-negyed részének jövedelmezhetése egyaránt és sürgősen követelik, a hűbérrendszer nyomasztó terheinek maradványával, a szolgálmak viseletével, ma is lenyűgözött erdőbirtoknak kiszabadítását s viszonyainak okszerű rendezését.

Egyesületünk eljuttatá az erdészeti törvényjavaslatot oda, honnan remélte, hogy az ország érdekeinek ezen egyik legsürgősb anyagi kérdését illető ügyének szorgos-, és az adott hatalom körénél fogva is gyorsabban valósítható megoldását várhatja.

Az erdészeti törvényjavaslat, mely erdőbirtokunknak életfeltételét képezi, s melynek törvénynyé nem avatása — naponként ezekkel károsítja e hont, a földmívelési ministerium tárgyalásain már ez év elején átment s várja az időt, melyben az illető minister alkalmasnak hiszi az órát, azt a képviselő ház asztalára tenni.

Éveken át tartó működésnek eredménye e törvényjavaslat, az országos gazdasági-egyesület, mely méltán mondható édes anyjának, velünk együtt kezefogva juttatá a földmívelési ministeriumhoz.

Jó reménynyel valánk mindnyájan, kik tudtuk mikép annak törvényé avatását eszközölő körökben szintén ismerik, hogy hazai erdészetünk felvirágzásához legelső lépés egy okszerű erdőtörvény alkotása és mégis fájdalom, mind e részben — kivéven azt hogy a törvényjavaslat a tisztelt képviselőház elé való terjesztést várja — még csupán ott vagyunk, hol ma egy éve valánk.

Óhajtandó lett volna pedig, hogy állapotunknak e téren való orvoslása is több figyelemre méltassék s úgy hiszem, hogy e közgyűlésen alig lehetett volna közülnök bárkinek is kedvesebb öröme, mint arról értesülhetni, hogy hazánk- és erdőgazdaságunk érdekeinek megfelelő korszerű erdőtörvényeink vannak.

Nem valósult remény és közóhajítás feletti fájdalom, aggasztó mértékben terjedő erdőpusztítás, kétségbevonása a tulajdonnak, bizonytalanság az enyim és tiéd közt, a tüke felhasználása nélkül, hogy abból a jövő számára bár gyümölcsöző krajezárók takaríttatnának meg, vagy más szavakkal legnagyobb részt erdővágatás és irtás derüre és borura, a nélkül, hogy a birtokos az erdők jövőjével gondolna; kopár, tenyészetenlküli, elszomorító hegy magaslatok, örökre megsemmisített, pusztává tett erdőtérek, a fának birtokba való vétele felett egymással nem egyszer élet-halálra versengő honpolgárok, és félelmes mértékben szaporodó erdei kártételek azok, melyeket regisztrálhatunk akkor, midőn az erdészeti törvényjavaslatról szólnak s melyek az erdőtörvény sürgős megalkotását nem csak kívánják de követelik.

Felesleges is talán emlitenem, hogy együletünk egyik ügybuzgó tagja ifj. Ráday László gróf, ki maga is megvan győződve, hogy az előbbi szavakban, csak halványan körvonalazott viszonyainknak további fennállása, kipótollhatatlan károkkal van összekötve, a törvényhozó teremben kérdést intézett a földmívelési minister urhoz, ha vajjon mikorra remélhetjük az erdészeti törvényjavaslat előterjesztését, és fájdalom akkor, midőn állapotaink s a törvényhozás tagjainak is ebből folyó tudata és akarata az összes hüberi viszonyok maradványainak megszüntetését szorgalmazták mégis bizonytalan időre terjeszkedő válasz jön, és úgy hangzik a felelet „midőn kilátás nyílik arra, hogy a képviselő-ház tárgyalhatja.“

Jól tudom, hogy erdőgazdaságunk minden barátjának hő óhajtása ez időpontnak mielőbb való eljövetele, de erre csak akkor lehet kilátás, ha a földmívelési ministerium sem késik azt, mielőbb a tisztelt képviselőház elé juttatni s ez által a tárgyalandó ügyek sorába

bevezetni. Részemről azért megvallom, hogy a földművelési minisztérium az erdőtörvények létrejövetelének ideje-korán való eszközléssel hazai közgazdaságunknak előmozdítása körül oly fontos és üdvös lépést tenne, mely eddigi működésének egyik legszebb gyöngyét képezné.

Tisztelt tagtársaink előtt ismeretes, hogy az ország közvéleménye a hűbéri-rendszer maradványainak megszüntetését első rendben követeli, s ezek közt bizonyára egyik legfontosabb az erdészeti hasonnemű ügyeinek rendszerezése, illetőleg az erdei szolgálmányok megváltásának eszközlése, és ime a sors mégis úgy akarta, hogy az erdészeti törvényjavaslat, mely teljesen készen állott akkor, midőn egyesületünk múlt évi közgyűlése egy vadászati törvényjavaslat szerkesztésére bizottmányt küldött ki, később kerüljön a tisztelt képviselőház asztalára mint emez.

A vadászati törvényjavaslat, melyet az illető bizottság a múlt közgyűlés megbízásából készített s mely épen nemes Biharmegye tisztelt főispánjának Tisza Lajos ur ő méltóságának elnöklete alatt készült, s mely az Erdészeti lapokban és egyesületünk közleményeiben is közöltetett, a szabad föld eszméjére és a vadászat természetszerű érdekeire lett állapítva, — az igazgató választmány által történt elfogadás után pedig illetékes helyre való juttatás végett az igazságügyi Ministeriumhoz terjesztetett fel, s erre nézve azon, már ismeretes kedvező körülményt említjük meg, hogy az, f. évi augusztushó 7-én a t. képviselőház elé terjesztetett, miért annak tárgyalása és törvénynyé avatása az igazságügyi ministerium gyors és buzgó eljárása folytán, hamarabb várható mint az erdészeti-törvényjavaslaté.

Jelenleg fennálló erdei- és vadászati törvényeink hiányosak, földbirtokunk változott viszonyainak nem felelnek meg s mind az erdészeti mind a vadászat természetes érdeke, új- és életképes reformokat igényelnek, hogy mindkét irányban és mielőbb — a halasztást csak egyenes kárral tűrhető állapotoknak üdvös és utódaink által is hálával fogadandó kedvező fordulat adassék.

A múlt közgyűlés egyik intézkedése, a hazai erdőgazdaság műszaki igazgatása egységes vezetésének eszközését jelölte meg s bi-

zotmányt nevezett ki, melynek egyik tagja épen Debreczen tisztelet városának köztisztelőben álló országgyűlési képviselője Tisza Kálmán úr volt, s e bizotmány feladata vala indokolt kérést szerkesztetni, mely az igazgató választmány útján a ministeriumhoz volt felterjesztendő. Ezen megbiztatás teljesült s előterjesztésünket, melyet lapjainkban is közöltünk azon ministeriumhoz nyújtottuk be, melynek erdészeti-ügyeink körül eddig tanusított korszerű intézkedése és alapos eljárása legtöbb reményt ígért arra, hogy annak keresztülvitelére segéd kezét nyújt.

Azonban ez ügy okszerű eldöntése az erdészeti-törvényjavaslatnak törvénné alkotásával annyira szoros összefüggésben áll, hogy egész terjedelmében való keresztül vitele annak ugy szólva egyik organicus részét képezi.

Örömmel említhetjük fel mindazon által azt, hogy a Pénzügy-ministeriumnál e részben a kitűzött cél felé fontos és elismeréssel fogadható lépés történt; — mert míg ezelőtt egy évvel a korona-jószágok és a bánya kincstár erdei külön ügyosztályok vezetése alatt állottak, addig most egyesítve vannak, világos bizonyására annak, hogy a külön rendeltetésű erdők műszaki egységes igazgatásának correct alkalmazása, azok jóvedelmének külön és az illető rendeltetésnek megfelelő pénztárakba való befolyását nem akadályozza.

Előbb érintett működésünk tehát kedvező eredménnyel találkozott annyiban, mennyiben annak teljesítése a pénzügyministerium hatás-körében állott s ezért a pénzügyminister urnak erdészeti ügyeink körül tett korszellemű intézkedését elismeréssel fogadhatjuk, s azal mintegy zálogát bírjuk annak, hogy óhajításunk, melyszerint az ország összes erdőállományainak szakképzett férfiak által való egységes műszaki vezetése, illetőleg annak megítélése, hogy a közvetlen gazdaszat megfelel-e az erdő kívánalmának s ezzel összeegyeztethetőleg a birtokos, vagy a birtokos nép érdekének és a helyi viszonyok igényeinek, egész mérvben fog teljesülni.

Tisztelt tagtársaink előtt ismereteseek az indokok, melyek az egységes műszaki vezetést tanácsolják, mert hiszen tisztelt elnökünk, már a mult közgyűlésen felemlítette, hogy sem a földmívelési sem az oktatásügyi ministériumoknál, melyek egyébiránt nagy terjedelmű erdők gazdasága felett bírnak döntő befolyással egyetlen erdészeti szakember sem áll alkalmazásban; noha az utóbbi mint az alapítványi jószágok kezelője, még a közvetlen és szorosan műszaki gazdaszat vezetését is intézi.

Bizottmány van kiküldve az erdők megadóztatása tárgyában szerkesztendő — illetőleg a mostani legnagyobb részt tulajdonított erdőadónak méltányos alapokra való fektetését eszközölő törvényjavaslat elkészítésére, valamint egy az erdészeti-egyesülettel kapcsolatban álló és „Erdőtisztek segély-egylete” címet viselhető társ-egylet alapszabályainak kidolgozására, s e tekintetben mostani alapszabályainknak így bekövetkezendő módosításaira. Mindkét tárgyra nézve azonban czélszerű vala épen alakulásban lévő újabb viszonyainknak tartósabb figyelemmel való kísérése, hogy ezek alapján az idő kívánalmának megfelelő intézkedést lehessen tenni, s ezért valamint azért is, mert magában az elő-adatok megszerzése is több időt vett igénybe s mert e tárgyban működő tagtársaink is szétszórva laknak — a tüzetes nyilatkozatra további időhaladékat kell kérnünk.

Egyesületünk ügyvezetésének szabályai, azon ügyrend, melyet mult közgyűlésünkön tárgyalunk és állapítottunk meg a felsőbb megerősítést megnyerték s már közlönyünkben is megjelentek.

Erdészeti tanügyünk körül szintén öröndetes előhaladást constatunk, mennyiben mult közgyűlésünk óta a selmeczi királyi-akademia teljesen magyar szerkezetűvé lett s növendék erdészeink már a lefolyt évben is édes anyai nyelvünkön nyertek oktatást, a közlönyünkben pedig közelebbről kiadott és czélszerűnek ismerhető tanterv, valamint ügybuzgó tanárainak működése, reményt nyujtanak arra, hogy alapos oktatáshoz részesülendő fiatal szaktársaink, hazai erdészetünknek értelmes munkásai és támaszai leendnek.

Az Erdészeti államvizsgákat illetőleg azonban sajnálattal tapasztalta az egyesület azt, hogy a földművelési ministerium meg nem érthető indokból, az eddigi, még a mult kormány által is megtartott és ma is fennálló szabályoktól eltérőleg az e részben illetékes erdészeti egyesület nyilatkozatát, a vizsgáló bizottmány tagjainak összeállítása iránt, ki nem hallgatta.

Ismeretes t. tagtársaink előtt, hogy mult közgyűlésünk a műszaki segédszemélyzet számára szerkesztendő erdészeti kézikönyvre 200 forintnyi pályadíjt tűzött ki.

E részben jelenthetem, hogy a pályázat megtörtént s a kitűzött időre f. évi augusztus 15-ig 3 pályamű érkezett az egyesülethez, azonban az ettől kezdve lefolyt 4 héti idő rövidebb volt, hogy sem az alatt

e könyvek lelkiismeretes bírálatával ellehetett volna készülni, mire nézve tájékozásul bátorkodom csupán azt megjegyezni, hogy kettő e pályaművek közül 64 ivre terjed.

Az egyesülethez megbírálás végett Kovács Ignác tagtársunk által benyújtott „Erdészeti útmutató“ című könyvre az igazgató választmány tüzetes nyilatkozatát ugyanakkor teendi meg, midőn a pályázat eredményét közölni fogja.

A beérkezett pályaművek bírálatára közelebbről lesz végrehajtandó, miért szükséges volna, hogy a tisztelt közgyűlés maga jelölne ki a bírálókat, kiknek munkálata aztán, mint a közbizalomból folyó választás eredménye annál — megnyugtathatóbb legyen.

Ismerve azt, hogy erdészeti irodalmunk művelőinek csekély a száma, úgy hiszem, hogy a pályázati eredményt kedvezőnek jelezhetem, már csak azért is, mert élénk érdeket és igyekezetet tanusít ügyfeleink részéről, bizonyítván ez által azt, hogy az erdészeti ismeret az irodalom terén is óhajtják terjeszteni s ez által hazánknak üdvös szolgálatot tenni.

Az igazgató választmány körében is történt változás s ez Bérczy Károly tagtársunk elvesztése, kinek halálát az összes hazai mivelt közönség fájlalja s kiben mi is hazai vadászati- és erdészeti ügyünknek nemes és munkás bajnokát keseregvén, emlékére őszinte tiszteletünkben folyó áldást óhajtunk.

Erdőműszaki gyűjteményeink száma úgy áll, mint mult közgyűlésünk alkalmával.

Könyvtárunk vételutján szaporodott az újabban megjelenő jelesebb szakkönyvekkel — valamint a velünk esere viszonyban álló társulatoktól és a kormánytól megküldött erdészeti-ügyekre vonatkozó művekkel, melyek egyike a pénzügyministerium részéről lett megküldve s Magyarország álladalmi erdeinek kezelésére és jövedelmezésére nézve igen becses és eddig nem ismert statistikai adatokat tartalmaz, s mely hazai erdészetünk kiváló előmozdítójának Divald Adolf ernyedetlen munkásságu tagtársunknak tollából folyt.

Egyesületünk tagjainak számát, úgy hiszem, hogy kedvezőnek mondhatom, kivált ha figyelembe vesszük azt, hogy hazánkban csupán az avatatlan és inkább ártalmas erdőpártolók száma sok, míg a valódi ügybarátoké kevés.

Jelenleg van 143 alapító tagunk, 529 rendes tagunk és 4 pártoló tagunk, tehát társulatuk összesen véve 676 tagot számlál.

Alapító-tagjaink száma s így alapítványi tőkénk is elnökünk ö méltóságának a hazai erdőbirtokos urakhoz és testületekhez intézett felhívása folytán szintén kedvező szaporulatnak örvend, mennyiben alapítványi tőkénk mai összege 22250 frt, és a melyből 1200 frt. készpénz a pesti takarékpénztárban van elhelyezve, 950 frt. magyar urbéri kötvényekben, 5100 forint földhitelintézeti záloglevelekben és és 15000 frt magán kötvényekben.

És itt engedelmet kérek arra, hogy felolvashassam azon t. tagtársaink neveit kik mult közgyűlésünk óta alapító és évdijas tagjainkká lettek. *)

A már elősoroltakon kívül való működésünk egyesületünk benső ügykezelésére és a t. tagtársakkal való érintkezésre vonatkozik, szolgáltunk felvilágosítással és útmutatással azoknak kik szolgálatunkat igénybe vették, így például szakértői véleményt adtunk Buda szab. kir. fővárosának is az erdei magfák fenntartása tárgyában.

Egyesületünk kitűzött célja és feladatának megoldása képezi működésünk iránytűjét — erdeink és erdőbirtokosaink ügyeit és érdekeit akarjuk és óhajtjuk képviselni minden irányban, örömmel teljesítünk megbízásokat, s bármely erdészeti ügyben t. tagtársainknak és hazai közönségünknek örömmel állunk rendelkezéseire, forró óhajtásunk lévén az, hogy Magyarország erdőgazdasága eljusson azon állapotra, melyben hivatásánál fogva a közjólétnek egyik legbiztosabb támaszsza leend.

Bedő Albert.

*) E névsor az alapító-tagok külön közölt névsorában foglaltatik.

Egyesületünk tagjainak száma egy részben, hogy kedvezőnek mondhatom, kivált ha ügyeinkbe vesszük azt, hogy hazánkban csak pár az avatatlan és inkább ártalmas erdőpartolók száma sok, míg a valódi ügybarátok kevés.

Az erdei szolgalmak megváltásáról és az erdei rendőrségről.

Az 1868. évi közgyűlésen előadta

Ruttner Antal,

m. k. erdész.

I.

Ki az erdei szolgalmak megváltásával csak némileg is foglalkozott, teljesen meggyőződhetett hazánk első erdész tekintélye Divald ur azon nyilatkozatának igazságáról, mely szerint „Az ebbeli nyílt parancs e véghetlen fontosságu ügyben néhány szóval intézkedett annyira általánosan, hogy annál fogva úgy az illető szakértők, valamint a bíróságok is a legnagyobb önkénnyel járhattak el, s ez utóbbiak a szakértők munkálatait helyesen megítélni nem voltak képesek.”

Senki sem érzi azonban e szavak igazságát jobban, mint a slávoniai erdőbirtokosok s erdészek, a kiknek habár ez ügybeli tapasztalataik — az urbéri szabályozások csigaléptekkel való haladása folytán — egynehány rövid év keretébe vonhatók össze, mégis teljes tudatában vannak annak, miszerint az ebbeli jelenlegi helyzet tarthatlan.

Azon körülmény ugyanis, hogy az 1853-iki márczius 3-áról kelt nyíltparancs III. fejezete 31. §-ban a viszontszolgálat pénzbeli értékét mintegy meghatározza azáltal: hogy megengedi annak természetbeni kiszolgáltatását egész telkenként 1 ft 40, zsellérenként pedig 17½ krajczárjával megváltani, míg a fa értékének megállapítását hallgatva a szakértők belátására bizza, azon kelletlenséget szülte, miszerint Slávoniaiában rendszeren a viszontszolgálat az urbéri vagyis a 48-ik előtti, míg a szolgalom értéke a jelenlegi viszonyok szerint számíttatik ki. Ennek a földbirtokosra nehezedő hátránya s méltánytalansága szembeszökő; mert míg a viszontszolgálat 48-ik előtti értéke 1 ft 40 kr. lehetett vagy volt, az ma már 3—4 ft között ingadozik; azon fa pedig, melyre a jogosultak faizásuk értelmében igényt formálnak, a melynek 48. előtti értéke a közlekedési eszközök tökéletlensége, az erdők nagy terjedelme s az erdei termékek kelendőségének jelentéktelensége folytán nulla lehetett s volt is, jelenleg már bizonyos pénzbecsű bir.

A mondottak illusztrációjául szolgáljon a következő példa a számos közül, s illetőleg egy szolgalmi megváltást tárgyaló szakértői véleményadás kivonata.

I. Urbéri állomány. Slavonia Szerémmegyéjébe kebeleztetett Negoslavce községe faizásjogosult 64 egész telekkel és

18 zsellérrel bir. Ez állományban a lelkész egy egész, a tanító pedig $\frac{1}{2}$ telekkel foglaltatik, s így vizontszolgálatra köteles telek $62\frac{1}{2}$, meg 18 zsellér van.

II. Faizásilleték. A faizásilleték a tűzifát illetőleg abból állott, miszerint a lakósoknak jogában állott hetenként kétszer, és pedig kedden s pénteken az erdőbe menni s az ott találtató hullfát, valamint kézzel vagy horóggal letörhető galyakat s kidönthető tuskókat összeszedni s haza hordani; nemkülönb a jogosultakat illette az urbéri vágásokban a 4" alóli dorong- s galyfa is. Az épületfára nézve igényük egy 6° hosszú s 3° széles lakóház fődélszékehez szükséges fa ingyen való kiszolgáltatásából állott.

III. Vizontszolgálat fejében köteleztettek, és pedig az egész telkesek — s ez arányban a fél s negyed telkes gazdák — egy-egy öl hasábfát vágni, az uradalom által megjelölt 2 mértföldnyi távolságra elfuvarozni, s ott rendesen összerakni, míg a zsellérek $\frac{1}{2}$ öl hasábfát vágni, a kijelölt nyiladékokra kihordani s ott ismét az erdei védszemélyzet utmutatása szerint rakásolni.

IV. A szakértők a nyert utasítások s adatok nyomán a faizásilleték, valamint a vizontszolgálat értékét, s ebből kifolyólag a jogosultak részére kihasítandó erdőjárandóságot következőleg számították ki.

A határbeli erdők térfogata tartalmaz:

Termőföldet	446-387	összesen	455-306 kat. holdat.
terméketlent	8-919		

Ebből 1—26 éves állab	22-756 kat. hold	152 szab. öllel.

20—50	99-071	1556

60—80 és felette	311-780	21,739

A tisztások területe	32-780	

Összesen	446-387 kat. hold	23,447 szab. öllel.

Az erdőtérsg termékeny televénydús, homokos síkértalaju síkságot képez, az uralkodó fánemet a kocsányos tölgy-, cser- és gyertyánfa alkotja, melylyel csekélyebb arányban szilek, nyárjak; cseresnyék s fodorjávörök elegyítvők.

A talaj termőképességére nézve, a tölgyneemetek illetőleg Feist-

mantel terméstáblái I. fő- és 1. alosztályának, a gyertyánfára nézve pedig a II. főosztály 1 alosztályának felel meg.

A feljebb kimutatott fatömegből az itt divó 80 éves fordás rendszeres gazdaság mellett évenként 695 szabályolet lehet fölhasználni, ugyanis:

22,732 sz. öl $\times$ 0.0296 mint a megfelelő fogy. százalék-

kal a tölgyekre nézve = 673 sz. öl.

745 „ „ $\times$ 0.0298 mint a megfelelő fogy. százalék-

kal a gyertyánra nézve = 22 „ „

Összesen tehát = 695 sz. öl.

A szakértők egyetértő megállapodása folytán, azon különbékek tömege, melyet a jogosultak faizás fejében évenként élveztek, az évi hozam 20% tehető, mely alapon a faizásélvezet $695 \times 20\% = 139$ sz. öl vagy 231 b. öltre rug.

A szakértők a méltányosság érzetétől indítva, ezen a jogosultak illetékét kitevő 231 ölnék $\frac{1}{3}$ -át mint csekélyebb minőségű dorongfát, $\frac{2}{3}$ -át pedig mint galy- vagy rözsefát számíták, s e föltevés szerint következőleg alakul ezen illetéknek pénzértéke:

155 öl galy- s rözsefa 20 krjával . . . = 31 ft.

77 „ dorongfa 60 „ . . . = 46 ft.

Ehhez adva az urbéri vágásokból nyert jutalékokot, mely a vágni kötelezett $71\frac{1}{2}$ öl hasábfá után tapasztalati tétek szerint, legfeljebb 12 öltre rughat, ezen fatömegnek értéke az uradalomban létező 2 osztályu dorongfa árának átlagában 1 ft 10 krral számítva teszen . . . = 13 ft 20 kr.

Mindehez adandó végre még az épületfa értéke, mely számított . . . = 30 „ 24 „

S ezek szerint a jogosultak faizási illetéke = 120 ft 44 krra rug.

Ebből a vizsontszolgáltatást — az urbéri váltságdíjat yevén számítási alapul — levonván, és pedig:

$62\frac{1}{2}$ telek után 1 ft 40 krjával = 87 ft 50 kr.) = 90 ft 65 kr.
18 zsellér „ „ $17\frac{1}{2}$ „ = 3 „ 15 „

Marad . . . = 29 ft 79 kr,

mely értéktöbblet a nyiltparancs értelmében erdőterülettel kárpótlendő.

Az uradalom által kárpótlásul kitűzött erdő 118 éves kocs. töl-

gyökkel van állabolva, és Feistmantel terméstabláái szerint, év- és holdankénti hozama 60CI-ra tehető. Mely fatömegnek értéke következőleg alakul:

A tömeg	10%	épületfa s	mint ilyen 8 krjával	=	48 kr.	} 1 ft 34 kr.
A "	60%	hasábf s	" " 2 "	=	42 "	
A "	20%	dorongfa s	" " 1 "	=	12 "	
A "	10%	rözse s	" " 1/3 "	=	02 "	

ha már most a fentebbi értéktöbbletet ezen összeggel osztjuk $\frac{2979}{134}$

kiderül, miszerint a jogosultaknak kárpótlás fejében összesen 22 hold s 368 □öl járul vagyis 537 □° telkenként.

Függelék. Habár az uradalom úgy, mint a jogosultak is beismerték, miszerint istállóra való épületfát soha sem kaptak, mégis miután a bizottmány elnöke azon ohaját fejezte ki, hogy a szakértők egy istállóra szükséges épületfa értékét is foglalják a fennebbi értéktöbbletbe, s úgy számítsák ki a jogosultak részére esendő erdőterületet, a szakértők nem késték az ebbeli kívánságnak is megfelelni, és foganatositott vizsgálatok s számítások után abban állapodtak meg, miként egy istállóra szükséges épületfa értéke 11 ft 08 kr-ra rug. Ezen összegek a feljebbi értéktöbbletbe adva, erdőterülettel kárpótlandó összegként 40 ft 87 kr. derül ki, mely alapon aztán a jogosultaknak 30.5 kat. hold vagyis telkenként 736 □öl jutna.

E véleményadásból a fentebbi elv követésének károssága s méltánytalansága az erdőbirtokosra nézve világos, mert ha ugyanis a szakértők a vizontszolgálat értékét a mai árak szerint veszik föl, mint azt a faizásilleték kiszámításánál tevék, úgy a jogosult község az uradalomtól kárpótlás fejében mitsem követelhetett volna.

E szakértői véleményadást különben, a legerősebb kritika sem terhelheti a jogosultak iránti szűkkeblűség, s az uradalom iránti részrehajlással, mert a szakértők oly különbségeket vettek számadásba, minőket a jogosultak felette csekély arányban élveztek, s azt oly értékkel, mely Slavoniában a véleményadás keltéig még nem volt elérve, de ilynemű vád annál kevésbé fog felmerülhetni, ha megemlítem azon cseményt, mely az erdei szolgalmak s a vizontszolgálatok birói constatalása alkalmával adta elő magát.

A jogosultak ugyanis ez alkalommal hevesen tiltakoztak az ellen, mintha ők valaha épületfát kaptak volna, sőt nyilatkozatuk képviselőjük s az urbéri bizottmány jóakaró figyelmeztetése, és az uradalmi képviseletnek a faizás terjedelmét illető őszinte bevallása daczára — olyformán hangzott, hogy ők faizás fejében ugyszólván

mitssem élveztek, a vizsontszolgálatokat azonban telhetőleg pontosan igyekeztek mindenkor teljesíteni. A bizottmány tehát s illetőleg az elnököt helyesítő esküdt, való híven ily értelemben vette föl a jegyzőkönyvet, s ezért nem kis meglepetés- s megütközéssel vette a működő közönség, a jegyzőkönyv berekesztése s utolsó felolvasása alkalmával, az elnöklő szolgabíró — ki a tárgyalás folyamata alatt egy kirándulás kellemében vevén részt, épen a jegyzőkönyv befejezésekor jelent meg ismét — azon tüzes pártérvzettől vezetett kikelését: miszerint a jegyzőkönyvet megsemmisíti.

A jogosultak ezen önmaguknak árátható nyilatkozata daczára, az uradalom volt jobbágysai iránt táplált jóindulatától vezérltetve az igazság s törvényesség terén maradt, holott a jogosultak ama nyilatkozatát könnyen saját javára zsákmányoltatta volna ki, miután az erdei szolgalmak terjedelmének meghatározásánál, nemcsak az ugynevezett országos s helyi urbariumok döntök, de az eddigi haszonvétele is (auch der bishrige Gebrauch). Mindennek daczára mi történik? a jogosultak értesülvén a részükre kihatandó erdőterület nagyságáról, zúgolodni kezdenek, s szakértőjük ellen azon vádat emelik: hogy vagy részrehajló, vagy nem bir szakképzettséggel, s a tárgyalás után egy pár óra könnyen elgondolható helyről jövő biztatgatások folytán, új szakértőt híván, véleményét kéri, vajjon minő nagyságú erdőterületre tarthatnak ők igényt? A szakértő anélkül, hogy az uradalmi erdészeti viszonyokról, illetékes forrásból szerzett volna magának tudomást, a községi jegyzőtől kér felvilágosítást a faárakra nézve, betekint a szolgabírói irodába s a jogosultak képviselőjéhez, s az e helyeken nyert adatok nyomán kihozza: hogy a jogosultak nem 226 s 368 □ölre, s nem is 30·5 kat. holdra, mint a meghívott szakértők egyetértőleg megállapíták, hanem 69 k. holdra formálhatnak jogot.

Ily érvekkel támogatott folyamodás után remélnék a jogosultak egy második tárgyaláshoz jutni, s más szakértők nyeresével kedvezőbb eredményt elérni.

A törvény, illetőleg nyiltparancs ugyan érthetően kimondja, miszerint ha a szakértők egyetértő véleményadásukat kölcsönösen aláírják, második tárgyalásnak s küldöttségnek helye nincs! ezért az ügy további menete, s hová fejlődése körülbelöl ki lenne található, ha az ég alatt oly sok megfoghatatlan dolog nem történnék, s névleg Slavóniában! hol már azon felette különös eset is előfordult, hogy a szakértőt — ki erővel meg akart arról győződve lenni, miszerint nem

a faizásilleték, de a viszontszolgálat értéktöbblete kárpótlandó s szolgál a jogosultak javára — arról kellett egy ízben capacitálni: miként ha a viszontszolgálat értéke a faizás illetékét meghaladja, ez esetben számítási alap erdőter kihasítására nem létezik.

Nem épen kis összegű azon esetek száma, mely az 1853-iki nyiltparancs — minket erdészeket illető része — tarthatlanságát, s az erdőbirtokosokra való válságos voltát hatékonyan bizonyítja, és mégis e csodaszülött még mindig hatályban van! a min én ugyan egyáltalában nem tudnék csodálkozni, ha két év óta elfogadásra várakozó törvényjavaslatunk nem lenne; mely nemcsak az erdei szolgalmak megváltásának menetét s módozatát határozza meg oly világosan, s szabatosan, miszerint e törvények életbeléptével e téren a multakhoz hasonló esetek semmikép sem merülhetnének föl, de egyáltalában az e nemű törvények mai színvonalán áll kétségbe vonhatlanul.

Mindezért azon szerény indítványt bátorlakodom tenni, miként egyletünk s névleg érdemdús s köztiszteletű elnökünk hatályos befolyását kegyeskedjék oda irányítani: hogy a még 2 év előtt kidolgozott s átvizsgált erdészeti törvényjavaslat az országgyűlés legelső ülészaka alatt vétessék tárgyalás alá, s a hazai erdőbirtokosok s erdők érdekében mielőbb életbeléptetessék.

Közleményem e látszolgagos befejezése után szabadjon még egy kitérést tennem a makkolásra.

Nemcsak Slavoniában, de idehaza is akadnak szaktársak, kik az urbéri makkolást szolgalmnak tekintve szintén erdőterülettel kívánnák a jogosultak részére kárpótoltatni. E nézetüket azonban indokolni csak azon felette gyenge érveléssel tudják, miszerint azon körülmény — hogy a jogosultak Magyarországon a makkolást 6 krral olcsóbban kapták a sertés darabjától, mint az idegenek; míg Slavoniában nagyság s év szerint 6—12 krt p. p. fizettek — világos ujjmutatás arra: miként a makkoltatás szintén szolgalmat képezett, s mint ilyen megváltandó.

Igaz ugyan, hogy az 1836-iki VI. t. cz. 4. §-a ezt mondja: „A jobbágyoknak a lakhelyük határában fekvő uradalmi erdőségekben 6 krral olcsóbban engedtetik meg a makkoltatás, mint az idegeneknek, azonban csak saját szükségükre, nem pedig kereskedésre“; ezt azonban aligha lehet a jogosultak javára értelmezni, mert ez egyebet nem jelenthet, mint azt: miszerint ha a birtokos idegennek sertéseit nem bocsátotta a makkra, hanem azt saját sertései hizlalására fordította úgy a jobbágyok nem formálhattak igényt a makkolásra. — Ez ér-

telmezés helyessége mellett tanuskodik, ugyanazon t. cz. és §. 5. pontjában előjövő ezen passus is „az uradalomnak jogában áll a makkolás s gubacsszedés felett szabadon s korlátlanul rendelkezni“ s továbbá a nyiltparancs 10. §. 3. pontjának ezen szavai is: „Mindkét fél a számára kihasított erdőrészben, az erdőrendőrségi előiratok figyelembe vételével, teljes joggal bír minden erdei használatra. E szerint a jogosultakat a makkolás csupán csak a részökre kihasított erdőben illeti.

Mindebből eléggé kiderül, miszerint az urbéri makkolás nem szolgálat, avagy ha az is, de nem olyan, melyet erdővel kell kárpótolni, s illetőleg megváltani.

De egyébként is az urbéri makkolás mai előnye a jogosultak részére legalább is kétes, s mindenestre jelentéktelen, mert makktermő százados tölgyeseink, melyek azelőtt az erdei termékek értéktelensége folytán érintetlenül állottak, avagy legfeljebb a szállaló üzem félszegségei miatt, zárlatukon tátongó sebeket tárva fel, a makktermést elősegítették, ma már térfogatukra nézve igen megapadtak, a rendszeres gazdászat pedig a szabdaszerű korfokozati viszony előállításával, tölgyeseink makkolást nyújtható területét, az összes térfogat $\frac{1}{4}$ avagy legjobb esetben $\frac{1}{3}$ szállítandja le. Ez okokból fellette helyesen cselekszünk, ha a szolgálmi megváltásoknál a makkolást számításán kívül hagyjuk.

II. Az erdei rendőrségről.

Egyletünk f. évi márczius hó 3-án kelt jegyzőkönyve IV. pontja felszólításának engedve, valamint az ezen közgyűlésre kitűzött azon erdőgazdasági kérdés „Minő eredményeket mutatott fel az erdei rendőrség azon vidéken“ által ujjolag fölhíva, bátorkodom erre vonatkozólag némi talán nem annyira érdekes mint inkább elszomorító tényeket közölni.

Mielőtt azonban tulajdónképeni tárgyamhoz térnék, nem tartom feleslegesnek az illoki uradalom — melynek viszonyai szolgáltatták az elősorolandó adatokat — földrajzi s erdészeti viszonyai lehetőleg rövidre szabott vázlatát előrebecsátani.

Az Odescalchi Livius ő hge birtokát képező illoki uradalom Szerémmegye éjszak-nyugati részén terül el, s erdei a régi Jenő-ut (Eugen-Strasse) hosszában a „Fruska Gora“ éjszaki s déli lejtőit borítja. Összes kiterjedésük 18,093 kat. hold és 600 □öl. A szálerdő-

kép kezelt állabok uralkodó fanemei a kocsányos tölgy-, eszter-, bükk-, gyertyán- s hársfa.

Az erdőjogosult községek száma 17 volt, melyek közül eddig még csak 4 község faizás szolgalmát van megváltva, míg a többi időkről átszármazott módon, nemcsak az őket törvényszerűleg megillető faizást élvezik, de a szó teljes értelmében zsarolják az erdőket, s így a pusztulás örvénye felé terelik. Ezen egyáltalában nem nagyított állítás bizonyosságául tanuskodjanak a következő számok.

1861—1866 bezárólag — tehát 6 év alatt — 14,533 erdőkárosítási eset jutott az erdőhivatal tudomására, melyek 25,425 frt 78 krnyi értéket képviselnek, ezen összegből igaz ugyan, hogy 5399 kihágási eset el lön ítélve, azonban kártérítés fejében misem lön behajtva. 9134 eset pedig az uradalmi kezelőség minden igyekezetére daczára még csak bírói tárgyalás alá sem került.

Az 1867. év folytában az erdőhivatal 3246 károsítási esetről értesült, melynek értéke 4685 frt 51 kr-ra rug, ez összegből békés úton 458 kihágásért 514 frt 34 kr. folyt be az erdei pénztárba, bírósági úton összesen 13 eset, 24 frt 40 krnyi kártérítménnyel lön elintézve, tehát az egészben elkövetett károsításoknak még csak fél százaléka sem.

Ezeket kivül f. é. jan. 1-től márczius végeig ismét 1279 károsítási eset fordult elő, melyért az uradalom 1981 forint kárpótlást igényel, eddig azonban kivéve egy pár igen jelentéktelen békés úton fizetett összeget, bíróilag alig két esetért kártalanított.

Az 1861—1868-iki márcziusi végeig elkövetett károsítási esetek száma tehát összesen 18,587, melyekért hátrálékban 31,553 frt 59 kr. van; ezen összegnek legalább is fele körülbelől behajthatlan, a mennyiben a károsítók részint elhaltak, részint pedig fizetésekképtelenné lönnek, a bíróságoknak pedig maiglan is kisebb gondjuk is nagyobb, mintsem hogy az uradalmi birtokot eme rakoncátlan kihágások ellen oltalmazzák, avagy a károsítókat érdem szerint büntessék.

Ha már most mindehhez hozzáadjuk még azon számos kihágást is, a melyeket az erdőhivatal az erdőörök megbízhatlansága folytán nem tud meg, s azon körülményt: hogy a károsítások évről évre megújulnak, de sőt szaporodnak, úgy vajmi könnyen fogalmat szerezhetünk magunknak a pusztítás mérvéről.

Hogy azonban a lakosság leginkább csak a hatóságok kifogyhatlan türelmére, mondhatnám türelmi szenvedélye folytán üzi az erdő-

kihágásokat ily rettenetes terjedelemben, kitűnik abból: hogy 1861. óta csak igen csekély számu károsító lőn elítélve, a végrehajtás pedig az elítéltek irányába nem lőn foganatosítva, s így a jogosultak önkéntelenül is azon hiedelemben ringatódnak, miként egészen jogosan a törvény értelmében járnak el, ha kérés s kínálás nélkül a kezük ügyébe eső fákat lehasábolják.

Ezen mesés nagyságu erdőkárosításoknak tulajdonítandó azon körülmény, hogy az illoki uradalom vágáseredményei oly csekélyek, s hogy még azok évről évre az előrehaladó pusztítások arányában kisebbedni fognak. Így az 1867-iki vágáseredmény kat. holdankint $19\frac{1}{4}$ n. ölre rugott, az 1868-iki pedig $20\frac{3}{4}$ n. öl volt, a legnagyobb termés $44\frac{1}{2}$ n. ölre rugott, míg a legkisebb csak $7\frac{1}{2}$ n. ölet tett ki. Oly számok csak, melyek az erdészeti viszonyok ottani mostohaságáról hangosan szólnak.

Előadván az okozatokat, az okokra térek át.

Fennebb említve volt, miszerint e nagymérvű kihágások a bíróságok kifogyhatlan türelmének tulajdonítandók, és ez tagadhatlan is! de áll ám az is: miként a kihágás okai mai rendezetlen viszonyainkban, s az átalakulás vajadásában, különösen pedig a faizási szolgálmat szabályozó régi urbariumokban gyökereznek, Az „Urb. P. II.“ 4. §. a többi között ugyanis azt mondja, hogy „ha azonban ilyenmü száraz vagy széldöntött fa (t. i. a mely építésre s más szükségletekre nem alkalmas) nem léteznék, ugy a jobbágyoknak tüze-lőlül nyersfa szolgálendő ki.“ Nálunk a kihágások nagyobbára az ugynevezett faizás napokon történnek, és azért, valamint az Urb. épen idézett határozata folytán némely bíró a legtöbb ily napokon elkövetett kihágást a faizás jogos gyakorlatának tekintvén, vagy „ne nyulj hozzám“ oknak nézi a károsítási lajstromokat, vagy pedig — a mi még hátrányosabb — olyan nem bánom-féle ítéleteket hoz.

A tárgyalt nagymérvű s mindenütt mindinkább elharapodzó kihágások ijesztő terjedelme, komolyan int arra: miszerint ne csak a tényálladékot constatáljuk, és az okokat kutassuk, de a baj orvoslását is kitűnő figyelemre méltassuk, mire nézve bátorodom szerény nézeteimet körvonalozni, a melyek következők:

1) Az erdészeti törvények haladéktalan életbeléptetése, s evvel kapcsolatban javaslat a 114. §. következő módosítására: „Az erdővétségekre szabott pénzbírság helyett szenvedett fogság az erdőkárosítóra a becsstelenség bélyegét nyomja, s következőleg a polgári jogok

megszorítását vonja maga után.“ Nyers népek, szigorú törvényeket igényelnek.

2) A természettani tudományok névleg az erdészeti iránti fogékonyság s buzdulás ernyedetlen élesztése. Mert fájdalom eddig még ott vagyunk: hogy nem tudjuk, mi az az erdész, s minő különbség van a jáger s erdész között.

Végre 3) A népnevelésnek buzgó felkarolása, nemcsak hazafias kormányunk, de egyesek részéről is.

És ha ezen 3 tényezőt bírjuk — melyek utolsója ugyan hosszú időt s a haza minden polgárától némi áldozatkészséget igényel — remélem: miszerint Phönixként megifjodott egyletünk állabjának egyedei tárgyalásul a jelenlegi erdőgazdasági kérdésekhez hasonlókat nem fognak kitűzhetni.

Fészkekenyék rovarpusztító madarak számára.

Hirböl t. olvasóimnak már nagy része előtt bizonynyal ismeretesek a rovarpusztító madarak szaporítását célzó fészkekenyék, melyeknek szükségét az erdőgazdászati kifejlettebb állapotánál mind az erdőbirtokos, mind a mezei gazda inkább-inkább érzi; de ismeretes legalább a rovarpusztító madarak működésének nagy fontossága, miszerint, ha azoknak csak némileg leszállított működését emberi munka által kellene pótolni, oly nagy költségbe kerülend, hogy miatta erdő, gyümölcsös kertek, sőt nem kis mértékben szántóföldek is mivelésképtelenné válnának, mert a gazdaság, melynek üzlete több költségbe kerülne, mint mennyi a belőle nyert jövedelem, megszűnik mivelésképes lenni.

A múlt év vége felé Tharandon (Szászországban) keresztül utazván, az ottani gazdászati és erdőakadémia mintagyűjteményében láttam először fészkekenyeket, melyek annyival inkább feltűntek előttem, mivel más három ugyanazon évben meglátogatott erdőakadémia mintagyűjteményében nem találtam azokat. Mely tényállás az említett fészkekenyeknek még kevésbbé elterjedt használatára mutatván, egyedül elégséges okadatolni kitűzött célomat: t. olvasóimmal legalább általánosan megismertetni a fészkekenyeket, s úgy hiszem, e célomtól nem távozom el messze, ha azoknak eredetére és jelen használatára is röviden kiterjesztem figyelmemet.

A rovarpusztító madaraknak, túlnyomó része ódúban költő lévén, mint a seregélyek, barázda-billegetők, nyaktekercsek, czinegék, csipkemadarak, zsarolyok, harkályok, kakukok, verebek s a t. az erdő ódvas fái szolgálnak laktanyául. Azon ódvas fák, melyek az erdőgazda világos kárával tengetik tovább életüket, s melyek egy rendszerezett erdőgazdászati hasonlíttanul ritkábban találhatók fel, mint őserdők tövében.

Az erdésznek egy cél kell szem előtt tartani, erdejét minél jövedelmezőbb állapotra emelni, mely feladatának két fő tényezője: az erdő termőképességének emelése, s a termett fának minél magosabb árban értékesítése. Növelnie kell erdeje termőképességét, s az által kimondatott az elaggott fákra a végítélet.

Az ódvas fák legnagyobb része ugyanis vén fákból áll, melyeknek elérhető kora a rendes gazdaság által nagy megszorítást szenved. A fa bizonyos idő alatt növekedési tehetségének netovábbját eléri, mely időkoron túl előnyösebb öt levágni s mást növeszteni helyébe.

Igy számított az erdész; de nem látta előre, hogy az ódvas fák apadásával apadnak a rovarpusztító madarak laktanyái, minek következtében azok elmennek, kivándorolnak. A hátramaradt rész azután nagyon csekély számú arra nézve, hogy meggyőzze az addig végzett szolgálatot.

Nemsokára túlnyomólag kezdenek szaporodni az erdei tenyészet ellenségei, a parányi férgek.

Mindenikök megelégszik reggelire egy kis levélkével, mégis ellenség!

Levél után levél, s a sok milliónyi kis féreg elvégre millió meg millió levéltől fosztja meg az erdő fáit.

Méltó aggodalmat kelt az erdő képe. — Jaj nektek elszaporodott hernyók, rovarok! Ezüsttel mérem fel hulláitokat, arannyal tojásaitokat.

Drága az arany s ezüst. Száz meg száz, ezer meg ezer szorgalmas kéz gyűjtöget, hanem — hiába. — A jövő év újra meghozza a szaporodást, a férgeknek még nagyobb száma keresi élelmét, s csak ekkor, midőn hatalmát megtörve látja, midőn tapasztalja az ember, hogy a kút, melyet kimeríteni akart, maga a tenger volt, melynek kimerítéséhez még a beleömlő folyók elrekesztését sem képes eszközölni, akkor kezd figyelmes lenni: hova vész el a sok víz a tengerből?

Ily oknál fogva tanulták ismerni a növényélet barátai, hogy a természet magára hagyva itt is helyrehozza a keblében megzavart egyensúlyt; hogy az erdő énekes tollas lakóinak nagy része nemcsak a magános hús lombokért, vagy csupán éji tanyáért tartózkodik fái között, élelmét is keresi ott, s élelme hernyó és rovartojás. Ez utóbbiakból például a kis czinege naponta százezer darabnál többet pusztít el, s habár a többi faj a kis czinege munkáját kevésbé közelíti meg, mindenike, az ódúköltők egész serege megérdemli, hogy az erdész szívesen látott vendége legyen; mert egyik egy, másik más fajtájut pusztít, s a melynek pusztítása jelentéktelenebbnek látszik, például a harkályoké, azok is igen jó szolgálatot tesznek az által, hogy élelmöket keresve átkalapálják a féregette fát, s közvetve a kisebb ódúköltők számára fészkeket készítenek elő.

A magára hagyott természet visszaállítja ugyan a keblében

megzavart egyensúlyt ismét, de az idő folytonosságához és végtelenségéhez képest az ember élete azon időtartamnak, — mely alatt újra gazdag lombzatok állnának elő, mely alatt az erdő családja teljessé válna, föllelhetők volnának az erőteljes fiatal fák mellett az öreg törzsek is, föllelhetnék bennök az ódúköltők kényelmes tanyájukat, — csak kicsiny része, az alatt pedig neki is élni, nemzedékét táplálnia kell. Módot kell tehát feltalálnia a természet működését gyorsítani. S csakugyan ha az erdész fölhíva érzi magát feladatának megfejtéséhez, a mellékhasználatokat is különösen figyelembe venni, épen úgy megérdemlik az ódúköltők, hogy védelmükre különös gondot fordítson.

De nemcsak az erdésznek, a mezei gazdának is megbecsülhetetlen hasznot tesznek a rovarpusztító madarak, tudja ez utóbbi is, hogy a rovarok kártékony elszaporodását ő érzi meg előbb, s azért örömet látja, ha a rovarpusztító madarak megszökülvén erdei élőlények, az ő gyümölcsfáit is megtisztítják a férgektől; tudnia kell, hogy a szántóföldeit, vetéseit férgektől megtakarítani szokott madarak a közeli erdőkben tanyáznak. — Olcsóbb lesz a munkás, az iparos kenyere, tüzi fája, s ez elég ok arra, hogy a rovarpusztító madarak védelme nemzetgazdasági jelentőségre emelkedjék.

Két eszköz van gyakorlatban: az ódúköltő madarak törvény által kimondott védelme és a fészekedények használata, az előbbinek bár szelidebb, de föltételezett gyakorlata mellett, mivel a fészekedény használata az ódúköltő madarak védelme nélkül kevés sikert biztosítana.

A rovarpusztító madarak legnagyobb része egyszersmind éneklő madaraink közé tartozván, mint a többi szabad lények ki vannak téve a különben is kegyetlen emberi önkény, illetőleg madárkedvelők és madárkereskedők üldözéseinek. Az erdőket pedig tulajdonosaiknak tetemes költség mellett is távolról sem lehet ilynemű ellenségektől teljesen biztosítani; különösen nálunk, hol még a nép kevésbé kifejtett értelmiségű, s a megszüntetett jobbágyság kényelmes oldalának utóíze még egészen el nem enyészett; hol a nép még most is közösnek, oly isten-adományának tekinti az erdőt, melynek használatához a tulajdonoson kívül neki ép úgy joga van. Nálunk is a törvényhozásnak, az államnak kell az erdőtulajdonosokat erdővédelmők e nemének gyakorlatában gyámolítani. Az erdőtulajdonos benne csak a legelső államéleti elv föntartását, „az enyém és tiéd védelmét“ követeli.

Ha meggondoljuk, hogy a madárkedvelés oly fényüzési cikk, melyet a legigénytelenebb parasztgunyhóban is föllelhetni, igazolva látjuk a rovarpusztító madarak védelmének fontosságát, mivel a föld népesedésével és az erdőgazdaság fejlettségével az alább fölhozandó tapasztalati adatok bizonyítása szerint e madarak szaporodása épen visszas arányban áll. — Méltán ajánlhatjuk hazai törvényhozásunk előrelátó figyelmébe az erdő- és mezőgazdasági védelem e nemének is fölvetelét, a mint fölvették azt Európa többi mivelte államai.

Az erdőt, gyümölcsösöket s vetéseket pusztító hernyók, rovarok túlszaporodása nem egyszer tapasztalható nálunk; de oly mérvben, mint az a túlnépesedett mivelte világ több helyein előfordult, hogy túlszaporodásuk rendszeressé vált volna, még nem következett be.

Bizton várható hasonló körülmények között azonban magunk előtt képzelhetjük a jövő áldásának kimaradását, ha az üdvös helyzetet, más kárán előre okulni, sokáig késnénk fölhasználni.

Hannoverában például a „Harz“on, hol a bányászat évezredes üzlete nagyon sűrű hegyi népesedést idézett elő s tart fenn folytonosan; az évről évre túlszaporodni kezdett férgek, rovarok elnyomására nem kíméltek emberi munkát, költséget, s még se birtak az évről évre növekedő erdőpusztulásnak gátot vetni. Keleti Poroszország túlnépesedett helyein egész erdőállabok estek áldozatul a rovarok pusztításainak elannyira, hogy az erdőtulajdonosoknak a mesterséges újraerdősítés nehéz munkájához kellett fogni. Délinémetország sem szűkölködik hasonló példákban minden oly túlnépesedett helyen, hol a föld értéke a erdőtől is magasabbra csigázott termőképeességet követelt, hol tehát az erdőgazdaságnak nagy kifejelettségi fokon kell állani.

Németország igen sokat köszönhet dr. E. Glogernek, ki nem szűnt meg abbeli buzgólkodásában, hogy rőpirataiban és munkáiban a rovarpusztító madarak védelmét az államok minél szorosabb kötelességévé tegye, és hogy gyümölcsészeknek úgy mint erdőtulajdonosoknak a fészekedények használatát melegen ajánlja.

E téreni sikeresebb működése az 1858—61-ki évekre esik, mely idő alatt Németország igen sok állama törvényhozása által üdvös lépéseket tett. — Azóta a fészekedények használata is, mely a „Harz“on most már gyakorlatban van, mindinkább inkább terjed.

Németország fontos kezdeményezését nyomban követte Belgium és Franciaország, hol a gyorsan lábrakapott magán madárvédelmi-egyletek tisztét nem késett az állam magáévá tenni. Holott Franciaország legnagyobb része, hol a legkeményebb téli idő ritkán

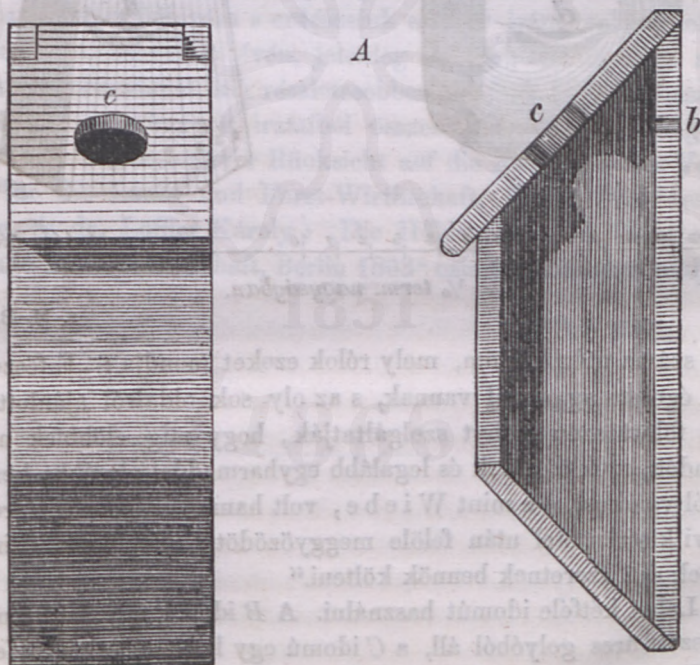
állít be 12° — 16° -nál nagyobb hideggel, sőt a tenger közelsége a tél tartamát csak pár óra szállítja le, kevésbé szükségelte, mert Európa hidegebb részeiből odaköltözködő vándor rovarpusztító madarak által az erdeiben előállott apadást rendesen kipótolta.

Igen nagy mennyiségben szállják meg e rovarpusztító vándor madarak az olasz fél szigetet, hol Glogernek hosszabb ottanléte alatti tapasztalata szerint azok ottan a legkiméletlenebb bánásmódban részesülnek.

Kedvencz eszméje volt azért Glogernek madarai számára nemzetközi védelmet eszközölni ki. Mely eszme mindenesetre fontos, de nehezen remélhető, hogy a diplomatai világ egyhamar ilyen alárendelt lények védelmét figyelmére méltassa.

A gyakorlati angol népnél a rovarpusztító madarak védelme már a nép véérébe ment által; a gyümölestenyésztők nálok már régóta használják kertjeikben a fészekedényeket, s a franciaországéhoz hasonló törvények gyakorlata csak nagyon szűk körre szorítkozik.

En az ide mellékelt rajzban A ábrában az általam Tharandban

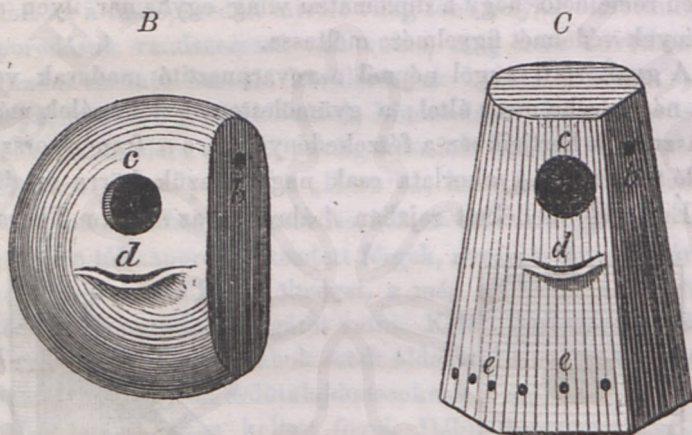
r. M. B.

látottaknak egy példányát mutatom be, mely azoknak fő alakját és

nagyságukra nézve is a közép nagyságut képviselik. — Fából készült, rajta *c* a röplyuk, *b* a szeglyuk, melynélfogva felakasztatik, s mely kívülről egészen szürkés-fekete színű, alkalmasint kátránnyal volt megfestve. Használatáról, fájdalom, Tharandban, rövid ottmulatásom miatt, nem szerezhettem részletesebb adatokat, s azon reményemben is, hogy a tharandi évkönyvekben felfogom találni a nyert tapasztalati adatok följegyzését, csalatkoztam; mert 1858—1861-ig egyik év évfolyamban sem találtam róla említést, miből azt következtetem, hogy vele való kísérlettelők még csak kezdemény.

A *B* és *C* alatti rajzokat a lipcei „Illustr. Ztung“ ez évi január

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 $\frac{1}{2}$ bécsi láb.

$\frac{1}{6}$ term. nagyságban.

r. M. B.

18-ki száma után közlöm, mely rólok ezeket mondja: „E fészekedények égetett agyagból vannak, s az oly sok oldalról ajánlott fából valók fölött azon előnyt szolgáltatják, hogy míg előbbieket nagyon mulandók, ezek tartósak és legalább egyharmaddal olcsóbbba kerülnek a fából valóknál, s a mint *W i e b e*, volt hannoveri pénzügyi revisor, két évi kísérlettel után felöle meggyőződött, seregélyek, czinegék, verebek sat. szeretnek bennök költeni.“

Lehet kétféle idomút használni. A *B* idomú egy kétharmadig lemetezett üres golyóból áll, a *C* idomú egy lapos oldalakkal ellátott fölfordított virágcserephöz hasonlítható; *b* a felaggatásra szolgáló szeglyuk (a szeg fejének az edény fedele alá kell jönni); *c* a fészekszáj (röplyuk); *d* egy kis párkány, hogy a madár rászállhasson;

e, e lyukak (*C* ábránál) arra szolgálnak, hogy rajtok keresztül egy betett fafenék megtartására sodrony huzathassék.

A *C* idomú előnyt érdemel, mivel olcsóbban állítható elő, és a kiegészénél kevesebb helyet foglal el, sőt a fafenék is a madaraknak jobban megfelel.

Ha az ember e fészekedényeket a madarak számára vonzóvá akarja tenni, aggaszsza fel árnyékosan a fákra, kenje be előbb szurokkal vagy kátránynyal és hintse be mohával.

A Heyer „Allg. Forst und Jagd Zeitung”-jának 1863-ki évfolyamában Eller János Muschenheimből (a hesseni nagyhercezség Nid-dai kerületében) hirdette kész fészekedényeit, melyeket egyenesen Gloger utasításai nyomán szerkesztetett, s melyeknek darabját 23 o. é. krért, s valamennyi féle ódúköltő madár számára való fészekedény-gyűjteményt 3 frt 5 o. é. krért árulgatta.

Örömmel közölnék e részben több adatot, ha birtokában volnék azon kevésnek bár, melyet e fészekedények használatának még fiatal gyakorlata közben eddig is megállapítottak; soraim czélja azonban inkább a figyelem felhívása s erdészeink ez ügy iránt való érdekelt-ségének lehető eszközlése lévén, jelenleg nem tehetek egyebet, mint-hogy azon t. olvasóimat, kik részletesebben akarnak felőlők értesülni: a dr. Gloger hátrahagyott irataiból összeszedett „Die Hegung der Höhlenbrüter mit besonderer Rücksicht auf die Nachtheile des Vogel-fanges für die Land- und Forst-Wirthschaft, Berlin 1865” című könyvre, és dr. Löffler Károly: „Die Höhlenbrüter im Dienste der Land- und Forst-Wirthschaft, Berlin 1863” című munkájára utaljam.

Mikó Béla.

Az 1868. évi közgyűlés folyama.

Ha a Tiszától Debreczenig elterjedő nagy térséget a vaspályával áthasítottuk, s áttekintésre méltattuk, nem ütközhetik senki azon meg, ha alföldünk végtelen rónája az erdésznek felvidító képet nem igen nyújt! Az erdész mindenütt szeretne fát látni, és különösen óhajtana az alföld homoktengerén, fájdalom azonban e mértföldekre terjedő térségen a fát csak egyes az ég felé fölkiáltó jelként meredő kútágasok képviselik, melyek a pusztá egyalakuságának egyedüli háborítói!

Szép ugyan az alföld kalászos tengerével, de ám nem feledhetjük a felföld illatos virányait sem; nem reményre intő örökzöld fenyveseit és kéklő bérczeit „min két évszak mulat, fején jég, lábainál zsendülő virulat.“

De félre ködfátyolképek, megérkeztünk zarándoklásunk mekkájába, a sok vihart átélt Debreczen előttünk. — Még egy percz s „vaslovunk“ lassuló léptei sejtetik velünk, hogy célunknál vagyunk. Tekintsünk egy kissé körül, — — — mit jelentsen a pályaudvar ez ünnipes arczatja? önkönytelenül is azon gondolatra kell jönnünk, hogy talán bennünket várnak, az erdők fiait.

És ime nem csalódtunk, a vaspályáról lelépő köztisztelőtű alelnökünket, Wágner Károly urat, a közgyűlési ügyvezetőt, a városi főkapitány, a tanácsnokok és polgárok díszes társasága veszi körül, üdvözlővén általa egyesületünket s a megjelenő erdészeket Debreczen városa nevében. Tovább haladva, újabb tiszteletnyilvánítással találkozunk; a városi hajduk és erdőőrök ünnepies banderiumot képeznek és Debreczen díszes ötös és négyes fogatai szintén reánk vártak, hogy szívélyes házigazdáink körébe szállítsanak.

Szeptember 20-án d. u. 6 órakor ismerkedési összejövetel volt a városház nagy termében, a hol is az ország különféle tájairól érkezett szakegyének szép számmal jelentek meg. — Mondanom sem kell, miként átalános volt a fájdalom szeretett elnökünk Keglevich Béla gróf hiánya felett. Összejövetelünk inkább egy családi öröm öszinteségét sugározta vissza, mint a komoly tudományok színezetét; de nem is lehet az másként, ha barátok és rokonérzelmű keblek

találkoznak. — Baráti üdvözlések és a multakra való visszaemlékezések között, a gyűlés tartama néhány percznek tetszve, csakhamar lepergett, s a togok kor, kedély, s izlés szerint, részint a népkert fényárban uszó és a látogatók sokaságától nyüzsgő tömkelegébe, hol a dalárok tiszteletére — a dalár ünnepély alkalmával rendezett táncvigalom volt, részint pedig Thalia templomába oszladoztak, s az est hátralevő részét az ünnepi fényt öltött városban vidáman tölték el.

A közgyűlés tulajdonképeni kezdete szeptemberhó 21-én volt tárgyalásai azonban e leírás szűk keretén kívül esvén csak is a jegyzőkönyvileg elő nem adottokról emlékezhetünk meg.

A tárgyalás berekesztése után a jelenvoltak számos fogatokon, homokfellegbe burkolva, vonultak ki a „Nagy Erdőre,“ a város szíves vendégszeretetét, a fürdőháznál megtartott közös ebédnél igénybe veendők. Hosszura kellene e közvéleményt terjeszteni, ha azon toasztok halmazát akarnák elősorolni, melyek Debreczen tisztelt városára, az általános fájdalommal nélkülözött köztiszteletű elnökünkre, az alelnökökre, és az erdészeti irodalom bajnokaira mondattak.

A zene büverejével fűszerezett étkezés és a czéllövészet rövid mulatsága után a kitűzött erdei szemle következett. Szemle alá a híres „Nagy Erdő“ esett, s úgy hisszük, hogy az összes jelenvolt tagok véleményét közöljük akkor, midőn azt mondjuk: hogy már a név „Nagy Erdő“ fokozott várakozásra ébresztett, s im még is azt láttuk, hogy a nagy erdő tulajdonképen mégsem olyan „Nagy Erdő“ hanem egy számtalan kaszáló s tengeri földekkel tarkázott, s azok által megszaggatott terület, melynek vannak ugyan egyes szebb tölgyállabocskái, hanem csak ritkán! Az uralkodó fanemeket a kocsános tölgy s nyárjak képezik, s habár a talaj laza homok, a növekvés mégis eleendő kedvezőnek mondható.

Keresztül hasítván a „Nagy Erdőt“ egy évek előtt letarolt vágástérhez értünk, hol az elévült tuskók gyér, satnya és gyakran leharapott sarjain akadt meg tekintetünk. — E terület az 1863-iki aszálynak áldozata, ugyanis takarmány hiány folytán ezen vágás legelőnek lett megnyitva, s ez által lön tönkre téve. — A bajon segitendő, — miután az erdészeti személyzetnek sikerült az érdekllett közönséget, az ertés szükségességéről meggyőzni, — a terület fészekvetés által makkal ertve lett ugyan, azonban a mostoha időjárás a fáradságot, jóakaratot s költséget gyümölcstelenné tévé, a mennyiben a csemeték nagyobbára kivesztek, vagy elcsenevészodtek. s ma már csak itt ott látni egy-egy példányt.

Ennyit láttunk ez nap, — és ez teljesen elég volt arra, hogy későbbre felvidámitóbbat várjunk.

Szeptember 22-én a reggeli üde szellő már már 5 órakor a városház előtt enyelge velünk. — E napra nagyobb kirándulás volt tervezve, s így a korai megjelenés szükséges volt.

Utunk az indóháztól jobbra egy kopárlatnak is beillő legelőn át vezetett célpontunkhoz, a paczi-bánki, halápi és cserei erdőrészekbe. — És ezekről jobb kedvvel mondhatjuk: miként különösen a „Pacz“ nevű rész — mind zárlatára — mind növekvési viszonyaira nézve, a laza, homoktalaj termőképességét tekintve, tetemesen jobb benyomást tett, mint a „Nagy Erdő.“ — Ez állabok uralkodó fanelei a kocsános s más tölgyek, szórványosan itt ott a nyárjak is előfordulnak, s kitünő növekvést tanusítanak.

A paczi erdőrészben érdemdús, másod alelnökünk Wágner Károly úr, érdekes gyakorlati előadást tartott a Preszlerféle gyarapfúróról, s előadását gyakorlati példával illusztrálá. — A Preszlerféle gyarapfúró, mint tudjuk azt lehető: miszerint ha a fa utolsóbb korzaki növekvésének nagyságát akarjuk megtudni, nem szükséges hogy azt levágjuk, mert e fúró ép annak elkerülésére szolgál. — A fúró ugyanis úgy van szerkesztve, hogy a fúrólyuk bennéjé nem elforgácsolva, de egész darabban oly szépen lesimitva tárul elénk, hogy az évgyűrűk vegytani folyadékok használata mellett, — igen világosan leolvashatók.

E mindnyájunk által feszült figyelemmel áthallgatott előadás után a halápi indigátor lakhoz köszöntöttünk be rövid villás reggelire, — a melyet vidám eszmecsere, s a halápi körvény indigátorának, *) a jelenvolt vendégekre mondott humordús toasztja fűszerezett.

Reggeli után ismét fölkerelkedtünk, s a halápi vágásokat néztük meg, melyek serdénye kielégítő, csak attól tarthatni: hogy a bujantenyészó s terjeszkedő nyárjak, az értékesebb tölgyeket kiszorítják. Megtekintettük a paczi vágásokat is, azonban — némi csekély kivétellel — satnya, elcsenevészett sarjaknál többet nem láthattunk. — E vágásokban nagy örömmel szemléltük volna az ertvényezés nyomait, — mert valóban ama felette gyér zárlatu, csak tengődő sarjak erdőt szolgáltatni vajmi nehezen fognak, különösen ha az időjárás eddigi mostohaságából mit sem fog engedni.

*) Indigátor debreczeni szójárás szerint = „erdész“.

Mai napi vándorlásaink közepette ismét feltűnt mindnyájunknak a tegnapi jelenség, — s ez az erdők közt levő számos tanya, — szántóföldeivel és kaszálóival, a melyekre minden lépten szerencsések voltunk bukkani. — Szép a változatosság, de már ilyen, erdész előtt kedves nem lehet, és hogy mennyi erdei kihágásra nyujthat az alkalmat! — csak azok tudhatják, kik szerencsések Debreczen városi indigátoroknak neveztetni.

Az összes erdőterület 44000 hold, ez azonban az érintett változatosság által, felényin alól áll! — Különben a Debreczen városi különös erdészeti viszonyokról szűk keretbe vonva, — elég jellemző leendő már csak annyit is tudni: hogy az erdőtalaj a közönségé, s csak a rajta álló fa a városé; — hogy az erdőket a téli legelés terheli, s hogy a bennök levő tisztásokat a polgárok szántják és kaszálják, sőt hogy telekkönyvileg is birják és végre, hogy az indigátorok vagy erdészek három évi tartamra választatnak!

Mely utóbbira csupán azt mondhatni, hogy sehol sem lévén annyira szükséges a helyi-, talaji- s klimai viszonyok ösmerete, — mint az erdészethnél, — így ha Debreczeni polgártársaink az erdészeti személyzetet minden három évben váltóztatják, lehet ugyan szénájuk elegendő, de erdejök felette kevés! és ha nem lesz erdő, lesz futóhomok! és ettől óvja meg az ég; mert a futóhomok kettős hátránnyal sujt: a klimára való befolyásával, és terméketlen területével.

Ajánljuk ezt azok figyelmébe, kik a Debreczen környékén elterülő erdőknek kisebb értéket, s fontosságot szeretnének tulajdonítani, mint aminővel azok valóban bírnak.

A laza futó homokot beárnyaló erdőket véderdőkül kell tekinteni, — melyeknek a futóhomok égalji calamitásai s foglalásai ellen bástyát kell képezniök.

De folytassuk utunkat a „Cserepes ház“ — mint czélpon-tunk — felé és ne nézzünk az úttól jobbra, és háttérben eső, sárgás-piszkos fehérszinű halomra, mely a futóhomok foglalásainak lehetőségével rémit a távolból.

A nyári nap izzasztó sugarai alatt utazó és homok-réteggel vastagon borított vándor, miként mi is tevők, Oáz-ként üdvözli a „Cserepes házat,“ mely a cserei körvény erdészének lakja, s itt azért említjük meg, mert a nap fáradalmait, körében voltunk kipihenendők, itt volt a Debreczen városa által bőkezűleg ren-

dezett közös ebéd délután 4 órakor, egy vászonnal bevont s fából készült hosszú és csinosan diszitett sátor alatt.

Emlitnünk sem kellene, miszerint az ebéd folyama alatt — „halljuk“ „halljuk“ — volt elegendő.

E napnak az erdészeti zene-irodalomra vonatkozó emléke is van, mennyiben Balázs Kálmán az általa zongorára szerzett és egyesületünk elnökének ajánlt „Erdészeti indulót“, kiosztván szövegét a gyűlés-tagjai között, ez alkalommal játszák először, mely szerzeményért illetőleg jó indulatért a jelen voltak részéről nem megvetendő tiszteletdíjban részesült.

Ebéd után a fiatalság — a tikkasztó hőség daczára — tánczra kerekedett, s hévvel, zajgó kedvvel járta a csárdást, míg az éjnek árnya le nem szállt, — melynek fokozatos gyarapodásával a társaság is szekerekre ülve Debreczenbe tért.

Szeptemberhó 23-án ülés tartatott: s miután a kitüzött erdőgazdasági kérdések tárgyalása — különös tekintettel a helyi erdőkezelésre — fölötte élénk vita után befejeztetett, a tagok a „Nagy Erdőn“ rendezett közös ebédre rándultak ki, melyet a jelen voltakra és távollevő ügybarátokra vonatkozó érdekes toaszatok élénkítettek.

A gazdag terítékű ebéd lefolytával, a Nagy Erdőn levő erdőmesteri lak közelében elterülő veténytérre látogattuk meg, melynek szép csemetéi, különösen az erőteljes erdei fenyő ültőnczök, nem kis mértékben leptek meg. — Ezek és a közelben levő szépnövésű fenyőszálak ujjal mutatván arra, miszerint e környéken az erdei fenyő kedvező sikerrel lenne tenyésztethető, óhajtjuk is, hogy azon város, mely eddigelé minden tekintetben a haladás lobogója alatt küzdve, bátran haladt előre, — e téren se maradjon el.

Szeptemberhó 24-én a zárulás folyt le, mely után a csekélyebb számra apadt tagok, az elnöklő másodelnök vezetése alatt testületileg nézték meg, az országos gazdasági tanintézet helyiségeiben rendezett gazdasági kiállítást.

Az intézet termeiben és tágas udvarában kiállított s nagy szakavatottság-, izlés- s tapintattal elrendezett czikkek részletes elősorolásába nem bocsájtkozhatunk.

Csupán azt említjük meg, hogy legjobb benyomást tévé ránk s talán az összes látogatókra — a szőlő, zöldség, s gyümölcs kiállítás, — az első megszámlálhatlan válfajaival, — az utóbbi pedig óriási példányaival.

Az állat, gép, szerszám, bor s erdeitermék-kiállításról, névleg az utolsóról — bár fokozott kíváncsisággal vártuk azt, — nem szólhatunk; miután hivatásunk elutazni kényszerítvén a zárulás napján, a kiállítandó tárgyak teljes kigöngyölése- s elhelyezésével nem voltak még készen, noha Papi Balogh Péter gazd. tanintézeti igazgató úrnak szakavatott vezérlete alatt megfeszített erélyes buzgalommal működtek a rendezők.

És ha ezek után szabad egy visszapillantást tenni s párhuzamot vonni a mult és jelen évi közgyűlés között, örömmel valljuk be, hogy némi haladást s nagyobb érdekeltséget a hazai erdészeti ügyek iránt tapasztaltunk ugyan, mind az erdészek, mind pedig a közönség részéről. — Azonban ez még nem elégíthet ki bennünket, mert még mindég nem látjuk megtestesülve, elnökünk korábbi felhívásának azon pontját, miszerint nagyobb erdőbirtokosaink hivatalnokaik közül legalább egy szakértőt küldjenek uradalmi költségén a közgyűlésre s ezt az őket legközelebb érdeklő erdészeti ügyekről való értekezésre, s az eredmény fölötti utólagos jelentés-tételre kötelezzék.“

És miután a türelmes olvasót így átvezettük volna a közgyűlés menetén, — mondjunk bucsut Debreczennek, — fejezzük ki még egyszer teljes elismerésünket, egyesületünk iránt tanusított kitünő figyelméért s vendégszeretetéért; — mindnyájunk részére pedig óhajtsuk, hogy minden közgyűlésről oly kedves emlékek térjünk családi tűzhelyünkhöz, — mint tértünk az alföld legmagyarabb városából — Debreczenből.

A debreczeni erdők ügyében.

Az Országos Erdészeti-egyesület 1868. évi közgyűlése alkalmával a debreczeni erdőket illetőleg oly viszonyok ismeretére jutottunk, melyek páratlanoknak jelezhetők és Debreczen t. városának sajátos jogviszonyai nyomán ősidőkből származtak le, s ma az egyes polgárok és a város mint erkőcsi testület között több tekintetben szerződészerű kapcsolatban állanak.

E viszonyokról fájdalommal kell bevallanunk, hogy nem örvendetesek, kivéven az ügybuzgó tisztikar és polgárság nagyobb részének azon igyekezetét, mellyel az erdők ügyét szivenhordva, annak előmozdítására a lehetőség határai között mindent megtenni törekednek.

Az alábbiakban megkisértjük az ezen városi erdőkre nézve fennálló egyik legfontosabb állapotnak leírását, annak alapján a mint ezt velünk a helyszínen hiteles egyének közlék, s ennek kapcsában röviden érinteni fogjuk a módot, mellyel csekély nézetünk szerint a téves irányu és jövőjére nézve veszélyes mai állapotnak változtatását illetőleg megszüntetését lehetne eszközölni.

Nem terjeszkedhetünk itt az odavaló erdőgazdaság összes viszonyainak tárgyalására mert ekkor a részletesség oly terére kellene mennünk, mely közleményünk körén kívül esnék; különben is az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésének tárgyalási jegyzőkönyve azon erdők kezelésére nézve a t. városnak elegendő tájékoztatást nyújt. Jelen tárgyunkat is csupán azért vettük fel, mert az, csekély nézetük szerint, oly fontos, hogy a debreczeni erdőgazdászati lételenek életfeltételét képezi, s hogy mindaddig, míg azon ez irányban segitve nincsen, minden annak emelésére tett üdvös lépés csak kárba ment eredménytelen fáradság, mely jó akaratot bizonyít, de várt jó eredményt nem szül; minélfogva a debreczeni erdőkben előjövő és egyesek által birt számos pusztáknak az erdőktől való elkülönítését oly első rendű kérdésnek tartjuk, hogy megoldására Debreczen t. közönségét eléggé melegen fel nem hívhatjuk s figyelmébe azt eléggé hön ajánlani képesek nem vagyunk.

Debreczen városa előtt ismerettest mondunk, midőn az odavaló erdőterületet egy oly közös birtoknak jelezzük, melynek tulajdonosai a város egyes polgárai, azonban olyképen, hogy ők azon erdő-talaj használatát, melyen fa nincsen saját magán használatukra tartották fenn, míg az erdőt a város közszükségeinek fedezésére és az őket mindenkor képviselő tisztikar igazgatására bízták, fenntartván annak évi faterméséből bizonyos részt saját házi szükségleteik fedezésére, javadalmazásban részesítvén továbbá az ottani főiskolát, egyházakat, lelkészeket és tanárokat. Hogy pedig a polgároknak nem csak az egyetemes városi kötelekből kifolyó joguk van az erdő fájához, hanem egyéni is, kitűnik abból, miszerint ők a fát nem az annak valóssággal megfelelő helyi áráért, hanem ölenként csupán 2 ftért vagy is azon összegért kapják, melyben annak kiállítása és kezelési költségei kerülnek.

Sajátságos a debreczeni erdőkre nézve az, hogy talajuk az egyes polgároknak úgy szőlve egyéni birtokát képezi, míg a rajta álló fakészlet felett való rendelkezés a morális testületet képező várost illeti. Ott ugyanis a fák közt elterülő pusztás helyeket, vagy a keletkező tisztásokat az egyes polgárok tetszésük szerint szántják, kaszálják és használják anélkül, hogy ezért valamit fizetnének, míg a szántóföld vagy kaszáló közepén levő néhány darab fát egyiknek sem szabad levágni, sőt ha sor-szerént a most kaszálónak használt téren fennálló néhány darab fa, mint az évi vágáshoz tartozó letaroltatnék, a használat élvezője, ki sok esetben e tisztást telekkönyvileg is bírja, 7 évig vagy is az újra erdősitésre szánt idő lefolyásáig még a kaszálót vagy szántóföldet sem használhatja; de bátran kérdehetni itt, hogy a hátramaradt és köröskörül szántással vagy kaszával megostromolt és a szomszéd állattól is legtöbb esetben jó messze eső törzsek helyett vagy azokból új fák nőhetnek-e, még mesterséges tenyésztés mellett is, miután 7 év múlva ismét a kapa és kasza hódításainak vannak alávetve. Hogy mennyire vannak a debreczeni erdők pusztákkal megszakítva s mennyire talál egy szaktársunknak ezen megnevezése „Debreczen város erdőpusztái“ kitűnik abból, hogy az erdőterület, mely az utóbbi felmérés szerint 44000 k. hold volt, ma 23000 hold pusztá földből és 21000 hold erdőből áll. E puszták számtalan apró részekben az erdők közt szét vannak szórva s mindennapi terjedésükkel annak lételet veszélyeztetik; ennek bizonyítására csak eme kis mérvben alkalmazott számadatot mutatjuk fel: mely szerint ha egy holdnyi területű pusztának művelője, annak hosszában egy évben csak

hat hüvelyknyi foglalást is tesz (a mi a természetben észre sem vehető csekélység) mégis az évi terület veszteség 24000 holdnyi pusztát után évi 20 holdra megy, *) hátha még elgondoljuk, hogy némelyik nem hat hüvelyknyi tért foglal el, hanem 2—3 lábnyit is, akkor bizony még kiáltóbb számot nyerünk a puszták elkülönítésének indoklására. Hogy ilyen számtalan idegen birtokkal tarkázott minden lépten nyomon száz meg százféle érdekbe ütköző viszonyok között, az erdőgazdászati okszerű vezetése, a kezelés erélyes és az erdő érdekeinek megfelelő alkalmazása, az erdő- és faállomány biztosítása s annak lehető legjobb mérvű felhasználata, az erdővagyon ellenőrzése és a helyes gazdászattal karöltve járó újraerdősítés teljesen lehetetlenek, ez, bővebb bizonyításra nem szorul és azok előtt sem lehet ismeretlen, kik a debreczeni erdők ügyeit intézik.

A fennálló viszonyok között tehát először is az a kérdés merül fel, ha vajjon lehetnek-e okok, melyek a debreczeni erdőkre nézve a gazdaszat és erdészet közt fennlevő s egymást terhelő viszonyoknak további fenntartását tanácsolhatnák, s ha megfelel-e a mai állapot a lakosság és város érdekének s végül összehasonlítva az ugyanazon talajt illető és ugyanazon birtokost érdeklő két használati ágat, melyeknek megszorítása látszik kívánatosnak vagy előnyösnek?

Debreczenben, szerencsés helyzeténél fogva, mind a kaszáló, mind a szántóföld, mind az erdő jó jövedelmet adnak, s t. városi közönségnek a felett van hivatása legközelebről döntenie, ha egyfelől a magánosok által vitt mezőgazdászati és a városra bízott erdészet közt létrejött és ma szoros kapcsolatban álló viszony biztosítja-e a gazdálkodás lehető könnyű vitelét, s hogy megfelel-e a mindkétféle gazdaság azon első és alap feltételének, mely a hatalmában álló földterület termőképességének tartamos, és lehető legintenzívebb kihasználását úgy a birtokos magán érdekénél, mint az arra nehezedő közadó terhénél fogva is megkívánja. Részünkről erre határozott „nem“-mel felelünk és pedig azon első és úgy hisszük elegendő okból, mert egyik földművelési ág most a másiktól függ, s így egyik sem mozdulhat anélkül, hogy a másiknak nyögjét ne érezze, hiányzik tehát a szabadság, mely a haladás feltétele s mely egyedül képes gyümölcsöző virágot teremni.

Szüklátkörű erdésznek tartanám azt, ki oly talajon is, melyen a termelés más neve nagyobb jövedelmet biztosít, csupán fát óhajtana

*) Egy holdat 100 öl hosszúnak és 16 öl szélesnek számítva.

látni, s a gazda szemének örömét, nemzetünk jóvedelmének egyik főforrását az e nemű termelésre képes és más tekintetben is átengedhető erdők indokolatlan fenntartásával szorítani kívánná. Debreczen városára nézve is akként áll a dolog, hogy szükségletéhez képest erdőtalajának egy részét, az abban levő puszták és tisztásoknak elvétele által mezőgazdasági célokra használja, melyek mai jóvedelmi forrásának egyik főerejét képezik.

Tudjuk, hogy a debreczeni erdők térfogata 45000 kat. hold, melyből csupán 21000 hold számítható erdőnek és az is oly tarka zárlatu, melynél az évi vágások hozamának különbsége, ha az eredeti egyenlő területi beosztásra alapított tervtől el nem térnének 10—12000 ölet tenne; az erdők térfogatainak belsejében levő tanyák és tisztások által pedig a 21000 hold is mindennapi kevesedésnek van kitéve és annyira veszélyesen, hogy amazok terjedése a különben nagy fontossággal bíró erdőknek szükséges fenntarthatását veszélyezteti; minélfogva a most azokra nézve fennálló állapotnak változtatása illetőleg javítása és a két gazdasági ág egymáshoz való viszonyainak rendezése mulhatlan szükségessé vált.

Egy nép gazdasági viszonyainak, melyekbe magát beleélte, megváltoztatása kétségkívül nem könnyű; de azt sem feledhetjük ide írni, hogy Debreczen t. városának komoly feladatává lett faállományának biztosítása s ezzel egy részben szántóföldjei és kaszálói termőerejének vagy lételének az erdők által való közvetett jobb fenntartása.

Nehéz feladat lehet ugyan ennek keresztülvitele vagy más szókkal erdeinek korszerű rendezése; és a felvilágosodottaknak nem csekély erőfeszítését veendi igénybe az, hogy amazok is kik az ügygye ismeretlenek és szűkebb látkörük miatt vagy pillanatnyi érdeküknél fogva a mai állapotok megváltoztatását nem akarják, ennek helyességéről és rájuk vagy utódaikra háromló hasznosságáról meggyőződtesse.

Debreczenben az erdőnek fával benőtt tére egyetemesen, és annak a fától pusztán álló része egyedileg a polgárok birtoka, ennél fogva az a felett való határozat őket mint egyéni birtokosokat illeti; és már csak annál is inkább, minthogy az elég különösképen a 44 ezer holdból máig 21 ezerre apadott erdőből, az önként ritkulás vagy a fáknak bármi okból elhalása után keletkezett puszták úgy szólva a ma is fennálló ősi foglalás módjával jutottak az egyesek birtokába.

Ha nem tartózkodtunk kimondani, hogy a mostani viszonyok fenntartása káros, így önként következik azon véleményünk kifejezése is, hogy vajha Debreczen város polgárai a ma fennálló balviszo-

nyok orvoslására a mai névleges erdőterületből kijelölnék azon tért, melyen erdőt tenyésztenek, s ki azt, melyet mezőgazdaságilag használni akarnak; jó lenne tehát, ha a mostani kevésbé termékeny, és az erdők összefüggését akadályozó puszták erdőterékké jelöltetnének s a mennyiben ezek egy része magánbirtokban van akkor az illetőnek helyette, a városhoz közelebb eső jobb minőségű és az erdő levágatása által szabaddá váló új földek adatának.

E munkálat azonban egy az erdők és azok talajviszonyainak részletes ismeretére alapított szakszerű tervezet elkészítését igényli, s miután a terv egyszerre való keresztülvitele csak rendkívüli áldozatokkal volna lehetséges ezért a kivitel évek sorára lenne kiterjesztendő.

E célra tehát mindenekelőtt szükséges a mostani erdőterület pontos felmérése, a rajta levő fatömegnek megbecslése, az erdő termőhelyi viszonyainak és a most fennálló állabok korának illetőleg korosztályainak meghatározása, valamint a továbbra is erdőként kezelendő résznek kijelölése, egy a viszonyoknak megfelelő üzemterv megállapítása, vagy legalább az első és inkább átmeneti fordátartamra terjedő erdőgazdászati tervezet felállítása; mindezeknek alapján pedig az évi fatarolásoknak olyképen való eszközölése, hogy az ez által eke alá jutandó föld arányában, a beerdősítendő gyengébb minőségű területnek az illető évre eső része a fatermelésnek adassék át.

Az erdei tisztások kicserélésének módozatára példa gyanánt következőt említjük meg.

Tegyük, hogy a debreczeni erdőknek az előbbi kívánalmak szerint való felmérése becslése és-a-többi megtörténvén kitűnik, hogy a most fennálló 21000 hold erdőből csak 14000 hold van oly talajon, mely továbbra is erdőképp kezelendő, a más 7000 hold pedig mezőgazdasági használatra alkalmas, ekkor e terület, mely talán 6—7 nagyobb tagban lehetne kihasítható, az erdei puszták tulajdonosának olyan pusztákért volna cserébe felajánlandó, melyek az egyes erdő-részek közt vannak elszórva, s azoknak egy egészebb erdőtestté való alakulását akadályozzák.

Minthogy pedig a debreczeni erdők üzemtervének megállapításakor az ugynevezett Nagy-erdő valószínűleg 100—120 éves fordában szálerdőnek marad míg a többi erdőrészek egy gazdasági terv alá vétetvén sarjerdőképp, tehát sokkal rövidebb fordával fognak kezeltetni, ezért, ha a viszonyok megengedik tanácsosnak ismerhető a Nagy-erdőben levő csekélyebb terjedelmű 137 holdnyi pusztaság kicserélését is oly erdőföldekkel eszközölni, melyek a sarjerdőgazdászati

alatt álló erdőségekből adhatók ki, miután így az ezen erdőtestre eső tisztások kicserélése, anélkül, hogy abban a fordaszerű tért nagyságot meghaladó vágatások eszközölnétek, rövidebb idő alatt volna kivihető, s az illető puszták is hamarabb vétethetnének a becsesebb szál-erdőgazdászati kezelés alá.

Hogy a birtokos egyes polgárok érdeke lehetőleg előmozdítás-
sék, s hogy gazdasági kezeléseiken is lehetőleg könnyítve legyen, a
cserébe adandó erdőterületek a városhoz közelebb eső jó talaju er-
dőkől, minő például a Pacz nevű erdő rész is, volnának kiadandók ;
mivel pedig az egész e célra fordítható 7000 holdnyi erdő a szin-
tén 7000 holdnyi és az erdők összefüggését gátló puszták és tisztá-
sok kicserélésére egyszerre nem lenne levágatható, s a város tartamos
faszükségletnék fedezését sem szabad a fordaszerű évi vágástérnél
nagyobb területek letarolása által veszélyeztetni, ennél fogva a város-
nak ezen ügyben hozandó első megállapodásától kezdve, a puszták
kicserélése olyképen volna eszközölnő, hogy legközelebből a kicse-
rélésre alkalmas erdő vétetnék vágás alá ; így például ha a Nagyer-
dőn kívül levő összes erdők a sarjerdőüzem 40 éves fordával (tur-
nus) lenne elfogadva, ekkor a Nagyerdőn kívül levő 18841 hold-
nyi erdőterületből évenként 470 k. hold esik vágás alá ; mely évi
vágástérrel aztán a fa kiirtandó s az illető, a sorrendre nézve ha más-
kép nem lehetne talán sorshuzás útján kijelölendő, pusztabirtokosok-
nak pusztáikért megváltás vagy kicserélés fejében kiadatnék. E sze-
rént az első évben már 470 hold pusztát cseréltetnék ki s így
összesen 15 év alatt keresztül vitetnék a 7000 hold tisztás kicseré-
lése és a városi erdőterület az erdőgazdászati nagy szerencséjére össze-
függő s tisztások által nem tarkított erdőttestekké alakulna át ; más-
felől a mostani puszták birtokosai földjeiket a városhoz közelebb
kapván azokat a mostaninál könnyebb módon használhatnák, valamint
nem megvetendő nyereségük lenne abból is, hogy az ujon felszabadi-
tott fris és nyugodt erdőtalaj után 5—10 évig a mostani talán nem
kis részben kiélt puszták termésénél jóval dusabb aratásnak örvend-
hetnének ; végre pedig a város is egy terhes nyügtől szabadítja meg
erdeit s minthogy azoknak letarolt része helyett mást és teljesen tiszt-
tán álló földet kap, melyet kétségkívül ismét erdősít, s ez mesterséges
uton történvén annak alkalmával a legjobban megfelelő fanemek te-
nyésztését könnyebben eszközölheti.

Ha azonban megtörténék, hogy gabona termelésre alkalmas
erdőtalajból a szükséges kisajátítások illetőleg kicserélések után még

például 1000 hold fenmaradna, a város nem késhetnék ezt is az erdőkhez nem tartozó oly földterületekért kicserélni, melyek ma talán silány szántóföldképen vagy legelőül használtatnak, de talajuk s helyzetüknél fogva holnap futó homokká válhatnak és veszendőbe mennek vagy legalább fáradságos és költséges megkötések teljesítését követelik, az eljárás ezen esetben a mi a fa letarolását és a kicserélést illeti hasonlókép történhetnék mint a többi pusztáknál.

Ha valakinek eszébe jutna azt mondanía, de hol vesszük mi a munkás kezét, mely az évi vágások terén levő fát kiirtsa erre egyszerűen azt felelnők, hogy az az erdőhivatal személyzetének feladata, s hogy ha erélye képes a lankasztó kisebb nehézségek legyőzésére, akkor kétségkívül sikerül, különösen Debreczenben, hol jó ára van a fának, s ha helyben munkásokat nem kapna akkor szerezhethet a maga idejében az ország más részéről arra képes embereket.

A fennebb említett számok csupán állításunk megvilágosítására felhozott tényezőknek tekinthetők, azonban a gyakorlati kivitel lévén a fő ezért a később kiderülő kisebb nagyobb számok összege a kivihetés teljesíthetésén semmit sem változtat.

Az erdészeti egyesület közgyűlése alkalmával szerzett helyi ismereteink után, teljes bizalommal vagyunk hajlandók hinni, hogy az ottani erdőknek czélszerű összesítése a puszták birtokosainak akaratán meg nem törhetik, csak legyenek olyanok kik vissza nem rettenve a felvilágosítás nehéz fáradságától, megértessék a néppel, hogy birtokát nem ingyen vagy rosszabb minőségű földért kell ki cserélnie, s hogy ezzel ön maga és utódainak érdekét mozditja elő, midőn a saját tűzhelyéhez és gazdaságához szükséges faanyagoknak minden időben lehető megszerezhetését biztosítja; — és hogy a kitartó fáradságot óhajtott siker koronázandja annyival is inkább hajlandók vagyunk állítani, mert ott létünk alatt több pusztabirtokossal beszélgetvén az ügyről, ezek az előbbieik értelmében tett kérdéseinkre habozás nélkül mondottak igent.

A kezdet nehézsége senkit ne riasszon vissza a munkától, különösen pedig ott, hol kétségtelen az igazság, mikép a törekedés meszeskorra kiható jó gyümölcsöt hozand, ugyanezért kiválóan üdvös intézkedést teend a t. városi közönség, ha az általunk gyenge körvonalakban tárgyalt erdő- és mezőgazdasági területek elkülönítésére megteendő a szükséges lépéseket, és pedig annyival inkább, mert nem lehet messze az idő, melyben a most 21,000 holdnyi és alföldi klimatikus

helyzeténél fogva is kiváló fontosságu erdővel rendelkező Debreczen, erdő helyett csepőtés legelőt fog birni, határának tekintélyes részében futóhomokkal fog küzködni és fáját is idegen kézből drága pénzen fogja vásárolni.

Bedő Albert.

Az egyesület alapítványi-tőkéje.

1868. évi sept. hó 23-án.

Készpénz a takarékpénztárban	1200 ft.
Magyar urbéri kötvényekben	950 „
Földhitelintézeti záloglevelekben	5100 „
Alapítványi kötvényekben	15000 „
Összesen	22250 ft.

Az 1868. évi erdészeti-államvizsga.

Az erdőgazdászati önálló vezetésére képesítő erdészeti államvizsga a magyarországi erdészjelöltek számára Wágnér Károly m. kir. erdőtanácsos és erdőakadémiai tanár elnöklete alatt Pesten a gazdasági egyesület köztelkén f. é. október hó 11—16 napjain tartatott meg. Vizsgáló biztosok voltak Prindl András m. k. erdőmester és Bedő Albert az erdészeti egyesület titkára. A közgazdasági ministeriumot Grubiczy Géza min. fogalmazó képviselte.

Október 11-én, a vizsgára bocsátott 25 jelölt közül 1 időközben visszelépven, miután a megjelent 24 a személyes azonosítást igazolta, az írásbeli vizsga tartatott meg; ezen alkalommal következő kérdések megfejtése volt feladva:

I. Fejtsenek ki a csererdő letelepítésénél, nevelésénél, vigályításánál, valamint a kéreghántásnál és eltartásnál követendő okoszerű eljárás alapelvei; nemkülönb a fanem és forda megválasztásának szabályai. Mily fontossággal bír időnkben és honunkban a csererdő üzem?

II. Mi az erdőrendezés nyilvántartásának és korszaki átvizsgálásának czélja? mikép eszközöltetik a nyilvántartás? az átvizsgálásnál előforduló munkák részletes leírása.

III. Mily viszonyok közt és mely határig lehet a forda leszállítása által az erdő tisztajövedelmét emelni? mennyiben hat károsan a forda leszállítása?

Október 12, 13, 14, 15 és 16-án a szóbeli vizsgák tartattak; a megvizsgált 24 jelölt közül:

„jelesen képesített“ osztályzatot nyert 2.

„képesített“ „ „ 19.

a vizsgát nem állotta meg . . . 3.

Az alsóbb rendű vizsgálatra megjelent az engedélyt nyert 4 erdőtanoncz, kik közül az erdei segédszolgálatra 3 találatott alkalmasnak, 1 pedig a vizsgát nem állotta meg.

A vizsgát tevő jelöltek úgy az írásbeli mint a szóbeli vizsgálatnál tetszésük szerint használhatták a magyar vagy német nyelvet.

Az Országos Erdészeti-Egyesület

1868. évi december 10-én tartott

választmányi ülésének

jegyzőkönyve.

Jelen voltak:

egyesületi elnök, **Keglevich** Béla gróf; Választmányi tagok: **Divald** Adolf, **Giller** János, **Mednyánszky** Dénes báró és **Scholcz** Rezső; egyleti titkár **Bedő** Albert.

I. Elnök bemutatja a mult közgyűlés által választmányi tagokká választott Mednyánszky Dénes báró és Scholcz Rezső erdőtanácsos urakat, kik is a közbizalomból folyó választást elfogadván a mai választmányi ülésre megjelentek.

II. A közgyűlés a községi erdőknek szigorubb hatósági felügyelet alá való vétele — és az erdő károsításoknak megakadályozása céljából elhatározta, hogy az illető Ministeriumhoz felirat intéztessék s annak szerkesztésével a titkárt oly utasítással bizta meg, hogy ezen feliratot a választmánynak bemutatván az annak útján küldessék rendeltetése helyére.

A bemutatott felirati tervezet tárgyalatván a választmány elhatározta, hogy annak felterjesztése előtt szükséges leend a kártételekre vonatkozóan olyan adatok megszerzése, melyek a felterjesztésbe felvételvé, a felszólalás indokolására és erélyes hatósági intézkedések sürgetésére dönthetlen számokat és néven jelelt helyeket szolgáltatassanak. Megbizatott ennélfogva a titkár, hogy ilyen adatokat az Ország különböző vidékeiről és megbizható helyekről szerezvén azokkal a felterjesztést egészítse ki, egyszersmind felkérve az elnökség is, hogy az ekként kiegészített feliratot annak idején a Belügyministeriumhoz terjessze fel.

III. A közgyűlés egy „Erdészti Kistükör“ czimű kézikönyvre, melynek célja az erdészet alapvonalait a műszakilag nem képzett erdőőrökkel és a néppel megismertetni 200 frt. pályadíjt tűzött ki, a

pályázat tervezetének elkészítését azon megjegyzéssel bizván a titkár, hogy azt az igazgató választmány tárgyalása alá bocsássa s az ez által történt megállapítás után mielőbb nyilvánosságra hozza.

A bemutatott pályázati tervezet a titkár által felolvasztatván először is a határidő kitűzése keltett élénk eszmecserét, mely alkalommal a választmány tagjai egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy az 1869. évi szeptember havában tartandó közgyűlésig megállapított határidő, azon esetre ha egyesületünk céljának megfelelő könyvet akarunk nyerni igen rövid, minél fogva a választmány tagjainak összhangzó véleménye a pályázat határidejét 1870. évi május 1-ig kívánja meg hosszabítani, valamint a közgyűlésnek azon megjegyzését is, mely szerint a kiírandó pályázatba felveendő volna, hogy a szerkesztendő „Erdészeti Kis-tükör“ tárgyát „különös tekintettel az alföldre“ oldja meg a megállapítandó pályázati szövegből elhagyható, miután a műnek azon rendeltetése, mely szerint feladata, hogy a magyarországi összes népiskolákban használható segédkönyv legyen, azt annyival is inkább feleslegessé teszi, mert az erdészet alapvonalai különben is minden vidékre nézve azonosok.

Ezek után a választmány a jövő közgyűlés jóváhagyásának reményében a pályázati tervezetnek pontonként való tárgyalása után annak következő szövegét állapítja meg:

Az országos erdészeti egyesület Debreczenben tartott idei közgyűlésének határozata alapján a következőkben megjelölendő pályaműre 200 ft. jutalom tűzetik ki: Irassék a nép és műszakilag nem képzett erdőőrök számára egy „Erdészeti kis-tükör“ című kézi könyv, mely az erdészet alapvonalaait röviden és világos értelemmel tárgyalva, a népet az erdők fontosságáról felvilágosítsa, annak azok iránt való érdekét felkeltse, megtanítván egyszersmind arra is hogy miként kell az erdővel ápolva bánni, azt nevelni és okszerűen felhasználni; célja lévén továbbá, hogy néptanítóinknak az erdészet körül való ismeretek terjesztésére vezérfonal gyanánt szolgáljon. A mű nyelvezete és tárgyának előadása a nép felfogásához és gondolkodási módjához alkalmazandó. Pályázati határidő 1870. év május 1., melynek eltelte után netalán beérkező pályaművek versenyre nem bocsáttatnak. A pályadíj az egyesület 1870-ik évi közgyűlésen szolgáltat ki, s a nyertes mű szerzőjének sajátja marad. Az idegen kézzel leírt és a szerző nevét tartalmazó jelíges levél kíséretében beküldendő pályaművek az országos erdészeti egyesület igazgató választmányához Pestre intézendők. Pest, decz. hó 10. 1868.

IV. A titkár a következő alapító és évdijas tagokat jelenti be:

A selmeczi m. kir. főbányagrófi hivatal 400 frt. készpénzbeli alapítvánnyal; Markos György m. k. államjavak igazgatóját 100 frttal, Haske Emil főerdészt 100 frttal, Hoffman Sándor erdészt 100 frttal, Girsik János m. k. erdőtanácsost 100 frttal, Kádár István erdőmestert 100 frttal, Ruttner Antalm. k. erdészt 100 frttal, Böhm Ferencz erdőbirót 100 frttal, Treis János erdőbirót 100 frttal és Veszprém sz. kir. várost 100 frttal.

Évdijas tagokká vétettek fel Nérer Mátyás, Szimon Ede, Agotha Lajos, Farkas Sándor, Postel János és Pásztory Zsigmond urak.

V. Stanislaw Simon ujon belépett alapítótagnak kívánatára régebbi időből eredő 18 ft. 75 kr. tagdíj tartozása a közgyűlés felhatalmazása folytán elengedettetik.

VI. Jelen választmányi ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére az elnökség által Divald Adolf és Scholcz Rezső urak kéretnek fel.

Hitelesítésül:

Keglevich Béla

elnök.

Divald Adolf,

és

Jegyzette:

Bedő Albert,

egyl. titkár.

Scholcz Rezső

választmányi tagok.

5	18	
—	53	
53	1886	
53	1886	
53	1886	
53	1886	

Pénztári-tudósítás

Bemutatattott az

Az 1867-ik évre szóló egyleti számadások vizsgálatával megbizott
következőkben

Bevételek.	ft.	kr.
1. Pénztári maradék 1866-ról	84	17
2. Alapítványi kamatokból	290	49
3. Tagsági díjakból	1369	25
4. Tagsági díjak hátrálékából	652	50
5. Pártoló díjakból	289	—
6. Önkéntes adományokból	56	55
7. Rendkívüliekből	212	36
8. Ideiglenes bevételekből	571	16
9. Eladott egyleti közleményekért	13	5
10. Előre fizetésekből 1868-ra	53	—
Összesen . .	3691	53
A kiadásokat levonván . .	3539	57
Pénztári maradvány 1868-ra . .	151	96

az 1867-ik évről.

1868. évi közgyűlésnek.

alólírt egyleti tagok a bevételek és kiadások főrovatainak összegét terjesztik elé:

Kiadások.	ft.	kr.
1. Hivatali fizetésekre (titkár és őrök)	1244	73
2. Szállásdíj	342	50
3. Egyleti közlemények nyomda költségére	519	—
4. Pósta- és bélyegdíjra	179	18
5. Butorok és ingóságok bevásárlására	214	80
6. Könyvkötőnek	33	10
7. Szolgálatra	39	50
8. Ideiglenes bevételek visszafizetésére	380	—
9. Irodai és fűtési átalányra	67	50
10. Uti-költségekre	259	49
11. Kölcsönösen átszámított ideiglenes kiadásokra	121	16
12. Rendkívüliekre	120	61
13. Jutalmazásokra	18	—
Összesen	3539	57

Kelt, Pesten 1868. szept. 14.

Prindl András,

egyleti tag és m. kir. erdőmester.

Divald József,

egyleti tag és m. kir. szám-tanácsos.

Egyesületi felterjesztés

**Pénzügyminister Úr Ő Nagyméltóságához a hazai
erdők egységes műszaki vezetése tárgyában.**

Nagyméltóságu Pénzügy-Minister Úr!

Az Országos Erdészeti-Egyesület mult évi közgyűlése, azon közóhajtól vezéreltetve, hogy hazánk erdészeti ügyeinek igazgatása s ez által a nemzeti közvagyonhoz tartozó erdő állomány jelene és jövője valódi hivatottsággal bíró szakférfiak felügyelete alatt álljon elhatározta a kir. ministeriumhoz azon kérést intézni, hogy az, a mostanig elkülönítve intézett erdőigazgatást és a főfelügyeletet, jövőre a célnak megfelelőbben szakértő egységes vezetés alá vétetné és az erdők jóvedelmének rendeltetése folytán fönnálló elkülönítést is a műszaki vezetésre nézve egyesítve, oly közegekre bizná, melyek arra képességgel és hivatással bírnak, sértetlenül fentartva egyébiránt e mellett a jóvedelemnek eredeti rendeltetése helyére leendő fordítását.

Az erdőügyek ily összesítését főleg minálunk azon okból is mulhatlannak tartjuk, mert hazánkban kevés olyan szakértővel bírnunk ki felsőbb vezetésre képes, és az ilyeneket is ha a közügynek ártani nem akarunk a külgazdászati közvetlen vezetésétől elvonni egyaránt káros lenne

De e mellett szólnak azon előnyök is melyeket az egységes műszaki vezetés a kitünő erdészettel bíró Poroszországban felmutatott; ilyen igazgatás mellett emelkedett a Francia erdészet s vált képpessé a lepusztított erdők romjain újakat teremteni és a nélkülözhetők a földműves nép mezei termelésére átbecsátani; és ily vezetés mellett örvendenek virágzó állapotnak a bajor erdők is. Hogy minálunk, hol az erdészeti viszonyok oly ziláltak s az erdő mindinkább pusztulásnak indul ily egységes szakértő vezetés szintén megteremné a kívánt gyümölcsöt e példák nyomán remélni jogosítva vagyunk.

Ugyanazért most, midőn az erdészeti törvényjavaslat az Országgyűlés elé kerül, időszerűnek és a közgyűléstől nyert megbízásunk folytán kötelességünknek ismerjük Nagyméltóságodat, mint a kinek Ministeriumánál köztudomás szerént szakértőkből szervezett

erdészeti ügyosztály áll fenn, a közügy érdekében arra kérni, hogy nem tekintve a címet, melyszerint az erdőgazdászati felügyelete nevénel fogva talán a földművelési Ministeriumhoz is tartózkodhatnék — de a hol erdészeti szakképzett egyének alkalmazva nincsenek — hanem inkább a lényegét és az ügynek tehető hasznos szolgálatot, oda hatni méltóztatnék, mikép az Országgyűléstől hozandó erdőtörvények végrehajtása, előbb felhozott indokainknál fogva, a Nagyméltóságod vezetése alatt álló Ministeriumra bizassék, mint olyanra mely egyedül képes erdészeti ügyeinket valódi szakmíveltséggel bíró egyének által intézni s még is mi szintén figyelmet érdemel a nélkül, hogy erre újabb szervezetek s általuk az államköltségek megszorítása válnának szükségessé.

Az Országos Erdészeti egyesület közgyűlése nevében.

Pesten, márczius 31. 1868.

Gróf Keglevich Béla,

az egylet elnöke.

Tisza Kálmán,

Inkey József,

bizottmányi-tagok.

Erdő-iparügyi Részvénytársaság.

(Actien-Gesellschaft für Forstindustrie.)

A legközelebbi években nagymérvű haladást tett birodalmi ipar, valamint a külföldnek különösen magyar-országi faanyagok iránt is nyilvánuló kereslete, és a faáraknak a közelebbi pár év alatt történt kedvező emelkedése, erdeink terményeinek értékesítésére a jelen által is igazolt jó jövőt jósolnak. És hogy erdőségeink jórészenek eddig elzárt kincse vállalkozó s tevékeny kereskedelmi kezek közreműködésével inkább-inkább fog az üzleti forgalom körébe vonatni, ennek előjeléül tekintjük a Bécsben nem rég alakult „Erdő-iparügyi részvénytársaságot” — „Actien Gesellschaft für Forstindustrie.“

E társulat alapszabályai éppen évkönyvünk befejezésekor jutott kezünkhöz, s miután erdészeti tekintetben, úgy magán mint közgazdasági szempontból is kiváló fontosságúnak ismerjük, nem mulaszthattuk el, hogy lételéről erdőbirtokosainkat és szaktársainkat legalább tájékozás végett ne értesítsük. Megemlíteni kívánjuk még egyébiránt azt is, hogy hazai hírlapjainkból arról értesültünk, mikép egy magyar vállalat is van keletkezöben, melynek élén Lipthay Béla báró áll s czime a leendő és hasonczélú társulatnak „Magyar erdőtermény-bank“ alapszabályait azonban még nem kapván, bővebb tájékozást felöle nem adhatunk.

Az előbb megnevezett bécsi társulat alapszabályaiból kivennatilag az alábbiakat közöljük.

A társulat székhelye Bécs azonban a m. kir. ministerium engedélye folytán Pesten is állitand ügyvivőseget.

Célja az erdészeti érdekek, különösen az erdő iparügy előmozdítása és az erdőtermények lehető legkedvezőbb értékesítése, termelési és fogyasztó helyek megnyitása s e végre a szükséges vállalatok életbeléptetése, az erdőtermékeknek a fogyasztókhoz különösen a nagyobb városokba való szállítása, s egyáltalában mind

annak megtétele, mi azoknak piacra való jutását egy vagy más alakban eszközölheti.

E cél elérésére joga van a társulatnak:

a) Mindennemű erdő-terményeket — tűzi, épületi és számfákat stb. venni és eladni, úgy saját számlájára mint bizományilag; —

b) egész erdőterületeket letarolásra gyéritésre vagy fordaszerű felhasználatra meg- vagy bérbe venni,

c) mindenütt raktárt és ügynökséget sat. állíthatni, hogy ezek útján az eladást bel- és külföldre, magánosok és intézetek, valamint az állam és községek részére eszközölje,

d) biztosíték mellett kamatozó előleget adni minden az erdőipar körébe eső — s a társulatnak eladandó vagy bizományilag átadandó czikkekre,

e) az erdőtermények feldolgozását és kiszállítását eszközölni, minden erre szükséges intézményeket mint usztatókat, ergettyüket fűrész- és gyaluló műveket s ezekhez hasonlókat felállítani s azok készítményeit értékesíteni,

f) a fennálló törvények megtartása mellett saját költségén vagy másokkal közösen közlekedési eszközöket állítani s e nemű már fennálló vállalatokkal pld. vasutak- és gőzhajókkal a lehető gyors és olcsó közlekedés céljából egyességre lépni.

A társulat alaptőkéje — 12,000000 ft. mely 60000 kétszáz forintos és az előmutatóra szóló részvény útján alakul, mely részvények a névleges értéken alól nem adhatók ki.

A 60000 részvénynek előbb csak fele adatik ki s így az alaptőke egyelőre 6000000 ft. leend.

A visszatartott 30000 részvény kibocsátása iránt az igazgatótanács határoz. A már előbb kiadott társulati részvények birtokosainak részvényeik arányában előjoguk van a másodizben kibocsátott részvényeket névleges értékben átvenni.

Minden részvényre azonnal 40% vagy 80 ft. lefizetendő s ha ez összegek az első izben kibocsátott 30000 részvény után lefizetőd-

tek a társulat, kereskedelmi bejegyzését eszközölven, üzletét megnyitja.

A későbbi befizetéseket az igazgató tanács rendeli el.

A közelebbi első 5 évre megalakult igazgató-tanácsnak jelenleg tagjai: herczeg Pálffy Antal, Baiersdorf Adolf, üszögi és mosgói Biedermann Gusztáv, Goetz Károly, Laczkó Pál, Luczenbacher Pál, Pfeifer József, Spitzer S. L. és Wahrmann M.

Pályázat az „Erdészeti kis-tükör“ című kézikönyvre.

Az országos erdészeti egyesület Debreczenben tartott idei közgyűlésének határozata alapján a következőkben megjelölendő pályaműre 200 ft jutalom tüzetik ki: Irassék a nép és műszakilag nem képzett erdőőrök számára egy „Erdészeti kis-tükör“ című kézikönyv, mely az erdészet alapvonalait röviden és világos értelemmel tárgyalva, a népet az erdők fontosságáról felvilágosítsa, annak azok iránt való érdekét felkeltse, megtanítván egyszersmind arra is, hogy miként kell az erdővel ápolva bánni, azt nevelni és okszerűen felhasználni; célja lévén továbbá, hogy néptanítóinknak az erdészet körül való ismeretek terjesztésére vezérfonal gyanánt szolgáljon. A mű nyelvezete és tárgyának előadása a nép felfogásához és gondolkodási módjához alkalmazandó. Pályázati határidő 1870. év május 1-je, melynek eltelte után netalán beérkező pályaművek versenyre nem bocsáttatnak. A pályadíj az egyesület 1870-ik évi közgyűlésén szolgáltat ki, s a nyertes mű szerzőjének sajátja marad. Az idegen kézzel leirt és a szerző nevét tartalmazó jelíges levél kíséretében beküldendő pályaművek az országos erdészeti egyesület igazgató választmányához Pestre intézendők. Pest, decz. hó 10. 1868.

Bedő Albert,

egyl. titkár.

Egy régi vadászat.

Sokan ismerhetik legalább hírből az Eszterházy herceg birtokaihoz tartozó ozorai és dombovári uradalmak hajdani hírneves vadállományát, mely nem csak Tolnamegyének, de hazánkunk is díszre volt. Nem egy angol főúr jött el Eszterházy Pál herceggel az ottani rengetegekre sűrűjében a vadászat férfias élvezetét keresni.

Az említett uradalmak vadászatának fénykora 1847-ig tartott, mely évben volt aztán a legutolsó nagyszerű hajtó vadászat; július 31-én a vadak a kijelölt vadászterületre összeretartottak s szétválasztva vadászok és őrtűzek gátolák, míg augusztus 1-ső napján már 8–10 láb magas ponyvafal által lett Diana csoportozatja körül fogva. A farkas bünbánólag sompolygott a ponyvafalak körül s nem jutott eszébe a vele elzárt gyengébbek üldözése, a vadkannak sem volt bátorsága áttörni, pedig csak egy erős vágásában került volna, s még a hamis róka sem birt elég csellel menekvést kísértetni. Augusztus 4-én reggel érkezett a herceg magas vendégeivel, kiket az ünnepélyes egyenruhában öltözött főerdőmester és a tisztikar fogadtak, mire nemsokára taraczk durranása jelzé a hajtás kezdetét s a zene kellemes hangja szólt a távolból; sűrűn ropogtak a fegyverek mind megannyi élőlény végperczét jelezvén s megható volt látni, midőn az erős agancsos golyó által keresztülfurva rohant a hajtók közé s elvérezve esett a föld keblére, itt a vadkan ront sebzetten s öldöklő dühét egy másik golyó oltja el, amott a farkas és róka sem találhatnak kegyelmet és a golyók zápora közt ők is halálukat lelik. Így tartott ez néhány óráig, míg a vadászszenvedély tökéletesen kielégült s a bekerített vadak legszebbjei áldozatul estek.

A fegyverek zajának megszűntével lázas kíváncsisággal sietünk a színhelyre, hol százakra ment az elejtett és a magas megszemlélés végett sorba fektetett vadak száma. A herceg és vendégei a legnagyobb meglepődéssel néztek az elvérzett vadakra, egyik vagy másik emlékére egy-egy megjegyzést vagy kalandot mondtak el, nem is sejtván, hogy ez volt az utolsó vadászat Dalmádon! s hogy a hol most oly élvteljesen mulatnak, ott az erdőket 20 év múlva szántóföldek váltják fel.

Vadkert, ápril hó 1869.

K. K.
erdész.

9*

Az Országos Erdészeti-egyesület tagjai.

I. Alapító tagok.

a) készpénzben alapítottak:

Almásy Pál földbirtokos. Pest. 200 ft.

Baiersdorf Adolf fakereskedő. Bécs. 100 ft.

Bezsán János báró földbirtokos. Győr. 100 ft.

Bozó Pál földbirtokos. Szirák. 300 ft.

Cs. kir. szab. Államvasut-társulat. — K. K. P. Staats-Eisenbahn-Gesellschaft. Bécs. 200 ft.

Coburg Koháry Ágoston herceg. Pest. 500 ft.

Debreczen szab. kir. város 200 ft.

Esztergom érseki káptalan 100 ft.

Hajnald Lajos kalocsai érsek 100 ft.

Jankovich Gyula gróf földb. Daruvár. 500 ft.

József cs. kir. főherceg. Buda. 300 ft.

Kolozsvári m. kir. bányagazgatóság 100 ft.

Kugler József kir. erdőmester. Arad. 100 ft.

Leveleki Molnár Ágoston földb. Levelek. 100 ft.

Marmaros-szigeti m. kir. bányagazgatóság. 400 ft.

Nagyvárad káptalan 100 ft.

Nógrádmegye gazdasági egyesülete 100 ft.

Nógrádmegyei hölgyek alapítványa 342 ft.

Pannonhegyi főapátság. Pannonhalma. 100 ft.

Pesti ifjak alapítványa 500 ft.

Pesti takarékpénztár 100 ft.

Rezucsek Antal zirczi apát. Zircz. 100 ft.

Scherffel Róbert m. k. erdész. Ó-hegy. 100 ft.

Schönborn Ervin gróf. Munkács. 300 ft.

Selmeczi főbányagrófi-hivatal. 400 ft.

Simon Vincez prépost. Csorna. 100 ft.

Sina Simon báró. Pest. 500 ft.

Szaniszló Ferencz nagyvárad püspök. 200 ft.

Szathmár-Németi városa. 100 ft.

Thieriót Albert cs. kir. erdőtanácsos. Triest. 100 ft.

Tisza Kálmán földb. Pest v. Geszt. 100 ft.

Wenckheim Károly gróf. Gerla. 100 ft.

Veszprémi káptalan 100 ft.

Vodiáner Albert báró. Pest. 100 ft.

Zalka János győri püspök 100 ft.

Zichy Domokos gróf. Al-Lugos. 100 ft.

b) Magyar úrbéri kötvényekben:

Bánffy Albert báró földb. Kolozsvár 100 ft.

Forgách Kálmán gróf földb. Kassa. 100 ft.

Kalocsai érseki káptalan. 100 ft.

Keglevich Béla gróf. Pest v. Ság. 250 ft.

Sztanislaw Simon m. kir. erdész. Vadászerdő. 100 ft.

Teleky Domokos gróf id. földb. Kolozsvár. 100 ft.

c) Alapítványi kötvényekben:

Aczél Péter földbirtokos. Arad. 500 ft.

Aczél Lajos báró földb. Pest. 100 ft.

Almásy Edmund földb. Terenye. 200 ft.

Almásy Edmundné Gyürky Lilla özv. Nagysága. Terenye. 200 ft.

Andrássy György gróf. Bécs. 100 ft.

Augusz Antal báró földb. Buda. 100 ft.

- Balázs Vincze** m. kir. főerdész. Budakesz. 100 ft.
- Bánhidi Béla** földb. Csermő. 100 ft.
- Batthyány Ödön** gróf földb. Rohonc. 100 ft.
- Batthyány Ferencz** gróf földb. Gyimatfalva. 100 ft.
- Batthyány Fülöp** herceg földb. Bécs. 200 ft.
- Batthyány Géza** gróf földb. Pest. 100 ft.
- Batthyányi Lajos** gróf özvegye, Dáka. 200 ft.
- Bedő Albert** egyesületi titkár. Pest. 100 ft.
- Beniczky Gyula** földb. Terbeléd. 100 ft.
- Beniczky Ödön** földb. Pest v. Czinkota. 100 ft.
- Beuszt Ödön** báró. Gyöngyös. 100 ft.
- Beszterczebánya** sz. kir. város 100 ft.
- Bornemisza János** báró földb. Kolozsvár. 100 ft.
- Böhm Ferencz** erdész. Sályi. 100 ft.
- Brunner Ágoston** gróf, Bécs. 100 ft.
- Chottek Rezső** gróf. Korompa. 100 ft.
- Csekonics János** gróf. Pest. 100 ft.
- Degenfeld Imre** gróf. Pest. 100 ft.
- Divald Adolf** k. pénzügyministeri osztálytanácsos. Buda. 100 ft.
- Egri főkáptalan** 100 ft.
- Eltz Károly** gróf földb. Vukovár. 100 ft.
- Eperjes** sz. k. város 100 ft.
- Erdődy Ferencz** gróf földb. Bécs. 100 ft.
- Erdődy István** gróf földb. Pest. 1000 ft.
- Festetics György** gróf kir. minster. Bécs. 500 ft.
- Festetics Pál** gróf földb. Pest. 200 ft.
- Fülepp Lajos** m. k. erdész. Milova 100 ft.
- Kis-aponyi Frankner Antal** földb. Nagy-Emőke 100 ft.
- Gerdevoháki Ernust Kelemen** földb. Ólád. 100 ft.
- Girsik János** erdőtanácsos. Nagy-Bánya. 100 ft.
- Ghyczy Ignác** földb. Pest. 100 ft.
- Ghyczy Kálmán** földb. Pest. 100 ft.
- Giller János** urad. főerdőmester. Környe 100 ft.
- Gombossy János** államjavak igazgatója. Diósgyőr. 100 ft.
- Gyürky Ábrahám** gróf földb. Terenye. 500 ft.
- Gyürky Ábrahám** szül. Orczy Sarolta bárónő. Terenye. 500 ft.

Hajnik János államjavak igazgatója. Temesvár. 200 ft.

Hajós József kir. tanácsos. Pest. 100 ft.

Haske Emil főerdész. Kassa. 100 ft.

Hideghéthy Antal földbirtokos. Pest. 100 ft.

Hoffmann Sándor erdész. Pilis-Maróth. 100 ft.

Huszly Károly kis prépost. Debreczen. 100 ft.

Igló szépeességi város 100 ft.

Inkey József földb. Pest v. Iharos Berény 200 ft.

Ivánka Imre földb. Pest. 100 ft.

Karácsonyi Guido gróf. Buda. 100 ft.

Kassa sz. k. város 200 ft.

Kárász Imre földb. Szeghalom. 100 ft.

Kecskemét sz. kir. város 100 ft.

Kelemen Albert. Szerep. 100 ft.

Kelemen Sándor földbirtokos. Szerep. 100 ft.

Kende Kanut földb. Pest. 100 ft.

Kolozsvár szab. kir. város 100 ft.

Kovács Sándor földb. Losoncz. 100 ft.

Kugler Lajos m. kir. erdőgyakornok. Buda. 100 ft.

Kuhinka Ferencz földb. Czinóbánya. 100 ft.

Laszly István földb. Losoncz. 100 ft.

Lázár Jakab m. kir. erdőmester és erdő-akad. h. tanár Selmece. 100 ft.

Lipthay Béla báró földb. Pest. 100 ft.

Lónyai Gábor földb. Pest. 200 ft.

Majthényi László báró földb. Pest. 100 ft.

Marczibányi Antal földb. Pest. 100 ft.

Markos György államjavak igazgatója. Ungvár. 100 ft.

Maros-Vásárhely sz. k. város 100 ft.

Mátray Mihály földb. Maczonka 100 ft.

Mednyánszky Dénes báró földb. Selmece. 100 ft.

Nagy György földb. Bihar. 100 ft.

Nachtnebel Ferencz sen. kir. főerdész. Arad. 100 ft.

Nádasdy Lipót gróf. Pest. 100 ft.

Német Sámuel ügyvéd. Pest. 100 ft.

Papi Balogh Péter gazd. tanintézet igazgatója. Debreczen. 200 ft.

- Pálffy Antal herezeg. Malaczka. 200 ft.
 Pálffy József gróf. Pozsony. 200 ft.
 Pálffy István gróf. Pozsony. 100 ft.
 Pálffy János gróf. Pozsony. 100 ft.
 Pálffy Móricz gróf altábornagy. Szomolány 100 ft.
 Pécs szab. kir. város 500 ft.
 Piller Gedeon földb. Pest v. Peklér. 100 ft.
 Prély István ügyvéd. Pest. 100 ft.
 Prindl András kir. erdőmester. Visegrád. 100 ft.
 Ranolder János püspök. Veszprém. 200 ft.
 Repeczky Ferencz földb. Kis-Terenye. 100 ft.
 Rimamurányvölgyi vasmű-társulat. R. Brezó. 100 ft.
 Rosenthal Jakab földb. Losoncz. 100 ft.
 Ruttner Antal m. kir. erdész Ungvár. 100 ft.
 Sárospataki közbirtokosság. 100 ft.
 Soprony sz. kir. város 100 ft.
 Szakolecza szab. kir. város 100 ft.
 Szapáry Imre gróf Pest. 100 ft.
 Szentiványi család rónyai uradalma. 200 ft.
 Széchényi Gyula gróf Soprony. 100 ft.
 Szilárdy Ödön földb. Kis-Terenye. 100 ft.
 Szombathelyi káptalan 100 ft.
 Szontágh Tivadar földb. Losoncz. 100 ft.
 Szöcs Károly okleveles erdész. Alvincz. v. Kolozsvár. 100 ft.
 Szunyoghy Albert földb. Eszlár. 100 ft.
 Tisza Lajos földbirtokos Pest v. Kovácsi. 200 ft.
 Tisza László földb. Torda. 100 ft.
 Temesvár sz. kir. város 100 ft.
 Török Sándor földb. Pest v. Podrecsány 100 ft.
 Treis János erdőbíró. N. Várad. 100 ft.
 Újvidék szab. kir. város. 100 ft.
 Veszprém sz. k. város 100 ft.
 Wágner Károly kir. erdőtanácsos. Selmecz. 100 ft.
 Wenckheim Béla báró. Buda. 100 ft.
 Wenckheim László báró. Körösladány. 100 ft.

Zala megye gazd. egyesülete. 100 ft.

Zay Albert gróf. 200 ft.

Zichy Nep. János gróf. Lengyeltóti v. Pest. 200 ft.

II. Pártoló tagok.

Allbrecht Cs. K. Főherczeg óvári és belyei uradalmai.

Eszterházy Miklós gróf. L.Tata.

Kassa sz. k. város közönsége.

III. Rendes tagok.*)

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Aberthy Károly Kiskemencze	5	—	5	—
Adriányi Antal k. erdész Teplicska	5	—	5	—
Adriányi Arnold k. erdőrendező N.-Bánya	10	—	10	—
Adriányi János kir. tanácsos Szomolnok	5	—	5	—
Akántisz Rezső erd. segéd Dömös	5	—	5	—
Antalfi Flóris erdész Várszeg	5	—	5	—
Aschenbrier Ágoston erdő gond. Szvarin	5	—	5	—
Aue József erd. ellenőr Verőcze	5	—	5	—
Babics József főerdész N.-Megyer	5	—	5	—
Bajersdorf Adolf fa-árus Bécs	5	—	5	—
Balás Pál k. erdész Visegrád	13	—	8	—
Balázs Árpád gazd. tanár Keszthely	5	—	5	—
Balzár Venzel erdőmester Sz.-Márton	8	—	5	—
Bartl József erdőmester Doroszló	5	—	5	—
Bartha Albert tanár Pozsony	9	—	9	—
Beauregard Lajos főerdész Polonka	5	—	5	—
Beke Gyula bányaigazg. Zsemle	5	—	5	—
Benjovszky Lajos földb. Légh	10	—	10	—
Berger Károly főerdész Kámaház	5	—	5	—
Blaschek Frigyes erdőmester Bicske	5	—	5	—
Bobot Ede k. erdész Kollos	5	—	5	—
Borsitzky Károly főerdész M.-Sziget	5	—	5	—
Buday János tanácsos Szomolnok	5	—	5	—
Bundsman Vilmos k. erdész Facset	5	—	5	—
Bükhel Antal főerdész Nádasd	5	—	5	—
Brandl József főerdész Bellatincez	5	—	5	—
Bradt Károly Kápolnás	5	—	5	—
Braun Károly Faina	5	—	5	—
Breczenheim Karolina hercegnő Sárospatak	10	—	10	—

*) Az egyleti szabályok értelmében közzétetik a befizetett és hátralékban lévő 1868. évi tagsági díjak kimutatása.

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Brenner Miklós k. erd. fogalm. Buda	5	—	5	—
Brunner Károly erdész Nyiradony	10	—	10	—
Brusek Henrik erdőbiró N.-Röcze	5	—	5	—
Belházy Emil főerdész Diósgyőr	9	—	5	—
Berzeviczy Tivadar képviselő Pest	10	—	10	—
Brecz Sándor erdőmester, Dobsina	—	—	—	—
Bikkal Nándor erdőmester Hradek	5	—	5	—
Barlay Sándor k. erdész Selmecz	5	—	—	—
Baranyai Pál Pest	5	—	5	—
Id. Bothó János Sajó-Kaza	5	—	—	—
Bún János köz- és váltóügyv. Baja	5	—	—	—
Bothó János erdőmester Brod	5	—	5	—
Beust Ödön báró Gyöngyös	5	—	5	—
Campione Károly pénzügyi tanácsos Soóvár	5	—	5	—
Czobor Adolf erd. jelölt Zsarnócza	13	—	13	—
Császkóczy Mihály k. főerdész Breznóbánya	5	—	5	—
Csechmann Ferencz erdész Gada	7	—	5	—
Csenkey Albert földb. Pozsony	5	—	5	—
Cservenka József erdész Szöllős	5	—	5	—
Csiky Sándor orsz. képviselő Eger	5	—	5	—
Csáky Ludmilla grófnő Pest	10	—	10	—
Danhelovszky Adolf erdöm. Miholác	5	—	5	—
Degenfeld Adolf földb. Pozsony	5	—	5	—
Demian Elek erdész Vitanova	5	—	5	—
Deván Károly orvostudor Pozsony	5	—	5	—
Ditrich Ernő erdész Bánhida	5	—	5	—
Ditrich Lajos m. kir. erdőmester Gödöllő	5	—	5	—
Draschdianszky János m. k. erdész Tothvárad	5	—	5	—
Draskóczy Gyula földb. Pozsony	10	—	10	—
Driesz Frigyes erdőmest. Pécs	5	—	5	—
Dvorzsák Antal erdész Beremend	5	—	5	—
Degenfeld Pál gróf Erdőszada	9	—	10	—
Divald József számtanársos Buda	10	—	5	—
Denk Adolf erdőmester F.-Vissó	5	—	5	—
Eckel Vincze erdész Árvaváralja	5	—	5	—
Eckert József főerdész Orahovic	5	—	5	—
Eggenhoffer Sebestyén bérlő G.-Mikula	5	—	5	—
Eibel Gusztáv főerdész V.-Hunyad	5	—	5	—
Ehrenhelms János főerdész Ráczeke	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr	frt	kr.
Ehrenstein Fülöp főerdész Besztercebánya	5	—	5	—
Ellsler Róbert ellenőr Kis-Márton	5	—	5	—
Eszterházy Pál herceg Bécs	9	—	15	—
Erdélyi Lajos ny. számt. Lugos	20	—	—	—
Faller Károly erdőmester Fuccine	5	—	5	—
Feigler Ignác építész Pozsony	5	—	5	—
Fekete Lajos erdő-akad. segédtanár Selmecz	5	—	5	—
Fenezel József vadász Teplicz	5	—	5	—
Fendt Antal erdész Szeged	5	—	5	—
Festetics Elek gróf Kőszeg	9	—	10	—
Fiedler László erdőmester Hradek	5	—	5	—
Fikker Albert erdész Kolos-Monostor	10	—	10	—
Finger Victor erdő-mérnök Gracz	5	—	5	—
Fischer Antal erdőmester Zeliz	5	—	5	—
Forgách Gyula gróf Kokova	10	—	10	—
Fuchs Szilárd erdész Ungvár	5	—	5	—
Fuchs Frigyes erdőmester Lőcse	6	—	5	—
Fugert Károly erd. számv. Tolna	5	—	5	—
Fülepp Lajos m. k. erdész Milova	5	—	5	—
Fürster Péter erdőmester Vukovár	5	—	5	—
Füstös Kálmán erd. gyakorn. N.-Bánya . . .	5	—	5	—
Frank Pál erdész Rékás	5	—	5	—
Frech József erdőmester Morován	5	—	5	—
Friedl Mátyás ny. erdőm. Gödöllő	—	—	—	—
Frics Albert m. k. erdész Paulis	20	25	5	—
Fronhoffer Alajos erdész Facset	19	50	19	50
Fröhlich Ágoston erdész Mocsolyás	5	—	5	—
Fejér Lajos erdőgondnok Mosnicza	5	—	—	—
Fodor István erd. jelölt Lyután	5	—	—	—
Felsenfest Ferencz erdész Predaina	8	—	8	—
Firbas Adolf erdőmester Murány	4	—	—	—
Farkas Sándor erdőm. Hidegkut	5	—	—	—
Galló József erdészjelölt Diósgyőr	5	—	5	—
Garlathy Kálmán erdőbecslő Rékás	5	—	5	—
Geisler József erdész Kobolapojana	13	—	13	—
Geisinger József főerdész Palánka	5	—	5	—
Geramb János m. k. főbányatanácsos Pozsony	5	—	5	—
Gervay Nándor ügyvéd Pozsony	9	—	9	—
Girsik János m. k. erdőtanácsos N.-Bánya .	5	—	5	—
Girtl Adám főerdész Bakonya	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Glanz József erdész Michova	8	50	5	—
Gögel Konrád főerdész Sz.-Péter	5	—	5	—
Gölner Gusztáv Fogaras	5	—	15	—
Gömöry Simon N.-Kemencze	5	—	5	—
Göttmann Ferencz főer ész Simongáth	5	—	5	—
Gubodi Sándor képviselő N.-Körös	10	—	10	—
Guha Károly erdész Topánfalva	5	—	5	—
Graf Károly erdész Leukosest	5	—	5	—
Gräsmann János főerdész Pilis-Csaba	5	—	5	—
Idősb Greiner Lajos erdő-tanácsos Jolsva	5	—	5	—
Greskó Gyula erdőtiszt Znyováralja	5	—	5	—
Gruber Károly m. k. erdőgyakornok Hradek	5	—	5	—
Grund Hugo erdőbecslő Vinkovce	5	—	5	—
Grünvald Felix vadász Viljevó	5	—	5	—
Győröcskey Mihály földb. Győröcske	5	—	5	—
Gombossy János min. titokn. Buda	5	—	5	—
Haaz Rudolf főerdész Ujhutta	5	—	5	—
Haintz János erdész Dültfás	9	—	5	—
Hajek Károly erdőmester Preznicez	5	—	5	—
Halácsy Kálmán erdész Sághe	5	—	5	—
Halmay Ágoston erdőmester Soóvár	9	—	5	—
Hampel Ferencz erdész Bugganz	5	—	5	—
Hangel Ignác erdőmester Kalocsa	5	—	5	—
Hangel Nándor erdész Bács	5	—	5	—
Hauszner József erdőpénztárnok Lippa	5	—	5	—
Harczer Antal erdész Ráhe	5	—	5	—
Haske Emil főerdész Kassa	22	—	10	—
Heindl György erdész Barcs	6	50	—	—
őreg. Helm Ervin erdőmester Sz.-Antal	5	—	5	—
Helm Ervin főerdész Murány	5	—	5	—
Henszler Lipót erdész Káptalanfa	5	—	5	—
Heuffel János gazd. tanácsos Pápa	5	—	5	—
Herbszter János erdőmester Beremend	5	—	5	—
Herczóg Károly erdőmester Nemphy	5	—	5	—
Herfourt László erdész Bodóka	5	—	5	—
Hidassy Vincze Oláhpatak	5	—	—	—
Hirsch Béla főerdész Kis-Jenő	5	—	5	—
Hirsch Menyhért urad. igazg. Eszék	5	—	5	—
kamniczi Hoffmann Antal főerdész Stomfa	5	—	5	—
Hoffmann Antal erdész Padurány	9	—	5	—
Hoffmann Sándor erdész Pilis-Maroth	9	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Holach Frigyes faraktáros Körmenđ	34	75	5	—
Horn József erdőész Bázos	5	—	5	—
Horváth Antal erdőész Vukovár	10	—	10	—
Horváth Imre m. k. erdőész Dorgos	5	—	5	—
Horváth János m. k. erdőész N.-Sz.-Péter	28	25	28	30
Hermann Imre erdőmester Rhonya	5	—	—	—
Holler Engelbert Győr-Sz.-Miklós	5	—	5	—
Henni János erdőész Krassova	17	—	—	—
Hofstaller N. urad. tiszt Petris	5	—	5	—
Hodun János vadász Rohrbach	4	—	—	—
Hoffmann Károly erd. gyakorn Gödöllő	5	—	5	—
Horecsny Károly erd. gyakorn. Ságħ	5	—	—	—
Horváth Ágoston erdőész Ó-Kemencze	5	—	—	—
Hirsch István urad. tiszt Somos	5	—	5	—
Hubert J. Temesvár	5	—	—	—
Harczer Imre m. k. főerdőész Lugos	21	—	—	—
Illés Nándor erd. akad. segédtanár Selmecz	5	—	5	—
Illiés Jakab k. erdőész Naszod	5	—	5	—
Ihrig Eberhardt erdőmester Bakócsa	5	—	5	—
Ihrig Vilmos főerdőész Bátaszék	5	—	5	—
Jambrik János erdőész Kiszetó	12	25	13	—
Járos János m. k. erdőgyakornok Hradek	5	—	5	—
Janik Rudolf erdőmester Barka	5	—	5	—
Janszky Imre m. k. erdőész Mondorlak	5	—	5	—
Jarinay Vilmos erdőész Lugos	21	—	21	—
Jelinek Pál erdőmester P.-Kápolý	17	—	5	—
Ivánka Zsigmond földb. F.-Szemered	8	75	—	—
Jurkovics Ede erd. számvivő Gránicz	9	30	5	—
Joász Alajos m. k. erdőész Tokaj	5	—	5	—
Kajaba Lajos erdőész Betlér	5	—	5	—
Kalich Vincze erdőész Selmecz	9	—	5	—
Kalkant Jakab főerdőész Kutyavár	5	—	5	—
Kallina Károly erdőész Bogdány	10	—	10	—
Kamler János erd. ellenőr Körösmező	26	75	5	—
Kampfmüller Ferencz k. tanácsos Pozsony	5	—	5	—
Kania Frigyes polgármester Soprony	5	—	5	—
Kanka József erdőész Bács	5	—	5	—
Kaute Ferencz erdőész Erdőd	5	—	5	—
Kapfinger János erdőész Eberhard	12	25	4	—
Karl Lipót m. k. erdőész Jallna	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Kasch József erdőmester Riebersburg	5	—	5	—
Karvan Antal erdész Szelec	5	—	5	—
Kastner Nándor erdész Geletnek	9	—	5	—
Karácsonyi Gedő gróf Buda	9	—	—	—
Károlyi Ede gróf Pest	10	—	10	—
Kayszrál Károly erdőmester Rechnitz	5	—	5	—
Kádár István erdőmester Pilis-Maroth	22	50	5	—
Kalmár Tivadar m. k. erdész Baczuch	5	—	5	—
Kegel Ede erdész Hertnek	5	—	5	—
Kellner Gusztáv erdész Apáthy	5	—	5	—
Kellner Tade m. k. erdőmester Pécska	13	—	13	—
Kellner Valerian főerdész Ó-Viz	5	—	5	—
Khun Belácssy Henrik földbirtokos Nustár	5	—	5	—
Kiss Antal erdész Slatina	5	—	5	—
Kiss Ferencz tisztartó Kapriora	5	—	5	—
Klika Mátyás főerdész Lissa	5	—	5	—
Klipunovszky Károly erdőtanácsos Kolozsvár	5	—	5	—
Koch Ede erdőmester Sorostély	5	—	5	—
Kolbenheyer József erdőm. R.-Brezó	13	—	5	—
Kolonics Miksa gróf Grosschützen	9	—	10	—
Konez Imre m. k. főerdész V.-Hunyad	5	—	5	—
Koppé Mór főerdész Bakony-Nána	5	—	5	—
Kopmann Albert főerdész Rátót	5	—	5	—
Korényi Ferencz erdész Vukovár	5	—	5	—
Kossányi Robert k. erdőmester Breznóbánya	5	—	5	—
Kostyál György erdész Rhónya	5	—	5	—
Kovács Ignác urad. erdőtiszt Sipek	10	—	10	—
Kovács József erdész Miethne	5	—	5	—
Kozelka Pál erdész Biebersburg	5	—	5	—
Kozinszky Ferencz erdész Szepetnek	5	—	5	—
Kopitlanszky József fővadász Patahid	9	—	8	—
Köller Peregrin erdész Vadászerdő	9	—	5	—
Kölln Gyula erd. számvivő Pozsony	9	—	5	—
Königsegg Gusztáv gróf Pruszkau	10	—	10	—
Kubes Károly segéderdész Zankendorf	5	—	5	—
Kubin Antal erdész Kálnok	5	—	—	—
Kubinyi Ágoston k. tanácsos Pest	10	—	10	—
Kudella József erd. jelölt Königsbrücke	12	—	—	—
Kund Ferdinánd erd. ellenőr Diós-Győr	9	—	5	—
Kutrovácz Károly erdész Vadkert	5	—	5	—
Krautil János főerdész Kapuvár	5	—	5	—
Kremszer János m. k. erdőmester Rékás	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Krivácsy Elek k. erdész Sistarovecz	10	—	10	—
Krug József főerdész H.-Sz.-Miklós	5	—	5	—
Kvapil Romedius erdőm. Toponár	5	—	5	—
Kodolányi Antal titkár Pest	10	—	10	—
Kund Vincze földbirtokos Faisz	12	—	12	—
Kopetzky N. urad. tiszt Petris	5	—	5	—
Krausz Ferencz erdőtsiszt Szilágy-Cseh	5	—	—	—
Krajcsik János orvos Rékás	5	—	—	—
Kübler Gusztáv erdész M.-Sziget	5	—	5	—
Kalvár Bálint erdész Pruszkau	9	—	9	—
Kuchinka Ferencz földb. Czinóbánya	9	75	10	—
Kadlec Ferencz főerdész	5	—	5	50
Kállay Benő cs. k.konzul, Belgrád	10	—	10	—
Lachnits József erdész Agya	5	—	5	—
Landerer Arthur erdész Czegléd	9	—	5	—
Landerer Nándor b. főtanácsos Buda	5	—	5	—
Laszner Gusztáv erdész F.-Bánya	5	—	5	—
Laitner Elek erdész gyakorn. N.-Bánya	9	—	5	—
Latinák Márton vasgyár-tulajd. Visnó	15	50	10	—
Láng Gábor m. k. erdész Kozora	5	—	5	—
Lázár Jakab erdőmester Selmecz	5	—	5	—
Lechner Gábor főerdész Strimbul	5	—	5	—
Lednitzky Alajos urad. tiszt. Mándok	5	—	5	—
Leischner Flóris erdőmester Pozsony	5	—	—	—
Lenhard Antal főerdész Keszthely	9	—	—	—
Leschak Károly főerdész Ráró	5	—	5	—
Leyrer Ferencz erdészeti gyakorn. Diósgyőr	5	—	5	—
Lehoczky Gedeon földb. Lipcs	10	—	10	—
Linczboth János fakereskedő Pozsony	5	—	5	—
Lindl Alfred erd. gyakornok Lippa	9	—	—	—
Linhardt Vincze erdész Nagykemencze	5	—	5	—
Lipthay Ferencz erdőinspector Sz.-Iván	5	—	5	—
Linszky Antal erdőmester Czokonya	5	—	5	—
Liszt Alajos főerdész Szoboticza	5	—	5	—
Losonczy Dénes egyetemi hallg. Buda	5	—	5	—
Löhlein Christian főerdész Devecser	5	—	5	—
Luczenbacher Pál föld. Szobb	10	—	10	—
Ludikár Ágoston főerdész Visznicez	5	—	5	—
Lukács Károly főerdész Német-Ujvár	9	—	5	—
Lutonszky Mór erdész Dubova	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Lux Vilmos faraktártiszt Hradek	5	—	5	—
Luzsénszky Károly báró Ósgyán	10	—	10	—
Lengyel Károly Toponár	5	—	5	—
Landshut Venczel erdöm. Szilvás	13	—	—	—
Magerle Ede erdömérnök Hradek	5	—	5	—
Makay Ágoston ny. igazgató Arad	12	75	5	—
Makonyi Sámuel Dobrona	9	—	5	—
Marics Zsigmond Zámács	5	—	5	—
Mangesius Mihály főerdész Deés	5	—	5	—
Mangold Károly ügyvéd Pozsony	5	—	5	—
Mazanecz János erdömester Mindszent	9	—	5	—
Markus József főerdész Fekete-víz	20	25	20	25
Marsovszky Mór földbirtokos Miksofalva	5	—	5	—
Martinkovics Antal erdész Erecs	18	—	5	—
Mázon Imre gazdatiszt Öskü	5	—	5	—
Merényi Ferencz pénz. titk. Pozsony	5	—	5	—
Migázzy Vilmos gróf A.-Maroth	10	—	10	—
Mihálffy István erd. inspector Buda	5	—	5	—
Mihálkovics Károly erdömest. Szemolnok	5	—	5	—
Mikus József erdőbecslő Tornaalja	5	—	5	—
Möller Fridrich erdész Baglad	5	—	5	—
Mumoki Várjon Géza m. k. erdész Dombó	17	—	5	—
Murgács János erd. felügyelő Brusztura	5	—	5	—
Müller Sándor erd. számvevő N.-Bánya	5	—	5	—
Morócz Miklos földbirtokos Ragyótz	5	—	—	—
Morócz István gazd. egyes. titkár Pest	5	—	5	—
Mocsáry János ny. számvivő Ungvár	23	25	15	—
Mandelik Dániel Rónicz	5	—	—	—
Markus Lajos földb. Sz.-Királyszabadja	5	—	—	—
Muics István erd. jelölt Rékás	5	—	—	—
Molnár Péter	5	—	5	—
Nagy Pál földbirtokos Csepreg	5	—	5	—
ifj. Nachtnebel Ferencz erdész Apátfalva	5	—	5	—
Neogrady Ignác főerdész Sztraczena	5	—	5	—
Neuman Antal inspector Pócsmegyer	17	—	5	—
Nik Károly erdész Gerencze	13	—	5	—
Nikel Adolf erdömester Cserépfalu	5	—	5	—
Nikl Zsigmond segédtanár Selmecz	5	—	5	—
Novák József erdész Csolnok	5	—	5	—
Nérer Mátyás földbirtokos Rosnyó	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
O bele Ferencz földb. Veszprém	8	—	—	—
O lgay Zsigmond orsz. képviselő Pest	5	—	5	—
O pluschtil Heribert erdész A.-Diós	5	—	5	—
O sterlamm Ármin m. k. erdész N.-Bánya	5	—	5	—
O tter Albert erd. számvevő Rékás	5	—	5	—
O vecska Antal főerdész Palota	5	—	5	—
O rbán György urad. inspector Palota	5	—	5	—
Ö lberg N. m. k. erdőmester V.-Hunyad	5	—	5	—
O bermeyer Jenő Tarodháza	5	—	5	—
O rdody István Markófalva	5	—	—	—
O deskalchy Arthur herczeg	9	—	—	—
P álffy Lipót gróf Stomfa	10	—	10	—
P álffy Rudolf gróf Pozsony	5	—	5	—
P állisch Károly erd. inspector Kaposvár	5	—	5	—
P árvy Lajos erdőmester Besztercebánya	5	—	5	—
P aulik János erdőmester Zólyom	28	25	10	—
P eltzl János erdő-számvivő Hollics	5	—	5	—
P eller Ferencz erdész Oszada	5	—	5	—
P ensl Antal m. k. erdész Bálinz	5	—	—	—
P eschán Károly erdész Nadalbest	5	—	5	—
P eschka József erdész Hosszuszó	9	—	5	—
P eschke József főerdész Pöstyén	5	—	5	—
P etzrik Antal segéd-erdész Kis-Jenő	5	—	5	—
P fligel Rudolf erdész Tepla	5	—	5	—
P iacsek Ferencz erdész Acsa	5	—	5	—
P intér Károly erdőmest. Hosszu-Pályi	5	—	5	—
P ischl Pál m. k. erdész Gyergyó-Sz.-Miklós	13	—	10	—
P okorny Antal erdész Ungvár	5	75	5	—
P okorny Jakab fővadász Sz.-János	5	—	5	—
P okorny János erdőmester Malaczka	5	—	5	—
P ospisch Antal segéd-erdész Dubnicz	5	—	5	—
P ospischil Ferencz erdész Csákyó	5	—	5	—
P öschl József m. k. erdőmester Körösmező	5	—	5	—
P rinster Károly erdőmester Léka	9	—	5	—
P rodanovics János erd. gyakornok Pécska	5	—	5	—
P rohaszka Antal erdész Barlafalu	10	—	5	—
P rugberger József m. kir. bányaigazgató M.-Szigeth	10	—	10	—
P app Lajos orsz. képviselő Pest	10	—	10	—
P ohl Venzel erdőtiszt Petris	5	—	5	—
P etertil István erdész Kámaháza	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Podhradszky András Szumjác	5	—	—	—
Pulvermacher Gusztáv erdőmest. Erdőhorváti	5	—	—	—
Pukács Antal erd. jelölt Stávna	5	—	—	—
Polák Hermil erdész Brukenau	5	—	—	—
Pásztory Zsigmond szerkesztő Pest	5	—	5	—
Postel János erdőmester Klausenthal	5	—	—	—
Pausinger erdőbecslő Árva-Váralja	4	—	—	—
Pietz Evald m. k. erdész Vichodna	9	—	—	—
Preisig Adolf fakereskedő Sz.-Kereszt	5	—	—	—
Prodanovits Ignác erdőmester Buziás	5	—	5	—
Radics György mérnök Ujvidék	17	—	5	—
Ranolder János püspök Veszprém	10	—	10	—
Rappensberger Márton m. k. erdész Kapnik- bánya	5	—	5	—
Rákossy József m. k. erdész Abrudbánya	5	—	5	—
Rónay Ferencz bányatanácsos Selmecz	5	—	5	—
Ráth János m. k. főerdész Gyergyó-Sz.-Miklos	5	—	5	—
Reichard Sándor főerdész Iván	5	—	5	—
Reichl József m. k. erdész Szudriás	5	—	5	—
Récsey Pap Albert főerdész Kolozsvár	5	—	5	—
Rhiza Alajos erdőmester Sz.-Gotthárd	5	—	5	—
Ribiczey Nándor erdész Szántova	5	—	—	—
Rieder Jakab főerdész J.-Berény	5	—	5	—
Ridl Eugen főerdész Vallus	17	—	5	—
Rinaldi János erdőmester Soprony	7	—	5	—
Ripka Engelbert főerdész Drjenova	13	—	5	—
Roller Adolf faraktár-gondnok Buda	10	—	10	—
Rombauer Emil m. k. erd. tanácsos Sziget	5	—	5	—
Roze Henrik m. k. erdőtanácsos Buda	5	—	5	—
Roskoványi Boldizsár igazg. Nyitra	5	—	5	—
Roxer Vilmos erdőmester Dolha	9	—	5	—
Rozinszky János főerdész Lippa	31	50	31	50
Rozinszky Béla erd. jelölt Lippa	5	—	5	—
Ruder János erdész Deutschütten	12	85	5	—
Rumerskirch Arthur báró Kapuvár	5	—	5	—
Russ Ágoston erdőmester Rőjte	9	—	5	—
Ruttner Antal m. k. erdész Ungvár	5	—	5	—
Ragályi Nándor orsz. képviselő Pest	10	—	—	—
Rózsa Imre földbirtokos T.-Földvár	5	—	5	—
Samarjay Mihály reál-tanár Pozsony	5	—	5	—
Sárnpék József főerdőmester Veszprém	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Sárkány Miklos apát Bakonybél	5	—	5	—
Saitl Károly erdész Erdőd	5	—	5	—
Scharl János erdész Pécsvárad	5	—	5	—
Scheda István erdész Tardos	10	—	10	—
Scheint Adolf erdőrendező Lippa	5	—	5	—
Schell Bauschlott Rudolf báró Kassa	5	—	5	—
Schemmel Sámuel erd. mérnök Kolozsvár	5	—	5	—
Scherfel Sámuel erdőmester Diós-Győr	5	—	5	—
Sirulszky Ferencz erdőmester Erdőd	5	—	5	—
Schlesinger János erdész Csákvár	13	—	5	—
Schlick János fővadász Vasvár	8	—	5	—
Schmerl Sándor erdőtiszt Laskafalu	5	—	5	—
Schmidt Ferdinánd udvarbíró Mindszent	5	—	5	—
Schmidt Ferencz fővadász Sümegh	5	—	5	—
Szabó Adolf erd. jelölt N.-Bánya	9	—	9	—
Schnur Ferencz pénzügyi titkár Buda	25	—	5	—
Schusztér Ferencz erdőmester Pápa	5	—	5	—
Schusztér József erdőmester N.-Bánya	5	—	5	—
Schmiding Károly főerdész Püschdorf	—	—	—	—
Schreder Norbert erdőmester Vác	5	—	5	—
Schveinitzer Ignác faraktár-gondnok Arad	5	—	5	—
Schvets Ferencz erdész Pilis-Csaba	5	—	—	—
Sermány János birtokos Csorna	5	—	5	—
Simonek János erd. ellenőr Pust	5	—	5	—
Skvoór Ignác erdész Visegrad	10	—	10	—
Szilnitsky Jakab bányatiszt Eisenbach	5	—	5	—
Skála János főerdész Lunka	5	—	5	—
Solec Gyula erdőbecslő Selmez	5	—	5	—
Solec Károly erdész Sz.-Jakab	5	—	5	—
Spanyol Antal erdész Facset	5	—	5	—
Spech Lajos igazgató Kalocsa	5	—	5	—
Sperling Ede erdőmester Bátor	5	—	—	—
Sporzon Pál gazd. intézet igazg. Keszthely	10	—	10	—
Sporzon Gyula gazda Settus	5	—	5	—
Stárk György alerdész N.-Megyer	5	—	5	—
Stárk János erdész Balla	5	—	—	—
Starzikovszky Ferencz erdész Miklos	5	—	5	—
Stefecius József b. biztos Buda	13	—	8	—
Stegmann Vincze főerdész Oláhpatak	9	—	5	—
Stein Lajos urad. igazgató Pakracz	5	—	5	—
Stengel Daniel erdőmester Szászváros	5	—	5	—
Steyrer József erdőmester Strimbul	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Stiasny Alajos főerdész Dállya	5	—	5	—
Stirba János erdőmester Pétervásár	5	—	5	—
Storch Vendel erdész Nagyszőlős	5	—	5	—
Strobel János főerdész Perecsény — Hontm. —	5	—	5	—
Strobel Sándor főerdész N.-Vásáros	9	—	5	—
Svob Sándor m. k. erdész Berzsonya	14	25	5	—
Schnobel János erdőmester N.-Szabolcs	5	—	—	—
Sesták Venzel főerdész Gács	5	—	—	—
Senger Lajos erdész Badin	5	—	5	—
Syllaba Ernő erdész Csejthe	5	—	5	—
Swoboda Frigyes igazgató Schattmansdorf	5	—	5	—
Szajbely József m. k. erdőmester Selmec	8	25	5	—
Szajbely Norbert m. k. erdész Vágykő	5	—	5	—
Szedes Sándor m. k. erdész Diós-Győr	1	—	1	—
Székely István főerdész	5	—	5	—
Skokan István m. k. erdész Diós-Győr	17	—	5	—
Szopkó Sándor erdőosztály Dolha	5	—	5	—
Szójka Mihály tisztartó Murányalja	5	—	5	—
Seyfried Károly, Svedler	5	—	5	—
Szumák Frigyes földbirtokos Pest	10	—	10	—
Sturm József erdőszegéd Szabadka	5	—	—	—
Szalai N. urad. tiszt Petris	5	—	5	—
Spindler Károly m. k. erdész Kovaszent	5	—	—	—
Szoller Ignác erdőmester Bihar-Diósgyőr	5	—	—	—
Smiding Lipót főerdész Kis-Komárom	5	—	—	—
Sculptéry Nátán erdőmester Ungvár	5	—	—	—
Spéry Lipót főerdész Turia-Remete	5	—	—	—
Schmitt Adolf erdész Sirok	5	—	—	—
Szentiványi Ferenc urad. kormányzó Rónya	5	—	5	—
Samec V. János m. k. erdész Zalatna	—	—	—	—
Schertl E. József jegyző Kniesen	26	5	2	—
Simonyi János erdész Fábián-Völgye	5	—	5	—
Gróf Schertoss Arthur földbirtokos Pest	5	—	5	—
Szimon Ede	5	—	5	—
Scholz Rezső m. k. erdőtanácsos	10	—	10	—
Schreiner Mihály erdész Diós-Győr	5	—	—	—
Tafferner Ferenc főerdész Skiczo	5	—	5	—
Terbócs Bertalan erdőmester Sáros-Patak	5	—	5	—
Teschler János erdész Almás	5	—	5	—
Teschler Vincze erdőgyakornok Hradec	5	—	5	—
Teselszky János titoknok Pruskau	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Teszár Ferencz erdész Labod	5	—	5	—
Tallher Károly főerdész Nadop	5	—	5	—
Tindly József főerdész Csall	20	25	20	25
Tobiás Mihály erdőmester Dubnicz	5	—	5	—
Tomory János erdőmester Jólész	5	—	5	—
Török Elek erdész Dorogháza	9	—	5	—
Trattner Mihály erdész Sajólad	5	—	5	—
Trnovszky Márk erdészjelölt Hradek	5	—	5	—
Trnovszky Károly erdész Likauka	5	—	5	—
Truxa Antal főerdész Hradek	5	—	5	—
Tschapek József erdőmérnök Dubnicz	5	—	5	—
Török Pál erdőmester Debreczen	5	—	5	—
Tothi Szabó Sándor erdő-gyakorn. M.-Szigeth	5	—	5	—
Teutschl Mihály m. k. erdész M.-Szigeth	5	—	—	—
Trumauer Vilmos erdész-jelölt Temesvár	5	—	5	—
Ujházy Dénes erdész Mária-Nostra	9	—	5	—
Ujsághy Zsigmond erdész Rónaszék	1	—	1	—
Urbán József erdész Magyarboly	5	—	—	—
Wachtel Lipót erdész N.-Besztercze	5	—	5	—
Vagner József erdész Gyula-Keszi	17	—	—	—
Vanke Venzel erdőmester Rhéde	5	—	5	—
Varsilek Vilmos erdész Kálmánca	9	—	5	—
Veichinger Lipót ergész Vukovár	9	—	5	—
Vanke Sándor főerdész Nyergesfalu	5	—	5	—
Vessely János erdőinspector Torna	5	—	5	—
Veszter Sándor erdész Oláhlápos	5	—	5	—
Vécsey József báró Sárköz	10	—	10	—
Vieser Alajos m. k. erdész N.-Bánya	15	50	15	50
Vild János erdész Czervonograd	5	—	5	—
Vinopál Vincze főerdész Szomolnok	5	—	5	—
Viola Sándor erdész Bogád	28	25	5	—
Vitzel József erdész Kémes	5	—	5	—
Vlkolinszky Károly erdőm. Királymező	25	—	11	—
Vokerzsál Vilmos erdész Soborsin	5	—	5	—
Volf Antal erdész Gödöllő	5	—	5	—
Vollbrecht Ferdinánd főerdész Denta	5	—	5	—
Vondrák Ferencz erd. mérnök M.-Sziget	5	—	5	—
Vorreith János erdőinspector Oravicza	9	—	5	—
Vozab József erdész Szintye	5	—	5	—
Vrabecz Ferencz erdőmester N.-Csanád	5	—	5	—

Rendes tagok.

	Tartozott		Fizetett	
	frt	kr.	frt	kr.
Vrágássy Ignác erdőmester Prasicz	5	—	5	—
Weiskopf Alajos erdőmester Litke	—	—	—	—
Wessely Károly főerdész Dömös	5	—	5	—
Wallner Gusztáv erdőfelügyelő Zlatnó üveggyár	5	—	—	—
Weisz János földbirtokos Dunapentele . . .	5	—	—	—
Wesselényi József báró orsz. képviselő Pest .	5	—	—	—
Wenckheim László Körös-Ladány	4	—	—	—
Wenk József Paári	5	—	5	—
Wischó Ferencz Székelyhid	5	—	5	—
Walterskirchen Ernő báró	4	—	—	—
Waldstein János gróf Bécs	4	—	—	—
Wrehovina János erdész A.-Kubin	5	—	—	—
Zachar József főerdész Edelény	5	—	5	—
Zahn J. G. üveggyáros Zlatnó	5	—	5	—
Zajicsék Ignác erdész Lucsivna	5	—	5	—
Zeidler János erdész Királykut	18	75	5	—
Zsidovics Mihály inspector K.-Márton	5	—	5	—
Zuskin Ferencz m. k. erdőgyakornok Hradek	5	—	5	—
Zaboysky László püspök Szepesváralja . .	10	—	10	—

Évdíjas tagok még a következő testületek:

Bazin sz. k. város.
Béla szepességi város.
Bélabánya sz. k. város.
Breznóbánya sz. k. város.
Buda sz. k. főváros.
Dobsina bányaváros.
Gölniczbánya sz. k. bányaváros.
Jolsva sz. k. város.
Körmöczbánya sz. k. bányaváros.

Meczenzéf (felső) bányaváros.
Módor sz. k. város.
Mühlenbach községe.
Nagy-Szombat sz. k. város.
Nagy-Rőcze sz. k. város.
Pozsony sz. k. város.
Remete sz. k. bányaváros.
Rima-Szombat sz. k. város.
Selmeczbanja sz. k. város.
Szt. György sz. k. város.
Wagendrüssel mező-város.

Árvai uradalom erdészeti hivatala. Árva-Váralja.
Eszterházy gróf, Pápa-Ugod-Devecseri erdészeti hivatalai.

Felső magyarhoni erdőtársulat, Igló.

Sina báró, Belatinczi és Simontornyai erdészeti hivatalai.

Szepesi püspökség erdészeti hivatala. Schavnik.

Fejér megye gazdasági egylete.

Heves

"

"

"

Nyitra

"

"

"

Pozsony

"

"

"

Somogy

"

"

"

Szathmár

"

"

"

IV. Tiszteletbeli tagok.

(Ehren-Mitglieder.)

a) Hazaiak:

Andrássy György gróf.

Hajós József, kir. tanácsos.

Koburg Koháry Ágoston herceg.

Körizmics László, az Országos Gazd. Egyesület alelnöke.

Lónyay Gábor,

Sina Simon báró.

b) Külföldiek:

Feistmantel Rezső és Weber Henrik erdészeti írók.

† Elhalt egyleti tagok:

(Verstorbene Vereinsmitglieder.)

Antalfy Floris, Hangel Ignác és Kremszner János urak.

Az egyesület igazgató választmánya.

(Directions-Ausschuss.)

Elnök :

(Präsident.)

Keglevich Béla gróf, lakása Pest vagy Tápió Ság.

Alelnökök :

(Vicepräsidenten.)

Tisza Lajos, l. Pest v. Kovácsi.

Wágner Károly, kir. erdőtanácsos és a selmeczi erdőakadémia vezérő tanára. l. Selmecz.

Választmányi tagok :

(Ausschuss-Mitglieder.)

Divald Adolf, kir. pénzügyministeri osztálytanácsos. Lakása Buda.

Gervay Nándor, ügyvéd l. Pozsony.

Giller János, Eszterházy Miklós gróf főerdőmestere, l. Környe.

Haske Emil, Kassa város főerdésze, l. Kassa.

Hideghéthy Antal, földbirtokos l. Pest.

Inkey József, földbirtokos, l. Pest v. Iharos-Berény.

Mednyánszky Dénes báró, főbányagróf l. Selmecz.

Németh Samu, ügyvéd l. Pest.

Piller Gedeon, földbirtokos, l. Pest v. Peklén (Sárosmégye).

Prindl András, kir. erdőmester, l. Visegrád.

Scholcz Rezső, m. k. erdőtanácsos, l. Buda.

Zichy N. János gróf, Pest v. Lengyeltóti.

Egyesületi titoknok :

(Vereins-Sekretär.)

Bedő Albert, l. Pest reáltanoda-utca 14. sz.

**A m. kir. pénzügyminister
szabályrendelete
az erdőgyakornokok ügyében.**

Alkalmas erdészeti tiszti-személyzet gyakorlati kiképzése végett az eddigi gyakorlat szerinti erdészjelöltek helyett jövőre erdőgyakornokok fognak az állam- és bánya-erdészeteknél felvétetni.

Az erdőgyakornokok, kinevezésük folytán a XII. díjosztályba soroztatnak, s a letett eskü napjától szolgálati idejük szabályszerűen beszámíttatni

Az erdőgyakornokok 80 kr és 1 ft napidíjjal rendszeresíttetnek.

Egy forint napidíjjal rendszeresített gyakornoki állomásra csak az tarthat igényt, a ki az erdészeti államvizsgát letette.

Hosszabb ideig és jelesen folytatott szolgálat után, az illető igazgatóság külön ajánlata folytán, ily erdőgyakornokok 1 frt 25 kr és 1 frt 50 krnyi napidíjt is nyerhetnek.

A rendszeresített gyakornoki állomásokra 80 kr napidíjjal oly erdésznövéndékek is kineveztetethetnek, kik államvizsgát még nem tettek, ha az erdészeti szaktudományokat valamely erdészeti akadémián jó sikerrel végezték.

Azon gyakornokok, kik az államvizsgát a megszabott idő alatt le nem teszik, vagy ezen vizsgánál nem képesítettnek bizonyulnak: az állam iránti minden igényük megszűnik s egyszerűen elbocsáttatnak.

Ha erdésznövéndékek a megszabott számon túl jelentkeznének az állam-erdészetnél gyakorlat végett, csak oly föltétel alatt vétethetnek fel mint számfeletti gyakornokok, ha kimutatják, miszerint szülei vagy ajánlójuk által legalább 80 krnyi napidíjnak megfelelő összeggel segélyeztetnek; azonban az ily gyakornokok fizetésre kirándulási költség utalványozására és szolgálati idejük beszámítására nem számíthatnak.

Ezen számfeletti gyakornokok elhelyezésénél és alkalmazási helyök megváltoztatásánál az illető igazgatóság a számfeletti gyakornokok kívánatát tekintetbe veendő, a mennyiben a gyakorlat céljának megfelelő kiképzés éáltal akadályt nem szenved.

Ha a számfeletti gyakornok erkölcsi magaviselete és szorgalma a kívánatnak meg nem felel, a további gyakorlattól felmentetik.

Az erdőgyakornokok fölvétele az illető igazgatóság előterjesztése vagy meghallgatása mellett a m. k. pénzügyministerium által történik.

Pártoló adományok az „Erdészeti kis-tükör“ pályadíjára.

E czélra ajánlottak : papi Balogh Péter ur

Debreczenből . . . . . 40 frtot.

N. N. Budáról . . . . . 5 „

Scholcz Rezső Budáról . . . . . 3 „

B. A. Pestről . . . . . 2 „

Divald József Budáról . . . . . 2 frtot

Kugler Lajos „ . . . . . 2 „

Székely Mihály „ . . . . . 1 „

Forberger János „ . . . . . 1 „

Schiffel Károly „ . . . . . 1 „

Balás Vincze főerdész Budakeszről . . . . . 2 „

Az igazgató választmány az egyesület tagjait teljes tisztelettel kéri fel, hogy az „Erdészeti kis-tükör“ czímű kézikönyv pályadíjának összegéhez bármi mértékben hozzájárulni szíveskedjenek. Az e czélra szánt összegek csak is a pályázat határidejének leteltével — 1870-ik év május 1. — lefizetendők.

A megajánlott összegről szóló tudósítás vagy a beküldendő készpénz „Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához **Pestre**“ intézendő.

A megajánlott vagy a befizetett összegekről nyilvános számadás közzétetik.

Tudósítás az Egyesület t. cz. tagjaihoz.

Az 1869-ik évi közgyűlés **Kassa** városában fog megtartatni, ideje az egyesület közlönyében és a lapokban is nyilvánosságra hozatik. Az igazoló jegyek, melyek előmutatásával úgy a vaspályákon, mint a Dunán is leszállított díjért utazhatni, minden egyleti tagnak posta útján jó előre meg fognak küldetni.

Ki a közgyűlés alkalmával valamely helyi vagy általános érdekel biró erdészeti vagy vadászati tárgy megvitatását kívánja, kéri ezt az igazgató választmánynak mielőbb tudomására hozni, hogy így a kérdést alaposabb tárgyalhatás végett a tagokkal előre közölni lehessen.

Ha valaki az egyleti tagok közül elhal, a rokonok és ismerősök a gyászeset bejelentésére kéretnek.

Ki lakhelyét és hivatalos állását változtatja, sziveskedjék azt a titkári hivatal tudomására hozni, hogy így számára az egyesület közleményeit kellően czímezve a legközelebb eső postára lehessen megküldeni.

Az egyesület alapító tagjai azok, kik legalább 100 forintnyi tőkét készpénzben vagy 5% hitelpapírokból letesznek, vagy az alapítványi tőkére kötelezvényt állítanak ki s attól évenként 5%-nyi kamatot pontosan fizetnek. Az alapítványi tőke a választmány által csak akkor mondható fel, ha a kamatok pontosan nem fizettetnek.

Évdijas tagok azok, kik 3 évig 5 frtnyi évi illeték fizetésére az egyesületbe való belépés által magukat kötelezik.

Az egyesület évkönyve és minden másnemű kiadványa a tagoknak díjtalanul küldetik meg.

Igazítandó: 35. lapon alólól 10. sorban „elkülönítessenek” helyett „nem különítetnek el” olvasandó.

J A H R B U C H

des

U N G A R I S C H E N

L A N D E S - F O R S T - V E R E I N E S

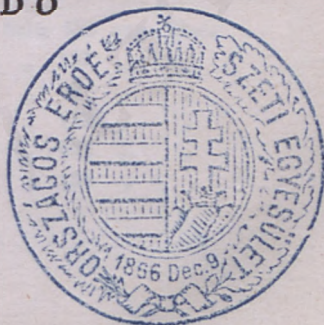
für das Jahr

1 8 6 9 .

Redigirt von

A L B E R T B E D Ö

Vereins-Secretär.

O f e n ,

aus der kön. ungar. Universitäts-Buchdruckerei 1869.

JAHREBUCH

des

UNGARISCHEN

LANDES-FORST-VEREINES

für das Jahr

1888.

Redigirt von

ALBERT BEDÖ

Vereins-Secretär.

0 1 2 1

aus der kön. ungar. Universitäts-Bibliothek 1888.

Inhalt:

	Seite
Statuten des Landes-Forstvereines	1
Protocoll der Generalversammlung v. Jahre 1868	7
Trennung der land- und forstwirtschaftlichen Rechnungsführung	83
Secretariats-Bericht in der Generalversammlung v. J. 1868	91
Ueber die Ablösung der Waldservituten und über die Forstpolizei	99
Nestgefäße für insektenvertilgenden Vögel	110
Der Verlauf der 1868-er Generalversammlung	118
In Angelegenheit der Debreeziner-Waldungen	125
Das Gründungskapital des Vereines	134
Die Forststaatsprüfung im Jahre 1868	135
Protocoll der Ausschusssitzung vom 10. Dezember 1868	137
Cassa-Bericht für das Jahr 1867	140
Vortrag des Vereines a. S. E. d. H. Finanzministers in Betreff der einheitli- chen Leitung der vaterländischen Forste	142
Actien Gesellschaft für Forstindustrie	144
Concurs auf das Handbuch „Erdészeti Kistűkőr“	146
Eine Jagd aus frühern Zeiten	147
Normal-Verordnung des k. u. Finanzministers in Angelegenheit der Forst- praktikanten	149
Beiträge für den Concurspreis des „Erdészeti Kistűkőr“	150
A die P. T. Vereins-Mitglieder	151
Mitglieder des Landes-Forst-Vereines :	
I. Stiftende	Seite 132 ung. Theil
II. Unterstützende	„ 137 „ „
III. Ordentliche	„ 138 „ „
IV. Ehrenmitglieder	„ 152 „ „
Verstorbene Vereinsmitglieder	„ 152 „ „
Directions Ansschuss des Vereines	„ 153 „ „

Inhalt:

1	Statuten des Landes-Forstvereins	Seite
7	Protokoll der Generalversammlung v. Jahre 1868	7
83	Ernennung der land- und forstwirtschaftlichen Rechnungsabwäger	83
91	Secretariats-Bericht in der Generalversammlung v. J. 1868	91
99	Ueber die Abhängigkeit der Wahlverhältnisse und über die Composition	99
110	Neuzeitliche für isachen vortheilhafte Vorgeh.	110
118	Der Verlauf der 1868-er Generalversammlung	118
125	in Angelegenheit der Debitoren-Wahlungen	125
134	Das Kassenkapital des Vereins	134
135	Die Kassenabrechnung im Jahre 1868	135
137	Protokoll der Assemblée vom 10. December 1868	137
140	Cassen-Bericht für das Jahr 1867	140
142	Vertrag des Vereins a. R. E. d. H. Finanzministers in Bezug der einseitig	142
144	eben Leistung der wirtschaftlichen Forste	144
146	Neu a. Gesellschaft für Forstwirtschaft	146
147	Gegenstand auf das Handbuch „Erdkunde, Kette“	147
149	Neu Jagd aus einem Kette	149
150	Normal-Vereinbarung des H. a. Finanzministers in Angelegenheit der Forst	150
151	Vertheilung	151
152	Erträge für den Generalpreis des „Erdkunde, Kette“	152
153	A die T. T. Vereins-Mitglieder	153
154	Mitglieder des Landes-Forst-Vereins	154
155	I. Statuten	155
156	II. Uebersichtende	156
157	III. Organische	157
158	IV. Chronologische	158
159	Vereins-Vereinsmitglieder	159
160	Direction-Ansicht des Vereins	160

Statuten des Landes-Forstvereines.

Zweck des Vereines.

§. 1. Der Zweck des Landes-Forstvereines ist: Durch die im §. 2. angegebenen Mittel hinzuwirken auf die Förderung aller Zweige der Forstwirtschaft und der ungarischen Forstliteratur.

§. 2. Zur Erreichung der Vereinszwecke werden folgende Mittel dienen:

a) periodische Versammlungen der Mitglieder, in verschiedenen Gegenden des Landes, zur Berathung forstwirtschaftlicher Angelegenheiten;

b) möglichste Erweiterung der Kenntniss des Zustandes, in welchem gegenwärtig in Ungarn sämtliche Zweige der Forstwirtschaft sich befinden, und Bekanntmachung der Hindernisse, welche ihrer Entwicklung im Wege stehen;

c) die Unterstützung der ungarischen Forstliteratur durch Förderung der Herausgabe geeigneter forstwissenschaftlicher Werke;

d) die Ausbildung ausgezeichneten, aber unbemittelter junger Leute in der Forstwirtschaft auf Kosten des Vereines;

e) die Entsendung geeigneter Fachmänner auf Reisen im Inn- und Ausland im Interesse der Hebung der Forstwirtschaft;

f) die Mitwirkung zur Errichtung ungarischer Forstlehranstalten und zum Gedeihen der bestehenden;

g) die Gründung und Vermehrung von Sammlungen forstwirtschaftlicher Gegenstände aller Art und von Fachbibliotheken;

h) die Abgabe von Gutachten über dem Verein von der Regierung vorgelegten forstwirtschaftlichen Frage;

i) die Unterbreitung auf forstwirtschaftliche Angelegenheiten jeder Art bezüglich Werke und Vorschläge an die Regierung;

k) die Aufforderung sämtlicher Landwirthschaftsvereine des

Landes zu gegenseitigen Verkehr mit dem Forstvereine zur Betreibung der beiden gemeinsamen Interessen;

1) auf Ersuchen der Waldbesitzer: die Empfehlung fachmännisch gebildeter Individuen zu forstlichen Bedienstungen.

Der Vereinsorganismus.

§. 3. Der Verein besteht aus Protektoren-, Ehren- und ordentlichen Mitgliedern, welche letzteren gründende oder jährlich beitragende sind.

§. 4. Zum Mitglied des Landes-Forstvereines kann jeder unbescholtene und die nöthige Bildung besitzende Staatsbürger gewählt werden.

§. 5. Ordentliche Mitglieder nimmt entweder die Generalversammlung oder der Ausschuss auf; im letzteren Falle zeigt derselbe die neuen Mitglieder der nächsten Generalversammlung an.

§. 6. Zu Ehrenmitglieder wählt die Generalversammlung auf Vorschlag des Ausschusses solche ausgezeichnete Individuen, die um den Verein oder um die Hebung der Forstwirthschaft überhaupt sich besondere Verdienste erworben haben.

§. 7. Ausländer können zu ordentlichen oder Ehrenmitgliedern nur unter Vorbehalt der Bestätigung durch die vaterländische Regierung gewählt werden.

§. 8. Als gründende Mitglieder sind jene Individuen, Körperschaften oder Vereine zu betrachten, welche für den Verein ein Kapital von mindestens 100 Gulden baar oder in 5pctigen Kreditpapieren erlegen, oder über das Stiftungskapital eine Obligation ausstellen, und davon jährlich die 5pctigen Interessen pünktlich zahlen. Solche Stiftungskapitalien sind nur in dem Falle durch den Ausschuss kündbar, wenn die Interessen nicht pünktlich gezahlt werden.

Baar erlegte Kapitalien sind bei irgend einem vaterländischen Kreditinstitut fruchtbringend anzulegen.

§. 8. Jährlich beitragende Mitglieder sind diejenigen, welche durch den Eintritt in den Verein sich auf drei Jahre zur Zahlung eines Jahresbeitrages von 5 Gulden verpflichten.

Rechte und Pflichten der Vereinsmitglieder.

§. 10. Der Verein bekleidet seine Mitglieder mit folgenden Rechten:

a) jedes Vereinsmitglied kann an den Ausschuss- und Ge-

neralversammlungen des Vereines theilnehmen und ausserdem in welcher vaterländischen Sprache immer dem dirigierenden Ausschusse Vorschläge einsenden:

b) in der Generalversammlung hat jedes Mitglied Stimmrecht, in den Ausschusssitzungen aber nur das Recht der Meinungsäusserung.

c) Ehrenmitglieder besitzen die Rechte der ordentlichen Mitglieder;

d) jedes Mitglied erhält vom Verein die Ausschuss- und Generalversammlungs-Protokolle, so wie das Jahrbuch des Vereines gratis, und erlangt im Wege derselben auch jährlich Kenntniss von dem Kassastand und den Schlussrechnungen; die Zusendung der Protokolle und des Jahrbuches geschieht gegen Zahlung des Mitgliedbeitrages mittelst Postnachnahme.

Der Generalversammlung steht das Recht zu, jene Mitglieder, gegen welche im Sinne des §. 4. Einwendung erhoben werden kann, vom Verein auszuschliessen.

§. 12. Der Genuss der aufgezählten Rechte erstreckt sich:

a) bei den gründenden Mitgliedern auf Lebenszeit;

b) bei den jährlich beitragenden ordentlichen Mitgliedern auf die Dauer der im §. 9 bezeichneten Verpflichtungszeit.

Der Eintritt in den Verein ist auch vor Gericht hindend. Die im Rückstand befindlichen Beiträge treibt der Verein vor dem frei von ihm zu wählenden Gerichte im summarischen mündlichen Processwege ein.

Das Vereinsjahr beginnt mit dem 1. Januar, und so wird die Verpflichtung der im Laufe des Jahres eintretenden Mitglieder vom 1. Januar desselben Jahres gerechnet.

Vereinsleitung.

§. 13. Der Directionssitz des Landes-Forstvereines ist Pest. Die Leitung ist dem dirigirenden Ausschusse übertragen.

§. 14. Den Landes Forst-Verein repräsentirt Behörden und Anderen gegenüber das Präsidium; dieses leitet im Einvernehmen mit dem Ausschusse sämtliche Angelegenheiten desselben im Sinne der Statuten und der in der Generalversammlung gefassten Beschlüsse.

Der Ausschuss besteht aus dem Präses des Vereines, aus 2 Vicepräsidenten, 12 Ausschussmitgliedern und dem Sekretär. Dese der Sekretär ausgenommen, wählt die Generalversammlung auf 3 Jahre,

und zwar den Präses mit allgemeiner, die Ausschussmitglieder aber mit verhältnissmässiger Stimmenmehrheit.

Die Ausschussmitglieder, mit Ausnahme des Sekretärs, beziehen für diese Ehrenämter keinerlei Bezahlung.

Den Sekretär und den Kanzlisten wählt der Ausschuss, und bestimmt dieser auch ihren Wirkungskreis; ihre Gage aber stipulirt die Generalversammlung.

Die Reisekosten der Ausschussmitglieder, nichtminder jene der Fachmänner, welche in Folge einer Betrauung im Interesse des Vereines thätig sind, werden denselben ersetzt.

Generalversammlungen und Ausschusssitzungen.

§. 15. In den Generalversammlungen sowohl, wie in den Ausschusssitzungen hat der Präses, in Abwesenheit desselben einer der Vicepräsidenten, in Abwesenheit aller drei Präsidenten aber das von der Generalversammlung oder Ausschusssitzung mit allgemeiner Stimmenmehrheit gewählte Mitglied den Vorsitz.

§. 16. Die Generalversammlung sowohl, als die Ausschusssitzungen bringen ihre Beschlüsse mit allgemeiner Stimmenmehrheit. Im Falle die Zahl der Stimmen gleich ist, entscheidet das Votum des Präsidenten.

§. 17. Der Ausschuss kann nur dann Beschlüsse fassen, wenn ausser dem Präsidenten und Sekretär wenigstens 3 Ausschussmitglieder anwesend sind.

§. 18. Die Generalversammlung ist entweder eine regelmässige, oder ausserordentliche.

Die regelmässige Generalversammlung wird alle Jahr einmahl, die Ausschusssitzung aber wenigstens vierteljährig abgehalten; die Abhaltung ausserordentlicher Generalversammlungen bestimmt in dringenden Fällen der Präsident oder der Ausschuss.

Sowohl die regelmässigen, als ausserordentlichen Sitzungen sind der Landes-Regierung anzumelden.

Die Diskussion politischer Fragen ist von allen Sitzungen des Vereines ausgeschlossen.

§. 19. Gegenstände der regelmässigen Sitzungen sind folgende:

a) Bericht über die seit der letzten Generalversammlung verflossenen Geschäftsführung;

- b) Revidirung der Jahresrechnungen;
- c) das Budget für das nächste Jahr;
- d) Verfügungen in Betreff des Vereinsvermögens 21. §.
- e) Wahl oder Ergänzung der Vereinsdirektion;
- f) die Feststellung des Ortes und der Zeit der nächsten regelmässigen Generalversammlung;
- g) Anträge hinsichtlich der Berathungsgegenstände der nächsten Generalversammlung;
- h) Vorschläge zur Förderung der Vereinszwecke überhaupt;
- i) die Debatte über Gegenstände, welche von der vorhergegangenen, Generalversammlung aufgestellt, oder durch einzelne Mitglieder dem dirigirenden Ausschusse 3 Monate vor der im Zuge befindlichen Versammlung angemeldet wurden.
- k) Etwaige Abänderung der Vereins-Statuten, in welchem Falle dieselben der Landesregierung behufs ihrer Bestätigung vorzulegen sind.

§. 20. Der Ausschuss veröffentlicht die Reihe der in den regelmässigen Generalversammlungen zu verhandelnden Gegenstände 2 Monate vor der Sitzung, im Wege der öffentlichen Blätter und des Protokolls der betreffenden Ausschusssitzung.

§. 21. Der Verein kann blos in Folge einer Generalversammlungsbeschlusses eine Anleihe auf sein eigenes unbewegliches Vermögen aufnehmen.

§. 22. Das Protokoll der Generalversammlung unterfertigt der Präses, ein Ausschuss und ein vom Präsidium bezeichnetes ordentliches Mitglied.

Geschäftsführer.

§. 23. Der Ausschuss wählt zu jeder Generalversammlung ein in der Nähe des Sitzungsortes wohnendes Mitglied als Geschäftsleiter, welcher auf die Dauer der Sitzung in den Ausschuss, als Mitglied desselben, tritt und den Sitz neben dem Präsidenten einnimmt. Der Name des zum Geschäftsleiter gewählten Mitgliedes ist bei der Landesregierung anzumelden.

Gewählte Gerichte.

§. 24. Aus den Vereinsverhältnissen entstehende Streitigkeiten sind durch gewählte Gerichte zu entscheiden, zu welchem Zwecke

jedes der streitenden Mitglieder einen Richter benennt und diese sich einen Präsidenten wählen, hinsichtlich dessen falls sich jene über ihn nicht einigen könnten, das Los zwischen den Empfohlenen entscheiden wird. Gegen das Urtheil des Gerichts gibt es keine Appellation.

Wenn eines der streitenden Mitglieder keinen Richter wählen wollte, entscheidet das durch den Verein zu wählende ordentliche Gericht über den Streit im Wege des summarischen mündlichen Verfahrens.

Auflösung des Vereins.

§. 25. Falls sich der Verein auflösen wollte, kann diese Frage zuerst nur von sämmtlichen Mitgliedern des Vereins in Anwesenheit eines Drittels derselben verhandelt, und durch wenigstens eine Zweidrittel-Stimmengleichheit entschieden werden. Wenn bei der zu diesem Zwecke festgesetzten ersten Generalversammlung mindestens ein Drittel der Mitglieder nicht erschienen war, wird von dieser Zeit an gerechnet eine neue Generalversammlung ausgeschrieben, in welcher zwei Drittel der Anwesenden entscheiden.

Im Falle der Auflösung werden die Gründungskapitalien den Gründern oder ihren gesetzlichen Nachkommen ausgefolgt. Über den Rest des Vereinsvermögens verfügt die Generalversammlung zum Besten vaterländischer Zwecke; den diessfälligen Beschluss bringt der Verein zur Kenntniss der Landesregierung.

Geschäftsordnung.

§. 26. Die den Statuten angemessene Geschäftsordnung arbeitet der Ausschuss aus, und unterbreitet selbe behufs Bestätigung der Landesregierung.

Graf Béla Keglevich,

Präses.

Albert Bedő,

Sekretär.

Diese Statuten wurden laut Verständigung des königl. ung. Ministeriums für Ackerbau, Industrie und Handel vom 25. Juni 1867. Z. 2657. Allerhöchsten Ortes genehmigt.

Vereins-Protokoll

der vom 20—24-sten September 1868 zu Debreczin abgehaltenen

Generalversammlung.

Erste Sitzung am 21-ten September.

(Das Verzeichniss der anwesenden Mitglieder s. Seite 9 Ung. Theil.)

Wagner Karl, der zweite Vice-Präses des Vereines die Sitzung um $\frac{1}{2}$ 10 Uhr eröffnend, begrüsst die Mitglieder der Versammlung folgenderweise:

Hochgeehrte Generalversammlung!

Obleich es mir einestheils zur grossen Freude gereicht, dass ich so glücklich bin Sie, Hochgeehrte Herrn! innerhalb des gastfreundlichen Kreises dieser edlen Stadt zu begrüssen, muss ich, und ohne Zweifel die ganze geehrte Versammlung das innigste Bedauern darüber ausdrücken, dass wir unsern hochgeschätzten Präses, Herrn Grafen Béla Keglevich in unserer Mitte nicht begrüssen, und unsere wichtigen Arbeiten nicht unter seiner taktvollen Leitung durchführen können.

Mir fiel die schwere Aufgabe zu, die Verhandlungen der gegenwärtigen Generalversammlung unseres Vereines zu leiten. Im Gefühle meiner geringen Kraft, kann ich nicht unterlassen die hochverehrte Versammlung um gütige Nachsicht im Voraus zu bitten.

Der Landes-Forst-Verein wählte als Ort der diessjährigen Generalversammlung die k. Freistadt Debreczin, nicht weil interessantere und lehrreichere forstliche Verhältnisse, wie sie in dieser Gegend vorkommen in ihrer Art kaum irgend anderswo angetroffen werden; nicht weil wir des herzlichsten, wahrhaft ungarisch gastfreundlichen Empfanges von Seiten der k. Freistadt Debreczin in Voraus versichert waren; sondern hauptsächlich deshalb, damit unserem Vereine die Gelegenheit geboten werde, die für das Gute und Edle glühenden Bewohner dieser Stadt und deren Umgebung vom unserem heilsamen Streben zu überzeugen, und die Forst- und Landwirthe dieser Gegend für unsere Zwecke zu gewinnen. Möchten wir doch diesen Zweck erreichen, und möchte unsere hierortige Wirksamkeit für die

Zukunft nicht spurlos verschwinden! Mein einziger Wunsch ist, dass wir die uns gestellten Aufgaben zum Wohle unseres Faches und des Vaterlandes beim Scheine der leuchtenden Fackel der Wissenschaft und der Erfahrung zu lösen im Stande seien.

Hiemit erkläre ich die heutige Generalversammlung des Landes-Forst-Vereines eröffnet.

Fortsetzungsweise spricht der Präses:

Ich ergreife zugleich die Gelegenheit, der geehrten Versammlung die Vertreter der k. Freistadt Debreczin, die Herren: Ludwig Kovács, Bürgermeister, und Gabriel Harsányi, Stadtrath, vorzustellen (Éljenek).

Unsere Generalversammlung ist ferner beehrt worden durch die Gegenwart des Vertreters des hochwürdigen Grosswardeiner Domkapitels: Sr. Hochwürden Herrn Karl Huszly, Debrecziner Domprobst, den ich zugleich als eines der letztern Gründungs-Mitglieder unseres Vereines vorzustellen die Ehre habe (Éljen).

Auch der ungarische Ingenieur-Verein war so freundlich sich unser zu erinnern, da er auf unserer Generalversammlung durch zwei Abgeordnete und zwar die Herren: Anton Keresztszegi, Oberingenieur der Stadt Debreczin, und Johann Varga vertreten wird (Éljenek).

Indem im Sinne des §. 17 der Statuten der Bericht über die Geschäftsführung des verflossenen Jahres einen ordentlichen Gegenstand der Verhandlung unserer Generalversammlung bildet, wird der Vereinssekretär die Güte haben denselben zu verlesen.

Ludwig v. Tisza: Bevor diess geschieht sei mir gestattet zu eröffnen, dass auch der Bihar Landwirthschaftliche-Verein nicht ausser Acht liess, dass der Landes-Forst-Verein gegenwärtig seine Sitzungen hält, weshalb auch er in diesen vertreten zu werden wünschte u. z. durch seinen Vice-Präses und einige andere Mitglieder, unter denen auch ich aufgefordert wurde hier zu erscheinen. Und dass diess der Vice-Präses dieses Vereines persönlich nicht mittheilen konnte, dessen Ursache ist, dass, nachdem schon seit langer Zeit keine Generalversammlungen abgehalten wurden, der Vice-Präses hiezu nicht bevollmächtigt werden konnte. Es wäre mir jedoch unlieb, wenn die geehrte Versammlung glauben würde, dass der Bihar Landwirthschaftliche-Verein diese heilige Sache nicht gehörig aufgefasst und nicht gewünscht hätte hier vertreten zu werden; ja, er wünschte es, und deshalb erschien ich (Éljen).

Peter v. Balogh: Auch ich habe einige Worte vorzutragen. Ich wurde von Seiten der hiesigen Gartenbau-Gesellschaft damit betraut, die geehrte Versammlung auf das Herzlichste zu begrüßen, und nehme mir die Freiheit mich als deren Vertreter und zugleich als eines der neueren Gründungsmitglieder des Vereines vorzustellen (Éljen).

Präses: Vom ungarischen Ingenieur-Vereine ist ein Schreiben eingelangt, ich bitte dasselbe anzuhören.

(Hören wir).

Albert Bedő, Vereinssekretär liest das folgende Begrüssungsschreiben des ungarischen Ingenieur-Vereins:

Geehrte Generalversammlung!

In unserem Zeitalter ist die geistige Solidarität gleiche Zwecke anstrebender Vereine und Institute das sicherste Unterpfand dessen, dass vereinte Kräfte zu Gunsten des Gemeinwohles Triumphe feiern müssen.

Das lebhafteste Gefühl dieser Solidarität ist es eben, welches den Ungarischen Ingenieur-Verein zur Mittheilung jener Sympathien, welche derselbe für den Landes-Forst-Verein hegt — und diesem Gefühle in Worten Ausdruck zu geben, — anregt.

Und indem dieses Präsidium, im Namen des Vereines, jener Hoffnung Raum gibt, dass es unter dem Einflusse und Mitwirkung der edlen, eifrigen und begünstigungswürdigen Bestrebungen des Landes-Forst-Vereines gelingen wird, unserem Vaterlande so weit aufzuhelfen, dass wir es in nicht sehr langer Zeit mit gehobener Brust im erhabenen Gefühle patriotischen Stolzes ein „irdisches Paradies“ werden nennen können; wünschen wir zugleich vom Herzen, dass alle jene Angelegenheiten ringsum im Vaterlande erblühen, gedeihen, erstarken, deren Fahne der Landes-Forst-Verein bisher in solch nachahmungswürdiger Weise wehen liess.

Die geehrte Generalversammlung empfangen den aufrichtigsten Gruss des ungarischen Ingenieur-Vereines.

Ofen am 6. September 1868.

Josef Sztoczek,

Stefan Kruspér,

Vice-Präses.

Secretärs-Substitut.

Alexander Kiss, Geschäftsleiter: Mir ist das Glück zu Theil geworden, die geehrte Versammlung in meiner Stellung als Geschäftsleiter begrüßen zu können, geruhen Sie daher meine Her-

ren zu verzeihen, wenn ich deshalb für mich einige Augenblicke in Anspruch nehme (Hören wir).

Es ist mir unmöglich jene Freude zu verschweigen, die uns Debreczinern die Gelegenheit darboth, dass wir das Glück geniessen können, den geehrten Landes-Forst-Verein in der Stadt Debreczin — in unserer Mitte — erscheinen zu sehen.

Die Freude würde voll, würde vollkommen gewesen sein, wäre nicht jener Umstand dazwischen getreten, dass unser im Vaterlande überall geehrte Präses, Herr Graf Béla Keglevich hier nicht gegenwärtig sein kann.

Dieser Umstand trübt etwas unsere Freude, aber obgleich uns diess schmerzlich ist, können wir anderseits unsere Freude nicht verbergen, dass wir so glücklich sind, die geehrten Mitglieder dieser Versammlung aus den verschiedenen Gegenden des Landes so zahlreich begrüssen zu können.

Die Corporation der Forstwirthe ist auch vom staatlichen Standpunkte aus betrachtet, ein Gegenstand der Achtung und Würdigung, und ein solcher wäre sie selbst dann noch, wenn unsere forstlichen Verhältnisse Nichts mehr zu wünschen übrig liessen, bei uns hingegen, wo dieser so wichtige Zweig der National-Ökonomie noch viel zu viel zu wünschen übrig lässt, ist diese Corporation der Gegenstand doppelter Achtung; insbesondere aber für diese Stadt, deren wichtigsten Zweig ihres Eigenthums die Forste bilden. Die geehrte Versammlung nehme es mir daher nicht übel, wenn ich, den herzlichen Gruss der Stadt wiederholend hiemit erkläre, dass wir jene Tage, in denen wir so glücklich waren die geehrten Mitglieder des Vereines in unserer Mitte zu sehen, in die Zahl der schönsten Tage unseres Lebens reihen, und dass wir vom Herzen wünschen, Gott möge den Präses und jedes einzelne Mitglied des geehrten Vereines erhalten.

Wir empfehlen uns der Güte der geehrten Versammlung (Lobhafte Éljen-Rufe).

Albert Bedő, Vereinssekretär trägt den Secretariats-Bericht *) über das verflossene Jahr vor.

Präses: Aus dem verlesenen Berichte geht hervor, dass die zur Ausarbeitung des Operates über die Besteuerung der Forste entsendete Commission in dieser Angelegenheit noch zu keinem Resultate gelangen konnte. Ich glaube, dass ich die Ansicht der geehrten

*) Siehe das Inhaltsverzeichniss.

Versammlung ausspreche, wenn ich erkläre, die Generalversammlung erwartet, dass dieses Operat möglichst schnell beendet werde. (Beistimmung.)

Aus diesem Berichte geht weiter hervor, dass die drei im Concurse eingesandten Forst Handbücher bisher noch nicht geprüft wurden. Der Ausschuss war nemlich nicht in der Lage eine Commission zur Prüfung derselben wählen zu können; es ist also die Aufgabe der geehrten Generalversammlung, ein dem allgemeinen Vertrauen entsprechendes Comité, beziehungsweise Prüfungs-Mitglieder zu wählen.

In dieser Beziehung bin ich so frei eine Commission bestehend aus fünf Mitglieder in Antrag zu bringen, bei welcher ich als Präses den Herrn Adolf Divald, Sectionsrath im k. u. Finanzministerium; als Mitglieder aber die Herren: Rudolf Scholcz, k. u. Forstrath, Albert Bedö, Vereinssekretär, Johann Giller, Graf Eszterházy'schen Waldmeister aus Tata und Emil Haske, Oberförster der k. Freistadt Kaschau zu fungiren hiermit auffordere.

Zugleich glaube ich dem Wunsche der geehrten Versammlung entgegenzukommen, wenn ich den Wunsch ausspreche, die Commission wolle sich mit der Prüfung dieser Werke möglichst beeilen, damit auf diese Art der Mangel, den wir in dieser Beziehung fühlen möglichst bald gehoben werde. Diese beiden Anträge wurden durch die Generalversammlung angenommen.

Nachdem die Generalversammlung den Bericht über den Cassa-Stand zur Kenntniss nahm, wäre nun im Sinne der Statuten eine Commission zu wählen, welche die Jahresrechnung pro 1867, so gleich der Prüfung zu unterziehen und der Generalversammlung darüber Bericht zu erstatten haben wird. Zu Mitgliedern dieser Commission empfehle ich die Herren: Johann Girsik, k. u. Forstrath, als Präses; ferner die Herren: Paul Török, Waldmeister der Stadt Debreczin und Friedrich Blaschek, Graf Károlyi'schen Waldmeister als Commissions-Mitglieder (Éljenek); indem ich diese Herren zugleich ersuche, die Arbeit sobald als möglich zu beginnen, und ihren Bericht längstens bei Gelegenheit der Schlusssitzung der Generalversammlung vorzulegen.

Aus dem Secretariats-Berichte geht weiter hervor, dass unser Ausschuss durch ein Mitglied zu ergänzen sei. Bei dieser Gelegenheit muss ich mit Bedauern berichten, dass einer jüngsten Nachricht zu folge der erste Vice-Präses, Herr Graf Stefan Pálffy durch Fami-

lienverhältnisse und verschiedene anderweitige Geschäfte zu stark in Anspruch genommen, seiner Würde entsagt; im Sinne der Statuten ist es daher meine Pflicht die geehrte Generalversammlung aufzufordern den ersten Vice-Präses laut Geschäftsordnung im Wege der geheimen Abstimmung, und zwar mittelst Abgabe von Stimmzetteln, zugleich mit dem fehlenden Ausschuss-Mitgliede zu wählen; für den Fall aber, dass die Wahl des ersten Vice Präses ein Ausschuss-Mitglied treffen würde, bitte ich ihre Stimme zugleich auch für ein Ergänzungs-Mitglied abzugeben. Um aber diese Wahlen durchführen zu können, löse ich die Sitzung für $\frac{1}{2}$ Stunde auf, dass die geehrten Mitglieder in dieser Zeit ihre Stimmzettel abgeben können. Als mit der Sammlung der Stimmzettel betrauten Ausschuss, bitte ich die Herren: Alexander Kiss, Geschäftsleiter, als Präses; Gabriel Harzányi und Kuchinka, als Mitglieder zu fungiren.

(Nach Sistirung der Sitzung werden die Stimmzettel abgegeben und gezählt).

Nach Abzählung der Stimmzettel wird die Sitzung wieder eröffnet, und der Präses zeigt folgendes Resultat der Wahl an: zum ersten Vice-Präses wurde Herr Ludwig v. Tisza; zu Ausschuss-Mitgliedern aber Herr Baron Dionys Mednyánszky und Herr Rudolf Scholcz, k. u. Forstrath gewählt (Lebhafte Eljen-Rufe).

Und nun sei mir gestattet meine Freude darüber auszusprechen, dass die geehrte Generalversammlung das eifrigste und thätigste Mitglied unseres Ausschusses mit der Stelle des ersten Vice-Präsidenten beehrte. Ich begrüsse diese Wahl vom Herzen und bitte den geehrten Herrn ersten Vice-Präses, das Präsidium gütigst übernehmen zu wollen.

Ludwig v. Tisza, erster Vice-Präses spricht indem er das Präsidium antritt folgendermassen:

Geehrte Generalversammlung!

Wahrhaft unerwartet und überraschend ist es für mich, dass diese Ehre mich traf, der ich ausgenommen den guten Willen, die grosse Vorliebe und Hinneigung für das Forstwesen, sonst nichts Anderes aufzuweisen habe und auch keine andere Verdienste besitze; wenn ich mir aber bisher in der Vergangenheit keine Verdienste erwerben konnte, werde ich wenigstens bestrebt sein, mich, des mir geschenkten allgemeinen Vertrauens durch eifriges Streben für die Zukunft dankbar zu zeigen (Lebhafte Eljen-Rufe).

Präses: Laut Geschäftsordnung wäre nun der Ort unserer nächsten Versammlung zu bestimmen. Diessbezüglich richtet die k. Freistadt Kaschau an den Verein ein Einladungsschreiben, und beschloss bei dieser Gelegenheit mit 200 fl. in die Reihe der Gründungs-Mitglieder zu treten (Eljen-Rufe), sich vorbehaltend, die bisher geleisteten ausserordentlichen Beitrag jährlicher 32 fl. ausserdem noch in die Vereinskassa einzusenden. Ich ersuche den Herrn Secretär das Einladungsschreiben zu verlesen.

Es wird nachfolgendes Einladungsschreiben verlesen:

Zl. 4958.

Die k. Freistadt Kaschau.

An das hochgeehrte Präsidium des Landes-Forst-Vereines

in
Debreczin.

Indem wir im Anschlusse sub. % eine auf 200 fl. lautende Gründungs-Obligation übersenden, ersuchen wir zugleich das h. g. Präsidium, die Aufnahme der k. Freistadt Kaschau in die Reihe der Gründungsmitglieder des ungarischen Landes Forst-Vereines gütigst veranlassen zu wollen.

Zugleich beehren wir uns 10 fl. als Zinsgebühr der erwähnten Obligation für das laufende Jahr, wie auch 32 fl. als ausserordentlichen Beitrag im Namen der Stadt mit der ehrfurchtsvollen Bitte zu übersenden, die über diese Beträge lautenden Quittungen an das Magistrat dieser Stadt seiner Zeit gütigst leiten zu wollen.

Endlich tragen wir dem geehrten Präsidium noch eine Bitte in der zuversichtlichen Hoffnung vor, dass Es dieselbe, auch Seinerseits einer kräftigen und erfolgreichen Theilnahme würdigend, der besondern Beachtung der Generalversammlung des Landes Forst-Vereines empfehlen werde. Nachdem dieser für das Vaterland so segensreich wirkende Verein schon mehrere Städte mit seiner gegenwart beglückte, erwachte auch in uns der Wunsch, Augenzeugen seiner wissenschaftlichen Bestrebungen sein zu können, in dem uns zugleich Gelegenheit geboten wird demselben unsere Gastfreundschaft zu bezeugen. Aus diesem Grunde wendet sich die Stadt Kaschau an den Verein mit der freundschaftlichen Bitte, derselbe wolle als Ort der künftigen Generalversammlung Kaschau und seine manigfaltigen, des Studiums würdigen Forste besitzende Umgebung bestimmen.

Es sei uns erlaubt zu hoffen, dass diese unsere Bitte geneigte

Aufnahme finden wird, und in Erwartung der gütigen Antwort zeichnen sich mit besonderer Hochachtung

Datum aus der Plenarsitzung

Kaschau am 11-ten September 1868

als bereitwillige Diener

Franz Rimanóczy,

Bürgermeister.

Josef Lóósz,

Obernöthir und Senator.

Präses: Ich glaube, indem wir für die unserem Vereine erwiesene Theilnahme unsern Dank ausdrücken, die freundliche Einladung der Stadt Kaschau andertheils mit um so grösserer Freude annehmen zu können, als die Umgebung dieser Stadt in forstlicher Beziehung so wichtig und bekannt ist, dass es uns nur erfreulich sein kann, wenn uns Gelegenheit geboten wird, diese Gegend auch in der Nähe kennen zu lernen. (Beistimmung,) Stimmen die Herren also dem bei, dass die künftige Generalversammlung in der Stadt Kaschau abgehalten werde?

Die Versammlung stimmt für die Abhaltung der künftigen Generalversammlung in Kaschau.

Präses: Es folgt nun die Stellung der Anträge, der in der nächsten Generalversammlung zu verhandelnden Gegenstände.

Karl Wagner: Die geehrte Generalversammlung hat sich noch nicht über die Zeit der nächsten Generalversammlung ausgesprochen. Und da ich Gelegenheit hatte von mehreren Seiten die Aeusserung zu hören, dass es zweckmässiger wäre diese Zeit zu Anfang als zu Ende des Monats September zu setzen: wäre es vielleicht am Orte, dass sich die geehrte Herrn Fachgenossen hierüber gütigst äussern.

Präses: Es wäre gut den Ausschuss mit der Bestimmung der Zeit zu betrauen. Es gibt viele Mitglieder des Vereines deren Gegenwart auf der Generalversammlung sehr erwünscht ist, und damit wir diess erreichen, wäre es vielleicht gut die Festsetzung der Zeit, wie ich erwähnte dem Ausschuss zu überlassen.

Jetzt könnten wir also darauf übergehen, dass wenn Jemand in der künftigen Generalversammlung irgend einen Gegenstand verhandelt wissen wollte, er diessbezüglich seine Aeusserung abgebe.

Albert Bedő, Sekretär: Auch in dieser Beziehung wäre es zweckmässig den Ausschuss zu bevollmächtigen, und die geehrte Mitglieder zu ersuchen ihre Anträge demselben einzusenden.

Karl Wagner: Es sei mir gestattet zu bemerken, dass es sehr erwünscht ist, dass die geehrte Mitglieder ihre Aeussierung über die, der Verhandlung zu unterziehenden Gegenstände aussprechen, da der Ausschuss nicht in der Lage ist sich über die in den verschiedenen Gegenden des Landes auftauchenden Fragen-Kenntniss zu verschaffen, ich bitte daher den Ausschuss in dieser Beziehung zu unterstützen, und ihre Anträge einzusenden. (Beistimmung.)

Präsident: Spricht den Beschluss der Generalversammlung aus, dass der Ausschuss mit der Feststellung der Zeit der künftigen Generalversammlung betraut wird, und dass der Verein es Dank wissen wird wenn die Mitglieder, wie auch die für das Forstwesen sich interessirenden Fachfreunde demselben über die nach ihrer Meinung einer Verhandlung würdigen und zeitgemässen, forstwirtschaftlichen Fragen, Anträge einsenden.

Hierauf nahm die Verhandlung der für die gegenwärtige Versammlung bestimmten forstlichen Themata ihren Anfang.

Erstes und zweites Thema: „Mittheilungen über die forstlichen Verhältnisse des Bihar und der Nachbar-Comitate, als: Zustand der Forste, Culturen, Massregeln gegen die Verbreitung forstschädlicher Gewächse, Ausnutzung der Forste, Holz-Consumption, Arbeitslöhne und Ertrag der Wälder.“ — „Mittheilungen über die forstlichen Nebennutzungen der Wälder des Bihar und der angrenzenden Comitate, insbesondere Mastung, Einsammlung der Knopern, Art und Weise der Pottaschensiederei, ihrer Ausdehnung und ihren Ertrag.“

Die Einleitung der Verhandlung dieses Thema war Herr Paul Török so gütig zu übernehmen.

Paul Török, Waldmeister der Stadt Debreczin trägt die nachstehende Abhandlung vor:

Kurze Beschreibung der Forste der kön. Freistadt Debreczin.

Flächentabelle der Forste.

Post-Nr.	Benennung der Forsttheile	Blössen		Wald		Zusammen	
		J o c h e á 1 6 0 0 □°					
		Joche	□°	Joche	□°	Joche	□°
1	Nagy erdő	137	510	2208	323	2345	833
2	Savós-Kút	509	681	704	1204	1214	285
3	Ohát	235	915	100	.	135	915
4	Pacz	1234	790	980	250	2214	1040
5	Bánk	3622	1540	3352	310	6975	250
6	Haláp	6771	410	4427	1170	11198	1580
7	Fantsika	2385	1190	1120	1260	3506	850
8	Nagy-Csere	4715	300	2911	1090	7626	1390
9	Monostor	133	240	705	910	838	1150
10	Apafa	8	250	394	600	402	850
11	Gút	4775	1049	4144	525	8919	1574
	Zusammen	24,528	1475	21,049	1242	45,578	1117

Die Gesamtfläche der bewaldeten Puszten der Stadt Debreczin beträgt, wie die obige Tabelle zeigt 45578 Kat. Joche und 1117 □°, wovon 24528 Joche und 1475 □° theils als Wiesengrund, theils auch als Ackerland benutzt werden; die zwischen diesen Blössen sich befindenden Wälder bilden 21049 Joch, 1242 □° Eichenwald zu $\frac{1}{10}$ mit der Pappel, der Birke, dem Ahorn und der Esche gemischt. Von dieser Gesamtfläche sind 14093 Joch, 795 □° Wald I-ter und II-ter Classe im ziemlichen Schlusse, 6956 Joch 1242 □° hingegen (welche die in den Wäldern sich ausbreitenden Sandhaiden und Sandhügel von geringer Erhebung mit verkümmerten Bäumen bedecken) in sehr lichtem Schlusse.

Der Boden ist im Allgemeinen ein sandiger, ausgenommen einen Theil des Nagy erdő und Pacz, der einen humösen Sandboden besitzt.

Die Quellgründe und flachen Blössen der Waldflächen der Forst-Orte Nagy-Csere, Haláp, Bánk und Fantsika wurden durch das Anschwellen der Flüsse der obern Gegenden (in den an Ueberschwemmungen reichen Jahren vor 1860) überfluthet, welche Ueberschwemmungen für die Waldbäume von sehr wohlthätiger Wirkung waren,

nachdem aber wegen der schon seit 10 Jahren herrschenden grossen Trockenheit diese Quellgründe und Blössen vollkommen ausgetrocknet sind, trocknen besonders in den mehr abwärts gelegenen Theilen mehrere Joche grosse Waldflächen aus und der Waldboden beginnt stellenweise auch schon kahl zu werden.

Die Bestände der geschilderten bewaldeten Puszten werden als Gemeinde-Eigenthum ausgenutzt; die zwischen diesen sich befindenden Blössen sind aber Privat-Eigenthum, daher können die Waldungen nicht vergrössert — und ihre kahlen Theile können deshalb auch nicht aufgeforstet werden.

Das Holzungsrecht in diesen Gemeinde-Wäldern, oder das bürgerliche Holzgebühr-Quantum ist, so wie auch der Vertheilungsschlüssel bis jetzt noch nicht festgestellt; dieses Quantum wechselt zwischen 5—5 Tausend Wiener Klaftern, und diese wurden in früherer Zeit, bald nach dem Verhältnisse der Steuer, bald nach dem, des unbeweglichen Eigenthums, in diesem Jahre aber nach dem Intravillan Grundbesitze vertheilt; jeder Bürger zahlt unter dem Titel der Fällungs- und Beaufsichtigungskosten von jeder Klafter 2 fl. in die Stadtkassa.

Die Sommerweide existirte bisher — ausgenommen die Nothjahre 1863 und 1866 nicht; das Recht der Winterweide hingegen (mit Ausnahme fruchtbarer Eichel- und Knoppere-Jahre, die hier zwar sehr selten eintreten, in denen aber zu Gunsten der Stadtkassa im Licitationswege verkauft werden) kann Jedermann in jenem Verhältnisse, das in Bezug auf die gemeinschaftliche Hutweide bestimmt wurde, vom 15-ten October angefangen bis 15-ten April in den gesammten Forsten, ausgenommen die Schlagflächen, die durch 7 Jahre gehegt werden, und wo nicht allein die Weide, sondern auch das Aufackern der innerhalb dieser sich befindenden Blössen — und wenn sie selbst Privateigenthum sind — streng verboten ist, ausüben.

In forstpolizeilicher Hinsicht wurden innerhalb eines Jahres, vom 1-ten Juni 1867 bis 1-ten Juni 1868, durch das Aufsichtspersonale 149 in diesen Forsten ausgeübte Frevel-Fälle dem hiesigen Feld-Polizeihauptmann-Amte angezeigt, für die an Waldschadenersätzen 680 fl. beeinnahmt wurden; diese Uebertretungsfälle beziehen sich grösstentheils auf das Schwärzen von Lagerholz und einzelnen, in den Forsten zerstreut vorkommenden trockenen Stämmen, selten aber auf stehendes Holz.

Der sogenannte Nagy-Erdő — als der, der Stadt am nächsten

gelegene und den besten Boden besitzende Forst — wird, damit er zur Deckung des Erfordernisses der Stadt und der Privaten stärkeres Bau- und Brückenholz liefern könne, im 120jährigen Umtriebe bewirtschaftet und die Verjüngung mittelst der Saat bewirkt, die in nassen Jahren mit gehofftem Erfolge ausgeführt wurde, welche aber in den nächst vergangenen trockenen Jahren einen sehr geringen oder selbst gar keinen Erfolg aufzuweisen hat, mit der deshalb in den jüngstvergangenen Jahren auch gar kein Versuch mehr gemacht wurde; im verflossenen Herbste wurden aber schon 50 Joche unter die ärmere Klasse der Bevölkerung zur Rodung und Cultivirung vertheilt.

Unsere übrigen Forste wurden auf Grund des durch zwei Beamten der bestanden k. u. Forstinspektion für die Stadt im Jahre 1843 ausgearbeiteten Schätzungs-Operates im 60 jährigen Umtriebe bewirtschaftet, nach dessen Betriebsplane jährlich 416 Joche zum Abtriebe gelangen. Von diesem nicht sowohl gleiche Holzmassen als gleiche Flächen anstrebenden Plane wich aber das mit der Verwaltung dieser Forste betraute Amt ab, indem die Beschaffenheit und der Schluss der Bestände so abweichend ist, dass die 416 Joch grosse Abtriebsfläche in dem einen Jahre nur 4—5 Tausend, in dem andern dagegen 16—17 Tausend W. Klaftern liefert, und schlägt die dem 60 jährigem Turnus entsprechenden 11—12 Tausend Wiener Klaftern Holz. Diese entfernter gelegenen Wälder werden durch Stock und Wurzelschlag verjüngt, und zeigen sich in den 1, 2, 3 jährigen Schlägen des Forstortes Haláp, deren Flächen auch gegenwärtig streng beaufsichtigt, und vor Beschädigung bei den hiesigen Ortsverhältnissen nach Möglichkeit geschützt werden — trotz der übermässigen Trockenheit — doch noch entsprechende Triebe; dagegen sind die 6—10 jährigen Schläge des Forstortes Bánk durch Spätfröste — und durch wiederholte Waldbrände — insbesondere aber, da man in den Nothjahren gezwungen war die Weide auch hier zu gestatten, durch verbeissen sehr beschädigt.

Die Holzfällung leitet unter der Aufsicht des Waldmeisters der Revier-Förster; das auf der Schlagfläche erzeugte, durch den Waldmeister, den Revierförster, einen mit der Inspektion der Forste betrauten Stadtrath und zwei Repräsentanten der Stadt von den Holzschlägern übernommene Holz wird zweien, — sogenannten Holzvertheilungs-Commissären, unter persönlicher Haftung, zur Verrechnung übergeben, welche das bürgerliche Holzquantum den städtischen Inwohnern austheilen, und dann wird das übriggebliebene Holz in das

Depôt ausgeführt und der Verrechnung und des Verkaufes wegen, zu Gunsten der Stadt-Kassa, dem städtischen Wirtschafts-Amte anvertraut. Das gesammte Brenn- und Bauholz konsummirt die Bewohner-schaft der Stadt. Der Preis einer Wiener Klafter Brennholz ist — wie auch der Fuhrlohn — nach der Entfernung der Schläge von der Stadt, verschieden, indem er zwischen 6—8, und mit dem Transporte ins Haus gegenwärtig zwischen 12—13 fl. wechselt; Pappelholz wird seines geringen Werthes wegen in das Depôt nicht abgeführt, sondern im Schlage mit 3 fl. verkauft. Ein Theil des Bauholzes wird in 9—12 Schuh lange Hölzer geschnitten, und in Stösse geschlichtet, den Einwohnern im Verhältnisse des laufenden Brennholzpreises, der andere Theil hingegen stammweise, per Cub.-Schuh nach der Qualität desselben im Schätzungswerthe mit 14—20 kr. verkauft. Der Schlaglohn einer Wiener Klafter Scheitholz ist mit 80 kr.—1 fl. anzunehmen; die Fällungskosten pr. Stamm betragen 10 kr.

Es waren auch hier für die Beforstung sandigen Orte Akazien-Pflanzschulen in Anwendung, aus welchen im Frühjahr des laufenden Jahres, durch das gegenwärtige Forstpersonale, auf die Grenzgräben und zur Aufforstung der innerhalb des städtischen Grundbesitzes liegenden sandigen Blössen 32 Tausend — üppig gedeihende — Pflänzlinge ausgesetzt wurden: zur Durchführung des oben erwähnten Zweckes im grössern Massstabe, wie die Bepflanzung der das Stadtgebieth durchziehenden Heerstrassen, die forstweise Bepflanzung der grossen, kahlen Hutweiden in der Hortobágyer Puszta, wo schon im gegenwärtigen Jahre ein Versuch mit der Bepflanzung einer 5 Joch grossen Fläche gemacht worden, wurde gegenwärtig nebst Beibehaltung der kleineren Pflanzschulen, eine Fläche von 15 Joch als Pflanzschule ausgeschieden. Ferner wurde in den Pflanzschulen auch der Versuch einer Saat des Saamens der Weisföhre (*pinus sylvestris*) mit befriedigendem Resultate gemacht.

Die Aufsicht über die oben nachgewiesenen Flächen üben: 1 Waldmeister, 4 Förster und 41 Waldaufseher aus, deren jeder ein Pferd zu halten und in dem angewiesenen Theile des Waldes beständig zu wohnen verpflichtet sind.

Fruchtbare Eichelernten pflegen in dieser Gegend — wegen des jährlich häufigen Auftretens der Raupen und Maikäfer, die auch in diesem Frühjahr unsere äussern Wälder bis auf das letzte Blatt kahl gefressen haben — nur in 8—10 Jahren einzutreten; die letzte gün-

stige Eichelmast trug der Stadtkassa 8655 fl. ein; ein günstiges Knop-
pern-Jahr war schon seit 185³/₄ nicht mehr.

Präses: Wünscht Jemand über diesen Gegenstand weiter zu
sprechen oder Bemerkungen zu machen? (Niemand.) Ich glaube dass
Bemerkungen nur in soweit gemacht werden könnten, als Jemand
das Vorgetragene weiter zu erläutern wüsste.

Paul Török: Ich bitte die Bemerkungen erst dann mitzu-
theilen, wenn die geehrten Herren Mitglieder die Forste in Augen-
schein genommen haben.

Präses: Es folgt nun die Verhandlung des dritten Punktes
des Programmes: „In welchem Zustande befinden sich die Gemeinde-
Wälder, und in welcher Weise übt der Staat das Recht der Beauf-
sichtigung derselben? Wie weit ist man mit der Ablösung der Wald-
servituten gelangt, und welches Verfahren wurde zur Ermittlung
ihrer Ausdehnung und zur Bestimmung der als Ersatz dienenden
Waldfläche angewendet? Welche Erfolge weist die Forstpolizei in
jenen Gegenden auf?“

Sebastian Werner, Waldmeister bittet den Vereinssekre-
tär, indem er an Augenschwäche leidet, seine auf dieses Thema Be-
zug habende Abhandlung zu verlesen.

Der Vereinssecretär liest folgende Mittheilung:

Bemerkungen

zu den, für die gegenwärtige Generalversammlung
des Landes-Forst-Vereines bestimmten Punkten.

Indem ich die Geduld der löblichen Versammlung nicht zu er-
müden wünsche, und mich streng an die festgesetzten Punkte halte,
will ich meine Ansicht über dieselben so kurz als möglich fassen.

Ad 1. Die Forste des Grosswardeiner Bisthums und Domkapi-
tels, die als Hochwald bewirtschaftet werden, befinden sich im be-
sten Zustande und werden zu Bau- und Landwirthschafts-Zwecken,
als allerlei Werk- und Klafterholz ausgenützt.

Grosswardein zählt 2620 Häuser mit 26,000 Seelen. Besitzt eine
Dampf- und zwei Kunstmühlen, eine Öhl und sechzehn Spiritus-
Fabriken, und erfordern für ihren Bedarf sammt der Bevölkerung
20,800 Klaftern Holz, welches bedeutende Quantum in den Forsten
des Grosswardeiner Bisthums, des Domkapitels, der Probstei St.
Martin und anderer Privatgrundbesitzer geschlagen wird.

Der Schlägerlohn einer 144 Cub.-Fuss enthaltenden Klafter ist 80 kr. bis 1 fl.

Der Waldpreis je nach der Entfernung der Schläge 6 fl., 7 fl., 50 kr. und 8 fl. Die Bringungskosten 8 fl. — 10 fl., und der Marktpreis einer Klafter gegenwärtig deshalb 17—18 fl.

Ad 2. Die Eichelernthe war in diesem Jahre befriedigend und wurde auf die Mastungsperiode von 10 Wochen für 10,415 Stück Borstenvieh als genügend geschätzt, Knopperrn fanden sich 130 Ctr, das günstigste Jahr für diese war das 1854-ger mit 1860 Ctrn, und dem Ertrage von 4600 Gulden. Ohne Zweifel ist das Einsammeln der Knopperrn in eigener Regie für den Eigenthümer das Vortheilhafteste; da diess jedoch eine grosse Anzahl des Aufsichtspersonales erfordert, wird diese im Licitationswege vergeben, wobei der Centner auf 5—6 fl. zu stehen kommt.

Zur Pottaschenerzeugung wurden 10 Joch Wald ausgezeichnet, auf diesen brennt der Pächter das Holz zu Asche, laugt sie aus, und zahlt von jedem Centner calcinirter Pottasche 2 fl. Er erzeugt jährlich 200 Centner.

Ad 3. Die Gemeindewälder befinden sich im Allgemeinen in einem sehr schlechten Zustande, da die politischen Behörden auf diese sehr wenig Sorgfalt verwenden; es wäre daher wünschenswerth dahin zu wirken, dass bei der Reorganisirung der Komitate, Bezirksförster ernannt würden, da die Gemeindewälder jetzt nur durch den Stuhlrichter des betreffenden Bezirkes beaufsichtigt werden. Die Jahresschläge werden in diesen grösstentheils durch die herrschaftlichen Förster ausgezeichnet. Die Urbarial - Regelung wurde in acht Gemeinden durchgeführt und je einer Ansässigkeit 5—6 Joch Wald gegeben, die übrige Waldgebühr aber durch Ackerland eingelöst. Die Urbarialregelung ist noch im Gange.

Ad 4. Zur Trennung der Forste von der Landwirthschaft wurden hier noch keine Schritte gethan, und sind leider dieser noch immer untergeordnet, obwohl der Reinertrag der Forste nur nach der Trennung nachgewiesen werden könnte. Ursache dessen liegt nach meiner Ansicht in jener Indolenz, welche die Landwirte gegen die Forstwirte hegen und für sich den Vorzug beanspruchen.

Ad 5. Die Forste des Biharer Komitates liegen theils in der Ebene, theils bedecken sie das Hügelland und liefern vom Hackenstiele angefangen bis 7 und 8 kläfrigen Stämmen das verschiedenartigste Bau- und Werkholz.

Ad 6. Die Aufforstung der kahlen Sandflächen versuchte ich mittelst Eichenpflänzlingen und Pappelstecklingen, und während die ersteren üppig gedeihen, trockneten Letztere in etlichen Jahren aus. Meinstheils würde ich zu diesem Zwecke die Cultur der Waldföhre anrathen.

Ad. 7. Die Einführung und Anwendung des Niederwaldbetriebes glaube ich für die Gegend von Debreczin durchführbar. Diess beweist der M. Pircser 400 Joch grosse im 24jährigen Umtriebe, bewirtschaftete Wald mit einer jährlichen Schlagfläche von 18 Jochen in denen die Stangen in Klafter von ihrer Länge geschlagen theils zur Salpetersiederei, theils an die Gerber verkauft werden.

Endlich muss ich bemerken, dass die Buchenbestände durch die dauernde Trockenheit viel gelitten, und viele Tausend Stämme gänzlich ausgetrocknet sind.

Johann Szölösy: In Bezug auf die jetzt zu verhandelnde Frage, d. h. auf welche Weise liesse sich der Zustand der hiesigen Wälder verbestern? arbeitete auch das Comitéé des Debrecziner landwirtschaftlichen Vereines ein Operat aus, welches wegen unverhört, dazwischen getretenen Umständen nicht vorgelesen werden kann, und deshalb nur in der künftigen Generalversammlung vorgetragen wird.

Präses: Diess wird also ein Gegenstand der Verhandlung der nächsten Generalversammlung sein.

Josef Zachar: In Bezug auf die obwaltende Frage, habe ich folgende Klage: Ich theilte aus dem Borsoder Comitате einen Bericht mit, auf den der ehemalige Statthaltereirath den Bescheid erliess, dass derselbe unbegründet sei. Damit sich aber die geehrte Generalversammlung darüber äussern könne, will ich folgende Eingabe verlesen:

Löbliche Generalversammlung!

Als ein im Borsoder Komitate wohnendes Mitglied des Vereines war ich so frei an die im Jahre 1866 in Pest abgehaltene Generalversammlung einen Bericht über die Unzulänglichkeit der Aufsicht der Behörden die Gemeindewälder des Borsoder Komitates einzusenden.

Diesen Bericht reichte die Versammlung bei dem gewesenen Statthaltereirathe ein, in Folge dessen in dieser Angelegenheit bei dem Borsoder Komitatsgerichte Untersuchungen angeordnet wurden.

Die Beamten des Borsoder Komitates erwarteten gerade zu jener

Zeit ihre Entlassung, und so geschah es, dass diese Untersuchungen nur oberflächlich vollzogen wurden, da die Bezirksstuhlrichter nur den einzelnen Ortsrichtern den Auftrag ertheilten, über den guten oder schlechten Zustand, und der Verwaltung der Gemeindewälder Bericht zu erstatten.

Da aber die Ortsrichter, die Forstinspektoren der Gemeindewälder in Gemeinschaft mit ihren Vorgesetzten verdrängten, das Publicum des Komitates aber für überflüssig hält für diese Parthei zu nehmen, rissen die Verwaltung der Gemeindewälder, die Ortsrichter und deren Vorgesetzten an sich.

Natürlich ist es nun, dass die Gemeindevorstände als Forstverwalter, über den Zustand der Gemeindewälder nur einen lobenswerthen Bericht erstatteten, damit sie aus der Beeinträchtigung eines grossen Theiles der Gemeinde und aus der Verwüstung der Wälder ihren Nutzen auch weiter ziehen können.

Die Berichte der Gemeindevorstände wurden durch die „Stuhlrichter der Comitatsversammlung, und durch diese dem Statthalterreirathe unterbreitet.“ In Folge dessen erliess der Statthalterreirath an den Verein ein Erlass, in welchem gesagt wird, dass mein Bericht über die Gemeindewälder „auf Grund der durch das Komitat veranlassten Untersuchungen sich als unbegründet erwiesen, und dass der Zustand und die Verwaltung der Gemeindewälder des Borsoder Komitates ein beruhigender sei. Dieser Bescheid wurde in den „Erdészeti Lapok“ und in der Spalte für Nationalwirtschaft im „Hon“ zur allgemeinen Kenntniss gebracht, woraus nun Jedermann schliessen konnte, dass mein diessbezüglicher Bericht unüberlegt gewesen sein, und ich den Verein und die Behörden unnützerweise belästigte.

Indem ich auf der im vorigen Jahre in Losonez abgehaltenen Generalversammlung persönlich zu erscheinen verhindert war, machte ich die schriftliche Eingabe, dass ich mich durch den, auf Grundlage einer unstichhältigen Untersuchung erlassenen Bescheid „mein Bericht sei unbegründet“ compromittirt sähe; indem ich mich zugleich dahin erklärte, dass mein Bericht keineswegs so unbegründet sei, und dass dieser in der Wirklichkeit auch jetzt sich bestätigende Bericht seine Bestätigung nur so zu erhalten vermöge, wenn die Untersuchung durch unabhängige Fachmänner, nicht aber durch Diejenigen, die im Gegensatze zu den höhern Anordnungen, und zum Schaden der Gemeinde, die Verwaltung der Forste auch jetzt noch selbst führen.

Ich fühle mich daher gezwungen wiederholt zu erklären, dass der Bestand der Gemeindewälder gefährdet sei, und dass dort, wo die Gemeinden ihre Urbarial-Waldgebühr schon erhalten, durch diese selbst verwaltet werden, dass aber in Bezug darauf, ob diess zweckmässig sei, noch keine behördlichen Untersuchungen gepflogen wurden.

Ich glaube, dass ich mich dem Vorgetragenen zufolge purifizierte, und bitte zugleich die geehrte Generalversammlung um Schutz vor der erwähnten Compromittirung, da es nach meiner Meinung die Pflicht des Vereines ist, seine Mitglieder zu schützen, da sonst die Correspondenten, wenn sie so wie ich auf diese Art blogestellt würden, die Lust verlieren werden im Interesse des Gemeinwohles Berichte zu erstatten.

Präses: Die Hauptsache bei dieser Angelegenheit ist, dass ein Bericht über die Verwüstung und un Zweckmässige Verwaltung der Gemeindewälder im Borsoder Komitate an den Verein erstattet wurde. In dieser Beziehung wurden durch den Verein weitere Schritte dadurch gethan, dass derselbe an den gewesenen Statthaltereirath einen Vortrag erstattete. Nachdem der Statthaltereirath Daten zu sammeln bemüht gewesen, sprach er sich auf Grund derselben dahin aus, dass die Vermittlung des Vereines unbegründet gewesen.

Inzwischen haben sich die Verhältnisse geändert, und in dieser Beziehung verfügt jetzt das Ministerium; es ist nun die Frage, ob das Ministerium von Seiten des Vereines wiederholt zu ersuchen sei, dass dasselbe bis dahin, als das Gesetz über die Erhaltung der Wälder in Wirksamkeit getreten, seine Aufmerksamkeit insbesondere auf das Borsoder Komitat lenken, und in dieser Beziehung eine neue Untersuchung einleiten und vorläufige Anordnungen treffen möge? oder ob abzuwarten sei bis das Forstgesetz im Landtage durchgegangen, und im ganzen Lande, also auch im Borsoder Komitate Anordnungen getroffen werden? Im Sinne dieser wären also auch die Wälder des Borsoder Komitates zu verwalten; was hingegen jenen Theil des Vortrages betrifft, dass der Statthaltereirath den Vortrag eines der Mitglieder des Vereines als unbegründet erklärte: diessbezüglich kann der Verein nichts Anderes thun als wiederholt erklären, dass der Vortrag nach seiner Meinung begründet war, und dass er ihn als solchen auch heute noch betrachte. Oder wünscht vielleicht die geehrte Generalversammlung abzuwarten, bis allgemeine Anordnungen mit Rücksicht auf das ganze Land getroffen werden? Meinerseits

halte ich für zweckmässig, dass in dieser Angelegenheit dem Ministerium ein neuer Vortrag erstattet werde (Beistimmung).

Albert Bedő, Sekretär: In dieser Richtung, dass die Verwüstung der Wälder um so erfolgreicher Schranken gesetzt werden, war der Ausschuss auch schon in seiner am 3-ten März abgehaltenen Sitzung besorgt. Deshalb wurde auch dem Wunsche unseres Mitgenossen Herrn Zachar Genüge geleistet, insoweit nämlich in Bezug auf das ganze Land Anordnungen empfohlen werden, unter welchem das Borsoder Komitat miteinverstanden ist. Damals wurde zugleich auch beschlossen, die gesammten Landwirtschafts-Vereine aufzufordern uns mit ihrer Erfahrung zu unterstützen und positive Thatsachen zu unserer Kenntniss zu bringen.

Ich nehme mir die Freiheit den damals ausgesprochenen Beschluss-Punkt zu verlesen. Er lautet folgenderweise: „Bei dem Auftauchen des Forstgesetzes erwähnt der Präses jenes allgemeingefühlte, bedauernswerthe Verhältniss in Folge dessen die Walddevastationen und Forstfrevel in immer grösserem Masse überhandnehmen, und dass die mit zu wenig Strenge verbundene Ausübung der gegenwärtig in Wirksamkeit stehenden Forstgesetze, die Forstwirtschaft mit sehr fühlbaren Schäden belastet: aus diesem Grunde hält der Verein für wünschenswert, damit der Waldbestand und das Waldeigenthum im Sinne der bestehenden Gesetze so weit als möglich erhalten und geschützt werde, die landwirtschaftlichen Vereine des Vaterlandes aufzufordern, dass sie unsern Verein darüber verständigen mögen, ob in Bezug auf die Verwaltung der in ihrem Bezirke liegenden Wälder, so wie auf die gerichtlich zu verurtheilenden Waldschäden — als auf die Exekution dieser Urtheile — durch die betreffenden Behörden die gehörigen Anordnungen getroffen werden, und die hierauf Bezug habenden Gesetze zur Geltung gelangen? und dass sie insofern diess nicht geschehe im Interesse des Gemeinwohles die zu ihrer Kenntniss gelangten positiven Fälle unserem Vereine mittheilen wollen, damit auf diese Weise mit Berufung auf solche specielle Daten, betreffenden Orts im Interesse der Forstwirtschaft weitere Schritte gethan, und um gründliche Abhilfe gegen die Forstfrevel gebeten werden könnte.“ Ich glaube der Verein hat in dieser Beziehung die nöthigen Schritte gethan. Und es wäre wünschenswert abzuwarten was die landwirtschaftlichen Vereine sagen werden.

Karl Wagner: Ich glaube, dass wir den Antrag unseres geehrten Herrn Präses, dass in Folge des Beschlusses der Generalver-

sammlung an das betreffende Ministerium ein Vortrag darüber unterbreitet werde, dass dasselbe die Gemeindewälder bis dahin, als das Forstgesetz die allerhöchste Sanction erhalten, seine besondere Aufmerksamkeit zu Theil werden lasse, annehmen können. Diese Frage ist so brennend und keinen Aufschub duldend, dass wenn dieser unser Einspruch betreffenden Orts selbst als unangenehm angesehen werden würde, wir diesen Einspruch doch als unsere Pflicht zu betrachten haben. Diess that der Verein jedesmal wenn er sich versammelte; unterlassen wiewohl diess daher auch jetzt nicht. Denn es weiss ein jeder, dass die in Folge der Urbarialregelung den Gemeinden ausgeschiedenen Wälder gänzlich der Willkür der Gemeinden überlassen sind, und weder die Regierung, noch die betreffenden Behörden sehen darauf, dass die Gemeindewälder zweckmässig verwaltet, ja selbst nicht einmal darauf, dass die Flächen dieser Wälder geschützt werden. Die erste Arbeit dieser Gemeinden ist es deshalb, da sie ohne alle Beaufsichtigung sind, die Wälder nicht nur zu devastiren, sondern sie förmlich auszurotten. Und ich glaube es sei die moralische Pflicht unseres Vereines sich dagegen zu äussern und die Verwüstung dieses Zweiges des National-Eigenthums, in so weit diess in seinen Kräften steht zu verhindern. Ich unterstütze daher den Antrag unseres hochgeehrten Herrn Präses, und bitte jene Commissions-Mitglieder in Vorschlag zu bringen, die mit der Ausarbeitung dieses Vortrages betraut werden sollen.

Präses: Mit der Ausarbeitung dieses Vortrages könnte vielleicht der Herr Secretär betraut, und beauftragt werden diesen Vortrag der Generalversammlung zu unterbreiten, damit darauf Jeder seine Bemerkungen aussprechen könne. (Beistimmung.) Auf diese Art wäre es überflüssig eine Commission zu wählen, ausser dass die Zeit zu kurz wäre als dass der Herr Sekretär denn Vortrag noch ausarbeiten könnte. Wenn die Herrn damit einverstanden sind, glaube ich, dass der Beschluss der Generalversammlung in folgende Form zu bringen wäre: In Folge des Vortrages des Vereinsmitgliedes Josef Zachar, ist das betreffende Ministerium, da es die betreffende Oberbehörde auf Grund der Vermittlung des Forstvereines, sich über die Verwaltung der Gemeindewälder unzweckmässiger Weise Kenntniss verschaffen hatte, durch einen Vortrag zu ersuchen: es wolle den Zustand jener Gemeindewälder noch bevor das Landes-Forstgesetz in Wirksamkeit tritt, durch Fachmänner prüfen lassen und je nach dem

Resultate dieser Prüfung für die zweckmässige Verwaltung dieser Wälder auch inzwischen geeignete Anordnungen treffen.

Was hingegen den Vortrag des Herrn Werner betrifft ist derselbe wie ich glaube, da er einen grossen Waldkomplex behandelt, als solcher, der die forstlichen Verhältnisse der Stadt Grosswardein und der Umgebung erläutert, in die Jahresschrift ebenfalls aufzunehmen.

Récsey: Diese Berichte enthalten meistens nur statistische Daten und nicht vor die Fachversammlung gehörende Abhandlungen, deshalb ist ihre Aufnahme in die Jahresschrift nach meiner Ansicht nicht nöthig.

Präses: Da es im Interesse des Vereines liegt solche statistische Daten zu besitzen, wäre es nach meiner Meinung gut diese Abhandlung, wenn gleich nicht in ihrem ganzen Umfange, so doch wenigstens auszugsweise in die Jahresschrift des Vereines aufzunehmen.

Nehmen die Herrn diess an? (Allgemeine Rufe: Angenommen!)

Es ist noch der zweite Theil des c) Punctes rückständig, d. i. Wie weit ist man mit der Ablösung der Waldservituten gelangt, und welches Verfahren wurde zur Ermittlung der als Ersatz dienenden Waldflächen angewendet? Welche Erfolge weist die Forstpolizei in jenen Gegenden auf? Wer in dieser Beziehung Aufklärung zu geben im Stande ist, wolle diese gütigst mittheilen

Anton Ruttnér: In Bezug auf die Ablösung der Waldservituten kann ich mit einigen Daten aus dem Syrmier Komitate dienen, und ersuche die geehrte Generalversammlung darüber ihre Aeusserung abzugeben.*)

Nach Verlesung der Abhandlung spricht der

Präses: Die geehrte Generalversammlung hat diese wirklich interessante Abhandlung angehört. Es entsteht nun die Frage, ob die Generalversammlung, die hier abgeleitete Begründung im Allgemeinen annehme, und wenn sie diess thut, ob sie die Veröffentlichung der Abhandlung in der Jahresschrift beschliesse? Meinstheils war ich, obgleich ich die Abhandlung bis zu Ende mit gespannter Aufmerksamkeit verfolgte, dennoch nicht im Stande mich von der Richtigkeit der Zahlen zu überzeugen, und ich glaube dass, die geehrte Generalversammlung, wie sie auch von der Richtigkeit dieser Zahlen überzeugt sein möge, bevor sie selbe annehmen, und die Veröffentlichung dersel-

*) Die Mittheilung des Herrn Ruttnér wird für sich gegeben. S. Inhaltsverzeichnis.

ben in der Jahresschrift beschliesse, die Abhandlung einer Commission oder einem Mitgliede der Generalversammlung zur Ueberprüfung und Berichterstattung übergeben werde. Ersuchen wir vielleicht den geehrten Herrn zweiten Vice-Präses, er möge die Güte haben das Operat zu überprüfen, und in der nächsten Sitzung hierüber Bericht zu erstatten. Dann wird die Generalversammlung beschliessen, ob sie die Veröffentlichung der Abhandlung durch den Druck wünsche. (Angenommen.)

Albert Récsi: Ich wage es auch aus Erfahrung zu behaupten, dass in die Berechnung der Urbarial-Gegenleistungen die 17-jährige Steuersumme der an die Urbarialisten auszuscheidenden Flächen nicht mit einbezogen wurde, und doch sollte nicht nur die Steuer, sondern auch die Verwaltungskosten mit in Betracht gezogen werden. Ich bitte daher die geehrte Generalversammlung auch darauf Rücksicht zu nehmen.

Präses: Ich glaube dass diess so unbedeutend sei, dass wenn man es auch berechnen könnte, doch der Mühe nicht lohnte, die Zahlen mit solchen Brüchen zu verundeutlichen.

Böhm: Möglich ist es auch, dass die Urbarialisten das Holzungsrecht durch 17 Jahre ausübten.

Ruttner: Wegen Klärung der Ansichten könnte dieser Gegenstand vielleicht verhandelt werden.

Präses: Dieser Gegenstand ist zwar in der Geschäftsordnung nicht enthalten, doch wenn diess Jemand wünschen sollte, kann seine Meinung darüber aussprechen.

Böhm: Man kann es auch darum nicht fordern, dass die Gemeinden die 17-jährige Steuer zahlen, weil ihr Grundbesitz von dem der Grundherrschaft noch nicht ausgeschieden ist, da sie diesen eigentlich noch gar nicht besitzen.

Albert Bedő, Secretär: Es ist diess ohne Zweifel so ein heiklicher Gegenstand, welcher die Ablösung der Waldservituten mehr verhindern, und die Begriffe der Berechtigten noch mehr verwirren kann. Und wenn auch etwas Wahres an der Sache ist, was ich auch geneigt bin einzugestehen, kann ich doch nicht annehmen, dass die ganze 17-jährige Steuer in Rechnung genommen werde.

Karl Wagner, Vice-Präses: Jene Ansicht, dass die durch die Grundherrschaft seit der Auflösung des Unterthanverbandes für die, den gewesenen Urbarialisten zur Ablösung ihrer Servituten auszuscheidenden Flächen gezahlten Steuern zu Gunsten der Herrschaft

mit einzubeziehen wären, beruht auf falschem Grundsatz. Die auszuseheidende Fläche gehörte nicht dem Urbarialisten, und er zog auch keinen Nutzen davon; — wie kann er daher von dem Besitze eines Andern Steuer zahlen; für jenes Abfall- und Lagerholz hingegen, welches er als seine Brennholzgebühr während dieser Zeit aus dem Walde bezog, erfüllte er die durch das Urbarial-Gesetz bestimmten Gegenleistungen; ausserdem zahlte aber der Staat für jene Waldfläche, die der Grundherr dem gewesenen Unterthanen auszusecheiden verpflichtet ist, die Urbarial-Entschädigung im Voraus. Es ist wahr, dass der Grundherr schon vor 17 Jahren den gewesenen Urbarialisten die Waldgebühr herausgegeben, und von dieser Fläche die Steuer nicht noch durch 17 Jahre zu zahlen gebraucht hätte; aber wer trägt hier die Schuld? doch nicht der gewesene Unterthan, sondern der nachlässige Grundherr, der übrigens auch den Nutzen der auszusecheidenden Waldfläche genoss.

Präses: Ich theile vollkommen die Ansicht des Herrn Wagner. Denn es ist unmöglich dass man 17 Jahre zurück die Ablösung der Steuern verlange, oder umgekehrt die 17-jährige Steuer in das Ablösungsquantum einbeziehe.

Friedrich Blaschek: Ich bin der Meinung, dass insolange als die Waldausscheidung nicht durchgeführt und der, der Gemeinde zufallende Theil nicht resignirt ist, der Wald ausschliessliches Eigenthum des Grundherrn bleibt, und der Grundbesitzer die Haupt- und Nebennutzungen der ganzen Fläche geniesst. Es wäre daher nicht gerecht, dass die Gemeinden die Steuern zahlen, bevor der ihnen gebührende Waldantheil noch nicht übergeben wurde (Allgemeine Beistimmung).

Präses: Begnügt sich die geehrte Generalversammlung mit dem bisher Gesagten? (Ja!) Demnach wird also der Antrag nicht angenommen.

Reesei: Ich bitte um Entschuldigung ich wollte keinen Antrag stellen, sondern richtete bloss eine Frage an die geehrte Generalversammlung.

Präses: Es bleibt also noch der 3-te Theil des Punktes c) zu erörtern: d. i. „welche Erfolge weist die Forstpolizei in jenen Gegenden auf?“ Zur Forstpolizei gehört auch die Beaufsichtigung der Gemeindewälder. Über diese haben wir einen ziemlich betrübenden Vortrag gehört. Wünscht noch Jemand in dieser Beziehung zu sprechen?

Josef Zachar: Durch die Beamten des Borsoder Komitates

wurde ich benachrichtigt, dass wenn Forstfrevel vorkommen, diese mit äusserster Strenge gestraft werden, und seitdem sich der Fall ereignet, dass Jemand wegen drei Führen Holz, die er entwendete, zu einjährigem Kerker verurtheilt wurde, fürchtet sich das Volk schon in den Wald zu gehen.

Präses: Also befindet sich diese Angelegenheit im Borsoder Komitate in bester Ordnung.

Ruttner: Theilt in Bezug auf die Forstpolizei ein Beispiel aus Slavonien mit *), indem er zugleich die Modifikation des 114. §. des Forstgesetz-Vorschlages beantragt.

Präses: Diessbezüglich habe ich die Bemerkung zu machen, dass grosses Gewicht darauf zu legen ist, dass das untergeordnete Forstpersonale noch einigermassen unwissend und ungebildet ist. Und diesem Umstande lassen sich ein grosser Theil der Fehler zuschreiben.

Aus diesem Gesichtspunkte hat der Forstverein einen Concurs-Preis bestimmt auf ein forstliches Handbuch zum Unterrichte des niederen Forstpersonals.

Hier wurde auch eine sehr wichtige Frage in Anregung gebracht. Die Generalversammlung des Forstvereines nahm nämlich ein Operat bezüglich der Forstgesetze an. Nun wird aber ein Antrag zur Modifikation des 114-ten §. dieses Operates gestellt. Diess kann aber nur dann geschehen, wenn es sich, nachdem die Generalversammlung diese Frage gründlich verhandelt, herausstellt, dass die Modification richtiger ist als der Originaltext. Immerhin bleibt es jedoch schwierig einen schon unterbreiteten Gesetzesvorschlag zu modifiziren; wenn es aber die Generalversammlung durchaus wünschte: so müsste auch diese Modifikation unterbreitet werden.

Karl Wagner: Dieser Antrag liesse sich vielleicht in der nächsten Sitzung verhandeln, bis wohin uns Gelegenheit geboten ist den betreffenden §. zu studiren und mit der beantragten Modifikation zu vergleichen (Beistimmung). Es wäre ferner gut, wenn der Herr Antragsteller seine Modifikation schriftlich eingeben würde, damit denselben Jeder, der in dieser Beziehung zu sprechen wünschte, mit dem Originaltexte vergleichen könne. Und nachdem diess geschehen, können wir ihn wieder der Verhandlung unterziehen (Beistimmung).

Präses: Wird dieser Antrag angenommen? (Ja.) So wird diese Frage für die nächste Sitzung zur Verhandlung ausgesetzt: d. h.

---

*) S. das Inhaltsverzeichnis.

ob die geehrte Generalversammlung die Modifikation des 114. §. wünscht, und im Bejahungsfalle, ob der Antrag angenommen wird oder nicht? (Angenommen.)

Jetzt folgt das vierte der zur Verhandlung bestimmten Thema's: „Welche triftigen Gründe bewogen das Aerar und einen Theil der grösseren Waldbesitzer Ungarns die Verwaltung ihrer Forste aus Betriebs-, Verrechnungs- und Cassa-Rücksichten von den übrigen Zweigen der Oekonomie unabhängig zu machen? Worin ist die Ursache dessen zu suchen, dass dieses zur Hebung der Forstwirtschaft unbedingt erforderliche System in Ungarn noch so wenig Anklang gefunden und das Forstwesen nur als Suffix der Feldwirtschaft betrachtet wird?“ Die Einleitung zu diesem Thema war Herr Karl Wagner so gütig zu übernehmen.

Karl Wagner: Verliest seine auf diesen Gegenstand Bezug habende Abhandlung *).

Präses: Diess ist wirklich einer der wichtigsten Gegenstände der gegenwärtigen Generalversammlung. Ich bitte also die Verhandlung zu beginnen.

Peter v. Balogh, Direktor des Debrecziner landwirtschaftlichen Institutes: Auch meinestheils halte ich diese Frage als eine der wichtigsten von denen, welche der Landes-Forst-Verein für die gegenwärtige Generalversammlung bestimmt hat. Auch mein Wunsch war es, eine eingehende Abhandlung, wie unser geehrte Herr Vice-Präses, auszuarbeiten; allein meine Verhältnisse, die meine Aufmerksamkeit in hundert Richtungen beanspruchen, erlaubten mir nicht diess auszuführen. Ich bin daher gezwungen unvorbereitet, und zwar von jenem Pflichtgeföhle geleitet, welches dem Fachmanne zur Aufgabe stellt, seine Ansicht offen, aufrichtig und kurz, so wie er denkt, auszusprechen.

Es gab Zeiten, wo das Forstwesen und die übrigen Zweige der Oekonomie, wie Zwillingsbrüder — wenn ich so sagen darf — sich mit einander sehr gut vertrugen. Jene Zeit ist, nach meiner Meinung, die Zeit der Urproduktion. Später, als sich die Interessen ausbreiteten, die Menschen sich vermehrten, und ihre Bedürfnisse und Ansprüche zunahmen, verwendeten sie mehr Sorgfalt auf die, die Lebensbedürfnisse reichende Landwirtschaft, und das Forstwesen trat in den Hintergrund. Ausser dieser Vernachlässigung, giebt es jedoch noch andere

*) Dieser Artikel wird für sich mitgetheilt, s. das Inhaltsverzeichniss.

Umstände, die dem Verfall des Forstwesens herbeiführten. Es ist möglich, dass, die Herzzählung dieser Umstände, weniger angenehm sein wird, als wenn ich von den fachmännischen Ursachen des Verfalles der Forst-Zustände spräche; allein da ich mehr Land- als Forst-Wirt in Bezug auf diesen Gegenstand spreche, kann ich nicht unterlassen auch die entferntesten Ursachen zu prüfen.

In Bezug auf die Vergangenheit, ist nach meiner Ansicht die Ursache dessen, dass wir innerhalb der Grenzen unseres geliebten Vaterlandes jene Stufe der Ausbildung, welche unser verehrte Herr Vice Präses bezeichnete nicht erreichen konnten, ist erstens die, dass die Gerichtspflege bei uns nicht vollkommen geordnet war. Viele unter uns die in den obern Gegenden bekannt sind- erinnern sich sehr gut, dass dort jene fremden Grundherrn, die auf ihrem Besitze auch Wald hatten, diesen für einen Spottpreiss verwüsten liessen, ohne dass sie fähig gewesen wären die Wichtigkeit der Wälder aufzufassen; wo im Gegensatze zu dieser gerade in der richtigen Anwendung dieser Ansicht die Ursache liegt, dass in den obern Gegenden das Aerar, in den Ebenen die grössere Waldbesitzer, in richtiger Beurtheilung der Wichtigkeit der Wälder, die abgesonderte Verwaltung anordneten, demselben grössere Sorgfalt angedeihen liessen, und für dieselben getrennte Kassen einführten.

Die zweite Ursache in der Vergangenheit ist der Mangel an Intelligenz. Man erfasste nicht die Wichtigkeit, man erfasste nicht jenen ungeheuren auf den Haushalt der Natur zurückwirkenden Einfluss, den die Wälder üben. Daher kommt es, dass die Wälder in den Ebenen ebenso wie in den Bergen gleichmässig verwüdet wurden; daher kommt es, dass die Ebenen des Zempliner Komitates ebenso wie die felsigen Berggipfel der Mármaros nicht nur ihrer schönsten Zierde, sondern auch einer nothwendigen Bedingung beraubt wurden, die zur Beförderung der Fruchtbarkeit von unaussprechlichem Nachtheile ist.

Die dritte Ursache in dieser Beziehung war die, — was ebenfalls Folge des Mangels an Intelligenz ist — dass das Forstwesen und das Verwaltungspersonale nicht in dem Masse geschätzt wurde, wie es verdient hätte. Das Forstwesen war verlassen, und nur jene widmeten sich demselben, zumahl dem Staatsdienste, die anderwärts nicht fortkommen konnten. Aber die Zeiten haben sich auch in dieser Beziehung geändert. Es ist wahr, dass die grössern Grundbesitzer nach der Aufhörung des Urbarial-Verbandes augenblicklich keine andere Ein-

nahmsquelle besaßen, als ihre Wälder zu verkaufen; aber ebendiese ungünstigen Verhältnisse lehrten sie dieselben zugleich besser zu pflegen und richtiger zu verwalten.

In Betreff des Antrages — und hier komme ich auf die Frage zurück, welche unser geehrte Herr Vice-Präsident als Zweck der Verhandlung bestimmte, halte ich den Antrag nicht nur für interessant, und der Ueberlegung würdig, sondern auch für zweckmässig. Und meiner Ansicht nach gibt es drei Punkte, die wir in dieser Beziehung beachten müssen. Der erste ist der legislative Wirkungskreis. In dieser Beziehung zeigte unsere Regierung, das jetzige Ministerium, soviel guten Willen und reine Absicht, und die Intelligenz so viel Theilnahme, dass wir gegen die Regierung nur das vollkommenste Vertrauen hegen können, und wenn diejenigen, die zum Einspruche berechtigt sind ihre Pflicht erfüllen: können wir nur günstigen Resultaten entgegensehen.

Der zweite ist die Vermehrung der Intelligenz. Die Schemnitzer Forst-Akademie, deren Richtung uns bekannt ist, ist gegenwärtig solchen Händen anvertraut, dass wir sicher hoffen können, dass dieselbe, aufgefasst den warnenden Ruf unseres Zeitalters, und die allgemeinen und besondern Verhältnisse unseres Vaterlandes vor Augen haltend, ohne Zweifel im Stande sein wird, die besten Erfolge aufzuweisen.

Der dritte ist der Wirkungskreis des Vereines. Hier glaube ich fiel dem Landes-Forst-Vereine die Aufgabe zu, dass er von seiner Seite durch Fachkenntniss, freundschaftlicher Einverständniss, durch den Austausch der gegenseitigen Ansichten, Alles aufbiete, um ein erfreuliches Resultat zu erzielen. Wir bedürfen geistiger und materieller Kräfte. Und damit sich beide eines Fortschrittes erfreien können, glaube ich, dass Jeder von uns das Gelübde thue, dem Vereine, je nachdem er Gründungsmitglied ein Gründungsmitglied, und je nachdem er ein jährlich beiträgendes Mitglied ist, ein solches binnen Jahresfrist zuzuführen — was endlich Jedem leicht gelingen dürfte —, in welchem Falle dann der Landes-Forst-Verein nach einem Jahre schon beiläufig 300 Gründungs-Mitglieder und etwa 1200 jährlich beiträgende Mitglieder zählen würde. Auf diese Art würden nicht nur die materiellen, sondern auch die geistigen Kräfte auf leichte Art verdoppelt, und sehr bald vervielfacht werden (Beifall, Beistimmung).

Zweitens wollte ich die Aufmerksamkeit der geehrten Fachgenossen darauf hinlenken, dass Jeder unter uns es für seine moralische Pflicht halte, die forstliche Fachzeitung zu unterstützen, die in unse-

rem so schönen, so grossen Vaterlande, welches so grosse Waldflächen und so viele Waldbesitzer hat, noch immer nicht in der Lage ist sich selbst derart zu erhalten, wie sie seiner schönen Bestimmung und seinem heilsamen Wirken zufolge dazu berufen ist. Diese Zeitung zählt gegenwärtig kaum 400 Abonnenten; biethen wir daher im Privatkreise Alles auf, um auch in dieser Beziehung Fortschritte aufweisen zu können. (Beistimmung).

Meiner Ansicht nach wäre noch eine Frage zu verhandeln, und diese ist die Verbreitung der Intelligenz im Kreise des Forstpersonales. Die geehrten Herrn Mitglieder werden sich noch recht gut erinnern, und besonders der Herr Sectionsrath Adolf Divald, wenn er zugegen wäre, so auch unser hochgeehrte Herr zweiter Vice-Präses, beide warme Anhänger dieser Angelegenheit, dass durch den landwirtschaftlichen Verein ein forstlicher Concurs-Preis ausgeschrieben wurde, und wenn ich nicht irre, waren zu diesem Zwecke zuerst 500, gegenwärtig aber nur 200 fl. bestimmt. Wir wissen, dass zu jener Zeit sehr wenig Fachmänner auf diesem Felde gewesen; denn die Betreffenden hatten keine Zeit sich damit zu befassen, da sie gezwungen waren ihre ganze Zeit für den täglichen Broderwerb zu verwenden. Wir sahen ein, dass man innerhalb einer Jahresfrist selbst mit dem Preise von 1000 Gulden die Lösung dieser Frage nicht erreichen kann. Mehrere thaten zwar in dieser Beziehung Schritte, diese führten aber nicht zum Ziele; diese Frage liegt schon seit 8—9 Jahren ungelöst. Die zweite, durch die Generalversammlung des Vereines im Laufe des vorigen Jahres in dieser Beziehung aufgestellte Frage ist die Ausarbeitung eines praktischen „Forst-Handbuches. Zu diesem Zwecke wurde 200 fl. ausgeschrieben, und dieser Concurs wurde, wie aus dem Berichte des Herrn Sekretärs hervorgeht, mit dem gewünschten Erfolge gekrönt.

Gehen wir jetzt noch weiter, geehrte Generalversammlung, machen wir das Volk, seine unteren Klassen und die Volksschulen mit der Aufgabe des Forstwesens, mit seiner Wichtigkeit und seinen Grundsätzen bekannt. Nach der Voranlassung dieser meiner unmassgeblichen Ansichten, concentrirt sich mein Antrag in dieser Beziehung dahin, dass, nachdem ich die Sache von unten, aus ihrem Grunde anzufassen wünsche, und die Begriffe vom Forstwesen und dessen Grundsätzen dort einzubürgern bestrebt bin, wo diese bisher noch am wenigsten Verbreitung gefunden, setzen wir eine Preisfrage für die Ausarbeitung eines „Erdészeti kis tükör“, der nach jenem Muster, in

welchem der durch den Landes-Oekonomie-Verein des Preises würdig befundene „Gazdasági kis tükör“ abgefasst ist, zu verfassen wäre. (Beistimmung). Ich glaube 400 fl würden ihre Wirkung nicht verfehlen, und es wäre traurig, wenn wir diess in diesem schönen Vaterlande nicht erreichen könnten. Ich selbst stelle im Verhältnisse meiner geringen Mittel, wenn mein Antrag angenommen wird, dem geehrten Praesidium 40 fl. zur Verfügung. (Éljen-Rufe und Beifall.)

Albert Bedő, Secretär: Den Grund dessen dass die Wirtschafts- oder Forst-Kassen bis jetzt noch nicht abgesondert gehandhabt werden, glaube ich meinerseits darin zu finden, dass die Privat-Grundbesitzer bisher noch sehr wenige fachmännisch gebildeten Beamten anstellten; insbesondere aber dass einem Theile der Forst-Beamten jede Fachbildung abgeht, und sie auch bezüglich ihrer Stellung jenen Wirtschaftsbeamten untergeordnet sind, die grösstentheils nicht geneigt sind den auf die Forste entfallenden Ertrag diesen zu überlassen, und denselben von den übrigen Verwaltungszweigen des Grundbesitzes zu trennen; anderntheils sind aber die untergeordneten Forstbeamten, den Verlust ihrer Stellung, und dadurch den Verlust der Mittel zur Erhaltung ihres Lebens befürchtend, nur damit sie der Ruhe geniessen, lieber bereit, mit der Selbstverleugnung zu kämpfen, und dieses abnorme Verhältniss auch weiter zu ertragen. Dem abzuhelpen wäre nach meiner Ansicht das beste Mittel, wenn unsere Waldbesitzer, wenigstens mit der Leitung der Forstwirtschaft einen Fachmann betrauen würden, da nur Derjenige im Stande sein wird, seinen Brodherrn von der Unzweckmässigkeit dieser Verhältnisse zu überzeugen, der für das Forstfach lebt und stirbt.

Präses: Es sei auch mir gestattet meine Meinung in dieser Beziehung auszusprechen. (Hören wir.) Ich glaube, jenem Uebel, das insbesondere unser geehrter Herr zweiter Vice-Präses so schön geschildert, wäre am leichtesten dadurch abzuhelpen, wenn wir den Weg und die Art anzugeben im Stande wären, wodurch die Forstwirtschaft Nutzen trägt; denn es ist sehr natürlich, dass der Eigenthümer insbesondere jenen Zweig der Bodenkultur ammeisten berücksichtigt, und so nur jener Zweig sich auf einer höhere Stufe der Blüthe befinden wird, von dem der Eigenthümer überzeugt ist, dass er Nutzen abwirft. Diese Frage lässt sich nicht forciren. Die Missbräuche einerseits aufzudecken, und die Grundbesitzer anderseits davon zu überzeugen, dass in Zukunft die Wälder es sein werden, auf welche sich

und die Unkenntniss des Forstschutz-Personales Ursache dieses Nachtheiles ist, in dieser Beziehung stellte unser geehrtes Mitglied Herr Peter v. Balogh den Antrag, dass nach dem Muster des durch den Landes-Oeconomie-Verein herausgegebenen „Gazdasági kis tükör“ ein „Erdészeti kis tükör“ herausgegeben werde. Dieser practische Antrag wäre zur Verhandlung auf die übermorgige Sitzung festzustellen. Willigen die Herren ein? (Ja!) Bis dahin halte ich es für meine Pflicht dem Herrn Antragsteller für sein bereitwilliges Anerbieten zu danken (Éljen).

Jetzt, bevor ich, da die Zeit schon vorgerückt ist, die Versammlung schliesse, drücke ich nochmals meinen Dank für das mir erwiesene Zutrauen aus, und bedaure, dass die geehrte Generalversammlung den Rath, den ich einigen Herren, bezüglich der Wahl des Vice-Präses mitgetheilt habe, ein unabhängiges Mitglied zu wählen, das die Angelegenheiten des Vereines als seine Hauptbeschäftigung betrachtet, und seiner Pflicht als Vice-Präses in vollem Masse entsprochen haben würde, nicht angenommen hat. Ich erkläre mit Bedauern, dass mich meine Amtsgeschäfte schon morgen von hier abrufen, und da ich deshalb die Berathungen weiter nicht mehr leiten kann, bin ich gezwungen das Präsidium unserem verdienstvollen Herrn zweiten Vice-Präses zu übergeben (Éljen).

Hiemit wurde die Sitzung um 1 Uhr Nachmittag geschlossen.

Zweite Sitzung

am 23-ten September.

Präses: Eröffnet die Sitzung und stellt Herrn August Molnár als Repräsentanten des obern Szabolcser landwirthschaftlichen Vereines, ferner Herrn Georg Nagy als den des Biharer landwirthschaftlichen Vereines vor (Éljenek). Indem er zugleich eröffnet, dass die Herren Molnár und Nagy als Gründungsmitglieder dem Vereine beigetreten seien (Wiederholte Éljen-Rufe).

In der vorigen Sitzung wurde ein Antrag gestellt, den die geehrte Generalversammlung zur Verhandlung für die heutige Sitzung bestimmte. Dieser Antrag ging vom Herrn Peter v. Balogh aus, und bezieht sich auf die Herausgabe eines „Erdészeti kis tükör“ im Concurrencywege.

Der Antrag wurde im Prinzipie angenommen; die Hauptsache aber ist, dass auch die Richtung bestimmt werde, in welcher dieses Werk gehalten sein soll, für wen es verfasst, wie gross sein Umfang, und besonders was darin enthalten, und in welchem Style es geschrieben sein soll. In dieser Beziehung kann hierüber Niemand bessern Aufschluss geben, als der Herr Antragsteller selbst; ich ersuche daher den geehrten Herrn Antragsteller seine Ansicht hierüber weitläufiger auszusprechen.

Peter v. Balogh: Geehrte Generalversammlung! Als ich vorgestern den Antrag stellte, ging ich von dem Gesichtspunkte aus, dass wir die Forstwissenschaft und die Kenntniss der Forstwirtschaft in unserem Vaterlande verbreiten, und zwar insbesondere unter denjenigen, bei denen sie bis jetzt am wenigsten bekannt ist, d. h. unter das Volk.

Wir wissen sehr gut, dass diejenigen, die keine höhere Bildung genossen haben, nicht einmal die Bedeutung eines Baumes kennen, viel weniger also von seiner Pflege, Erhaltung und Benützung etwas wissen. Deshalb wünsche ich in dem „Erdészeti kis tükör“ wie es bei dem „Gazdasági kis tükör“ der Fall ist, die Aufgabe der Forstwis-

senschaft, die allgemeine und besondere Kenntniss des Holzes, seine Benützung, die Bedeutung des Forstwesens, und die Folgen der Waldbeschädigungen sowohl in gerichtlicher als nationalökonomischer Beziehung zu schildern. Das ist das einfache Detail meines Antrages. Meine Ansicht ist ferner die, dass es zweckmässig wäre, wenn die gegenwärtige Generalversammlung ein Comité wählen würde, welches unter Vermittlung des Präsidiums zugleich für die Herbeischaffung der Geldmittel und die Ausschreibung des Concurses sorgen würde (Beistimmung).

Präses: Was den Inhalt des „Kis tükör“ betrifft ist es meine Ansicht, dass wir noch engere Grenzen ziehen, und vielleicht aussprechen sollten, dass dieser für solche Waldaufseher und Waldheger geschrieben werde, die in solchen Gegenden wohnen, wo sie zu forstlichem Unterricht selbst im praktischen Wege nicht leicht gelangen können. In den obern Gegenden, wo die Hauptmasse unserer Wälder sich befindet, stehen die Waldaufseher und Waldheger, da sie unter den Händen fachmännisch gebildeter Förster sich befinden, und wo von ihnen oft auch öffentliche Prüfungen gefordert werden nicht auf einer so niedrigen Stufe der Fachbildung, wie die Waldaufseher der Ebenen. Ich halte es daher für gut, wenn wir die zu bezeichnende Richtung, in noch engere Grenzen schliessen und aussprechen, dass in dem „Erdészeti kis tükör“ die Verhältnisse der Ebenen, nicht aber die der obern Gegenden, die Verhältnisse der Gebirgsforste vor Augen zu halten sind. In Bezug auf den Inhalt des Werkes sollen wir ferner aussprechen, dass es keinesfalls weitschweifig sein darf, da wir wissen dass diejenigen, für die es geschrieben werden soll, nicht gerne viel lesen. Der Vortrag sei daher sehr kurz, deutlich und ihren natürlichen Verstandes kräften angemessen, zu halten. Diess ist nach meiner Ansicht eine sehr schwierige Aufgabe, die auch nicht leicht gelingen dürfte. Dasselbe wurde auch schon in andern Ländern versucht, aber ohne Erfolg; wenn indessen auch wir das Feld des Versuchens betreten, ist daraus noch nicht zu schliessen, dass wir es eben so erfolglos thun werden, wie die Uebrigen. Den Versuch können wir übrigens wagen, und es leidet keinen Zweifel, dass das was wir zu Stande bringen auch nützen wird. Sicher ist ferner auch, dass nicht leicht Jemand die Verfassung eines in wissenschaftlicher Beziehung so unbedeutenden Werkes übernehmen würde, wenn wir nicht zugleich einen den Schwierigkeiten dieser Aufgabe entsprechenden Preis darauf setzen. Der geehrte Herr Antragsteller empfahl 400 fl.; diess wäre nach

dem früheren Falle, wo für den im vorigen Jahre eröffneten ersten Concurs bloss 200 fl. bestimmt wurden auch zu viel, umsomehr, da dieses zweite Werk nicht so ausgedehnt sein darf, und sich höchstens auf 3—4 grosse Druckbogen in Octav erstrecken könnte. So könnten wir also mit Rücksicht auf die Schwierigkeiten dieser Aufgabe, aber auch des geringern Umfanges dieses Werkes als Preis 200 fl. bestimmen.

Wenn die geehrte Generalversammlung dem Vorgetragenen beipflichtet, so könnte die zu wählende Commission auf Grund der bezeichneten Grundsätze weiter wirken und diese Frage erledigen.

Johann Girsik: Ich habe insoferne eine Bemerkung zu machen, dass der Antrag dahin lautet, das Werk solle nur die Verhältnisse des Alföld in Betracht ziehen. Und ich glaube dass wir der Sache keinen grossen Aufschwung geben, wenn wir uns nur auf das Alföld einlassen. Wir haben auch in den oberen Gegenden Verhältnisse, mit denen es notwendig wäre das Volk bekannt zu machen, es wäre daher zweckmässig wenn das Werk mehr allgemein gehalten würde.

Peter v. Balogh: In dieser Beziehung ist mir unser geehrtes Mitglied Herr Girsik zuvorgekommen. Da ich mit meinem Antrage auch das bezwecken wollte, dass die Kenntniss des Forstwesens sich auch in den Volksschulen verbreite, bin ich ebenfalls derselben Ansicht. Ich ersuche daher den geehrten Herrn Vice-Präses, seinen Antrag dahin abändern zu wollen, dass das Werk mit besonderer Rücksicht auf das Alföld verfasst werde. Ich wünschte daher bloss, dass das eine Wort „besonderer“ in den Beschluss aufgenommen werde. (Beistimmung.)

Präses: Ich theile vollkommen die Bemerkung, denn die Grundsätze des Forstwesens sind ja ohnehin gemeinsam, und beziehen sich ebenso auf das Flachland wie auch auf das Gebirgsland, ohne dass man mit Berücksichtigung der Gegend bemüssigt wäre in Bezug auf die Ausnutzung und Erhaltung der Wälder sich in die nähern Details einzulassen, denn wenn diess der Fall sein sollte, würde das Werk so ausgedehnt werden, dass es auf 3—4 Bogen keinen Raum fände.

August Molnár: Ich habe in so weit eine Bemerkung zu machen, als ich den Betrag von 400 fl. nicht für zu hoch halte. Uebrigens wünschte ich auch nicht, dass es bestimmt werde, auf wie viel Bogen sich das Werk zu erstrecken habe, sondern meine, dass der Concurs nur allgemein ausgeschrieben werden möge.

Präses: Was den Umfang des Werkes betrifft, war ich so frei vorauszulassen, dass es deshalb kurz sein muss, damit wir es den auf einer niedrigen Bildungsstufe Befindlichen zugänglich machen; da dasselbe wenn es zu lang wäre nicht gelesen würde.

Was den Preis betrifft, würde Jeder von uns lieber den grössern Betrag empfehlen, wenn diess die Geldmittel des Vereines, erlaubten. Es gelang zwar, den auf den frühern Concurs ausgesetzten Preis theils zusammen zu bringen, aber nicht auf leichte Weise; und auch der floss nur aus den Gaben 3—4 der Mitglieder ein, wobei aber das grosse Publicum sich nur in geringem Masse betheiligte. Der Verein ist aber nicht in der Lage grosse Opfer zu bringen und könnte höchstens einige fehlende Gulden zusetzen, die im Wege von Spenden vielleicht nicht eingebracht werden könnten.

Pater v. Balogh: Bezüglich des Preises sich bestimmt zu erklären, ist vielleicht nicht einmal möglich. Ich war meinestheils so frei 400 fl. zu beantragen, da bei uns die Facharbeiten nicht vorwärts kommen, und können deshalb nicht fortschreiten, da unsern Fachmännern an Zeit, sich mit solchen Arbeiten zu befassen, gebricht. Und wenn sie sich für solche Arbeiten Zeit verschaffen wollen, müssen sie dieselbe irgend einer andern Beschäftigung entziehen; es ist daher nur recht, dass sie gebührend belohnt werden, wenn sie ein brauchbares Werk liefern.

Bezüglich des Inhaltes des Werkes hege ich die Ansicht, dass 6 Bogen im Kleindrucke genügend wären. Was den Preis selbst betrifft, nahm ich die Summe deshalb so hoch an, weil ich, wie schon gesagt, den Erfolg zu sichern wünschte. Denn ich glaube, dass wenn wir auf das grosse forstliche Werk den Preis von 2000 fl. gesetzt hätten würden wir ein solches schon besitzen. Auch mein gegenwärtiger Antrag ist vergeblich, wenn die Summe die wir brauchen, nicht herbeigeschafft wird. Und dem wäre vielleicht derart abzuhelpen, dass wir den Druck von Bogen für Unterschriften, und die Versendung derselben zugleich mit einem Rundschreiben in so viel Exemplaren anordnen, als der Verein Mitglieder zählt. Wenn der Druck und die Versendung dieser Unterschriften-Bogen zum Ziele führt, werde ich die Druckkosten mit Freuden tragen.

Präses: Wir nehmen diesen Antrag mit Freuden an, aber der Druck derselben wäre ohnediess nothwendig, da die Mitglieder des Vereines immer Circulando zur Unterstützung des vorgesteckten Zieles aufgefordert zu werden pflegten, doch wissen wir aus Erfah-

nung welches Resultat wir zu erwarten haben. Deshalb war ich auch so frei den Antrag zu stellen; jetzt muss aber der Endbeschluss gefasst werden, damit der Conkurs rechtzeitig ausgeschrieben werden könne. Oder sollte vielleicht, wenn es die geehrte Generalversammlung für gut erachtet, für die Eingabe des Werkes ein längerer Termin als das erste Mal, und vielleicht ein und ein halbes Jahr bestimmt werden?

Georg Nagy: Ich glaube, dass es nicht nothwendig sei zur Verfassung eines so kleinen Werkes ein und einhalbes Jahr zu bestimmen, da es auch sonst wünschenswerth erscheint dass von diesem Werke sowohl der Verein. als auch die, für welche es verfasst wird je eher Nutzen ziehen. Sprechen wir daher ganz einfach aus, dass, die Conkurswerke, der künftigen Generalversammlung eingereicht werden sollen, dann lässt es sich darüber weiter verfügen. Auch jener Ansicht kann ich nicht beistimmen, dass wir bestimmen das Werk solle sich auf 5—6 oder auf 3 Druckbogen erstrecken; sagen wir im Allgemeinen, es sei nach Möglichkeit kurz, aber natürlich deutlich, leicht fasslich und korrekt.

Derjenige der dies verfassen wird, wird schon jene Grenze kennen, die er einzuhalten haben wird, damit er nicht in Weitschweifigkeit ver falle.

Ich halte ferner den Antrag unseres geehrten Herr Vice-Präses, den Preis auf 200 fl. herabzusetzen für praktisch. Wenn dem Vereine so viele Geldmittel zur Verfügung ständen, als demselben abgehen, würde auch ich für den höhern Preis stimmen, und gerne auch noch mehr beantragen; unter unsern gegenwärtigen Verhältnissen ist diess jedoch nicht möglich. (Beistimmung.) Fordern wir ührigens die Sachfreunde auf, und ich glaube, dass diejenigen, die diess übernehmen, so viel Eifer und Liebe für die Sache hegen; dass sie das Werk auch für 200 fl. verfassen werden.

Albert v. Recsey: In Bezug auf die Richtung des für den Conkurs bestimmten Werkes bin ich noch nicht im Klaren: Für das technische Hilfspersonale könnte jenes Werk genügen, das aus Anlass des frühern Concurses eingesendet wurde, und würde für zweckmässig halten, dass dieses in präziser Kürze eigens nur für das Volk geschrieben werde, und sonach sein Inhalt auch in den Volks- und Sonntags-Schulen vorgetragen und erklärt werden könnte. Dadurch glaube ich jenen Zweck erreichen zu können, dass das Volk, das, bisher noch seine eigenen Interessen aufzufassen nicht im Stande ist, und deshalb die Wälder beschädigt und verwüstet, wenn es einzu-

sehen gelernt haben wird Wälder zu schonen : wir diesen Zweck dann erreichen, und die Verwüstung der Wälder aufhören wird. Indem ich nun meine Ansicht kurz zusammen fasse, lautet sie, dass ein solches kurze und präzise Werk für das Volk verfasst würde, welches dasselbe darüber aufklären soll, wie überaus nothwendig die Schonung der Bäume sei, und aus welchem es zugleich entnehmen und auffassen kann, dass es die Schonung und Erhaltung der Wälder heilig zu halten habe.

Präses: Ich glaube, dass sich Niemand in einem andern Sinne geäußert hat. Es sei daher die Hauptrichtung dieses Werkes, die Grundsätze der Forstwirtschaft derart zu erläutern, dass dieselben das Volk, und die Waldaufseher verstehen und benützen können. Und deshalb glaube ich, wenn ich die Sache gut aufgefasst habe, den Beschluss der geehrten Generalversammlung dahin aussprechen zu können, dass der Antrag des Herrn Peter v. Balogh durch die Generalversammlung unter allgemeiner Beistimmung angenommen wird, dass 200 fl. als Preis unter Bestimmung des Termines zur Eingabe auf ein Jahr, d. h. bis zur nächsten Generalversammlung, auf einen „Erdészeti kis tükör“ aussetze, welches Werk den Einfluss und die Bedeutung der Wälder in jeder Beziehung, die Pflege, Cultur, Benützung, Verwaltung und den Schutz der Wälder im Besondern, und mit besonderer Berücksichtigung des Flachlandes kurz, präzise in der Volkssprache und für das Volk zu schildern habe. Ich glaube das sind die Hauptmomente die hervorgehoben wurden.

Nach unseren Statuten ist es die Aufgabe des Ausschusses, die im Concurswege eingesandten Werke zu prüfen. Zur Detailbestimmung der Richtung, in welcher das Werk verfasst sein solle ein Comité zu entsenden ist überflüssig, es kann damit der Vereinssekretär mit dem Beifügen betraut werden, die Detailirung dieses Werkes in der nächsten Ausschuss-Sitzung zur Genehmigung zu unterbreiten, da die Generalversammlung auch so nicht in der Lage wäre, inzwischen darüber zu beschliessen (Allgemeine Beistimmung).

In unserer vorgestrigen Sitzung tauchte auch noch ein zweiter Antrag auf, und dies ist der Antrag unseres Fachgenossen Herrn Anton Ruttner über die Modifikation des §. 114 des Forstgesetz-Entwurfes. Und da die Verhandlung dieses Antrages für die gegenwärtige Sitzung bestimmt wurde, ersuche ich den geehrten Herrn Antragsteller seinen Antrag weitläufiger auseinander zu setzen.

Anton Ruttner: Nach reiferer Ueberlegung fühle ich mich bewogen, meinen Antrag zurückzunehmen.

Präses: Da hiedurch die Verhandlung des Gegenstandes von selbst wegfällt, können wir hiemit zur Verhandlung der übrigen Thema's unseres Programmes zurückkehren, es folgt daher der Punkt e) „Welche Bau- und Werk-Hölzer können in Folge der in Aussicht gestellten bedeutenderen Communications-Mittel auf Absatz und Ausfuhr rechnen?

Diesen Gegenstand stellte der Ausschuss deshalb der General-Versammlung zur Verhandlung auf, da wir täglich mehr erfahren, dass mit der Vermehrung der Communications-Mittel auch die Ausnutzung der Forste eine ganz andere Richtung nimmt, die frühere extensive Forstwirtschaft wird intensiv, in Folge dessen das Hauptgewicht nicht auf die Erzeugung des Brennholzes, sondern des Bau- und Werkholzes gelegt wird. Vielleicht befinden sich einige unter den geehrten Herrn Fachgenossen, die in dieser Beziehung nähere Erfahrungen gesammelt haben. Es ist von ausserordentlicher Wichtigkeit, dass der Forstmann nicht die Augen schliesse und sich weigere Geschäftsmann zu werden, wo er bisher nur Producent gewesen. Es wäre sehr interessant zu erfahren, welche Holzarten und welche Arten der Werkhölzer insbesondere auf beträchtliche Ausfuhr zählen können?

Gabriel Láng: Nach meiner Ansicht ist der Gegenstand so wichtig, dass selbst diejenigen, die diesbezüglich Erfahrungen gemacht hatten, wegen der Kürze der Zeit nicht im Stande waren dieselben zu sammeln, und sich darauf gehörig vorzubereiten. Ich selbst befand mich in dieser Lage, da ich die Einladung auf die Generalversammlung erst am 17. l. M. empfang. Der Beamte, wenn er abzureisen im Begriffe steht, und seine Amtsgeschäfte, damit sie während seiner Abwesenheit keinen Schaden erleiden, in der gehörigen Ordnung zurücklassen will, war während der kurzen Zeit vom Empfange der Einladung bis zu seiner Abreise mit dem Ordnen derselben vollkommen in Anspruch genommen und war daher nicht im Stande sich zum Vortrage gehörig vorzubereiten. Ich halte dafür, dass das genannte Thema für die nächste Generalversammlung vorbehalten werde.

Albert Bedő, Secretär: Geehrte Generalversammlung! ich glaube, dass unter unseren Fachgenossen sich mehrere befinden, die sich mit diesem Gegenstande auch schon befasst haben. Es ist zum

Beispiel aus Siebenbürgen einer unserer Fachgenossen hier anwesend, dem in Bezug auf die Verwerthung und Verfahren wie sie dort geschehen, reiche Erfahrungen zu Gebote stehen, die er mir gesprächsweise auch so gütig war mitzutheilen; ich ersuche ihn daher dasselbe auch der geehrten Generalversammlung vortragen zu wollen.

Albert Fikker: Erschöpfend könnte ich das nicht thun, mit mangelhaften Daten will ich aber nicht auftreten, deshalb will ich darüber lieber in den „Erdészeti lapok“ meine Mittheilungen machen.

Alexander Kiss: Diese Sache ist sehr wichtig und ich wünschte nicht, dass wir sie fallen liessen; aber die Daten, welche gefordert worden sind so zahlreich, dass man sie in der Schnelligkeit zu sammeln nicht im Stande ist; die Frage wäre aber wie im Allgemeinen so insbesondere für Diejenigen, welche ihre Erzeugnisse nicht absetzen können, von besonderem Interesse. Uebrigens bin ich der Ansicht, dass der Holztransport bis dahin als unsere Bahnen nicht mit irgend einem Wassertransportswegen in Verbindung gebracht werden, sich im Grossen nicht werde entwickeln können. Unter glücklichen Verhältnissen ist in dieser Beziehung die Theissgegend, da, hier berührt die Wasserstrasse die Eisenbahn, und deshalb besitzt sie auch schon einen emporiellen Ort von grosser Bedeutung in Tokaj, auf den gegenwärtig die Gegenden um Szatmár, Nagy-Károly, Debreczin und Ugoesa angewiesen sind; wenn aber die Nordbahn ausgebaut wird, dann ist zu hoffen, dass besonders Debreczin nicht bloss auf Tokaj beschränkt sein wird, das diese die Theiss viel näher zu N.-Károly bei Csap berühren wird, und so, Tokaj auf vier Meilen meidet. Dann wird also für Debreczin, Szatmár und N.-Károly ein anderer Weg offen stehen. Da aber unsere Fachgenossen in der Theissgegend in dieser Beziehung viel glücklicher sind, und mehr Erfahrung besitzen, wäre es wünschenswerth, dass sie uns dieselben mittheilen. Beschränken wir uns daher für jetzt bloss auf Erfahrungen, aber lassen wir den Gegenstand für jetzt nicht ohne jede Besprechung fallen, sondern verhandeln wir ihn; durch den Ideenaustausch, werden neue Ideen auftauchen, die der Eigenthümer der gegenwärtig seine Forstprodukte nicht verwerthen kann, wird benützen können.

August Molnár: Wir sind von dem Zwecke sehr abgewichen, wenn wir die Sache so auffassen. Betrachten wir nur diejenigen Holzarten, die den meisten Nutzen abwerfen könnten, und bei welchen wir auf Export rechnen können, und gehen wir nicht auf die Com-

municationsmittel über. Sondern wenn constatirt wird, welche Holzarten den meisten Nutzen abwerfen, wenn diess unterbreitet und ausführlich vorgetragen wird: ergibt sich dann von selbst die zweite Frage, auf welche Weise diese Holzarten zu behandeln sind, um sie nutzbringend zu machen. Uebereilen wir diese Sache nicht, da sie sehr wichtig ist. Einige klagen über die Kürze der Zeit, die ihnen nicht gestattete solche Studien zu machen, deren zufolge sie aussagen könnten, welche Holzarten auf Absatz rechnen können, — übertragen wir also die Verhandlung dieser Frage auf die künftige Generalversammlung, so wird Jedermann wissen, dass sie als Thema aufgestellt ist; und besonders diejenigen werden berechnen können, die in den Urwäldern wohnen, welcher der anzuhoffende Nutzen sein wird, und der Generalversammlung zugleich ein gründliches Operat darüber vorlegen. (Beistimmung.)

Láng: Welche Hölzer auf Export zählen können, und welche auf Absatz im Handel mit dem Auslande, das wissen wir, aber in welcher Form? das ist die Frage. Zum Beispiel, ob als Daube, oder als Hausgeräth, oder als Schiffbau-, oder sonstiges Bauholz? Dies kennen wir bisjetzt noch nicht bestimmen, dies muss zuerst eruiert werden, dann lässt sich erst über dieses Thema sprechen.

Präses: Wird der Antrag angenommen, dass das in Frage stehende Thema in das Programm der nächsten Generalversammlung aufgenommen werde? (Allgemeine Beistimmung.) Indem wir dies in das Protokoll aufnehmen, können wir noch hinzufügen, „was bisher, und noch gegenwärtig dem im Wege steht, dass die zu bezeichnenden Werkhölzer keinen solchen Export finden, als auf den man hätte rechnen können, wenn man jenen Mangel in Betracht zieht, der sich im Auslande zeigt?“ Diess ist wie ich glaube der zweite Theil der Frage, den man von der ersten nicht trennen kann. (Beistimmung.) Wird daher angenommen, dass die vorgelegte Frage, so ergänzt, für die nächste Generalversammlung bestimmt werde? (Ja!)

Diess wird also geschehen.

Ein weiterer Gegenstand der Generalversammlung ist der 6-te oder f) Punkt unseres Programmes „Welche Resultate lieferten die Versuche mit der Beforstung der sandigen, kahlen Flächen im Bihar, Szabolcs und der benachbarten Comitaten, mit Rücksicht auf die einzelnen angewendeten Holzarten, und welche anderen Holzarten wären den in Pflanz- und Saat-Schulen, oder Kunstgärten, gemachten Beobachtungen zufolge, noch anzuempfehlen?“

Paul Török: In dieser Beziehung bewies sich, gemachten Erfahrungen zufolge, zur Bindung des Sandes die Akazie am geeignetsten, die in demselben sehr gut fortkommt, und nicht nur zum Brennholz sondern auch zum Werkholz geeignet ist. Mit Bedauern muss ich aber erwähnen, dass in den Tamázer Puszten und einem Theile des Nyírség, die ungefähr vor 40—50 Jahren gerodet wurden, alle Versuche zur Bindung des Bodens bisher misslungen sind, so dass es wirklich zu befürchten ist, dass auch die fruchtbaren Felder heute oder morgen mit Sand bedeckt sein werden. Aber, wie gesagt zur Bindung des Sandes halte ich die Akazie, als die geeignetste.

Präses: Bezüglich der Behandlung, ich verstehe hierunter die Bindung des Sandes, könnte der geehrte Fachgenosse nicht einige Daten anführen?

Paul Török: Hier in Debreczin versuchten wir die Bindung desselben im Güter Walde mit ziemlichem Erfolge, ferner durch Bepflanzung der Grabendämme.

Präses: Mit wie viel jährigen Pflänzlingen?

Paul Török: Wir setzten die Pflänzlinge in dreijährigem Alter mit sehr gutem Erfolge aus.

Gabriel Láng: Wenn die geehrte Generalversammlung den Vortrag eines, nur geringe Beredsamkeit besitzenden Mitgliedes anzuhören wünschte, werde ich, der ich mich im Szabolcser Comitате 12 Jahre aufgehalten, so frei sein meine in Bezug auf die Bindung des Flugsandes und Aufforstung der Sanddünen gemachten Erfahrungen, meine unmassgeblichen Ansichten vorzutragen. (Hören wir.) Im Allgemeinen bin ich kein Freund dessen, wenn der Eine oder der Andere unserer Fachgenossen seine Aufmerksamkeit bloss der auf eine Holzgattung lenkt, wie auch mein geehrter Herr Vorredner bloss die Akazie anempfohlen hatte; so kann ich aus Erfahrung sagen, dass zur Bindung des Flugsandes, nicht nur eine, sondern auch mehrere Holzarten geeignet sind.

Wir wissen, dass die Stieleiche, wenn sie nicht in ganz sterilen Boden gelangt nicht bloss zu vegetiren, sondern auch üppig zu gedeihen im Stande ist; denn wenn der Sand von besserer Qualitaet ist, gedeihen in demselben, wie wir gestern gesehen haben, auch die werthvolleren Brenn- und Nutz-Hölzer.

Im Szabolcser Komitate hatte ich Gelegenheit mit der Eiche, dem Götterbaume, selbst mit der gemeinen Kiefer Versuche zu machen, und habe die Erfahrung gemacht, dass die Eiche im magersten

Sande üppig gedeiht, wenn sie nicht auf den mehr erhabenen Punkten, sondern am Fusse der Sandhügel und im Flachen steht. Und warum? Weil sie aus der Feuchtigkeit, welche der Boden liefert, und die von den höher gelegenen Punkten herabsickert, neues Leben schöpft. Unter solchen Umständen kann man auch im Sande werthvollere Holzarten erziehen.

Da ich Erfolg sah, ging ich weiter. Ich pflanzte oder versetzte junge Bäume auf die Hügel und höher gelegenen Orte; gewann aber bald die Ueberzeugung, dass sie dort kaum fortkommen können. Je höher sie standen, desto mehr kümmerten sie, und im dritten Jahre starb schon ihre Krone ab, endlich trockneten sie ganz aus. Hierher pflanzte ich jetzt die Kiefer, die Akazie, und selbst den Götterbaum und bestrebte mich sie zu erziehen. Diess gelang jedoch nicht ganz; ich begann daher die Cultivirung durch Saat zu erzielen, da der Boden nicht aus einem Flugsande bestand. Ich säete den Samen in Rillen und erwartete den Erfolg. Aber kaum der tausendste Theil des Samens keimte, da er durch den Sand erstickt, keine Wurzeln treiben konnte und verdarb. Ich sah, dass solche Orte, wegen der Magerkeit des Bodens, kaum für ein, — zwei Akazien genug Nahrkraft besitzen. Ich muss aber bemerken, dass dieser, von weit geringerer Qualität gewesen, als der Sand, den wir bei der gestrigen Excursion gefunden.

Da ich nun sah, dass die Saat für sich allein nicht genügend sei, weichte ich den Saamen in mit Lehmbrei gemischtem Wasser, und liess ihn so lange darin, bis er schon beinahe zu keimen anfang, und als diess geschah, besäete ich damit die kahlen Flächen. Aber noch immer hatte ich nicht genug Vorsicht gebraucht. In dem nicht genug lockern Boden gediehen die Sämlinge nicht genug üppig. Ich bemühte mich daher auch den Boden zu lockern und säete unter diese Hackfrüchte. Und was geschah? Jetzt konnte man nicht mehr bestimmen, der wievielte Theil des gesäeten Saamens aufging, und ich konnte mich an der Ueppigkeit dieser grösstentheils aufgegangenen Sämlinge ergötzen. Durch das Umhacken der Früchte entfernte ich die Unkräuter, und so gelang es mir, selbst in diesem äusserst schlechten Boden, doch schöne Akazien zu erziehen.

Meine Leidenschaft trieb mich jetzt noch weiter. Denn obwohl mir meine Unkosten nicht entschädigt wurden, wollte ich die Cultur doch weiter fortsetzen. Ich liess mir daher auf eigene Kosten ein Pfund Samen des Götterbaumes bringen, und vom Herrn Waldmeister Andreas Prindl erhielt ich 20 Pfund Kiefersamen. Den Kiefersa-

men säete ich zugleich mit Hafer, dass er so vor den Sonnenstrahlen geschützt werde. Da die Saat im Frühlinge Regen bekam, hegte ich die besten Hoffnungen, dass ich meinen kleinen Kieferwald, der sich auf ungefähr 80 Joche erstreckte, werde erziehen können. Da kamen aber beim Eintritte des Frühjahrs Finanzen um hier zu jagen, und zündeten durch ihre Schüsse meine Saat an, und diese wurde durch das Feuer so verwüstet, dass kaum ein Sechzehntel davon übrig blieb. Da ich nun diese Fläche nicht mehr der Mühe werth fand, darauf gemeine Kiefer zu erziehen, zog ich die zweijährigen Sämlinge heraus, tauchte ihre Wurzeln in Lehmbrei, und versetzte sie wieder auf ähnliche Sandhügel, als auf welchem sie früher gestanden. Und obwohl das 67-ger Jahr in dieser Gegend sehr trocken war, wuchsen und gediehen diese Pflänzlinge dennoch sehr üppig. Aber bald traf sie wieder ein anderer Unfall. Die Bewohner der Umgegend begriffen nicht die Bedeutung der Holzzucht, und brachen theils die Kronen meiner Pflänzchen, theils benützten sie dieselben als Weihnachtsbäume, oder schleppten selbe nach Hause um sie auf andere Art zu verwenden, theils brachen sie die Zweige von denselben, um sie auf den Hut zu stecken. Ein solches Ende nahm meine Pflanzung; und vom Ganzen blieb mir nur die Ueberzeugung, dass sich die Kiefer zur Bindung des Flugsandes verwenden kann, und mit dem besten Erfolge in der Mischung; da sie eine bodenverbessernde Pflanze ist, gereicht sie der mit ihr zusammen ausgesetzten Pflanze keineswegs zum Schaden, sondern nur zum Nutzen.

Ich übergehe jetzt zur dritten Holzart, zum Götterbaume. Der im Saatkampe gesäete Same ging auf und erfreute sich des stärksten Wuchses. Im darauffolgenden Jahre liess ich die Sämlinge ausgraben, und dieselben auf ähnliche Sandhügel jedoch lichter versetzen. Der Wuchs entwickelte sich in solchem Masse, dass die Pflänzchen im vierten Jahre schon die Höhe einer halben Klafter erreichten, freilich konnten sich ihre Gipfel nicht so hinreichend verholzen, dass sie dem Froste hätten widerstehen können; und dieser fror bis zu zwei Fuss ab. Doch darf man über diese Holzart noch nicht den Stab brechen, denn sie besitzt eine so grosse Wiederausschlagsfähigkeit, dass sie in dieser Beziehung die Akazie weit übertrifft. Ich hatte Gelegenheit in den „Erdészeti lapok“ zu lesen, dass diese Holzart nur in einem kräftigen und gutem Boden gedeihe; ich kann aber aus Erfahrung sagen, dass man sie selbst im magersten Sandboden erziehen kann; da sie

tiefer gehende Wurzeln besitzt, als die Akazie, die sich so tief verbreiten, bis sie auf die nöthige Feuchtigkeit gelangen.

Ich erwähne noch eine vierte Holzart, mit welcher ich jedoch selbst keine Versuche gemacht habe, sondern im Jahre 1859 als Waldmeister der Stadt Kecskemét, bei der Inspizierung der dortigen Wälder mich als Augenzeuge Gelegenheit hatte davon zu überzeugen, dass auch die Schwarzpappel zur Bindung des Flugsandes geeignet sei; übrigens ist sie nicht im Allgemeinen, sondern dicht gesetzt als Heckenpflanzung zu empfehlen. So fand ich sie in Kecskemét, durch den dortigen Ingenieur in dichten Reihen gepflanzt, indem sie auf diese Art den Flugsand vollkommen zu binden fähig war. Die allgemeine Anwendung dieser Holzart wäre aber deshalb nicht zu empfehlen, da ihr Werth geringer, und ihre Brennkraft eine unbedeutende ist.

Aus dem Gesagten ist daher zu ersehen, dass ausser der Akazie noch vier Holzarten zur Bindung des Flugsandes benützt werden können, nämlich: die Eiche, der Götterbaum, die gemeine Kiefer und die Pappel, worunter die Kiefer wegen ihrer bodenverbessernden Eigenschaft besonders zu berücksichtigen wäre.

Präses: Wir sprechen unserem geehrten Fachgenossen Herrn Gabriel Láng für die Mittheilung dieser interessanten Daten unseren Dank aus, und glaube, da diese Daten mit den durch die einzelnen Mitglieder der geehrten Generalversammlung gemachten allgemeinen Erfahrungen übereinstimmen, und daher wir dieselben im Allgemeinen auch als richtig anerkennen (Beistimmung).

Wünscht noch Jemand über diesen Gegenstand zu sprechen?

August Molnár: Indem ich kein Forstmann von Fach bin, konnte ich die Beschaffenheit und die natürlichen Eigenschaften der Holzarten fachmännisch auch näher nicht untersuchen; da ich mir aber in dieser Beziehung einige praktische Kenntnisse angeeignet habe, sei mir gestattet, dem bereits Gesagten noch einige Worte beizufügen (Hören wir).

Ich wohne in der sandigen Gegend des Szabolcszer Komitates und versuchte die Bindung des Flugsandes zuerst mit der Eiche, aber ohne jeden Erfolg. Es erhielt sich zwar hie und da ein Stämmchen, der grösste Theil starb aber ab, und die Mühe war vergebens. So versuchte ich diess nun mit der Akazie, und zwar nicht ganz ohne Erfolg. Freilich blieb sie kurzschäftig, aber mein Zweck war doch

erreicht und der Flugsand gebunden. Wo sie ausstarb wurde der Boden wieder zu Flugsand.

Der erzielte Erfolg eiferte mich zu neuen Bemühungen und verdoppelter Thätigkeit an, und ich machte daher auch mit der Pappel Versuche, die aber je nach den Witterungs- und Ortsverhältnissen bald gedieh, bald aber auch zu Grunde ging. Im Allgemeinen machte ich die Erfahrung, dass sich für Niederungarn, für das Tiefland, mehr die Schwarzpappel und die Canadische eignet. Die italienische Pappel wird nicht verwendet. Auffallend war der Umstand, dass ein Theil von zu gleicher Zeit ausgeführten Pflanzungen gegen den übrigen sehr stark zurückblieb, und ich die Ursache dieses Zurückbleibens nicht zu ergründen vermochte. Ich versuchte den Boden, da ich ihn kieslig fand zu lockern, liess ihn dreimal bearbeiten und umgraben, und konnte ihn vom Flugsande doch nicht rein halten, was mich sehr entmuthigte. Ich versuchte hier auch die Cultur der werthvolleren Holzarten, aber es war Alles vergeblich. Im Allgemeinen machte ich die Erfahrung, dass man in manchen Jahren, wie immer man es auch anfangen mag, doch zu keinem Erfolge gelangt. Doch ist deshalb noch nicht zu verzweifeln, da an Orten, wo sich in einem Jahre die grössten Schwierigkeiten zeigten, im andern auf sicheren Erfolg zu hoffen ist, da der Flugsand verschwindet; denn auch die Vermehrung der Unkräuter wechselt je nach den Witterungsverhältnissen. In jedem Falle sollte man aber bestrebt sein diejenigen Mittel in Anwendung zu bringen, durch welche der Zweck am schnellsten erreicht wird.

Mein geehrter Vorredner erwähnte, dass er Versuche in der Tokajer Gegend gemacht habe. Ich kenne die Tokajer Gegend, dort gibt es keinen solchen Sand, wie der im Binnenlande, in der Nyirer Haide vorgefunden wird. Dass dort die Culturen gelangen, ist leicht zu begreifen; unsere Verhältnisse sind ganz Andere, und wir würden uns glücklich schätzen einen Boden zu besitzen, wie er in der Tokajer Gegend vorkommt. Aus den dort gelungenen Versuchen lässt sich daher noch nicht auf die sandigen Gegenden im Allgemeinen schliessen, und um diess thun zu können, müssen wir Beispiele aus solchen Gegenden anführen, in denen der Sand so beweglich ist, dass er durch den Wind jeden Augenblick Veränderungen unterworfen ist.

Auch den Nachwuchs der Schläge beobachtete ich, ihr Gedeihen und Wachsthum, und hatte auch hier Gelegenheit zu erfahren, dass dasselbe ebenfalls von den Witterungsverhältnissen abhängt. Es

gibt Jahre in denen diess vollkommen befriedigt; aber nach einiger Zeit nimmt man plötzlich wahr, dass das Wachsthum ganz aufgehört hat.

Alles dieses in Betracht gezogen, kann ich behaupten, dass in keinem Falle zu verzweifeln, sondern die grösste Ausdauer zu beweisen ist; denn sucht uns auch das Schicksal in dem einen Jahre heim, krönt in dem Andern unsere Bemühungen doch der Erfolg. Meine Ueberzeugung aber ist die, dass zur Rindung des Flugsandes das einzige sichere Mittel die Akazie ist, da sie sich im Boden schnell befestigt, schnell wächst und üppig gedeiht.

Gabriel Láng: Aus dem Vortrage meines geehrten Vorredners entnahm ich den Vorwurf, als hätte ich mir nicht die Mühe genommen, einen Vergleich zwischen dem Szabolcser und dem Rakomazer Sande zu machen; darauf muss ich aber erklären, dass ich die Umgegend von Nagy-Kálló nur aus dem Grunde bereiste und die dortigen Sandhügel untersuchte, um diesen Unterschied zu erfahren. Es ist wahr, dass der Rakomazer Sand von besserer Qualitaet ist, die Sandhügel hingegen zeigen dieselbe Beschaffenheit, wie welche immer der im Szabolcser Komitate gelegenen. Hügel von eben solcher Beschaffenheit bepflanzte ich mit der Kiefer, der Akazie und mit dem Götterbaume, und zwar mit Erfolg. Ich will nicht bestreiten, dass die Akazie am leichtesten gedeiht, und dass sie sowohl zu Nutz- als Brennholz verwendbar ist; aber ich wünschte die Eiche nicht zu verdrängen; da sich ihr Wert steigern wird, und einst eine Zeit kommen könnte, wo wir sie brauchen werden, und sie dann, um sie zu bekommen, meilenweit werden suchen müssen. Wo wir gestern gewesen und Eichen fanden, stehen ja dieselben auch auf Flugsand, nur dass derselbe eben durch sie gebunden ist. Berauben wir einen Theil der Fläche des Holzes: und es bedarf dann nur des Windes, um den Boden wieder in Flugsand zu verwandeln. Wenn wir also die Eiche in dem Flugsande gedeihen sehen, wäre es traurig zu erklären, dass zur Aufforstung sandiger Flächen bloss die Akazie geeignet sei.

Es wurde ferner auch erwähnt dass die Pflanzungen nicht gediehen. Es sei mir gestattet zu erwähnen, dass die letztverflossenen Jahre Witterungsverhältnisse gezeigt haben, wie ich mich auf ähnliche gar nicht zu erinnern weiss. Solche regenlose Jahre existirten vielleicht noch nicht. Wenn also die Pflanzungen nicht gelungen, sind eben diese Elementarereignisse Schuld daran. Der Erfolg hängt natürlich ferner auch davon ab, ob die Sache zweckmässig angeordnet

gewesen; ob die Holzart dort angewendet wurde, wohin sie gehört; und ob der Boden so bearbeitet gewesen wie es erforderlich ist? Wenn der Saame in einen Boden gestreut wurde, in dem nur noch der wilde Birnbaum und der Weissdorn fortkommt, wenn wir dort Eichen oder Pappeln säen, ist unsere Mühe natürlich vergeblich. Es müssen daher der Boden und die Ortsverhältnisse früher untersucht, und erst dann die Holzarten je nach der Beschaffenheit desselben angewendet werden. Ist der Boden fest, muss man ihn lockern, im Allgemeinen aber sich der zweckmässigsten Mittel bedienen. Es möge Niemand in der Mitte der Sandfläche anfangen, sondern beim Rande derselben, und wenn diese gebunden ist mit der Cultur vorschreiten. Uebrigens ist die Bindung des Flugsandes nicht das Werk eines oder zweier Jahre, sondern das der Jahrhunderte; uns ist aber die Aufgabe gestellt dahin zu trachten, dass die den Sandflächen zunächst gelegenen Felder nicht ebenfalls verwüstet werden. Vielleicht säete der geehrte Vorredner nicht in der gehörigen Zeit, vielleicht zu früh, wo noch Fröste herrschen, dieser und noch viele andere Umstände müssten wir wissen, um bestimmen zu können, welche jene Ursachen gewesen, die das Gelingen der Saat verhinderten. Ich wiederhole nochmals, dass im Jahre 1848 starke Fröste, im Jahre 1863 ungewöhnliche Trockenheit, und in den auf 1863 folgenden Jahren wieder starke Fröste herrschten, dies musste jedenfalls geschadet haben. Die Ursache des Misslingens der Culturen können also Elementarschäden gewesen sein.

August Molnár: Ich sagte nicht wir sollen nicht kultiviren, sondern sagte sogar ja! kultiviren wir, denn wenn dies in dem einen Jahre nicht gelingt, gelingt es in dem Zweiten, und deshalb sollen wir nicht verzweifeln.

Indem ich bezüglich der Bindung des Flugsandes die Behauptung aussprach, dass hiezu am geeignetsten die Akazie sei, that ich es nur aus dem Grunde, da dieselbe den Widerwärtigkeiten der Witterung am besten widersteht. Dass zuerst die Ränder und nicht die Mitte der Sandflächen bepflanzt werden müssen, ist sehr natürlich, und man würde sehr schwachköpfig sein müssen, um bei der Mitte derselben anfangen zu wollen. Nur wenn die Ränder gebunden sind, kann man weiterschreiten und die geeigneten Holzarten kultiviren. Ebenso ist es auch bezüglich des Bodens sehr natürlich, dass es höchst unzweckmässig wäre in einen Boden, wo kaum der wilde Birnbaum und der Weissdorn, als sehr genügsame Holzgewächse noch fortkommen — die besonders im Beregher Komitate Flächen von mehre-

ren Quadratmeilen bedecken — die Pappel oder eine andere heiklichere Holzart zu pflanzen, da für das Gedeihen der Pappel, ihrem natürlichen Standorte entsprechend, ein mehr ebener Ort und bessere Bodenbeschaffenheit erforderlich ist; und dass sie in einem solchem besser gedeiht ist gewiss. Mit der Zeit und bei sorgfältiger Pflege kann sie aber jedenfalls auch im Sande gedeihen, nur dass sie dann kümmeret und so dem Zwecke keineswegs entspricht. Ich sprach also im Allgemeinen nicht gegen die Kultur, gegen die Pflanzung; ja! wir müssen dies thun. Aber ich binde den Boden zuerst mit der Akazie, da sie dem Winde am besten widersteht, und dann bestrebe ich mich erst auch edlere Holzarten zu erziehen, damit wir, wie der geehrte Herr Vorredner erwähnte, einst zur Herbeischaffung des nöthigen Holzes nicht meilenweite Strecken bereisen werden müssen.

Gabriel Láng: In Bezug darauf, dass man zuerst die Akazie und hernach erst andere Holzarten pflanze, habe ich die Bemerkung zu machen, dass dort wo sich die Akazie einmal festgesetzt und verbreitet hat, keine andere Holzart mehr gepflanzt werden könne, da die Akazie sich sehr schwer ausrotten liesse, denn treiben wir sie ab, schlägt sie zehnfache Triebe, köpfen wir sie, schlägt sie wieder aus; die Aufgabe des Eorstmannes ist aber, die Erziehung wertvollen Holzarten. Ich sagte ferner nicht, die Eiche sei auch in dem magersten Flugsande anzubauen, da ich vorausliess, dass sich dieselbe bloss für die Niederungen einer Sandfläche anwenden lasse. Denn wo gegenwärtig Flugsand ist, waren dies doch früher gewiss solche Orte, auf welchen auch die Eiche fortgekommen wäre. Endlich empfahl ich auch die Pappel zur Bindung des Flugsandes.

August Molnár: In dieser Beziehung war ich so glücklich im Szabolcser Komitate Erfahrungen sammeln zu können. Dort begann nämlich die Pflanzung damals, als die Besitzregelung eingeführt wurde und zwar auf die Art, dass der Besitzer seine Felder durch Gräben von 1 Klafter Breite und 4 Fuss Tiefe begrenzte und deren Schanzen mit der Akazie zu bepflanzen bemüht war; was auch in einem Theile des Szabolcser Komitates besonders in der Gegend um Bátor und Acsád auch sehr schön gelang. Die Erziehung der Akazie geschah meistens in Pflanzschulen, in welche der Saame gesäet wurde, und wenn ihr Stand in denselben schon zu dicht geworden, wurden die Pflänzlinge im Baumschulen und von hier erst auf die Schanzen der Gräben ausgesetzt. An vielen Orten wollte diess nicht gelingen, und die Ursache davon war, dass die Pflanzen nicht in frisch gegrä-

bene Gräben gepflanzt werden, sondern dass diese Gräben ein Jahr früher gegraben, und die Pflänzlinge erst das künftige Jahr auf ihre Schanzen ausgesetzt wurden. Eine solche Pflanzung gelang aber — welche immer Witterung auch geherrscht haben mag — doch nicht. Es wurde nun die Erfahrung gemacht, dass die Erde an den Stellen, wohin man die Akazie zu setzen beabsichtigte bis zur Tiefe eines Spatenstiches ausgehoben werden musste, diese Setzgrube steht den Winter hindurch offen, zieht so die Feuchtigkeit an sich und das Aufkommen der Akazie ist hiedurch gesichert. Innerhalb der Felder einiger Grundbesitzer befanden sich auch Flugsandflächen, deren Bepflanzung, unter anderem auch mit der Canadischen Pappel, jedoch mit sehr geringem Erfolge versucht wurde. Da ich Vieles über die verschiedenen Holzarten gelesen, scheint mir zu diesem Zwecke auch die Schwarz Kiefer (*pinus austriaca*) geeignet, und glaube, dass sie sich zur Aufforstung solcher Sandhügel verwenden liesse; wenn durch sie der Boden einmal verbessert worden wäre, könnte man später auch härtere, besseres Brennholz liefernde Hölzer erziehen. Die gepflanzten Akazien werden in unserem Komitate im 14-jährigen Turnuse bewirtschaftet, und zwar so, dass die Gräben in 14 Theile getheilt werden, und jährlich nur ein Theil zur Benützung kommt. Im Allgemeinen zeigte sich im Szabolcser Komitate zur Bindung des Flugsandes nur die Akazie geeignet, wo sie die Grundbesitzer nach dem Schlagen zur Sicherung des Ackerlandes auch gewöhnlich als lebende Hecken erziehen.

Anton Ruttner: Unser geehrte Fachgenosse Herr Láng sprach auch die Ansicht aus, dass man Sandflächen auch mittelst Stecklingen erziehen könne. Auch in Slavonien wurden Versuche mit Stecklingen, so wohl als mit Samen gemacht, und zwar mit der Canadischen und mit der Schwarz-Pappel. Die Stecklinge dieser Holzart wurden im Frühjahr, wo die Erde noch genug Feuchtigkeit besass, gesetzt, und sie gingen beinahe alle an. Nach etlichen Wochen wurden sie ausgesetzt und es blieb kaum der Hunderte Theil. Später aber dorrtten sie, der grossen Hitze wegen alle aus; und dort ist doch der Boden sehr humusreich. Wenn also die Cultur mit Stecklingen dort nicht gelungen, müssen sie hier noch vielweniger gelingen können.

Gabriel Láng: Wer je nach Kecskemét gekommen, konnte sich die Ueberzeugung verschaffen, dass dort seit 1859 in jedem Jahre Stecklinge, und zwar mit Erfolg gesetzt werden. Ich sah auch schon 20-jährige, im schlagbaren Alter sich befindliche. Wenn daher mein

geehrter Herr Vorredner meinen Worten keinen Glauben schenken will, kann er sich darüber auch persönlich die Ueberzeugung verschaffen. (Anton Ruttner spricht dazwischen: Ich bezweifle Ihre Worte durchaus nicht, nur wünschte ich, auch die Modalitäten, unter denen diess gelang, zu wissen.)

Gabriel Láng setzt fort: So viel habe ich noch zu bemerken, dass der geehrte Herr Fachgenosse seine ausgesprochene Ansicht in so weit linderte, dass er sagte, die Cultur mittelst Stecklingen sei im Thonboden nicht gelungen. Ich bin aber überzeugt, dass sie im Sandboden wirklich gelingt, jedoch ist erforderlich, dass die Stecklinge gehörig tief gesetzt seien. Die obern Schichten des Thones trocknen stark aus, und werden nur durch längere Regen und starke Feuchtigkeit fruchtbar, und da die erste Bedingung des Gedeihens der Stecklinge die ist, dass sie in tiefere Schichten und zwar in lockern Boden kommen müssen; kann die Ursache des Misslingens der Cultur mittelst Stecklingen auch gewesen sein, dass sie nicht genug tief eingesteckt wurden, oder wenn auch dies geschah, der Boden kein Regen bekam, die Feuchtigkeit daher nicht genug tief eindringen konnte; während diess beim Sande viel leichter gelingt. Ich aber wiederhole nicht bloss meine eigenen, sondern auch die Erfahrungen Anderer beweisen, dass die Cultur mittelst Stecklingen, vom 20- abwärts bis zum 2-jährigen Alter gelingt, nur dass ich sie deshalb nicht befürworte, da der Werth des Holzes ein sehr geringer und der Geldertrag daher nicht gesichert ist.

Anton Ruttner: Ich bitte um Vergebung, aber ich sprach von keinem Thonboden, sondern von humusreichem Sande. (Gabriel Láng spricht dazwischen: Das ist alles Eins.) Aber es ist doch ein grosser Unterschied. Kurz gesagt, wir lockerten auch den Boden, und bereiteten ihn vollkommen vor.

Präses: Da Niemand mehr vorgemerkt und der Gegenstand vollständig erschöpft ist, übergehen wir auf das folgende Thema des Programmes, d. h. „Welche Erfahrungen wurden bei dem Eichen-Niederwaldbetriebe in Debreczin und in der Umgebung gemacht, und ist hier, und auf welche Weise die Gewinnung der Eichenlohrinde mit diesem Betriebe in Verbindung zu bringen?“ Es wollen die geehrten Fachgenossen nun hierüber ihre Meinungen gütigst mittheilen.

Friedrich Blaschek: In der Nähe des Biharer Komitates in Szatmár und Szabolcs befinden sich die Eichenschälwälder des Gra-

fen Károlyi, unter denen besonders der im Szabolcser Komitate gelegene 253 Joch grosse, im 12-jährigen Umtriebe bewirtschaftete Eichenschälwald besonders zu erwähnen ist. Laut Erfahrung liefert ein Joch 2 Klaftern Schälholz und 10 Schock Astholz. Die Rinde einer Klafter Eichenholz wurde an Debrecziner Gerber, die das Holz selbst zu schälen verpflichtet sind à . . . . . 6 fl. 50 kr.
 ein Schock Astholz à . . . . . 2 fl.
 verkauft. Der Preis des geschälten Holzes als Brennholz à 16 fl.

Deshalb beläuft sich des Bruttoertrag eines Joches, da
 die Rinde von zwei Klaftern Eichenschälholz à 6 fl. 50 kr. 13 fl.
 2 Klaftern Brennholz à 16 fl. . . . . 32 fl.
 10 Schock Astholz à 2 fl. . . . . 20 fl.
 betragen, zusammen auf . . . . . 65 fl.

Die Ausgaben per Joch sind folgende:

Fällungskosten für 2 Klaftern Eichenschälholz à 1 fl.	2 fl.
Erzeugungskosten für 10 Schock Astholz à 20 kr.	2 fl.
Verwaltungskosten 1 fl.	1 fl.
zusammen	5 fl.

Diese Ausgaben von dem Bruttoertrage abgezogen, ergibt sich der Nettoertrag per Joch mit 60 fl. Diese auf den 12-jährigen Turnus vertheilt, ergibt sich der jährliche Geldertrag per Joch mit 5 fl., was noch immer einen schönen Waldertrag repräsentirt. Ich kann daher den Eichenschälbetrieb auch für diese Gegend bestens anempfehlen.

Paul Török: Der Eichenschälbetrieb wurde in den der Stadt Debreczin gehörigen Wäldern erst jetzt eingeführt. Es wurde für diesen die 1200 Joch grosse Waldstrecke Savóskút ausgeschieden, die früher im 30-jährigen jetzt im 14-jährigen Umtriebe bewirtschaftet wird. Der erste Schlag wurde auch schon abgetrieben, aber mit geringem Erfolge, da 44 Joch bloss 88 Klaftern Schälholz lieferten. Uebrigens ist die Eichenlohrinde in dieser Gegend so gesucht, dass die Debrecziner Gerber selbst 8—10 Meilen um dieselbe reisen. Gegenwärtig wurde die Eichenlohrinde in den Debrecziner Forsten mit 8 fl. 90 kr. per Klafter gezahlt. Ueber weitere Erfahrungen kann ich nicht sprechen, da der Eichenschälbetrieb hier erst jüngst eingeführt wurde.

Gabriel Láng: Auch die wenigen Daten liefern schon den Beweis, dass die Wälder rationell bewirtschaftet einen schönen Ertrag abwerfen; nur wollte ich zugleich aufmerksam machen, damit

der Ertrag gesteigert würde die Schläge gleich nach dem Abtriebe, um einen vollkommen geschlossenen Bestand zu erzielen, mittelst der Pflanzung in Cultur zu bringen.

Präses: Es sei mir gestattet die Bemerkung meines geehrten Vorredners dadurch zu ergänzen, dass auch der Schluss seine gewisse Grenze habe, welche nicht überschritten werden darf, ohne dass dadurch auch die Güte der Rinde gefährdet würde; da es hier der Hauptzweck ist, dass die erzeugte Eichenlohrinde an Gerbsäure so viel als möglich enthalte. Indem sich aber hiermit jedenfalls nur ein Fachmann befassen wird, ist es natürlich, dass er auch wissen wird, wieweit er mit dem Schlusse gehen kann und darf.

Und darüber könnte Niemand Aufklärung geben, ob Eichenlohrinde nicht auch in eigener Regie erzeugt wird, und in welchem Preise sie steht, ob ungarische Eichenlohe auch in Handel kommt, zu welchem Preise dann ein Centner oder ein anderes Mass oder Gewicht gezahlt wird? Es ist dies interessant zu wissen, und nur wenn wir dies wissen, können wir über diesen Betrieb ein richtiges Urtheil fällen.

Brunner: Bei uns wurde der Centner im vorigen Jahre mit 11 fl. gezahlt.

Präses: Das ist unmöglich.

Latinák: In der Erlauer Gegend wird der Centner mit 2 fl. verkauft; im Gömörer Komitate, wo sie nicht in geregelter Betriebe erzeugt wird, wird der Wagen, im nassen Zustande ungefähr 10 Centner für 8 fl. verkauft.

Albert Bedő, Sekretär: Bezüglich des Preises der Eichenlohrinde habe ich erfahren, dass ein ausländisches Handlungshaus an unser Handelsministerium die Anfrage gestellt habe, ob in Ungarn nicht das Aerar oder Private die Lieferung von Eichenlohe in die Rheingegend übernehmen würde? Das Erforderniss ist 3—400,000 Centner. Und um dem Publikum genügende Sicherheit zu biethen, wurden die Preise festgesetzt.

Der wiener landwirthschaftliche Verein erklärte sich bereit die Lieferung zu unterstützen und sandte auch gleich einige Centner. Doch sind diese Preise im Allgemeinen so niedrig gestellt, dass sehr wenig Aussicht geboten ist, dass sich auch unser Vaterland an diesem Unternehmen betheiligen könne. Das erwähnte Haus biethet nämlich per Centner sammt dem Transporte nach Köln 2 Thaler oder in unserem

Gelde 3 fl.—3 fl. 40 kr.; indem sie dabei bemerken, dass sie dort nur für Spiegelrinde erster Qualität diesen Preis zahlen. Für diesen Preis aber auch noch die hohen Transportkosten zu bestreiten, ist unmöglich, wenn wir in Betracht ziehen, dass auch im Innlande die Eichenlohe guten Absatz hat, was daraus zu schliessen ist, dass sie bei uns günstiger im Preise steht. So in Pest 1 fl. 80, 2 fl. 20 und 2 fl. 50 per Centner. In Wien 3 fl. und 3 fl. 50 kr. per Centner.

Demzufolge dürfte der beste Ertrag anzuhoffen sein, wenn insbesondere dem Hauptmarktplatze Pest, nahegelegene Orte, wie Debreczin, Gödöllő, Ofen, in ihren Wäldern, eigene Wirthschaftstheile zu diesem Betriebe einrichten würden. Dass aber speziell für Debreczin ein hoher Ertrag zu erwarten sei, liefert den besten Beweis, dass die Eichenrinde selbst in der Entfernung von 8—10 Meilen von hier noch gesucht wird.

Das Debreczin zum Eichenschälbetriebe geeignete Forste besitze, zeigt der Forstort Pacz, der in dieser Beziehung eine gute Produktionsfähigkeit besitzt. Ich erwähne noch, dass zur Niederwaldwirtschaft ein guter Boden erforderlich ist, da er durch häufigern Abtrieb mehr ausgesogen, geschwächt wird; endlich muss ich noch bemerken, dass die zur Erzeugung der Eichenlohe zu benützenden Forste, nicht ganz dem Boden, und dem gutem Zufalle überlassen werden können, sondern dass auch aus dem Samen gezogene Pflanzen bereit gehalten werden sollen, um die ausge-torbenen Stöcke durch diese ersetzen zu können.

Der Verwerthung der Eichenlohrinde steht besonders in Debreczin eine gute Aussicht offen, so weiss ich, dass man den Centner schon jetzt mit 2 fl. und 2 fl. 50 kr. zahlt; und wenn demzufolge das Joch Wald 5—8 fl., wo es gegenwärtig nach der Aeusserung des Herr Waldmeisters nur 1 fl. 50 kr. trägt, an Ertrag abwerfen würde, öffnet sich hiedurch für die Stadt Debreczin zur Deckung der allgemeinen Auslagen ohne Zweifel eine Bedeutende Quelle eines neuen Einkommens. Es wäre daher zu wünschen, dass für diese Betriebsweise in einem gewissen Verhältnisse, anfangs jedenfalls nur so weit, als im Verhältnisse des Erfordernisses auch der Absatz gesichert wäre, Sorge getragen würde. Man brauchte daher nicht gleich ausgedehnte Flächen für diesen Betrieb einzurichten, sondern nur solche, deren Ertrag das Erforderniss zu decken im Stande sind. Wenn die Abnehmer die Qualität der Rinde genauer kennen gelernt haben, werden sie auch geneigter sein dieselbe zu kaufen. So hörte ich, dass ein

hiesiger Gerber gesagt hätte, er halte die Debrecziner Eichenlohe für die Beste; und dies lässt schon eine gute Aussicht hoffen.

Bezüglich des Umtriebsalters, ob dasselbe nämlich auf 12, 15, 20 oder 24 Jahre festzustellen sei, kann ich erwähnen, dass in dieser Beziehung grössere Versuche im Auslande gemacht wurden, wo dieser Zweig der Forstwirtschaft mehr entwickelt ist, und Sachverständige sich geäußert haben, die Eichenlohe erreiche ihre beste Qualität, im 14—20-jährigen Alter des Bestandes, in welcher Zeit der Gehalt an Gerbsäure am grössten ist; denn man darf nicht vergessen, dass hier nicht sowohl die Quantität als die Qualität entscheide, so dass manchmal eine kleinere Quantität grössere Resultate liefert als eine grössere, aber weniger Gerbestoff enthaltende Quantität der Eichenrinde. Es wäre daher gut Proben mit 14- und 18-jähriger Eichenrinde zu machen, und die Entscheidung, welche die Bessere sei, den Abnehmern zu überlassen, sollten sie diess nicht äussern, wäre es übrigens auch aus dem grössern Consum der 14- oder der 18-jährigen Gattung ersichtlich.

Alexius Krivácsy: Da hier die Gewinnung der Eichenlohrinde in Rede steht, wünschte ich bei dieser Gelegenheit die Aufmerksamkeit der geehrten Generalversammlung auch auf eine andere Holzart zu lenken, die ebenfalls Aussicht auf guten Ertrag bietet, d. i. die Linde. Der Lindenbast ist besonderes in Niederrungarn, wo er zum Aufbinden der Weinreben verwendet wird im Preise so gestiegen, dass in der Arader Gegend ein Gebund von kaum 2 Pfund im gewichte mit 2 fl. verkauft wird. Deshalb traf auch schon der Waldmeister des dortigen Studienfondsgutes schon Anordnung, dass dort auf geeigneten Boden die Erziehung der Linde versucht werde. Es wurden deshalb zu diesem Zwecke Versuche im Kleinen, da man noch nicht überzeugt ist ob sie üppig gedeihen werde, auf einer Fläche von 2—3 Jochen gemacht. Sind Linden von 8—20 Jahren in einem Bestande häufiger, werden sie geschält und der Ertrag ist so bedeutend dass ein Joch Lindenwald im 15—20 jährigem Umtriebe benützt 100—140 fl. tragen kann. Ich wage es daher meine geehrte Fachgenossen darauf aufmersam zu machen, damit sie, falls Linden in ihrem Bezirke vorkommen sollten, sie dieselben auf diese Art zweckmässig benützen können.

Präses: Indem ich dem geehrten Herrn Fachgenossen für diese Mittheilung unsern Dank ausspreche zweifle ich nicht, dass die

Betreffenden, wo sich ihnen Gelegenheit biethet, dieselbe nicht unnützt werden vorübergehen lassen.

Nachdem also auf diese Art das Thema erschöpft wurde, übergehen wir auf einen der wichtigsten Punkte unserer Tagesordnung d. h. zur Besprechung der Bewirtschaftung der hiesigen Forste. Jener Umstand, dass dieser Gegenstand auf die Tagesordnung gesetzt wurde ist uns ein Beweis, dass die Vertretung der k. Freistadt Debreczin wünscht, wir sollen unsere Ansichten ganz unverhüllt aussprechen, und derselbe wurde deshalb für unsere gegenwärtige Sitzung bestimmt, damit wir uns während dieser Zeit und bei Gelegenheit der Excursion über ihren Zustand genauere Kenntniss verschaffen können. Es ist daher unsere Pflicht unsere Ansichten über diesen Gegenstand auszusprechen. Solche eigenthümliche Besitzverhältnisse, als wir gestern gesehen hatten, finden wir vielleicht im ganz Ungarn kaum wieder; die Folge dieser Besitzverhältnisse ist aber, dass wir uns auf dieselben durchaus nicht erfreuen können. Gern würden wir die Besitzverhältnisse gänzlich übergangen haben, wenn selbst blos vom fachlichen Standpunkte diesen Gegenstand hätten besprechen können, ohne diese nicht auch in den Kreis unserer Erwägungen ziehen zu müssen. Denn das Eine vom dem Andern zu trennen ist kaum möglich. Diess vorangelassen, bitte ich die geehrten Herrn Fachgenossen, auf Grund des Gesehenen ihre Ansichten gütigst mittheilen zu wollen.

Fridrich Blaschek: Meinerseits machte ich die Bemerkung, dass die Umtriebszeit mit 60 Jahren viel zu hoch ist, da die Stöcke bei der hiesigen Bodenschaffenheit nicht mehr die gehörige Wiederausschlagsfähigkeit besitzen. Dieser Umstand ist um so schädlicher als der Bestand, den wir gestern gesehen selbst 10—80 Jahre alt, und mit der Pappel gemischt war, welche viel früher zu Grunde geht, da sie kein so hohes Alter erreicht. Folge davon ist, dass Räumen, Blößen entstehen. Da aus den Boden, die wir gesehen haben, ein schöner Bestand kaum zu hoffen ist wäre mein Antrag, die Schlagflächen vollständig zu roden, und dieselben mittelst Baumfeldwirtschaft durch Vollsaat, wo per Joch wenigstens 8—10 Metzen Eicheln ausgesäet werden sollten, wieder in Cultur zu bringen.

Im Weitergehen gelangten wir in einen Schlag, der durch Feuer verwüstet wurde, jedoch noch einigen Wiederausschlag besitzt, aus dem ebenfalls kein schöner Bestand zu erwarten ist; weshalb dieser Nachwuchs noch einmal abzutreiben, und die Verjüngung aus dem

zweiten Wiederauslage, der jedenfalls einen schönern Bestand ergeben dürfte, zu erwarten. Die vorhandenen Räumden und Blössen aber sollten durch Plätzeaat cultivirt werden. Diess ist meine unmassgebliche Meinung.

Gabriel Láng: Ausser den, durch den geehrten Herrn Vordner gemachten Bemerkungen, habe ich noch darauf aufmerksam zu machen, dass der sogenannte Nagyerdő keinen genügenden Schluss besitzt und die Jahresschläge nicht entsprechend verjüngt sind. Dies wirkt um so nachtheiliger als wie schon erwähnt wurde das Umtriebsalter sehr hoch ist. Die Bäume haben die Periode der besten Wiederaussechlagsfähigkeit längst überschritten und können keine lebenskräftige Boden mehr treiben, weshalb auch viele derselben an den Stöcken vertrocknen. Ich stelle daher den Antrag auf Rodung der strauchartigen Stöcke, und empfehle die Verjüngung derselben mittelst der Saat. Auf diese Art würde man aus dem Niederwaldbetriebe in den Hochwaldbetrieb übergehen. Ferner empfehle ich die Saat der Eichel zugleich mit der Herbstsaat in der Waldfeldwirthschaft; und es würde dadurch nicht nur die Cultur gesichert, sondern auch das Einkommen durch den Getreidebau erhöht; doch muss ich hinzufügen, dass diese Nebennutzung höchstens zwei Jahre auszuüben wäre.

Was den zweiten Forst betrifft, so besitzt er einen zimlichen Schluss, doch wird er als Niederwald deshalb nicht zweckmässig bewirtschaftet, da die Umtriebszeit zu hoch angenommen wurde, und wie es die Bestände beweisen, die Zuwachsverhältnisse zufolge der guten Bodenbeschaffenheit sehr günstig sind. Da aber die Stadt aus diesen Wäldern auch Bauholz zu gewinnen bezweckt, erhöhte sie die Umtriebszeit was jedoch keineswegs zweckmässig ist.

Auch für diese Waldstrecke empfehle ich daher den Uebergang aus dem Niederwaldbetriebe in den Hochwaldbetrieb, und zwar wie beim Nagy erdő in der Baumfeldwirthschaft, oder aber so dass die gesunde Stöcke gelassen werden, und die vorkommenden kahlen Flächen mittelst der Vollsaaat aufgeforstet würden. Die Plätzeaat ist deshalb nicht gerathen, da forstschädliche Thiere diese Plätze leichter auffinden und verwüsten.

Anton Keresztszegi, Oberingenieur: Bevor wir die forstlichen Verhältnisse in Bezug auf ihre Verwaltung und Bewirtschaftung näher prüfen, sind vorerst die Besitzverhältnisse zu betrachten, die auf ihnen lasten, da man zuerst darüber im Klaren sein muss, was von

diesem Besitze der Stadt und was den Privaten gehört. (Unruhe, dazwischenrufe.)

Ludvig Kovács, Bürgermeister der Stadt Debreczin: Bezüglich des eben Gesagten, habe ich die Bemerkung zu machen, dass der Landes-Forst-Verein nur forstliche Verhältnisse der Verhandlung unterziehen kann, nicht aber Besitzverhältnisse. (Beistimmung.)

Präses: Ich muss erklären, dass wir keine juridische Fragen zu entscheiden haben, und diese von einem solchen Standpunkte auch zum Gegenstande unserer Verhandlung nicht machen können. Die hiesigen Besitzverhältnisse, und darunter auch die Rechtsverhältnisse lassen sich kaum übersehen, wenn wir gleich nur in fachlicher Beziehung über diesen Gegenstand sprechen wollen, die Hauptfrage bleibt aber die, ob unter den obwaltenden Ortsverhältnissen der Bestand des Waldes gefährdet ist, oder nicht? Wenn wir uns überzeugt haben, dass bei der gegenwärtigen Forstwirtschaft, und den gegenwärtigen Ortsverhältnissen die Erhaltung des Waldes gefährdet ist, haben wir dann auch auf die Ursachen hinzuweisen, welche nicht nur die rationelle Bewirtschaftung hindern, sondern auch den Wald selbst gefährden. Diess ist unsere Aufgabe, und wir haben diese heiklen Besitzverhältnisse nicht weiter zu forschen und uns in die Angelegenheiten des Stadtmagistrates einmischen. Beschränken wir uns daher nur auf den eigentlichen Gegenstand selbst. (Beistimmung.)

Anton Keresztszegi: Ich wiederhole daher, das grösste Hinderniss der rationellen Bewirtschaftung der Wälder sind die Besitzverhältnisse; aber doch kein solches Hinderniss, dass es nicht möglich wäre zu beseitigen. Wie die Herren wissen, besteht mit jedem Grundwirth ein Vertrag in welchem bestimmt ist, wie viel Mähgrund er besitze, wie viel ihm daher gegeben werden müsse. Man kann die Sache daher nicht damit anfangen, dass man Prinzipie ausspreche, sondern es ist vor Allem nothwendig, dass die Besitzverhältnisse der Wälder praktisch geordnet werden.

Ludwig Kovács, Bürgermeister: Wenn Sie von diesen Besitzverhältnissen werden bewiesen haben, dass sie auf die Erhaltung der Wälder wirklich schädlich wirken, dann wird diess hierher gehören; die Besitzverhältnisse selbst aber bitte ich nicht in Berathung zu ziehen.

Keresztszegi: Dann werde ich ganz einfach nur folgende Bemerkungen verlesen.

Damit mehrere zum Grundbesitze der Stadt Debreczin gehörige Waldtheile, insbesondere Nagy-Csere, Bánk, Fantsika, Haláp und Gút rationell bewirtschaftet, und einige Theile derselben vor gänzlicher Verwüstung gerettet werden könnte, stellt der Gefertigte den Antrag, dass folgende Massregeln ins Leben gerufen werden:

1. Sind vor allem Andern die Privatgründe zu regeln, und jedem Privatgrundbesitzer die abgelöste Gebühr an Wiesengrund, damit auf diese Art die zum städtischen Grundbesitze gehörigen Waldflächen wo möglich einen zusammenhängenden Waldkörper bilden, auszuscheiden.

2. Jene, zum städtischen Eigenthum gehörigen Bäume, welche in Folge der Regulirung in die Grundgebühr eines Privaten fallen, sind durch diese Privaten der Stadt abzukaufen; die auf diese Weise einkommenden Gelder seien zur Errichtung einer Forstkassa zu verwenden, und die Interescen zu Culturen zu bestimmen.

3. Die Besitzer der ausgeschiedenen Flächen erhalten das Recht der freien Verfügung, also auch zur Bewirtschaftung als Wald.

4. Dagegen hört in den, in Folge der Besitzregelung der Stadt zufallenden Waldflächen, jede welch immer Namen habende Benützung, daher auch die Winterweide auf; auch sind diese Wälder zu kultiviren, und besonders bei den jüngern Schlägen darauf zu achten, dass ihre Stöcke wo möglich vermehrt werden. Jedes Einkommen aus diesen Wäldern fließt in die Stadtkassa.

5. Da es die Interessen der Stadt Debreczin erfordern, dass sie in ihren Forsten die grösstmögliche Menge Brennholz erzeuge, wären die Wälder auch diessbezüglich einzurichten; indem ich bemerke, dass der 100-jährige Umtrieb, wie er bei dem Nagy-erdő eingeführt wurde, in Betracht der hiesigen Bodenbeschaffenheit herabzusetzen sei, indem sich derselbe nicht als zweckmässig erwiesen, weil die Stöcke in diesem Alter nicht mehr hinreichend ausschlagen, Culturen aber einen grossen Kostenaufwand erfordern.

Der Gefertigte glaubt nun, dass der in diese Punkte zusammengefasste Antrag der Verhandlung zu unterziehen sei, da die unverzügliche Ausführung dieser Bestimmungen für die Erhaltung der Debrecziner Wälder unumgänglich erforderlich sind; ferner aber auch aus dem Grunde, damit die Stadt aus ihren Wäldern, die bisher, und auch gegenwärtig noch gar keinen Ertrag haben, den entsprechenden Nutzen ziehe.

Nach Verlesung des Antrages spricht der

Präses: Dem Herrn Oberingenieur Keresztszegi als Beamten der Stadt Debreczin, steht ohne Zweifel Gelegenheit zu Gebote, diesem so beachtenswerten Antrage auch Geltung zu verschaffen. Die Generalversammlung fühlt sich aber nicht dazu berufen, den Antrag zu verhandeln.

Was die Fachkundigen Bemerkungen der geehrten Mitglieder Blaschek und Láng betrifft, haben diese den Gegenstand beiläufig erschöpft, es bleibt mir daher nichts übrig als die hergezählten That-sachen übersichtlich zusammenzufassen, die Ursachen hervorzuheben, und die Mittel anzugeben durch welche dem Uebel abzuhelpen wäre.

Die herrschende Holzart in den Wäldern der Stadt Debreczin ist die Stieleiche, welche auch den hiesigen Standortsverhältnissen besser als welche immer andere Holzart entspricht; deshalb kann von einer Umänderung der Holzart im Allgemeinen auch keine Rede sein, nur bemerke ich, dass es rathsam wäre, bei der so unumgänglich notwendigen Aufforstung der Sandflächen und der Sandhügel Versuche im ausgedehnterem Masse auch mit der Akazie und der gemeinen Kiefer zu machen.

Wie uns gesagt wurde, werden die Wälder Debreczins in zweifachem Betriebe bewirtschaftet, u. z. ein kleiner Theil als Hochwald, der bei Weitem grössere Theil aber als Niederwald. Wir überzeugten uns aber, dass auch der auf dem Papiere als Hochwald angegebene Nagy-erdő nur durch Wiederausschlag verjüngt wird. Die zweifache Betriebsart aber entspricht den hiesigen Ortsverhältnissen vollkommen. Die Stadt Debreczin kann ihren bedeutenden Bedarf an Bauholz am billigsten nur aus ihren eigenen Forsten decken, und der Nagy-erdő im 120-jährigen Umtriebe bewirtschaftet ist vollkommen im Stande wenigstens den Bedarf an stärkerem Bauholze in genügender Quantität zu liefern; die schwächern Bauholzsortimente liessen sich auch aus den im Niederwalde bewirtschafteten Schlägen gewinnen. Nach unserer Ansicht wäre also der Nagy-erdő im 120-jährigen Hochwalde zu bewirtschaften, jedoch nicht auf diese Art wie gegenwärtig, wo von einer geregelten Schlagführung und von der so unumgänglich notwendigen Verjüngung auf künstlichem Wege, durch Culturen sich keine Spur vorfindet. Die Bestände sind lückenhaft, licht, und geben kaum die Hälfte jenes Ertrages, den sie bei vollkommenen Schlusse liefern würden.

Denn Nagy-erdő ausgenommen, werden alle übrigen Forste im 60-jährigen Umtriebe bewirtschaftet, und sind im Allgemeinen noch von schlechterer Beschaffenheit als der Nagy-erdő. Die Hälfte der gesammten Waldfläche ist Privatgrundbesitz, und die eigentliche bestockte Waldfläche wird durch denselben mehr oder weniger in einzelne Parzellen zerstückelt, und der Zusammenhang daher vielfältig unterbrochen.

Die Bestände sind mit wenigen Ausnahmen licht lückenhaft, und in Durchschnitte kaum halb geschlossen, wodurch sich daher der wirkliche Ertrag, trotz der günstigen Standortverhältnisse, dem normalen Ertrage kaum nähert. Der Nachwuchs in den Schlägen kümmert grösstentheils, die Stöcke sind veraltet, und zu lebenskräftigem Wiederausschlage nicht mehr geeignet; aber auch an Zahl so gering, dass sie geschlossene Bestände zu bilden nicht fähig sind; ausserdem zeigt der Nachwuchs keine Spur der unumgänglich nothwendigen Pflege einer fachkundigen Hand, und die Wiederverjüngung ist ausschliesslich der Natur überlassen; ja selbst diese wird in ihrem freien Wirken durch die Ausübung der Winterweide und des GrasfechSENS gestört. Es ist nicht zu leugnen, dass eine Ursache des erwähnten geringen Schlusses die zu hoch gestellte 60-jährige Umtriebszeit ist, doch die Hauptursache bleibt immer Mangel an fachkundiger Bewirtschaftung und Culturen.

Es wird Niemand voraussetzen, dass wir durch diese Bemerkungen Jemanden beschuldigen wollen, anwenigsten jedoch die gegenwärtigen sacheifrigen Beamten und Förster der Stadt. Da wir nur zu gut wissen, dass die erwähnten Uebel, geerbte Uebel sind, die theils in den höchsteigenthümlichen Ortsverhältnissen, theils aber auch in jenem Umstande wurzeln, dass unsere Vorfahren die höchstwichtige Bedeutung der Wälder, besonders aber für die in der Mitte der waldlosen ungarischen Tiefebene gelegene Stadt Debreczin, nie gehörig aufgefasst haben, und dieselben stets nur ausnutzen, ohne auf ihre Pflege und für ihre Erhaltung das Geringste zu verwenden.

Wir haben uns nun überzeugt, welch unerschöpflichen Schatz die Stadt Debreczin in ihren Wäldern besitze, dass dieser Schatz aber durch die bisherige Bewirtschaftungsweise verwüstet und dadurch eine wichtige Bedingung ihres Wohlstandes vernichtet werde.

Zu den Ursachen des gegenwärtigen traurigen Zustandes dieser

Wälder zählen wir auch, den innerhalb derselben gelegenen bedeutenden Privatgrundbesitz, die Grasnutzung und die Waldweide.

Jeder Forstmann — der die Verwaltung solcher Forste längere Zeit hindurch geleitet, in deren Innern Privatgrundbesitz bildende Acker oder Wiesen von welcher immer Ausdehnung enclavirt waren — weiss, dass diese Flächen, wenn sie nicht allenfalls durch Gräben abgegrenzt waren, sich auf Kosten der Wälder von Jahr zu Jahr in unmerkbarer, im Verlaufe einer Reihe von Jahren aber doch messbaren Ausdehnung sich stetig vergrösserten, dass diese Zunahme an Fläche unaufhaltsam vorwärtsschreitet, und nur durch solche Mittel sicher zu hindern sein wird, die den Wert der angeeigneten Fläche vielmal überschreiten. Je grösser der in einem Walde enclavirte Grundbesitz ist, in je mehr Parzellen dieser zerfällt, in einer desto längern Linie wird auch der Wald verschiedenen nicht zu verhindernden Beschädigungen und Aneignungen ausgesetzt sein. Wenn wir unter den geschilderten Umständen nun an den 45 Tausend Joch grösse Waldfläche der Stadt Debreczin denken, deren grössere Hälfte Privatgrundbesitz in grössern und kleinern Parzellen bildet, können wir ohne Furcht vor Uebertreibung sagen, die städtischen Wälder seien in einer mehr als achtzig Meilen langen Linie diesen Beschädigungen und Aneignungen ausgesetzt. Und glaubt wohl Jemand, dass unter solchen Umständen der Wald selbst mit aussergewöhnlichen Opfern geschützt werden könne?

So lange die Grasfechtung in den Wäldern gestattet ist, ist es vollkommen unmöglich geschlossene Bestände erziehen zu können, lichte Stellen gestalten sich zu Lücken, da die Interessen des Nutziessers, denen der Wälder entgegengesetzt sind und jenem hundertfache Gelegenheit geboten ist den lichten Bestand noch mehr zu lichten und so den Graswuchs zu befördern; die Bepflanzung der Lücken führt aber unter den herrschenden Verhältnissen keineswegs zum Ziele, da die dem Samen entsprossenen Pflänzchen während der siebenjährigen Hegezeit nicht in so weit erstarken können, dass sie nach der Freigebung dieser Fläche der Sense nicht als Opfer fielen.

Aus dem Gesagten glaube ich kann jeder zur Ueberzeugung gelangt sein, dass mit den bestehenden Verhältnissen eine rationelle Forstwirtschaft nicht nur nicht vereinbar ist, sondern durch dieselben auch die Existenz des Restes der Wälder im grossen Masse gefährdet erscheint, daher die Regelung dieser Verhältnisse dringend erfordert wird.

Es ist nicht unsere Absicht uns in Bezug auf die zweckmässigste Weise der Regelung der Verhältnisse zu äussern, und es ist auch nicht unsere Aufgabe, und da die edle Stadt Debreczin bezüglich des vorgesteckten Zieles schon im Klaren ist, wird sie auch das richtige Mittel zur Erlangung desselben aufzufinden wissen; indessen sei mir gestattet einige Bemerkungen zu wagen.

Ich glaube nicht, dass die hiesige Viehzucht die Futtergewächse entbehren könnte, welche auf dem im Innern dieser Wälder zerstreut vorkommenden bedeutenden Privatgrundbesitze gedeihen, und auf solche Art könnte daher auch die Ausscheidung und Aufforstung der betreffenden Flächen ohne Verletzung anderer wichtigerer Interessen und ohne Opfer kaum ausführbar sein.

Eine gut entworfene und nicht bis ins Unbedeutendste erzwungene Commassation dürfte aber wohl die Interessen jedes Einzelnen befriedigen. Gefährlich wäre hingegen der Versuch, das ganze Privateigenthum in einer Fläche und am Rande des Waldes ausscheiden zu wollen; denn diese Sandfläche hat nur so lange einen Werth, als sie sich des Schutzes vor der Winden in der feuchten Atmosphäre des Waldes erfreut, in freier Stellung wird sie unfruchtbar und eine Beute des Windes.

Uebrigens wird jener Fachmann, welchem das Glück beschieden sein wird, die Debrecziner Forste einrichten zu können, nach reiflichem Studium der Verhältnisse auch zu beurtheilen wissen, welche unter den entgegengesetzten Interessen die wichtigern seien, und welche daher auf Kosten der andern zu berücksichtigen sein werden. Es ist diess eine schwere Aufgabe, deren Lösung nur von einem Fachmanne zu erwarten sein wird, welcher bei nöthiger Einsicht, regem Geschäftseifer und Unbefangenheit auch ausgezeichnete Fachkenntniss besitzt.

Ich glaube, durch dieses der Ansicht der geehrten Generalversammlung einen schwachen Ausdruck gegeben zu haben, und da zum Sprechen weiter Niemand vorgemerkt ist können wir die Verhandlung dieses Themas schliessen.

Ludvig Kovács, Bürgermeister: Ich kann auch von Seiten der Stadt bezeugen, dass wir in Betreff der Bewirtschaftung und Schlagführung, dieselben Uebelstände wahrgenommen haben, welche die geehrten Herrn zu erwähnen geruthen, und durch die hier gehörten Aeusserungen sehen wir unsere Ansichten zur Geltung gebracht. Auch wir sahen ein, dass der von aerarischen Fachleuten in früherer

Zeit angewendete Turnus sich überlebt hat, und es ist uns sehr angenehm, dass sich auch Sachverständige geäußert haben dass unsere Wälder überständig seien. Zugleich berührt uns auch das sehr angenehm dass sie auch unsere so eigenthümlichen Besitzverhältnisse Ihrer Aufmerksamkeit würdigten und uns zugleich aufmerksam machten, wie nothwendig es für die Erhaltung unserer Wälder sei, dass wir dieselben in der Zukunft wenn diese Besitzverhältnisse geregelt werden, auch gehörig berücksichtigen.

Girsik: Nach dem was unser geehrte Herr Vice-Präses gesprochen, bleibt mir noch zu bemerken, dass es wünschenswert wäre, dass der Wirtschaftsplan, welchen der Taxator seiner Zeit entworfen haben wird, dem Ausschusse unseres Vereines mitgetheilt werde, damit dasselbe sich darüber äussern könne.

Präses: Diess hängt ganz von dem Belieben der Stadt ab. Wenn dieselbe die Ausserung unseres Vereines zu wissen wünscht, werden wir diesem Wunsche schon zufolge unserer Statuten gerne entsprechen.

Gabriel Láng: Da wir hier Sandflächen gefunden haben, die von Tag zu Tag an Ausdehnung zunehmen, und sich schon bis in die Nähe der Stadt ausgebreitet haben, wäre es wünschenswert, dass die Stadt die Versuche zur Bindung derselben je früher beginne.

Albert Bedő, Sekretär: Bezüglich des Betriebes habe ich die Bemerkung zu machen, dass bei einer Waldfläche von 21,000 Joch 12000 Klaftern Holz erzeugt werden. Wir wissen aber nicht ob diese 12000 Klaftern nicht den wirklichen Jahresertrag übersteigen, da in diesem Falle das Waldkapital angegriffen, und früher oder später die haubaren Bestände aufgezehrt sein würden. Da man diess aber nicht weiss, und nur aufs gerade Wohl einmahl 300 und ein anderes Mal 500 Joch abgestockt werden: ist vor allem Andern die Ausarbeitung eines Betriebsplanes notwendig.

Karl Faller: Ich hätte auch eine bescheidene Bemerkung zu machen. Ich erfuhr nämlich, dass die Weide in geschlossenen Beständen immer frei ist, damit aber die Erziehung der Forste nicht mit so grossen Kosten geschehen solle, wäre es nach meiner Ansicht nothwendig, auch die geschlossenen Bestände periodisch zu hegen, damit auch auf natürlichem Wege, durch den Samenabfall Nachwuchs entstehen könne, und wenn dieser auch nicht vollkommen wäre, würde er doch zahlreich genug sein, dass die künstliche Nachhülfe nicht so hoch zu stehen käme als die Cultur. Deshalb glaube ich wäre es

zweckmässig die geschlossenen Bestände vor und nach dem Abtriebe in Hege zu legen.

Albert Bedő, Sekretär: In Betreff der Zukunft der hiesigen Wälder habe ich noch eine Bemerkung zu machen. Die Anstellung von Fachbeamten ist wie wir wissen eine schwere Aufgabe, und es ist uns nicht unbekannt, dass man nicht immer denjenigen gewinnen kann, den wir wünschen, indem die Zahl der wirklichen Fachleuten eine viel zugeringe ist, als dass wir unter ihnen nach Gefallen wählen könnten, und ein Jeder sich zu sichern wünscht, was ihnen auch nicht übel genommen werden kann, insbesondere aber Jenen, die Familie besitzen. Wie könnte man aber einen solchen wirklichen Fachmann gewinnen, wenn seine Stellung alle drei Jahre von einer neuen Wahl abhängt? Ferner ist bei der Forstwirtschaft noch in Betracht zu ziehen, dass bei dem Walde die Resultate der richtigen Bewirtschaftung und des eifrigen Wirkens erst nach Jahrzehnten, selbst erst nach einem Jahrhunderte zu Tage treten. Bei einem Manne von leichter Denkungsart kann es aber leicht geschehen, dass er seine Zeit müssig verbringt und seinem Berufe mit weniger Eifer entspricht, eben weil er denkt, dass ihn nach so langer Zeit, die Schande nicht mehr treffen könne. Hiezu kommt noch, dass seine Stellung jedes dritte Jahr dem zweifelhaften Glücke der Wahl anvertraut ist. Kann nun von einem Solchen jener Eifer gehofft werden, den er entfalten könnte, wenn seine Stellung und daher auch seine Zukunft gesichert wäre? Es ist daher nothwendig, dass solche Beamten nicht von 3 zu 3 Jahren, sondern auf Lebenszeit gewählt werden. Ich sage daher nicht dass solche Beamte nicht gewählt werden sollen, da es auch mir nicht gefiele, dass Jemand mein Beamter sei, der für meinen Besitz nicht das gleiche Interesse wie ich hege. Es sei daher den Bürgern freigestellt zu wählen; aber wenn sie ein solches Amt Jemanden anvertrauten, derjenige möge dasselbe auch so lange bekleiden, bis er Beweise des Mangels an Fachkenntniss liefert. (Lebhafte Beistimmung.) In diesem Sinne spricht sich auch der Gesetzentwurf aus, bevor dieser aber in Wirksamkeit tritt, wäre zu wünschen, dass wenigstens die Städte denselben einführen, und ihre Beamten definitiv wählen möchten; da derjenige, welcher dem ausgesetzt ist, dass er bei der nächsten Wahl ausbleibe nicht jene Dienste leisten wird als der in seiner Stellung gesicherte. Denken wir nur, dass ein auf drei Jahre gewählter Beamte, gegen einen Forstfrevler energisch aufzutreten hatte; kann er es thun? er kann es thun — aber die Folge davon ist, dass

die Schwäger und Verwandten des Betretenen ihm bei der Wahl ihre 10—20 Stimmen entziehen, und er fällt durch; dadurch leidet aber nur der Besitzer. Ich empfehle daher meinen Antrag zur gütigen Beachtung. (Beifall, Eljenrufe.)

(J e m a n d.) Ich glaube das Vorgetragene dürfte der Stadt Debreczin mitgetheilt werden; die Stadt wird diese Gründe würdigen und solche Beamte wählen die ihrem Berufe entsprechen, aber sie auch zugleich definitiv anstellen.

L u d v i g K o v á c s, Bürgermeister: Ich betrachte diess nicht als speziellen Antrag, sonder als Ergänzung des frühern. Wenn der Stadt Debreczin die Ansicht der geehrten Generalversammlung, bezüglich der Umtriebszeit, dass sie zu hoch sei, und der Wiederausschlag in Folge dessen nicht in dem Masse eintritt, in welchem er sollte, über die Nachtheile welche dem Walde daraus erwachsen, dass sich innerhalb desselben auch Privatgrundbesitz befindet, u. z. Wiesen, Aecker u. d. g. mitgetheilt werden wird, kann auch zugleich erwähnt werden, die geehrte Generalversammlung betrachte auch diess als eine Ursache der üblen Verwaltung, dass das technische Forstpersonale der Wahl unterworfen zu sein pflegte. (Beistimmung.)

P r ä s e s: Jedenfalls betrachten wir auch das zuletzt bemerkte als Ergänzung der ganzen Verhandlung. (Von allen Seiten: So ist es!)

A l b e r t B e d ő, Sekretär: Ich wollte auch keinen speziellen Antrag stellen, sondern betrachte das Gesagte wie der geehrte Herr Vice-Präses erwähnte als zu der vorangegangenen Verhandlung gehörig.

G a b r i e l L á n g: Es ist zu wünschen, dass die geehrte Generalversammlung die hier entwickelten Ansichten im Wege der öffentlichen Blätter veröffentlichen würde.

A l b e r t B e d ő, Sekretär: Dafür pflege ich zu sorgen, und thue es gewöhnlich als Privatberichterstatter. Das Vorgetragene wird aber gewiss zur Kenntniss des Publikums gebracht werden.

P r ä s e s: Hiemit schliesse ich unsere heutige Berathung.

Die Sitzung wird um halb 1 geschlossen.

Städte demselben einbringen, und ihre Beantwortung zu thun, welche dem Angehörigen ist, dass er bei der Wahl an Wahl anstehende nicht jene, die nicht leisten wird als der in seiner Stellung gesetzte. Denken wir nur, dass ein auf drei Jahre gewählter Beamter, gegen einen Forstrevier einzutauschen anstehen hätte; kann er es thun? er kann es thun — aber die Folge davon ist, dass

Dritte Sitzung

am 24-ten September.

Präses: In der ersten Sitzung unserer Generalversammlung hielt das geehrte Mitglied Herr Ruttner einen Vortrag über die Ablösung der Urbarialholzung, wie diese in Slavonien durchgeführt wurde. Ich wurde durch die geehrte Generalversammlung damit betraut, die Prinzipien der in diesem Vortrage vorkommenden Berechnungen genauer zu prüfen und darüber Bericht zu erstatten, ob die Generalversammlung, die in demselben entwickelten Ansichten, als ihre eigenen anerkennen könne oder nicht? Indem ich nun dieser meiner Pflicht Genüge leiste, ersuche ich die geehrte Generalversammlung auszusprechen, dass sie diese Grundsätze unter den dortigen Verhältnissen als richtig anerkenne und deren Anwendung unter ähnlichen Verhältnissen auch anderwärts anempfehle (Beistimmung und Anerkennung.)

Es beschloss die geehrte Generalversammlung dass bezüglich des Schutzes der Gemeindewälder an das Ministerium des Innern eine gehörig begründete Eingabe gerichtet werde, damit dieses Gemeingut auch bis dahin vor Verwüstung geschützt werde, als die Gesetzgebung durch Creirung der Forstgesetzes diesem entgegentreten kann. Der Umriss dieser Eingabe ist fertig. Und ich glaube, da die geehrte Generalversammlung diese Eingabe einer Verhandlung nicht zu unterziehen wünschte, den Antrag stellen zu können, die Prüfung des Textes dieser Eingabe dem Ausschuss zu überlassen. (Beistimmung.)

Einen ordentlichen Gegenstand der Verhandlung der Generalversammlung bildet auch der Bericht der zur Prüfung des Geldpräliminars entfendeten Commission, der zugleich auch die Prüfung der Jahresrechnung des verflossenen Jahres übertragen wurde. Ich ersuche daher die geehrte Commission über die Resultate dieser Prüfungen gütigst Bericht erstatten zu wollen.

Albert Bedő, Sekretär: Die Commission erstattet ihren Bericht in Folgendem:

Löbliche Generalversammlung!

Nachdem wir die Jahresrechnung unseres Vereines pro 1867 geprüft und dieselbe als richtig befunden haben, beantragen wir die Ertheilung des Absolutatoriums für den Rechnungsleger Herrn Albert Bedö.

Indem wir diesen Bericht dem uns ertheilten Auftrage gemäss unterbreiten, können wir zugleich nicht unterlassen der löblichen Generalversammlung zu erwähnen, dass ein solcher Rückstand in den Beiträgen aushaftet, dass er mit Ende des vorigen Jahres schon die Höhe von 3759 fl. 25 kr erreichte. Diess bezüglich stellen wir nun den Antrag, dass der Ausschuss zur Löschung der uneinbringlichen Rückstände bevollmächtigt werden möge, um auf diese Art die unnützer Weise in Rechnung geführten Beiträge, wegen Klärung der Rechnung aus derselben löschen zu können.

Zugleich beehren wir uns auch das Geldpräliminar für das künftige Jahr hiemet ehrfurchtsvoll zu unterbreiten.

Debreczin am 23-ten September 1868.

Johann Girsik, Forstrath; Fridrich Blaschek, Bez. Waldmeister; Paul Török, Waldmeister.

Es beschloss die löbliche Generalversammlung das bezüglich des Schutzes der Gemeindegüter an das Ministerium des Innern eine gehörig begründete Eingabe gerichtet werde, damit dieses Gemeindegüter als die dazur gehörig geschützt werden, als die Gesetzgebung durch die Führung der Forstgesetze diesem entgegensteht. Der Umriss dieser Eingabe ist fertig. Und ich glaube, da die löbliche Generalversammlung diese Eingabe einer Verhandlung nicht zu unterziehen wünscht, den Antrag stellen zu können, die Prüfung des Textes dieser Eingabe dem Ausschuss zu übertragen. (Bestimmung.)

Einem öffentlichen Gegenstand der Verhandlung der Generalversammlung bildet auch der Bericht der zur Prüfung des Geldpräliminars entsandten Commission, der zugleich auch die Prüfung der Jahresrechnung des verwichenen Jahres abgetragen wurde. Ich erwähne daher die geleaste Commission über die Resultate dieser Prüfungen getriggert Bericht erstatten zu wollen. Albert Bedö, Sekretär: Die Commission erstattet ihren Bericht in Folgendem:

Geldpraeliminar

des Landes-Forst-Vereines pro 1869.

Empfang	fl.	kr.	Ausgabe	fl.	kr.
Aus den Jahresbeiträgen der 530 Vereinsmitglieder á 5 fl. . .	2650	—	Besoldung: Sekretär u. Kanzellist	1360	—
An Interesse des Gründungs-Kapitales . . .	1100	—	Kosten der Herausgabe der Mittheilungen d. Vereines, Bibliothek, und die Kostenvergütung an die „Erdészeti lapok“ kontraktmässig 150 fl. .	700	—
Aus Unterstützungs-Beiträgen	220	—	Vereinslokal und Sekretärswohnung . . .	420	—
			Beleuchtungs- und Beheizungs-Pauschale	40	—
			Kanzleipauschale . . .	50	—
			Reisen und Diäten . . .	200	—
			Postgebühren u. Stempelauslagen	150	—
			Ausserordentliche Auslagen und Belohnungen	200	—
			Bedienung	100	—
Zusammen .	3950	—	Zusammen .	3200	—

Aus dem Vergleiche der Einnahmen u. Ausgaben ist ein Ersparniss von 730 fl zu hoffen.

Debreczin, am 23-ten september 1868.

Die mit der Prüfung der Jahresrechnung und verfassung des Geldpräliminars betraute Commission,

Johann Girsik: Forstrath;

Fridrich Blaschek, Bez. Waldmeister;

Paul Török, debr. Waldmeister.

Nachdem die Vorlesung des Berichtes beendet war, wurden die Mitglieder darüber zu sprechen aufgefordert: ob sie die einzelnen Punkte annehmen, oder ob Jemand dieselben geändert, d. i. mehr oder weniger prälinimirt werden will.

Praeses: Ich glaube, dass die geehrte Generalversammlung dem Vereins-Sekretair und Kassier auf Grund des Berichtes der betrauten Commission über die vorjährige Rechnung das Absolutorium ertheilt; (Ja!) zugleich aber auch das durch dieselbe Commission geprüfte und angenommene Präliminar genehmigt. (Ja) Was die einzelnen Theile des Geldpräliminars anbelangt bestehen sie theils aus systemisirten Posten, theils wurden sie auf Grund der vorjährigen Rechnung bestimmt. Beschliesst daher die g. Generalversammlung, dass sie das eingegebene Präliminar annehme und genehmige? (Ja!)

Was die Rückstände anbelangt, so sind unter diesen auch einbringbare Posten. Namentlich begrüßten wir auch in unserer Mitte Mitglieder die mit ihren Jahresbeiträge im Rückstande sich befinden. Diese haben wir keinen Grund von der Zahlung zu entheben, und nur wirklich uneinbringbare Posten können wir aufgeben. (Beistimmung.) So kann daher die g. Generalversammlung, ohne dass sie sich eines theils nicht geneigt zeigen würde die alten uneinbringlichen Rückstände zu streichen, anderntheils nicht einwilligen dass auch die einbringbaren Rückstände aufgegeben werden. Wir fordern daher den Herrn Sekretair auf, nach nochmaliger Durchsicht der Rückstands-posten, ein gesondertes Verzeichniss der noch einbringbaren und der uneinbringlichen Rückstände zu verfassen; bezüglich der absolut uneinbringlichen Rückstände bekleidet die geehrte Generalversammlung den Ausschuss mit dem Beschlussrechte, die Löschung derselben aus der Rechnung durchzuführen.

Johann Girsik: Ich glaube der Ausschuss könnte im Allgemeinen damit betraut werden, nach seiner Einsicht und im eigenen Wirkungskreise, nachdem es sich über die Einbringlichkeit oder

Uneinbringlichkeit der einzelnen Posten die Überzeugung verschafft hätte, die einzelnen Beträge entweder nachzulassen oder zu streichen.

Ludwig Kovács, Bürgermeister: Vielleicht könnte der Vereinsadvocat mit der Einbringung der Rückstände betraut werden, und in solange als die Einbringung nicht versucht wurde, sollte der Verein diesen Rückständen nicht entsagen.

Johann Girsik: Wenn ich mich recht erinnere lautet der hirauf hezügliche Beschlusspunkt der Statuten, dass wenn Jemand als Mitglied der Jahresbeitrag drei Jahre hindurch nicht entrichtete, derselbe aus der Reihe der Mitglieder zu streichen ist und nicht wieder aufgenommen werden könne.

Ludwig Kovács, Bürgermeister: Wenn Jemand wegen Nichtzahlens der Beiträge ein Mitglied des Vereines zu sein aufgehört hat, glaube ich doch nicht, dass dadurch auch seine Verbindlichkeit erloschen ist. Wenn daher Jemand aufgehört hat ein Mitglied unseres Vereines zu sein, hört dadurch aber nicht auch auf, für jene Zeit auf welche er sich verpflichtet hat zu schulden.

Praeses: Ich glaube den Beschluss der g. Generalversammlung dahin aussprechen zu können, dass der Ausschuss bevollmächtigt werde die Vermittlung und die Dienste des Vereinsadvocaten in Anspruch zu nehmen, bezüglich der Löschung der Rückstände nach seiner Einsicht vorzugehen und der nächsten Generalversammlung hierüber Bericht zu erstatten. (Allgemeine Beistimmung.)

Hat Jemand unter den geehrten Mitgliedern noch einen Antrag zu stellen?

Josef Zachar Ich habe den Vorschlag zu machen, dass nachdem wir auf der Késmarker Generalversammlung, wenn ich mich recht erinnere per 5 fl. zur Errichtung einer Denktafel im Kohlbacher Thale Geld gesammelt haben, und wie ich höre weder die Denktafel noch auch das Geld vorhanden ist, dasselbe wenn es sich bei irgend Jemanden befinden sollte von demselben eingebracht werden möge.

Albert Bedő, Sekretair: Diessbezüglich kann ich Aufschuss geben unter den Vereinsschriften fand ich, dass sich jenes Geld in der Késmarker Sparkassa befand, wohin im Jahre 1858 44 fl hinterlegt wurden. Nur mit Mühe gelang es mir das Sparkassabüchel zu erhalten. Da ich nun der Ansicht war, dass dieses Geld, das zur Errichtung einer Denktafel ohnediess nicht hinreichte, und noch zu jener Zeit in die Sparkassa gelegt wurde, als wir noch kein Gründungskapital be-

sassen, bis die Generalversammlung darüber endgiltig verfügt haben werde, zur Erhebung und in die Pester Sparkassa zu hinterlegen sei. Nachdem ich nun das Sparkassabüchel erhalten hatte, sandte ich dasselbe an die Késmarker Sparkassa und erhielt das Geld, das ich zugleich mit dem Gründungskapitale in die Pester Sparkassa anlegte, wo es sich auch noch gegenwärtig befindet. Die Generalversammlung kann damit die Denktafel errichten lassen, oder dasselbe zum Gründungskapitale schlagen; durch das Letztere würde aber derselbe Zweck erreicht. Und da das ursprüngliche Kapital gegenwärtig schon auf 68 fl angewachsen ist, warten wir noch so lange bis wir damit einen ung. Bodenkredits-Pfandbrief oder eine Grundentlastungsobligation kaufen können, und die Késmarker Generalversammlung tritt dann mit dem Gründungskapitale von 100 fl in die Reihe der Gründungsmitglieder des Vereines. Jetzt sind von den Késmarker Mitgliedern sehr wenige gegenwärtig, aber im künftigen Jahre werden sie in Kaschau vielleicht zahlreicher vertreten sein. (Beistimmung.)

Praeses: Die g. Generalversammlung ist also darüber beruhigt, dass das Geld vorhanden u. fruchtbringend angelegt sei.

Josef Zachar: Ich hätte noch eine Bitte. Ich habe irgendwo gelesen, dass unser verehrte Präses Sr. Hochgeboren Herr Graf Béla Keglevich die Verhandlungen betreff der Pensionen begonnen habe, und darüber liesse sich vielleicht auf der gegenwärtigen Versammlung noch berathen.

Albert Bedő, Sekretair: Ich habe in dem, bei Gelegenheit der ersten Sitzung vorgetragenen Sekretariatsberichte auch erwähnt, doch waren damals vielleicht nicht anwesend, dass die Sammlung der zur Ausarbeitung eines solchen Operates nöthigen Daten mit ungemein viel Mühe verbunden ist. Da aber die Ausschussmitglieder im Lande zerstreut wohnen, und nur zeitweise und auch dann nur auf kurze Zeit nach Pest kommen, das Operat aus diesen Ursachen noch nicht beendet werden konnte: die g. Generalversammlung aber damit einverstanden war, dass dasselbe erst der künftigen Generalversammlung unterbreitet werde.

Josef Zachar: Ich hatte zwar die Bestimmung der Prinzipien der Pensionen für zweckmässig, jedoch kann diess mich und mehrere meiner Collegen nicht befriedigen. Auch in der Késmarker Generalversammlung wurde beschlossen, nicht bloss in Betreff der Pensionen sondern auch der Gehalterhöhungen etwas zu versuchen. Damals aber wurde gesagt, dass diesen Gegenstand zur Verhandlung

für die zweit- oder drittnächste Generalversammlung bestimmt werden würde; denn wenn wir gleich anfangs mit dergleichen Anträgen auftreten, könnten die Grundbesitzer glauben, dass wir die Erfüllung unserer Wünsche erzwingen wollen.

Der Gegenstand wurde also auf eine spätere Versammlung verlagert, kam aber seit dieser Zeit nicht mehr vor. Ich nehme mir daher die Freiheit zu beantragen, dass wir bezüglich der Gehalterhöhungen irgend einen Beschluss fassen.

Gabriel Láng: Wir können doch wohl nicht beschliessen, dass wir die Erhöhung der Gehalte wünschen?

Praeses: Ich glaube der Verein würde in das Freie Bestimmungsrecht der Grundbesitzer eingreifen, wenn er die von Erhöhung der Gehalte selbst auch nur empfehlungsweise sprechen würde. (Beistimmung)

Albert Bedő, Sekretair: Die Erhöhung der Gehalte wird die Zeit mit sich bringen. Sobald die Grundbesitzer einsehen werden dass ihre Forstbeamten ihrem Berufe nicht entsprechen, und dass sie für den geringen Gehalt keinen Fachmann bekommen: werden sie gezwungen sein diesen zu erhöhen (So ist es.)

Josef Zahar: Es gibt leider aber auch Grundbesitzer, die dem neu aufgenommenen Beamten drei Monate lang nicht einmal sagen, welche Bezüge er zu erwarten habe, und wenn er nach diesen drei Monaten erst gefragt hatte, erfährt er diese seien so gering dass er für diese früher nicht eingetragen wäre. Aber was soll er nun thun? Er bleibt, und entschädigt sich mit so viel, als er für genügend hält, und das Uebel wird dadurch noch gesteigert,

Albert Bedő, Sekretair: Es wäre freilich zu wünschen, dass die Besoldungen erhöht würden. Wenn aber Jemand einen Förster für 800 fl bekommt, wird er doch keinen für 1200 fl aufnehmen.

Gabriel Láng: Wir haben uns nicht nur gegen die Privaten sondern auch gegen das Aerar zu beklagen, aber wir können nun einmal in dieser Beziehung nichts thun?

Praeses: Der Hauptzweck unseres Vereines ist die Beförderung und Unterstützung unserer forstlichen Angelegenheiten als eine der Bedingungen des Gemeinwohls, und höchstens in zweiter Reihe auch die Beachtung der Interessen der Fachleute. Die angeregte Frage berührt aber zu tief das freie Bestimmungsrecht der Privaten, es wäre daher sehr unbescheiden darüber weiter zu sprechen.

Josef Böhm: Im Bihar Comitate wurden die Besoldungen des Verwaltungs- und Schutzpersonales schon erhöht.

Präsident: Dies bringt die Zeit unvermeidlich mit sich. Der Antrag wird also nach dieser kurzen Besprechung nicht verhandelt.

Zur Authentikation ersuche ich das Ausschussmitglied Herrn Emil Haske und das ordentliche Mitglied des Vereines Herrn Stefan Kádár. Der Herr Sekretär wird Ihnen das Protokoll seiner Zeit von Pest zur Unterschrift zusenden.

Nachdem wir nun unsere Verhandlungen beendet, sei es mir gestattet, noch bevor ich die Sitzung schliesse, an die geehrte Generalversammlung einige Worte zu richten.

Wenn wir auf die bescheidene Wirksamkeit, während der letzten drei so angenehm verlebten Tage zurückdenken, wird jeder fühlen, dass das Resultat bei weitem nicht jenem guten Willen, jenem eifrigen Streben entspricht, das uns beseelt und uns in die gegenwärtige Generalversammlung geleitet hat; es beruhigt uns aber das Bewusstsein, dass wir Alles gethan haben, was in unseren geringen Kräften stand; es tröstet uns jener gute Glaube, dass es uns gelang, alle Diejenigen, mit denen wir in nähere Berührung zu kommen so glücklich waren, vom heilsamen Zwecke und der heilsamen Bestimmung unseres Vereines zu überzeugen und in jedem Einzelnen für unsere Sache, daher auch für das allgemeine Wohl einen Apostel aufgefunden zu haben.

Ich war so glücklich schon an mehreren Generalversammlungen unseres Vereines Theil genommen zu haben, habe aber noch nicht bemerkt, dass jedes Mitglied unserer Versammlung einzeln und im Allgemeinen von Seiten der Betreffenden mit mehr Aufmerksamkeit, Zuverlässigkeit, Herzlichkeit, Auszeichnung und gerader ungarischer Gastfreundschaft empfangen worden wäre, als in der k. Freistadt Debreczin.

Jede dieser Ehrenbezeugungen trifft nicht den Einzelnen, sondern in jedem Einzelnen den Verein, als Pfleger eines höchst wichtigen Zweiges unseres Nationaleigenthums, und einen bescheidenen Beförderer unseres vaterländischen Gemeinwohls.

Ich erfülle daher eine angenehme Pflicht, wenn ich den Antrag stelle den ich aus den Augen aller Mitglieder herauslese, dass wir unseren herzlichen, tiefgefühlten Dank für unserm Vereine bei Gelegenheit unserer gegenwärtigen Generalversammlung erwiesenen so

überaus herzlichen Empfang auch protokollarisch ausdrücken. (Angenommen.)

Dieser Dank gebührt vorerst der k. Freistadt Debreczin, als unserem hochgeehrten Hausherrn; der löblichen Behörde dieser Stadt, als Vertreter derselben, die durch ihre unvergleichlich gewinnende Herzensgüte, gerade edle Gesinnung und ihr Interesse für unser Fach sich alle unsere Herzen gewonnen, und endlich jedem einzelnen der geehrten Einwohner dieser edlen Stadt, die uns ihre gastfreundlichen Häuser mit solcher Bereitwilligkeit geöffnet und uns mit so vielen Beweisen ihrer Herzlichkeit überschüttet haben.

Die Seele einer jeden Generalversammlung ist die Geschäftsleitung, wir können daher nicht unterlassen auch gegen unseren geehrten Herrn Geschäftsleiter unsern herzlichen Dank auszusprechen, und alle zu versichern, dass das Andenken an die schönen Tage und guten Leute in Debreczin in uns immer leben wird.

Meinerseits empfangen die geehrte Generalversammlung den tiefgefühltesten Dank für die mir gütigst erwiesene Nachsicht, und erlaube mir zu hoffen, dass wir uns künftiges Jahr, an Erfahrungen bereichert in Kaschau wieder treffen.

Ludvig Kovács, Bürgermeister der Stadt Debreczin: Geehrter Landes-Forst-Verein! Eine angenehme Pflicht ist es für mich, dem hochgeehrten Vereine im Namen der Stadtgemeinde Debreczin die aufrichtige Freude darüber äussern zu können, dass derselbe seine gegenwärtige Generalversammlung im Schosse unserer Stadt abzuhalten geruhte; anderntheils aber auch unsern innigsten Dank dafür auszusprechen, dass der hochgeehrte Verein und seine Mitglieder durch ihre gutgemeinten Rathschläge, Weisungen und Ansichten, uns, die Besitzer ausgedehnter Forste, mit ihrem im Felde der Forstwissenschaft gesammelten Schatze von Kenntnissen zu beschenken die Güte hatten.

Wenn die Aufnahme im Allgemeinen oder individuell auch vielleicht irgendwo gemangelt hat, bitte ich um Nachsicht; und seien Sie meine Herrn überzeugt, dass es uns an gutem Willen, an Herzlichkeit nicht gefehlt hat.

Gott erhalte den Verein solange, als er für unser heissgeliebtes Vaterland lebt, und als Hauptziel sich die Beförderung seiner materiellen Interessen vorgesteckt; das Vaterland aber lebe ewig! (Lebhafte Eljenrufe.)

Präses: Hiemit erkläre ich die 1868-ger Generalversammlung unseres Vereines für geschlossen.

Zur Authentikation:

Karl Wagner,

Vice-Präses.

Albert Bedő,

Ver. Sekretär.

Emil Haske,

Ausschussmitglied.

Stefan Kádár,

ord. Mitglied.

Trennung

der

land- und forstwirtschaftlichen Rechnungsführung.

Vorgetragen

von

Carl Wagner,

forstakademischer Professor und k. u. Forstrath

über den IV. Punkt des Programmes der Generalversammlung für 1868.

„Welche triftigen Gründe bewogen das Aerar und einen Theil der grössern Waldbesitzer Ungarns die Verwaltung ihrer Forste aus Betriebs-, Verrechnungs- und Cassa-Rücksichten von den übrigen Zweigen der Oekonomie unabhängig zu machen? Worin ist die Ursache dessen zu suchen, dass dieses zur Hebung der Forstwirtschaft unbedingt erforderliche System in Ungarn so noch wenig Anklang gefunden und das Forstwesen nur als Suffix der Feldwirtschaft betrachtet wird?“

Zufolge der Aufforderung der sehr geehrten Geschäftsleitung fiel mir das Glück zu, die Berathung über den vierten Punkt unseres Programmes einzuleiten.

Es ist diess eine schwere Aufgabe, nicht bloss deshalb, weil diese Frage unter den, der geehrten Versammlung vorgelegten Themen nach meiner Ansicht die wichtigste ist, sondern weil ich als Ursache des zerfahrenen, unentwickelten, primitiven Zustandes, und daher des geringen Ertrages unseres vaterländischen Forstwesens insbesondere das betrachte, dass in den meisten Privatherrschaften unseres Vaterlandes das Forstwesen nur als Suffix der Landwirtschaft angesehen wird, und die Verwaltung und Rechnungsführung von dieser nicht vollständig getrennt ist.

Es gab eine Zeit, die sogenannte gute alte Zeit, als noch die Wälder keine Steuer belastete, als wir, bei dem beinahe gänzlichen Mangel

an Kommunikationsmitteln, unsere Forstprodukte noch nicht verwerthen konnten, als der Grundherr bei dem verhältnissmässigen Überflusse an Wäldern es, so zu sagen, noch gerne sah, dass seine Unterthanen die herrschaftlichen Wälder verwüsteten und ausrotteten, weil hiedurch der keinen Nutzen tragende Grund von arbeitsschuldigen Unterthanen bebaut wurde, und die immer gering gewesene Arbeitskraft, durch die Erweiterung der Unterthan-Ansässigkeiten sich vermehrte. Es ist begreiflich, dass zu jener Zeit, als die Wälder noch gar keinen Nutzen brachten, und so zu sagen, nur zur Deckung des Holzbedarfes der Herrschaft und der Berechtigten, so als Weide und zur Mast dienten, dieselben das natürliche Suffix der Landwirtschaft bildeten; zu jener Zeit kostete noch die Erhaltung der Wälder kein Geld; die Holzfällung bewirkten noch die Berechtigten als Gegenleistung, die Verwaltung war unter der Aufsicht der Ökonomiebeamten den Händen der Waldaufseher vertraut, und von einer fachkundigen Pflege der Wälder konnte noch keine Rede sein. Was ist daher natürlicher, als dass unter diesen Umständen Niemanden auch nur in den Sinn gekommen wäre, die Wälder den Händen fachwissenschaftlich gebildeter Männer anzuvertrauen; die Rechnungsführung zu trennen, damit er wisse, wie gross der Reinertrag seiner Wälder sei, um in Folge dessen für die zweckmässigere Einrichtung der Forstwirtschaft sorgen, oder eventuell den wenig Nutzen tragenden Waldgrund zu landwirtschaftlichen Zwecken verwenden zu können; auf alles dieses dachte damals Niemand, und der Wald blieb ein Nebenmittel der Landwirtschaft.

Nach der Aufhebung der Urbarialverhältnisse brachen jedoch die schweren Tage der Prüfung über die Grundherrschaft herein, das Feld, der Wald wurde, und zwar hoch, besteuert, durch die Freigebung der Unterthanen schwand die Arbeitskraft, ein Betriebskapital fehlte, die ohnediess geringe Urbarialentschädigung verspätete sich, und als sie endlich ankam, galt sie kaum Hälfte ihres Nennwertes. Staunen ergreift uns, wenn wir bedenken, dass die Landwirtschaft so ausserordentliche Erschütterungen unvorbereitet trafen, diese eine grössere Krisis, ja sogar den Fall derselben nicht verursachten; und dass die Spuren der Landwirtschaft dadurch so tief geschlagenen Wunden jetzt, nach Verlauf von kaum zwei Jahrzehnten, kaum mehr sichtbar sind, ist jedenfalls ein ausgezeichnete Beweis von der kräftigen Unversehrtheit und Lebensfähigkeit unserer Landwirte und Landwirtschaft, wie auch das Unterpfand einer blühenden Zukunft.

Mit dem Eintritte dieser schweren Tage sahen die, weniger ver-

wirrten und auch bisher mehr geordneter wirtschaftlichen Verhältnisse sich erfreuenden Grossgrundbesitzer, unter diesen auch das Aerar, sogleich ein, dass unter den von Grund aus veränderten Verhältnissen auch die Rolle der Wälder sich geändert habe, und ein selbstständiger Zweig der Ökonomie geworden, der nun als solcher auch selbstständig zu verwalten sein wird, wenn man nicht will, dass dieser Schatz des National- und Privat-Eigenthums der frühern Verwaltung nur eine Last werde, und nach und nach verschwinde. Man sah ein, dass mit Aufbiethung aller Kräfte dahin gestrebt werden müsse, dass das Einkommen der Wälder wenigstens die Steuer decke, und dass diess nur durch die Verwertung der Forstprodukte erreicht werden kann; zu diesem Zwecke sorgte man für die Erzeugung der gesuchten Produkte, suchte für sie einen Absatzort, und verwendete zur Ausführung alles dessen fachkundige Leute; die Verwaltung, ja sogar die Leitung der Wälder wurde von allen andern Wirtschaftszweigen getrennt, und eine gesonderte Rechnungsführung, ja selbst gesonderte Kassen eingeführt. Auf diese Weise wurde es nun möglich die Erfolge der Forstwirtschaft jährlich nachzuweisen, in die Tiefe der obwaltenden Verhältnisse zu blicken, die Mängel deutlich zu erkennen, und denselben durch zweckmässige Anordnungen abzuheben; und so konnte man verhindern, dass der eine Industriezweig, nicht wie es bisher der Fall war, an dem andern schmarotzte. Es befindet sich unter uns gewiss Niemand, der bezüglich des letzteren Umstandes nicht genug traurige, und rund herausgesagt, ärgerliche Erfahrungen gemacht hätte. Das ärarische Bergwesen konsummirt jährlich mehr als 50 Millionen C.-Fuss Holz, dieses Holzquantum lieferten die Wälder bis 1852 nur gegen Vergütung der Fällungs-Bringungs- und Verwaltungs-Kosten; der Wald durfte die Interessen seines Kapitals nicht mit verrechnen, und so wurde auch der bedeutende Ertrag der Forste nie ausgewiesen, sondern diente nur dazu, um verschmolzen mit dem einst so glänzenden Ertrage des Bergwesens diesem als Mittel zu dienen, während unter dem Tittel Ertrag des Bergwesens, den wirklichen Ertrag sehr häufig bloss die Wälder allein lieferten. Dieses trügerische, selbst täuschende, falsche Verfahren war bezüglich der Wälder nicht nur ungerecht, und für den aufgeklärten Grundbesitzer beschämend, sondern an und für sich demoralisirend, in jeder Beziehung schädlich. Der Forstmann, der den Erfolg seines Strebens nie sah, indem die Resultate nie nachgewiesen wurden, der für seine eifrigsten Bemühungen nie Anerkennung fand, wurde gleichgültig, er

liess den Sachen freien Lauf, so wie es das Ungefähr mit sich brachte, er konnte nie den Trieb für die Hebung der Forstwirtschaft fühlen, und sank zu einem solchen untergeordneten Mittel herab, wie die eines bessern Looses würdigen Wäldern selbst; wie konnte also ein so demoralisirtes Forstpersonale dahin streben, dass es durch Ersparungen u. s. w. das Interesse seines Grundherrn fördern, da die Erfolge aller seiner Bemühungen, das, die Wälder im Joche haltende Bergwesen verschlang. — Andernthetils hingegen ging das Berg- und Hüttenwesen mit dem ihm umsonst zu Gebote stehenden Holze verschwenderisch um, und verbrauchte nur das ausgesuchteste Holz, wodurch es ebenfalls zum Schaden der Herrschaft und der Nation, zur Verwüstung der Wälder und zur Verursachung des sich hier und dort auch schon jetzt zeigenden Holz Mangels nicht wenig beitrug. Soll ich noch mehr Beispiele zur Beleuchtung dieser so ausserordentlich schädlich wirkenden Verhältnisse vorbringen? Ich kenne viele Herrschaften, wo das Forstwesen noch in den Fesseln der Landwirtschaft schmachtet; so lernte ich auch erst unlängst die Verhältnisse einer grossen, am Plattensee gelegenen Herrschaft kennen, in der man aus den 40 Tausend Joch grossen Eichen- und Buchenwäldungen, bei den günstigen Kommunikations-Verhältnissen, wenigstens ein Viertel des jährlichen Ertrages mit leichter Mühe und zu hohen Preisen als Bauholz verwerthen, den Rest des Ertrages aber als Brennholz zu ebenfalls hohen Preisen verkaufen könnte; wo jedoch gegenwärtig der Wald ausser der Erzeugung des Herrschaftlichen Bau-, Nutz- und Brennholz-Bedarfes nur einem ungefähr 30 Tausend Stücke zählenden Schaafstande als Weide dient. Aus dem letzteren Zwecke lichtete man diese Wäldungen schon seit alten Zeiten planmässig, um den Graswuchs überall zu befördern, Folge dieser Auslichtungen ist, dass dadurch mehrere Hundert Joch grosse steile felsige Berglehnen und Gipfel verwüstet und unfruchtbar geworden sind; indem sich hier, da die dünne Erdschichte durch die Schafe aufgewühlt, durch den Regen herabgespült wurde, jetzt weder Wald noch Weide befindet; die Steuer wird aber auch für diese Sterilitäten noch jetzt gezahlt. Die Verwaltung und Leitung dieser Wälder ist unerfahrenen Händen anvertraut, die Rechnungsführung nicht getrennt, Niemand ist im Stande zu sagen, was die Wälder eigentlich tragen, so viel hörte ich jedoch, dass für die Wolle jährlich 60 Tausend Gulden einfliessen, aber jene Frage, wie viel davon auf den Wald entfällt, der die Schaafe $\frac{3}{4}$ Jahr ernährt, konnte mir Niemand beantworten. Die umliegenden Gemeinden verrichten als Urbarial Holzungs-

Gegenleistung viele Tausend Tagwerke alle diese nimmt aber die Landwirtschaft ohne jede entschädigung für sich in Anspruch für die Waldpflege lassen sich kaum Paar hundert Tagwerke erpressen. Also finden wir auch hier mit einigen Modifikationen dieselben schädlichen Verhältnisse als wie beim Aerar bis zum Jahre 1852. auch hier ist den Forst, jeder Trieb zur Sparsamkeit und der Hebung der forstlichen Industrie wie auch zur Hebung der Ertragsfähigkeit der Wälder benommen; die Landwirthe sind aber nicht auf die Sparsamkeit angewiesen den das Forsteinkommen schminkt ja doch versteckt ihre Rechnungen. Selbst solche lächerliche Fälle kommen noch vor dass man die Kosten des aus den Jungbeständen gesammelten Futter-Laubes dem Walde unter dem Vorwande aufrechnet, dass die Verminderung des Sommerlaubes dem Walde diene, weshalb auch dieser die Kosten zahle; aber es weiss doch schon jeder Laie, das von der Menge des Laubes, als Lebensorgane des Baumes, auch der Wachsthum des Holzes abhängt und dass die Verminderung dieser Lebensorgane zum Schaden der Holzzucht geschieht. Ich will durch das Aufzählen von mehreren solchen Daten die Geduld der Generalversammlung nicht ermüden, da auch ohnehin jeder Forstman, jeder Landwirth und jeder gebildete Mensch weiss, dass das bezeichnete untergeordnete Verhältniss der Wälder für den Wald und den Grundbesitzer zu doppelten Nachtheile bestehe, und überzeugt ist, das die erste, unumgängliche Bedingung eines blühenden, einträglichen Zustandes der Wälder die ist, das der Wald in Bezug auf die Verwaltung und Rechnungsführung von der Landwirtschaft getrennt, und von dieser unabhängig gemacht werde. Wer würde denn nicht laut auflachen über jene, einfältige Entgegnung, die aber noch häufig gehört wird, dass die Trennung dieser beiden Wirtschaftszweige nichts Anderes ist, als dass der Besitzer das Geld aus dem einen Sacke in den andern lege, wahrlich! so können nur Ignoranten sprechen.

Zufolge des Gesagten können wir bezüglich des ersten Theiles der vorliegenden Frage daher kurz sagen, dass das Aerar und einige Grossgrundbesitzer zur Trennung der Verwaltung und Rechnungsführung der Wälder von der Landwirtschaft nur die richtige Auffassung ihrer eigenen Interessen geführt hat.

Es war meine Aufgabe die Besprechung dieses Themas bloss einzuleiten nicht aber auch zugleich die Lösung desselben zu versuchen, ich habe vielleicht bisher schon die mir bezeichnete Grenze überschritten, indem ich mich zuweit in die Zergliederung des ersten Theiles der

Frage einliess, ich werde mich daher hüten bezüglich des zweiten Theiles dieser Frage dasselbe zu thun, und fordere daher die geehrte Versammlung auf, sie möge sich gestützt auf Erfahrungen darüber äussern, worin die eigentliche Ursache dessen liegen mag, dass gegenwärtig auf viele Privatgrundbesitzen der Wald in Bezug auf die Verwaltung und Rechnungsführung von der Landwirtschaft nicht getrennt ist; äussern wir uns kühn, unbefangen und so laut, dass es auch diejenigen verstehen mögen, die von einem guten Rathe ihre Ohren zu verschliessen pflegen.

Nach meiner Ansicht sind mehrere Ursachen vorhanden, dass in unserem Vaterlande noch auf vielen Herschaften die Forst-Verwaltung und die Rechnungsführung von der Landwirtschaft nicht getrennt wurde, und die zugleich der bezeichneten, das Wohl der Besitzer befördernden Anordnung hinderlich in den Weg treten.

Wir haben keine Ursachen vorauszusetzen, das unter unseren Grundbesitzern sich auch nur Einer befinde, der den Vorthail der Selbständigkeit der Verwaltung und Rechnungsführung für die Wälder nicht einsehen würde; aber es hält sie von dieser gründlichen und öfters keineswegs leichten Anordnung, theils die Anhänglichkeit zum gewohnten Alten, theils Mangel an Zeit, theils aber die Scheu vor der verwickelten Arbeit zurück, und sie werden ausserdem nicht durch aufrichtigen dringenden Rath ihrer Land- und Forst-Beamten in dieser Richtung unterstützt. Ohne dass wir zu folge der neuen Organisirung in den meisten Fällen die Nothwendigkeit der Mehrauslagen leugneten, halten wir doch dieselben keineswegs als unbedingt erforderlich, und man kann in Gegentheile bei rationeller Organisirung und unter günstigen Umständen öfter sogar auf Ersparungen hoffen. Uibrigens muss man die Richtigkeit irgend einer Anordnung nicht nach den vermehrten Auslagen sondern nach dem Reinertrage beurtheilen; und deshalb können wir mit voller Bestimmtheit behaupten, und diese Behauptung auch durch die Erfahrung nachweisen, dass überall dort, wo die Verwaltung und Rechnungsführung der Forste unabhängig gemacht wurden, die forstliche Verhältnisse sich von Jahr zu Jahr besserten, die Forstliche industrie und Handel sich in immer grösserem Masse entwickelte und so der Wald bezüglich des Einkommens mit der im grossen betriebenen Landwirtschaft wetteiferte. Die Ab-

sonderung ist selbst bei jenem Waldbesitze noch zweckmässig, der unter den schlechtesten Orts-, Kommunikations- und Absatzverhältnissen schmachtet, denn es ist nicht notwendig hier weder das Personale zu vermehren, noch auch auf die Forsteinrichtung viel zu opfern, nur muss man dafür zu sorgen, dass das Individuum, dem die Leitung der Verwaltung anvertraut wird, ein solcher Fachmann sei, der die, den stiefmütterlichen Verhältnissen entsprechende Organisirung ohne grosse Opfer und mit Berücksichtigung der Gegenwart und Zukunft durchzuführen im Stande ist.

Eine weitere Ursache dessen, dass die Verwaltung und Rechnungsführung der Wälder von der, der Landwirtschaft an vielen Orten noch nicht getrennt ist, finden wir auch darin, dass die Güterdirectoren und Ökonomiebeamten, jene Vortheile erkennend, welche die Landwirtschaft auf Kosten der Wälder geniesst, im Interesse ihres Faches, obgleich zum Nachtheile ihrer Herrschaft die Landwirtschaft jener Vortheile nicht berauben wollen, da sie sehr gut wissen, dass sie sonst dem Walde das Holz, die Weide, das Futter u. s. w. in einem solchen Preise entschädigen müssen, als wenn sie es von Fremden kauften, und deshalb in diesem Falle der Ertrag pr Joch oder dergesamnte Reinertrag in bedeutend magerern Zahlen nachgewiesen werden könnte; aber auch wir wissen, dass sie dann durch diesen Umstand gezwungen dahin trachten würden, durch Beschränkung der Ausgaben und durch Sparsamkeit den Ertrag auf seine frühere Höhe zu bringen; dass aber diess alles nur dem Besitzer zum Vortheile gereichen würde, sieht Jedermann ein.

Endlich betrachten wir als eine Ursache des abhängigen Zustandes des Forstwesens auch die Forstbeamten selbst, die wegen Mangel an gehöriger Fachbildung, Einsicht, Energie, falscher Bescheidenheit oder sonstigen Schwächen, gegen das veraltete schädliche System aufzutreten, den Besitzer über den Stand der Angelegenheiten aufzuklären. und für die gute Sache mit aus reinem Selbstgeföhle entsprungener Ausdauer zu kämpfen nicht wagen, bis sie ihr Ziel erreicht haben. Und dieses Ziel müssten sie erreichen, wenn der Besitzer einzusehen gelernt hat, das ihr Streben frei von jeder Selbstsucht, und nur auf Beförderung der guten Sache gerichtet ist.

Um den allenfalls möglichen Missverständnissen vorzubeugen, halte ich für nothwendig zu erwähnen, dass die in dieser heiklichen Angelegenheit hier gemachten Aeusserungen, nicht der Unduldsamkeit dem gefangenen Kastengeiste oder eben der Antipathie entsprungen

sind; wir erklären, dass wir für den mit dem Forstwesen eng verbundenen Industriezweig, für die Landwirtschaft und seine Pfleger die wärmste Sympathie hegen, und der Zweck unserer Äusserungen nur die Beförderung des Wohles des Grundbesitzers und mittelbar des Gemeinwohles und die Aufklärung der Wahrheit war. Wir sind nicht befangen, denn wir gestehen es offen, dass wir nicht jener Ansicht sind, als beständen die Wälder nur für sie selbst, wir wollen auch die gerechten Anforderungen der Landwirtschaft an die Wälder nicht leugnen, sondern wünschen, dass dem Walde gegeben werde was ihm gebührt, und dass seiner zeitgemässen Entwicklung Nichts in den Weg gelegt werde.

Die Aufgabe der Wälder von der der Landwirtschaft zu trennen, noch nicht getrennt ist, finden wir auch darin, dass die Forstwirtschaft und Ökonomiebestimmen, jene Verhältnisse erkennen, welche die Landwirtschaft auf Kosten der Wälder gestützt, im Interesse ihres Faches, jedoch zum Nachtheile ihrer Herrschaft die Landwirtschaft jener Verhältnisse nicht beruhen wollen. — Der gut wissen, dass sie sonst dem Walde das Holz, das Tannen, u. w. in einem solchen Fache entschuldigen müssen, als wenn sie es von fremden Händen und deshalb in diesem Falle der Natur zu hoch oder der gesammten Natur, etwas in betreffend materiellen Zahlen nachgewiesen werden könnte; aber auch wir wissen, dass sie dann durch diesen Umstand gezwungen dahin trachten würden, durch Beschneidung der Ästchen und durch Fortnahme des Firtzes auf seine frühere Höhe zu bringen; dass aber dies alles nur dem Besitzer zum Vortheile gereichen würde, nicht jedoch dem Landmann.

Ebenso betrachten wir als eine Folge der abhängigen Zustände der Forstwesen auch die Forstbestände selbst, die wegen Mangel an gehöriger Fachbildung, Falschheit, Energie, falscher Beschaffenheit oder sonstigen Schwächen gegen das vortheilhafte schädliche System substituirt, den Besitzer über den Stand der Angelegenheiten unklar stellen und für die gute Sache nur eine kleine Selbstgefühle entwickeln. Dieser Zustand zu kämpfen nicht wagen, bis sie die Ziel erreicht haben. Und dieses Ziel müssten sie erreichen, wenn der Besitzer zwischen Erkenntnis hat, das die Stürche frei von jeder Selbstgefühle und nur zur Beförderung der guten Sache gerichtet ist.

Um das allenthalben möglichen Missverständnisse vorzubeugen, hätte ich für nöthig zu erwähnen, dass die in dieser heiklichen Angelegenheit hier gemachten Aeusserungen, nicht der Unablässigkeit dem entgegenen Kastengeiste oder eben der Antipathie entgegen

Sekretariats Bericht

vorgetragen

in der Generalversammlung für das Jahr 1868.

Geehrte Generalversammlung !

Im Begriffe, die während des jüngst vergangenen Jahres durch unseren Verein bewiesene Wirksamkeit vorzutragen, ist es nothwendig, dass ich den Faden meines Berichtes noch an jene Verhandlungen knüpfe, welche den geehrten Herrn Mitgliedern aus den Hauptpunkten der Beschlüsse unserer in Losoncz abgehaltenen Generalversammlung bekannt sind.

Die erwähnte Generalversammlung, welche die brennendsten Fragen unserer neuerwachenden Forstwirtschaft verhandelte betraute den Ausschus mit der Lösung solcher Aufgaben, deren Durchführung und Ins-Lebenrufung nicht nur das auf einen kleinern Kreis beschränkte forstliche Publikum, sondern auch die gesammten gesund denkenden Bürger unseres Vaterlandes in gleichem Masse wünschen.

Unsere Aufgabe war es den damals verhandelten Forstgesetz-Vorschlag an das Ministerium gelangen zu lassen und offen auszusprechen, dass die Zukunft unseres Waldbestandes, und die Ertragsfähigkeit eines bedeutenden, oder des vierten Theiles unseres Grundbesitzes gleichmässig und dringend erfordern die Erlösung der durch den rückgebliebenen drückenden Lasten des Unterthanensystems, durch der Tragung der Servituten, auch heute noch gefesselten Waldbesitzes, und die rationelle Regelung seiner Verhältnisse.

Unser Verein hat den Forstgesetzvorschlag dahin gelangen lassen, von wo aus derselbe hoffen konnte, dass er, wegen der Dringlichkeit der Angelegenheit, und zufolge der im Wirkungskreise gelegenen Macht auch eine schneller verwirklichte Lösung, einer der dringendsten materiellen Fragen des Landes erwarten konnte.

Der Forstgesetzvorschlag, die Lebensfrage unseres Waldgrundbesitzes, dessen Nichteinweihung als Gesetz, das Vaterland — täglich

um Tausende verlustig macht, ging durch die Verhandlungen des Akerbauministeriums schon zu Anfang dieses Jahres, und erwartet die Zeit, in welcher das genannte Ministerium die Stunde für geeignet hält, denselben auf den Tisch des Abgeordneten-Hauses zu legen.

Dieser Forstgesetzvorschlag, die Frucht jahrelangen eifrigen Wirkens, wurde mit dem Landwirtschaftlichen-Vereine, der mit Recht dessen Mutter genannt werden kann gemeinschaftlich, an das Akerbauministerium geleitet.

Wir waren alle in der guten Hoffnung die wir wussten, dass auch in jenen Kreisen, in welchen derselbe für Gesetz angenommen wird, nicht unbekannt ist, dass der erste Schritt zur Hebung des vaterländischen Forstwesens die Verfassung eines rationellen Forstgesetzes ist, doch sind wir in dieser Beziehung — ausgenommen, dass der Forstgesetzentwurf seine Vorlage an das geehrte Abgeordneten-Haus erwartet, leider noch immer dort, wo wir vor einem Jahr gewesen.

Es wäre zwar wünschenswerth gewesen, dass auch zur Hebung unseres diesfälligen Zustandes, mehr Aufmerksamkeit geschenkt werde, und ich glaube, dass Niemanden in der geehrten Generalversammlung eine grössere Freude hätte bereitet werden können, als die Nachricht, dass wir ein, den Interessen des Vaterlandes und unserer Forstwirtschaft entsprechendes, zeitgemässes Forstgesetz besitzen.

Der Schmerz der nicht erfüllten Hofnung und des allgemeinen Wunsches, Besorgen erregende Waldverwüstung, Bezweifelung des Eigenthums, Unsicherheit des Mein und Dein, Aufnutzung des Kapitals, ohne dass daraus wenigstens für die Zukunft fruchtbringende Kreutzer erspart wären, oder mit andern Worten, grösstentheils nur Abtrieb und Rodung der Wälder, ohne dass der Grundbesitzer für die Zukunft derselben Sorge tragen würde, kahle, vegetationslose, traurige Berghöhen, für ewig vernichtete zu Wüsten gemachte Waldflächen, über den Besitz des Holzes, nicht einmal auf Leben und Tod streitende Bürger, und in Bangen erregendem Masse sich mehrende Forstfrevel haben wir zu registriren, wenn wir von dem Forstgesetz-Entwurfe sprechen, welche Umstände die dringende Creirung des Forstgesetzes nicht nur wünschen, sondern fordern.

Es ist vielleicht überflüssig zu erwähnen, dass ein facheifriges Mitglied unseres Vereines, Graf Ladislaus Ráday jun, der davon selbst überzeugt ist, dass das Weiterbestehen der in den frühern Worten nur schwach geschilderten Verhältnisse, mit unersetzlichen Nach-

theilen verbunden ist, richtete im Saale der Gesetzgebung an den Herrn Akerbauminister die Frage: wann wir eigentlich die Vorlage des Forstgesetz entwurfes hoffen können, und leider erhielten wir damals, als unser Zustand und das demselben entsprungene Wissen und der Wille der Mitglieder der Gesetzgebung die Abschaffung der Ueberreste der Urbarialverhältnissen dringend wünschen, die auf unbestimmte Zeit lautende folgende Antwort: „Wenn Aussicht vorhanden sein wird, dass das Abgeordnetenhaus denselben verhandeln kann.“

Ich weiss sehr gut, dass es der Wunsch eines jeden Freundes der Forstwirthschaft ist, das je frühere Eintreffen dieses Zeitpunktes; darauf kann man aber nur dann hoffen, wenn das Akerbauministerium nicht spätet den Forstgesetzentwurf auf den Tisch des Abgeordneten-Hauses zu legen, und hiemit in die Reihe der zu verhandelnden Gegenstände einzuführen.

Meinerseits gestehe ich aber, dass das Akerbauministerium durch die Erwirkung des rechtzeitigen Zustandekommens des Forstgesetzes zur Beförderung unserer Volkswirtschaftlichen Verhältnissen so wichtigen und heilsamen Schritt thun würde, der eine der schönsten Zierden seiner bisherigen Wirksamkeit bilden könnte.

Es ist den geehrten Mitgliedern bekannt, dass die allgemeine Meinung des Landes in erster Reihe die Aufhebung der Ueberreste des Unterthansystems fordert, und unter diesen ist sicher eine der wichtigsten die Regelung der gleichnamigen forstlichen Angelegenheiten, namentlich, die Durchführung der Ablösung der Waldservituten, und doch wollte es das Schicksal, dass der Forstgesetzentwurf, der damals als unser Verein in seiner vorjährigen Generalversammlung zur Ausarbeitung eines Jagdgesetzvorschlages eine Commission entsendete, schon ganz fertig da stand, auf den Tisch des Abgeordneten-Hauses doch später gelange als jener.

Der Jagdgesetzvorschlag, welchen die betreffende Commission zufolge Betrauung durch die vorjährige Generalversammlung ausarbeitete, und der eben unter dem Präsidium des geehrten Obergespanns des Biharer Komitates, Sr. Hochgeborn Herrn Ludvig v. Tisza entstand, und durch die „Erdészeti-lapok“, und in den „Mittheilungen“ unseres Vereines mitgetheilt wurde, und sich auf die Idee des freien

Bodens und die natürlichen Interessen der Jagd basirt, — wurde nach der Annahme durch den Directions-Ausschuss zur Geleitung an den kompetenten Ort dem Justizministerium unterbreitet; und diess bezüglich können wir jenen schon bekannten, erfreulichen Umstand berichten, dass derselbe am 7-ten August laufenden Jahres dem geehrten Abgeordneten-Hause vorgelegt wurde, weshalb auch durch den schnellen und eifrigen Vorgang des Justizministeriums seine Creirung als Gesetz früher zu erwarten sein wird, als die, des Forstgesetzentwurfes.

Die gegenwärtig bestehenden Forst- und Jagd-Gesetze sind mangelhaft, entsprechen den veränderten Verhältnissen unseres Grundeigenthums nicht mehr, und die natürlichen Interessen des Forst- und das Jagdwesens erfordern neue lebenskräftige Reformen, damit in beiden Richtungen und je früher — den Aufschub nur mit offenem Nachtheile zu ertragenden Verhältnissen, ein heilsamer, und durch unsere Nachkommen nur mit Dank empfangender günstiger Umschwung gegeben werde.

Eine der Anordnungen der vorjährigen Generalversammlung bezeichnete auch die Erwirkung der fachmännischen Verwaltung und einheitlichen Leitung des Vaterländischen Forstwesens als höchst wichtig, und ernannte eine Commission — deren Mitglied eben auch Herr Koloman v. Tisza, der allgemein geachtete Landtagsabgeordnete der geehrten Stadt Debreczin war — welcher die Aufgabe gestellt gewesen ist, eine begründete Vorlage auszuarbeiten, die im Wege des Directions-Ausschusses dem bezüglichlichen Ministerium unterbreiteten werden sollte.

Diesem Auftrage wurde auch entsprochen, und wir unterbreiteten diese, auch im unserem Blatte mitgetheilte, Eingabe jenem Ministerium, dessen bisher bewiesenen zeitgemässe Anordnungen und gründliches Verfahren in unseren Forstangelegenheiten uns die meiste Hoffnung darbot, dass es uns in dieser Beziehung die Hand reichen werde.

Die rationelle Entscheidung dieser Sache ist jedoch mit der Annahme des Forstgesetzentwurfes zum Gesetze so eng verbunden, dass sie von der Durchführung derselben in seinem ganzen Umfange einen so zu sagen organischen Theil bildet.

Mit Freuden können wir noch bemerken, dass in dieser Beziehung das Finanzministerium einen wichtigen und anerkennungswerten Schritt gethan, indem es — während noch vor einem Jahre die Kronherrschaften und die Montanforste unter zwei getrennten Departements standen, — dieselben unter eine Leitung vereinigte, als deutlichen Beweis dessen dass die fachkundige, einheitliche Leitung der Forste von verschiedener Bestimmung durchaus nicht hindert dass ihr Einkommen in getrennten, ihrer Bestimmung entsprechenden Cassen, zugeführt werden.

Unsere früher erwähnte Wirksamkeit hatte also in so weit Erfolg, als deren Durchführung im Wirkungskreise des Finanzministeriums lag; wir können daher auch dem Herrn Finanzminister für die mit Bezug auf unsere Forstangelegenheiten getroffenen Anordnungen nur die vollste Anerkennung zollen, und besitzen in diesen auch zugleich ein Pfand, dass unser Wunsch, nach welchem der gesammte Waldbestand des Landes der einheitlichen Fachkundigen Leitung, und diessbezüglich die Beurtheilung dessen, ob die gegenwärtige Bewirtschaftungsweise den Anforderungen der Wälder, und dem gleichbedeutend, den Interessen des einzelnen Besitzers und den Ortsverhältnissen entspricht, fachwissenschaftlich gebildeten Männern anvertraut werde, in seinem ganzen Umfange in Erfüllung gehen wird.

Den geehrten Mitgliedern dürften wohl jene Grundsätze nicht unbekannt sein, welche die einheitliche, fachkundige Leitung rathen, denn unser geehrte Präses erwähnte erst in der vorjährigen Generalversammlung, dass weder beim Ackerbau- noch beim Cultus-Ministerium, die übrigens, bezüglich der Bewirtschaftung sehr ausgedehnter Forste entscheidenden Einfluss ausüben, kein einziger Fachmann in Verwendung steht, obwohl das Letztere als Verwalter der Studienfondsgüter, selbst die Leitung der unmittelbaren, streng technischen Bewirtschaftung führt.

Es wurde eine Commission zur Ausarbeitung eines Gesetzentwurfes über die Besteuerung der Wälder, dessen Zweck die Erwirkung ist, dass die gegenwärtig sehr überspannte Waldsteuer auf eine mehr gerechte Basis begründet werde, so wie auch zur Ausarbeitung der Statuten des zu gründenden „Forstbeamten-Unterstützungs-Vereines“ und in Folge dessen zur Modification unserer gegenwärtigen Vereinsstatuten entsendet. Bezüglich beider Gegenstände müssen wir, da es zweckmässig war, unserer eben in neuen Entwicklung begrif-

fenen Verhältnisse mit einer dauernden Aufmerksamkeit zu verfolgen, damit auf dieser Basis die, den Anforderungen der Zeit entsprechenden Vorkehrungen getroffen werden können, ferner auch deshalb, da die Sammlung der nöthigen Daten schon an und für sich eine längere Zeit in Anspruch nahm, und die in dieser Angelegenheit mitwirkenden Mitglieder im Lande zerstreut wohnen, — zur präzisen Aeusserung noch eine längere Frist bitten.

Die Statuten unserer Geschäftsordnung, welche wir in der vorjährigen Generalversammlung verhandelten und feststellten, erhielten schon die höhere Bestätigung, und sind auch schon in unseren Mittheilungen erschienen.

In Bezug unseres Lehrfaches haben wir ebenfalls einen erfreulichen Fortschritt zu konstatiren, denn seit unserer vorjährigen Generalversammlung wurde die Schemnitzer k. u. Forstakademie neu organisirt, und unseren Forstzöglingen wird schon seit vorigem Jahre der Unterricht in unserer Muttersprache ertheilt, der in den Mittheilungen unlängst erschienene und zweckmässig anerkannte Lehrplan, so wie auch das eifrige Wirken unserer Professoren biethen uns die schönsten Hoffnungen, dass unsere, eines gründlichen Unterrichtes theilhaftig gemachten, jungen Fachgenossen, einst intelligente Arbeiter und Stützen unseres Forstwesens sein werden.

Bezüglich der Staatsprüfungen musste jedoch der Verein leider die Erfahrung machen, dass das Ackerbauministerium aus unbegreiflichen Gründen, abweichend von den bisherigen, auch durch die frühere Regierung beibehaltenen, und noch gegenwärtig bestehenden Normen, in Betreff der Zusammenstellung der Mitglieder der Prüfungskommissionen, den dieser Beziehung kompetenten Forstverein nicht angehört hat.

Es ist den geehrten Mitgliedern bekannt, dass die vorjährige Generalversammlung den Preis von 200 fl., auf die Verfassung eines für das technische Hilfspersonale bestimmten Forst-Handbuches gesetzt hat.

In dieser Beziehung kann ich nun anzeigen, dass der Concurs ausgeschrieben wurde, und auf den bestimmten Termin bis zum 15. August l. J. drei Concurswerke an den Verein eingesendet wurden, aber in der kurzen Zeit von 4 Wochen diese Werke einer gewissenhaften Beurtheilung nicht unterzogen werden konnten, und zur Orientirung in dieser Sache wage ich blos den einzigen Umstand zu erwähnen, dass sich zwei dieser Werke je auf 64 Bogen erstrecken.

Bezüglich des, durch unser Mitglied Herrn Ignatz Kovács unserem Vereine zur Beurtheilung vorgelegten Werkes „Erdészeti utmutató“ wird der Ausschuss seine Aeusserung zugleich mit dem Resultate des Concurses mittheilen.

Da die Prüfung der eingelangten Concurswerke nächstens zu geschehen hätte, ist es nothwendig, dass die geehrte Generalversammlung selbst die Preisrichter erwählen würde, deren Operat dann, als das Resultat der dem allgemeinen Vertrauen entsprungenen Wahl, um so beruhigender wäre.

Da ich weiss, dass die Zahl der Beförderer unserer Forstliteratur nur eine geringe ist, kann ich den Erfolg des Concurses als günstig bezeichnen, wenn gleich nur aus dem Grunde, weil dies ein lebhaftes Interesse und Streben seitens unser Fachgenossen beweist, indem sie dadurch zeigen, dass sie das forstliche Wissen auch im Felde der Literatur zu erweitern und dadurch unserem Vaterlande einen heilsamen Dienst zu leisten sich bestreben.

Auch im Kreise des Ausschusses geschah eine Veränderung, und zwar durch das Hinscheiden unseres Fachgenossen Hrn. Karl v. Bércezy, dessen Tod das gesammte gebildete Publikum unseres Vaterlandes betrauert und in dem auch wir einen arbeitsamen Kämpfer für unsere Forst- und Jagd-Angelegenheiten verloren haben, weshalb auch wir aus aufrichtigem Herzen seinem Andenken Segen wünschen.

Die Zahl unserer forstlichen Sammlungen hat sich seit der letzten Generalversammlung nicht geändert.

Unsere Bibliothek hat sich durch den Ankauf der neuerschienenen forstlichen Werke — so wie auch durch die mit uns im Tauschverhältnisse stehenden Vereine und Gesellschaften und durch unsere Regierung zugesendeten, auf das Forstwesen bezughabenden Werke vermehrt, von welchem eines durch das Finanzministerium geschickt wurde, und über die Verwaltung und den Ertrag der Staatsforste Ungarns sehr werthvolle und bisher noch unbekannte statistische Daten enthält, und aus der Feder des eifrigsten Beförderers unseres vaterländischen Forstwesens, des unermüdlichen Mitgliedes unseres Vereines, Herrn Adolf Divald, entsprungen ist.

Die Zahl der Mitglieder unseres Vereines glaube ich kann eine günstige genannt werden, und insbesondere, wenn wir in Betracht

ziehen, dass in unserem Vaterlande bloss die Zahl der unberufenen und mehr schädlichen Beschützer der Forste eine grosse, während die der wahren Fachfreunde sehr unbedeutend ist.

Gegenwärtig zählt unser Verein 143 Gründungsmitglieder, 529 ordentliche und 4 unterstützende Mitglieder; zusammen also 676 Mitglieder.

Die Zahl unserer Gründungsmitglieder, und daher auch unser Gründungskapital erfreut sich zu folge des durch Sr. Hochgeborn unsern verehrten Präses an die Herrn Grundbesitzer und mehreren Korporationen unseres Vaterlandes erlassenen Aufrufes einer günstigen Zunahme, indem das Gründungskapital gegenwärtig schon 22,250 Gulden beträgt; wovon 1200 fl. im Baaren in der Pester Sparkassa hinterlegt, 950 fl. in ungarischen Grundentlastungs-Obligationen, 5100 fl. in ungar. Boden-Credit-Pfandbriefen und 15000 fl. in Privat-Obligationen sind.

Und hier sei mir gestattet das Verzeichniss derjenigen geehrten Mitglieder zu verlesen, die seit der letzten Generalversammlung als Gründungs- und jährlich beitragende Mitglieder eingetreten sind *).

Ausser dem Erwähnten bezieht sich unsere sonstige Wirksamkeit noch auf die Correspondenz mit den geehrten Mitglieder und auf die innere Geschäftsführung, ausserdem aber dienen wir auch noch mit Aufklärungen und Anweisungen allen Jenen, die unsere Dienste in Anspruch nehmen wollen; so z. B. gaben wir auch der k. Hauptstadt Ofen in Bezug auf Erhaltung von Samenbäumen unsere Aeusserung.

Das Hauptbestreben unserer Wirksamkeit ist die Erlangung des Zieles und die Lösung der Aufgabe des Vereines — wir wünschen unsere Forste und die Angelegenheit und Interessen unserer Waldbesitzer in jeder Richtung vertreten, wir besorgen mit Freuden Aufträge, und stellen uns dem Publikum unseres Vaterlandes mit Freuden zur Verfügung, da es unser heissester Wunsch ist, dass die Forstwirtschaft in Ungarn jenes Stadium erreiche, in welchem es zufolge seiner Bestimmung die sicherste Stütze des Gemeinwohles bilden wird.

Albert Bedö.

---

*) Dieses Namensverzeichniss ist in dem Namensverzeichnisse der Gründungs-Mitglieder enthalten. S. Seite 132 Ung. Theil.

Uiber die Ablösung der Waldservituten und über die Forstpolizei

von

Anton Ruttner,

k. u. Förster.

(Vorgetragen in der Generalversammlung des Landes-Forst-Vereines im Jahre 1868.)

Wer sich mit der Ablösung der Waldservituten nur einigermaßen befasste kann sich leicht von der Wahrheit der Aeusserung der ersten forstlichen Kapazität unseres Vaterlandes des Herrn Divald vollkommen überzeugen, dieser lautet: Das darauf Bezugnehmende kais. Patent verfügte in einigen Worten so allgemein in dieser höchst wichtigen Angelegenheit, dass dem zufolge, sowohl der Sachverständige als das Gericht die grösste Willkür anwenden konnte, und das Letztere nicht einmal im Stande war das Operat des Sachverständigen richtig zu beurtheilen.

Niemand fühlt aber die Wahrheit dieser Worte mehr als die Waldbesitzer und Forstleute Slavoniens; deren in dieser Beziehung gemachte Erfahrungen — da die Urbarialregelung auch hier nur im Schneckengange vorwärtsschreitet — wenngleich bloss auf einigen Jahren sich zusammenfassen lassen, doch schon zum vollen Bewusstsein dessen gelangt sind, dass der gegenwärtige Zustand nicht mehr lange haltbar ist.

Denn jener Umstand, dass das am 3-ten März 1853 erschienene kais. Patent im Kapitel III §. 31. den Geldwehrt der Gegenleistungen dadurch gleichsam bestimmt, dass es die Naturalausfolgung desselben und zwar für eine ganze Urbarial Ansässigkeit mit 1 fl 40 kr und für eine Curialansässigkeit mit 17½ kr gestattet, während er die Bestimmung des Holzwerthes schweigend der Einsicht des Sachverständigen überlässt, erzeugte jene Unannehmlichkeit, das in Slavonien die Gegenleistung regelmässig in seinem Urbarialwerte d. i. in dem vor dem

Jahre 1848 bestanden, während der Werth des Servitutes in seinem gegenwärtigen Werthe berechnet wird. Dieser auf dem Grundbesitzer lastende Nachtheil und die Unbilligkeit dieses Verfahrens ist in die Augen springend, denn während der Wert der Gegenleistungen vor 1848 nur 1 fl 40 gewesen sein kann, oder wirklich ist, schwankt derselbe heute schon zwischen 3—4 fl; jenes Holz aber auf das die Berechtigten Anspruch erheben und welches vor 1848 wegen der Unvollkommenheit der Kommunikationsverhältnisse, der grossen Ausdehnung der Forste und der Unbedeutenheit des Absatzes der Forstprodukte Null gewesen sein konnte oder auch wirklich war, hat gegenwärtig schon einen gewissen Geldwert.

Zur Beleuchtung des Gesagten, von den zahlreichen Beispielen, diene der nachfolgende Auszug einer dortigen Servituts-Ablösung.

I. **Urbarial Stand.** Die dem Sirmier-Komitee Slavoniens einverleibte Gemeinde Negoslavce zählt 64 beholzungsberechtigte ganze Urbarial-Ansässigkeiten und 18

Curial-Ansässigkeiten

In diesen Urbarialstand ist der Geistliche mit 1 ganzen und der Lehrer mit $\frac{1}{2}$ Ansässigeinbegriffen, folglich sind zur Gegenleistung $62\frac{1}{2}$ Urbarial und 18 Curial-Ansässigkeiten verpflichtet.

II. **Holzungsgebühr.** Die Holzungs-Gebühr, bezüglich des Brennholzes bestand darin, dass die Bevölkerung das Recht hatte wöchentlich zweimal und zwar Dinstag und Freitag in den Wald zugehen. und dort das Abfallholz, mit der Hand, oder dem Hacken abzubrechendes Astholz und auszubrechende Wurzelstöcke zu sammeln und nach Hause zu tragen; ebenso gehörte auch das in den Urbarialschlägen sich befindende Prügel und Astholz unter 4". Betreffend des Bauholzes hatten sie Anspruch auf die unentgeltliche Ausfolgung des zum Dachstuhle eines 6° langen und 3° breiten Wohnhauses erforderliche Bauholz.

III. **Als Gegenleistung** sind die ganzen Urbarial-Ansässigkeiten — und in Verhältnisse zu diesen auch die Halben und Viertel verpflichtet eine Klafter Holz zu erzeugen, dieselbe auf die, durch die Grundherrschaft näher zu bezeichnende Entfernung von 2 Meilen auszuführen, und dort ordentlich zu schlichten; während die Curial-Ansässigkeiten nur $\frac{1}{2}$ Klafter Holz zu erzeugen, dieselbe auf die bezeichneten Schlaglienien zu schaffen und dort wieder aufzuschlichten verbunden sind.

IV. Die Sachverständigen berechneten im Grunde der erhaltenen Instruktionen und daten die Urbarialholzgebühr, und den Wert

der Gegenleistungen, so wie dem entsprechend auch den, für die Berechtigten auszuscheidenden Waldantheil folgender weise:

Die gesammte in Terrain der Gemeinde liegende Waldfläche beträgt:

An fruchtbarer Fläche . . .	446.387	} zusammen 455.306 k. Joche.
An unfruchtbarer Fläche . . .	8.919	
Hievon sind 1—26 jähr. Bestände	22.756 k. Joche mit	152 N. Klfrtr.
20—50 „ „	99.071 „ „ „	1.556 „ „
60—80 „ „	311.780 „ „ „	21.739 „ „
Blössen „ „	32.780 „ „ „	— „ „
Zusammen .	446.387 k. Joche mit	23.447 Normal

Klaftern an Holzmasse.

Die Waldfläche liegt eben und besitzt einen fruchtbaren, humusreichen sandigen Lehm Boden; die herrschende Holzart ist die Stiel und Zerreiche und die Weisbuche, in untergeordneten Masse mit der Ulme, Pappel, Kirsche und dem Feldahorn gemischt.

Die Ertragsfähigkeit entspricht bezüglich der Eiche der I Haupt 1. Unterklasse und bezüglich der Weissbuche der II Haupt- und 1. Unterklasse der Feistmantel'schen Ertragstafeln.

Aus der oben nachgewiesenen Holzmasse kommen bei dem hier gebräuchlichen 80 jährigen Umtriebe und bei rationeller Bewirtschaftung jährlich 695 Normalklaftern zur Benützung da:

22.732 N. K. $\times$ 0.0296 als mit dem Nutzungsper-	
zente für die Eiche	= 673 N. Klfrtr.
748 „ „ $\times$ 0.0298 als mit dem entsprechenden	
Nutzungs-Perzente für die Weissbuche =	22 N. Klfrtr.
daher zusammen	695 N. Klaf-

tern liefern.

Zufolge des einstimmigen Uebereinkommens der Sachverständigen, ist das Sortiment jener Holzmasse, welche die Berechtigten als Holzungsgebühr jährlich bezogen, mit 20% des jährlichen Ertrages anzunehmen, wornach deshalb die Nutzniessung der Holzung $695 \times 20\% = 139$. N. Klaftern oder 231 W. Klaftern beträgt.

Die Sachverständigen berechneten aus Billigkeitsrücksichten bewogen $\frac{1}{3}$ dieser, die Gebühr der Berechtigten darstellenden 231 W. Klaftern, als Prügelholz geringerer Qualität und $\frac{2}{3}$ derselben als Ast- und Reisigholz; weshalb sich dann der Geldwerth dieser Gebühr folgendermassen herausstellt:

155 Klaftern Ast- und Reisigholz à 20 Kreuzer = 31 fl

77 „ Prügelholz à 60 „ = 46 fl

Hinzugerechnet noch die aus dem Urbarial-schlägen bezogene Gebühr, welche von den zu erzeugen verpflichteten 71½ Klaftern nach Erfahrungsdaten höchstens mit 12 Klaftern anzunehmen ist und der Wert dieser Holzmasse nach dem in der Herrschaft bestehenden Preise für das Prügelholz II. Classe mit

1 fl 10 kr. hinzuschlagen . . . . . = 13 fl 20 kr.

Endlich noch der Wert des Bauholzes mit . . . . . = 30 „ 24 „

somit Beträgt die Holzgebühr der Berechtigten zusammen 120 fl 44 kr.

Nach Abzug des Wertes der Gegenleistungen zu deren Berechnung der Ablösungsbetrag als Rechnungsbasis angenommen, und zwar:

von 62½ Urbarialansässigkeiten à 1 fl 40 kr. = 87 fl 50 kr.
 „ 18 Curialansässigkeiten à 17½ kr. = 3 fl 15 kr. } = 90 fl 65 kr.

Bleibt . 29 fl 79 kr.

welcher Wert Uiberschuss also im Sinne des kais. Patentcs durch Waldgrund zu entschädigen ist.

Die durch die Herrschaft als Entschädigung bestimmte Fläche ist mit 118 jährigen Stielleichen bestockt, welche nach den Ertrags-tafeln von Feistmantel per Joch und Jahr an Zuwachs 60 C. Fuss Holzmasse liefern, dem zufolge lässt sich der Geldwert der obigen Holz-masse folgendes bestimmen:

10%	der Holzmasse als Bauholz	pr. C. Fuss 8 kr	= 48 kr.	} 1 fl 34 kr.
60%	„ „ „ Scheitholz	„ „ 2 „	= 42 „	
20%	„ „ „ Prügelholz	„ „ 1 „	= 20 „	
10%	„ „ „ Reisigholz	„ „ 1/3 „	= 02 „	

Der obennachgewiesene Uiberschuss durch diese Summe dividirt 2973:134 = zeigt, dass den Berechtigten als Ersatz in Summa 22 Joche und 368 □°, oder je einer Anfässigkeit 537 □° geführt.

Anhang. Obgleich die Herrschaft und die Berechtigten gegenseitig gestehen, dass auch auf Stallgebäude Bauholz ausgefolgt wurde, so säumten die Sachverständigen, als der Präses der Commission den Wunsch äusserte, dass dieselben auch den Wert des zu den Stallgebäuden erforderlichen Bauholzes in den oben nachgewiesenen Wertüberschuss und hierauf auch den Berechtigten zufallenden Waldantheil herechnen mögen, nicht dem diessbezüglichen Wunsche zu entsprechen, und einigten sich auch nach geendeter Prüfung und Berech-

nung darin, das der Wert des für die Stallgebäuden erforderlichen Bauholzes 11 fl. 8 kr. betrage. Dieser Betrag zum obennachgewiesenen Wertüberschusse addirt, ergibt sich als durch Waldfläche zu entschädigende Summe 40 fl. 87 kr. und zufolge dieser entfällt den Berechtigten eine Fläche von 30,5 Jochen, oder je einer Ansässigkeit 736 □^a.

Aus dieser Aeusserung ist nun das Nachtheilige des Einhaltens des obigen Prinzipes und dessen Unbilligkeit klar ersichtlich, denn wenn nun die Sachverständigen den Werth der Gegenleistung, nach ihren gegenwärtigen Preisen annehmen, so wie sie es bei der Berechnung der Holzung gethan, kann die berechnete Gemeinde als Ersatz von der Herrschaft gar Nichts verlangen.

Diese Aeusserung der Sachverständigen kann übrigens auch die schärfste Kritik nicht mit einer Engherzigkeit gegen die Berechtigten oder einer Parteilichkeit für die Herrschaft beschuldigen, denn die Sachverständigen nahmen solche Sortimente in Rechnung, welche die Berechtigten nur im geringen Masse bezogen, und zwar mit einem Werte, welchen dieselben zur Zeit in Slavonien noch nicht erreicht hatten, und eine solche Beschuldigung kann um so weniger auftauchen, wenn ich jenen Fall erwähne, welcher sich bei der gerichtlichen Constatirung der Waldservituten und ihrer Gegenleistungen zugetragen hatte.

Die Berechtigten widerstritten nämlich sehr heftig dem, als ob sie jemals Bauholz erhalten hätten; ihre Aeusserung lautete sogar, trotz der wohlgemeinten Erinnerung ihres Vertreters und der Urbairial-Commission, so wie auch des offenen Geständnisses über den Umfang der Holzungsberechtigung von Seiten des Vertreters der Herrschaft — ungefähr so, dass si als Holzungsrecht beinahe gar nichts bezogen, und die Gegenleistungen aber soweit als möglich pünktlich abzustatten beflissen waren.

Die Commission, bezüglich der den Präses derselben substituierende Jurassor nahm daher der Wahrheit getreu das Protokoll darüber auf, und es diente dem ganzen in dieser Angelegenheit theilhabenden Publikum zu nicht geringem Staunen und Ueberraschung als der präsidirende Stuhlrichter, nachdem er sich an den Annehmlichkeiten eines Ausfluges theilhaft, gerade am Schlusse der letzten Vorlesung des Protokolles wieder erschien, und vom heftigsten Partheieifer geleitet in dem Ausrufe sich Luft machte: er erkläre das Protokoll für ungültig.

Trotz dieser, den Berechtigten selbst so nachtheiligen Aeuss-
 erung, verhielt sich die Herrschaft, geleitet durch ihre Hinneigung zu
 ihren gewesenen Unterthanen doch innerhalb der Grenzen der Gesetz-
 lichkeit, obwohl sie jene Aeuss-
 erung leicht zu ihrem Nutzen hätte
 ausbeuten können, da bei der Bestimmung des Umfanges der Wald-
 servituten nicht nur das sogenannte Laudes- und Orts-Urbarium son-
 dern auch der bisherige Usus entscheidend ist. Was geschah aber?
 Als die Berechtigten sich von der Grösse der ihnen entfallenden Flä-
 che unterrichteten, fangen si an zu murren und ihren Sachverständi-
 gen zu beschuldigen, dass er entweder partheilich verfährt, oder aber
 keine Fachkenntniss besitze, und verlangen auf Ermuthigung von sei-
 ten eines leicht zu errathenden Ortes einen neuen Sachverständigen,
 und verlangen seine Aeuss-
 erung darüber, wieviel Fläche sie eigentlich
 zu beanspruchen haben? Der Sachverständige aber ohne dass er sich
 über die herrschaftlichen Verhältnisse am competenten Orte Kenntniss
 verschafft hatte, erkundigt sich beim Ortsnotär nach den laufenden
 Holzpreisen, begibt sich zum Stuhlrichteramte und zum Gemeindever-
 treter, und weist auf Grund der an diesen Orten gesammelten Daten
 nach: dass die Berechtigten, nicht wie es durch die berufenen Sach-
 verständigen in gegenseitigem Einvernehmen bestimmt wurde 22 Joch
 und 368 □° oder bezüglich 30,5 Joche, sondern 69 kat. Joch bean-
 spruchen können.

Auf solche Beweisgründe gestützt wännen nun die Berechtigten
 zu einer neuen Verhandlung und durch diese und Berufung anderer
 Sachverständigen zu einem günstigeren Resultate zu gelangen.

Das Gesetz, beziehungsweise das kais. Patent sagt zwar sehr
 deutlich, dass wenn die Sachverständigen ihre gleichlautende Aeuss-
 erung gegenseitig unterfertigten, eine zweite Verhandlung und Auss-
 erung einer andern Commission nicht mehr statthaft ist! und deshalb
 würde auch der weitere Verlauf und Entwicklung dieser Angelegen-
 heit sehr leicht zu errathen sein, wenn hier unter der Sonne nicht so
 viele unbegreifliche Dinge schon geschehen wären, besonders aber in
 Slavonien! wo sich auch schon jener überaus besondere Fall ereig-
 nete, dass man den Sachverständigen — der mit aller Gewalt davon
 überzeugt sein wollte, dass nicht der Wertüberschuss der Holzungs-
 berechtigung, sondern jener der Gegenleistungen zu entschädigen sei,
 und je grösser dieser sei, um so grösser auch der Vortheil der Berech-
 tigten wäre — hat kapazitiren müssen: dass, wenn der Werth der
 Gegenleistungen, jenen der Holzungsberechtigung übersteige, auch

keine Basis der Berechnungen für die Ausscheidung der Waldflächen vorhanden ist.

Nicht gerade gering ist auch die Zahl jener Fälle, welche die Unhaltbarkeit des — uns Forstleute betreffenden Theiles des kais. Patentens vom Jahre 1853, so wie auch das Critische desselben für die Waldbesitzer höchst schädlich erweisen, und dennoch besteht dieses Wunderding noch immer in Wirksamkeit! worüber ich mich freilich nicht wundern würde wenn wir keinen Forstgesetz-Vorschlag hätten, der auf seine Creirung als Gesetz schon zwei Jahre wartet, der den Gang und die Modalitäten der Ablösung der Waldservituten so deutlich und bestimmt vorschreibt, dass nach dem Inslebentreten desselben, den vergangenen ähnliche Fälle unmöglich mehr auftauchen könnten, sondern auch ohne Zweifel im Allgemeinen auf der Höhestufe ähnlicher Gesetze steht.

Deshalb wage ich es den bescheidenen Antrag zu stellen; unser Verein, und bezüglich unser verdienstvolle und allgemein geehrte Präses möge seinen kräftigen Einfluss dahin verwenden: dass der noch vor 2 Jahren ausgearbeitete und geprüfte Forstgesetzvorschlag noch während der nächsten Sitzungsperiode des Landtages der Verhandlung unterzogen, und im Interesse unserer vaterländischen Waldbesitzer und Wälder je eher in Wirksamkeit gesetzt werde.

Nach der scheinbaren Beendigung dieser Mittheilung sei mir noch gestattet noch Einiges über die Nutzniessung der Mast mitzutheilen.

Nicht nur in Slavonien, sondern auch hier gibt es noch einige Fachgenossen, die auch die Urbarmastung als Servitut betrachtend, dieselbe durch Waldgrund zu Gunsten der Berechtigten abzulösen wünschen. Diese ihre Ansicht können sie aber nur mit jenem äusserst unstichhaltigen Beweisgrunde unterstützen, dass jener Umstand — dass in Ungarn den Berechtigten die Mastung um 6 kr für ein Stück Borstenvieh billiger gegeben wurde als Fremden; während man in Slavonien nach Grösse und Alter per Stück 6—12 kr CM. zahlte — einen deutlichen Beweis dafür liefern, dass auch die Mastung ein Servitut sei, und als solches auch abgelöst werden müsse.

Es ist freilich wahr, dass der 4 §. des VI. Abschnittes der Gesetze vom Jahre 1836 sagt: „Dem Unterthanen wird die Mastung in den, auf dem Gemeindeterrain gelegenen Waldungen um 6 kr billiger gegeben, als Fremden, jedoch nur für eigenen Bedarf nicht aber auch für den Verkauf“; diess lässt sich aber kaum zu Gunsten der Be-

rechtigten auslegen, denn es kann doch nichts Anderes bedeuten als: dass, wenn der Grundbesitzer das Borstenvieh der Fremden zur Mastung nicht zulässt, sondern dieselbe zur Mästung des eigenen Borstenviehes verwendet, die Berechtigten auf Mastung keinen Anspruch erheben können. Für die Richtigkeit dieser Auslegung spricht auch der in dem bezeichneten Gesetzartikel §. 5 vorkommende Passus: „Es steht der Herrschaft das Recht zu, bezüglich der Mastung und Knoppensammlung frei und unbeschränkt zu verfügen.“ Und ferner noch der 10. § des kais. Patentes im 3-ten Punkte, durch die Worte: „Beide Theile besitzen in den ihnen ausgeschiedenen Theilen, unter Beachtung der polizeilichen Vorschriften das vollkommene Recht zu allen Waldnutzungen.“ So ist also den Berechtigten die Mastung nur in dem ihnen ausgeschiedenen Walde gestattet.

Aus allem diesem geht genug deutlich hervor, dass die Urbarialmastung kein Servitut, oder wenn sie gleich ein solches ist, man das selbe nicht durch Waldfläche zu entschädigen, oder abzulösen gezwungen wäre.

Uebrigens ist der heutige Vortheil der Urbarialmastung für die Berechtigten sehr zweifelhaft, jedenfalls aber unbedeutend, denn unsere eicheltragenden hundertjährigen Eichenbestände, die früher wegen der Unverwerthbarkeit unserer Forstprodukte noch unberührt da gestanden, oder bloss die, der Einseitigkeit des Plenterbetriebes entsprungenen offenen Wunden ihres Schlusses zeigend, die Eichelbildung beförderten, sind in Bezug auf ihren Flächeninhalt heute schon sehr geschwunden; die rationelle Bewirtschaftung wird aber, durch die Einführung der normalmässigen Altersklassen-Verhältnisse die Fläche der Mastungsliefernden Eichenbestände auf $\frac{1}{4}$ oder im besten Falle auf $\frac{1}{3}$ der Gesamtfläche reduzieren. Und aus diesem Grund handeln wir ganz zweckmässig, wenn wir bei den Urbarialablösungen, die Mastung ausser Rechnung lassen.

II. Ueber die Forstpolizei.

Zufolge der im IV-ten Punkte enthaltenen Aufforderung des vom 3-ten März l. Jahres datirten Protokolles unseres Vereines, wie auch durch die, für die gegenwärtige Generalversammlung bestimmten forstwirtschaftliche Frage: „Welche Erfolge weist die Forstpolizei in jenen Gegenden auf“, wiederholt aufgefordert, wage ich in Bezug

darauf einige nicht sowohl interessante als traurige Thatsachen anzuführen.

Bevor ich jedoch noch auf den eigentlichen Gegenstand übergehe, halte ich nicht für überflüssig, die geographischen und forstlichen Verhältnisse der Herrschaft Illok — deren Verhältnisse die eben herzuzählenden Daten lieferten — in einem möglichst kurzen Umrisse vor auszulassen.

Die dem Fürsten Livius Odescalchi gehörende Herrschaft Illok liegt im nordwestlichen Theile des Syrmier Komitates, und die längs der Eugen-Strasse sich hinziehenden Forste derselben bedecken die nördlichen und südlichen Abhänge der „Fruska Gora“. Ihre Gesamtfläche beträgt 18,093 Kat.-Joche und 600 □°. Die herrschenden Holzarten dieser im Hochwaldbetriebe bewirtschafteten Forste bilden die Stiel- und Zerr-Eiche, die Buche, die Weissbuche und die Linde.

Die Zahl der forstberechtigten Gemeinden war einst 17, unter denen erst bei 4 Gemeinden die Ablösung des Holzungsservitutes durchgeführt ist, während die übrigen nach althergebrachter Weise nicht nur das ihnen gesetzmässig gestattete Holzungsrecht ausüben, sondern die Wälder im engsten Sinne des Wortes plündern, und dieselben so ihrer gänzlichen Verwüstung entgegenreiben. Diese im Allgemeinen durchaus nicht übertriebene Behauptung mögen auch die folgenden Zahlen beweisen.

Seit 1861 bis einschliesslich 1866 — oder innerhalb 6 Jahren — wurden dem Waldamte 14533 Forstübertretungen angezeigt, die den Geldwerth von 25,425 fl. 78 kr. repräsentiren; von diesen Forstübertretungsfällen wurden 5399 Fälle gerichtlich abgeurtheilt, jedoch als Ersatz Nichts eingebracht; 9134 Fälle hingegen gelangten trotz allen Bemühungen der herrschaftlichen Verwaltung doch nicht einmal zur Verhandlung.

Im Verlaufe des Jahres 1867 wurden dem Waldamte 3246 Forstfrevelfälle angezeigt, deren Geldwerth 4685 fl. 51 kr. beträgt, von dieser Summe floss in die Forstkassa für 458 Frevelfälle 514 fl. 34 kr. im aussergerichtlichen Wege ein, im gerichtlichen Wege wurden nur 13 Fälle im Betrage von 24 fl. 40 kr. erledigt, welche kaum ein halbes Perzent der gesammten Frevelfälle ausmachen.

Ausser diesen gelangten noch vom 1-ten Jänner bis Ende März wieder 1279 Frevelfälle zur Kenntniss des Waldamtes, für welche die Herrschaft 1981 fl. als Ersatz beansprucht, doch wurde sie mit

Ausnahme von sehr unbedeutenden, freiwillig gezahlten Summen, gerichtlich für kaum ein, zwei Fälle entschädigt.

Vom Jahre 1861 bis Ende März 1868 wurden daher zusammen 18,587 Forstfrevelfälle verübt, für welche noch der Ersatz von 31,553 fl. 59 kr. rückständig ist; die Hälfte dieser Summe kann als uneinbringlich bezeichnet werden, da die Frevler theils schon gestorben, theils aber auch zahlungsunfähig geworden sind; es ist aber auch heute noch die geringste Sorge der Behörden, den herrschaftlichen Grundbesitz vor diesen zügellosen Verwüstungen zu schützen, oder die Frevler nach Verdienst zu bestrafen.

Nehmen wir nun zu allen diesen auch noch jene zahlreichen Fälle hinzu, welche wegen der Unverlässlichkeit der Forstaufseher zur Kenntniss des Waldamtes nicht gelangen, und ferner noch jenen Umstand, dass sich die Forstübertretungen von Jahr zu Jahr erneuen oder sich noch sogar vermehren, so können wir uns sehr leicht einen Begriff von dem Umfange dieser Verwüstungen bilden.

Dass aber die Bewohnerschaft blos wegen dieser endlosen Langmuth, wenn ich sagen darf, der leidenschaftlichen Geduld der Behörden, die Waldfrevel in einem so fürchterlichen Umfange betreibt ist daraus ersichtlich: dass seit dem Jahre 1861 nur ein unbedeutender Theil der Frevler verurtheilt, und die Exekution an den Frevlern nicht durchgeführt wurde, die Berechtigten daher unwillkürlich in dem Glauben gewiegt werden, dass sie ganz nach Recht und im Sinne des Gesetzes handeln, wenn sie die zur Hand stehenden Bäume ohne vieles Bitten herunterhauen.

Dieser fabelhaft grossen Zahl der Forstfrevelfälle ist daher auch jener Umstand zuzuschreiben, dass der Ertrag der Jahresschläge der Herrschaft Illok ein so geringer ist, und dass dieser mit den von Jahr zu Jahr sich mehrenden Waldschäden im Verhältnisse sich auch noch vermindern wird. So betrug der Ertrag per Kat.-Joch im Jahre 1867 nur 19.₄ N.-Klaftern, im Jahr 1868 20.₃ N.-Klaftern, der höchste Ertrag war 44.₁, während der geringste nur 7.₉ N.-Klaftern betrug. Und das sind doch wohl Zahlen, die von der Stiefmütterlichkeit der dortigen Verhältnisse laut genug reden.

Nachdem ich die Wirkungen vorgetragen habe, kehre ich zu den Ursachen zurück.

Ich habe früher erwähnt, dass die in solch ausgedehntem Masse betriebenen Forstfrevelfälle nur der endlosen Geduld der Behörden zuzuschreiben sind, was auch unleugbar der Fall ist! denn es ist

doch nicht zu bezweifeln, dass die Ursachen der Waldfrevel in den gegenwärtig noch nicht geordneten Verhältnissen, den Wirren des Ueberganges, besonders aber in den, die Holzungsservituten regelnden Urbarien selbst wurzeln; denn der II. Abschnitt des Urb. sagt im 4. §. unter Anderm auch: „Wenn aber dergleichen Dürrlinge und Windwürfe (d. h. die als Bauholz und zu andern Zwecken nicht brauchbar sind) nicht vorkommen, muss den Unterthanen zur Feuerung auch grünes Holz ausgefolgt werden.“ Bei uns werden die Waldfrevel aber gewöhnlich nur an den Holzungstagen verübt und deshalb, und in Folge der ebenangeführten Bestimmung des Urbariums, betrachten einige Richter die meisten, der an solchen Tagen verübten Frevelfälle als die gesetzmässige Ausübung des Holzungsrechtes, und sehen die Listen der Excedenten als „Noli me tangere“ an, oder sprechen höchstens dergleichen „Es geht mich Nichts an“ Urtheile.

Die geschilderten, und sich überall noch in ausgedehnterem Masse verbreitenden Waldfrevel ermahnen uns aber ernst daran: dass wir nicht nur den Sachverhalt konstatiren, und die Ursachen erforschen, sondern auch die Heilung des Uebels unserer Aufmerksamkeit würdigen sollen; worauf bezüglich ich meine bescheidene Ansichten kurz zu skizziren in das Folgende zusammen zu fassen wage.

1. Das unverweilte Inslebenrufen des Forstgesetz-Entwurfes als Gesetz und mit diesem die Modifizirung des 114. §-es desselben dahin: „die, statt der auf das Forstvergehen gesetzten Geldbusse, ausgestandene Haft, drückt dem Forstfrevler den Stempel der Ehrlosigkeit auf, und bringt in Folge dessen die Beschränkung der bürgerlichen Rechte mit sich. Denn, rohes Volk bedarf strenger Gesetze.

2. Die unermüdliche Belebung der Empfänglichkeit und der Aneiferung für die Naturwissenschaften, namentlich für das Forstwesen. Denn leider befinden wir uns noch immer in dem Stadium, dass wir nicht wissen, was ein Forstmann ist, und welcher Unterschied zwischen einem „Jäger“ und einem „Förster“ existirt.

3. Endlich die eifrige Unterstützung der Volksbildung nicht nur durch unsere Regierung, sondern auch von Seiten der Einzelnen.

Und wenn wir diese 3 Faktoren — deren Letzterer zwar eine lange Zeit und auch einige Opferwilligkeit von Seiten jedes einzelnen Bürgers erfordert — besitzen werden, darf ich auch hoffen: dass unser Verein dann, den jetzigen forstwirthschaftlichen Themen ähnliche zur Verhandlung nicht mehr ausschreiben wird.

Nestgefässe für insektenvertilgenden Vögel.

Dem grössten Theile meiner geehrten Leser sind die zur Vermehrung der insektenvertilgenden Vögel bestimmten Nestgefässe gewiss wenigstens dem Rufe nach bekannt, deren Nothwendigkeit bei einer mehr entwickelten Forstwirthschaft nicht nur der Waldbesitzer, sondern auch der Forstwirth immer mehr und mehr fühlt; aber wenigstens ist die Thätigkeit der insektenvertilgenden Vögel nicht unbekannt, welche so wichtig ist, dass wenn wir dieselbe durch Menschenkräfte ersetzen müssten, jene solche Kosten verursachen würden, dass in Folge dieser der Wald, die Obstgärten, ja sogar auch die Felder, in nicht unbedeutendem Masse, nicht bewirtschaftbar würden, da die Wirthschaft, deren Betrieb grössere Kosten verursachte, als der aus ihr zu gewinnende Ertrag ist, wird aufgehört haben anwendbar zu sein.

Als ich zu Ende des vorigen Jahres durch Tharand (Sachsen) reiste, sah ich in der Mustersammlung der dortigen Forstakademie zuerst solche Nestgefässe, die mir um so mehr auffielen, da ich sie in den Sammlungen dreier anderen in demselben Jahre besuchten Forstakademien noch nicht fand.

Und da diese Thatsache, die geringe Verbreitung der Anwendung der erwähnten Nestgefässe beweist, ist es genügend meinen Zweck: die geehrten Leser mit diesen Nestgefässen wenigstens im Allgemeinen näher bekannt zu machen, zu begründen, und ich glaube, dass ich mich von demselben nicht zu weit entferne, wenn ich auch dem Ursprunge und der gegenwärtigen Benützung derselben einige Aufmerksamkeit schenke.

Da der grösste Theil der insektenvertilgenden Vögel Höhlenbrüter sind, so wie der Staar, die Bachstelze, der Wendehals, die Meise, das Rothkehlchen, der Fliegenschnäpper, der Specht, der Kukul u. s. w. dienen ihnen auch die hohlen Bäume der Wälder als Aufenthaltsort. Jene hohlen Bäume, welche nur zum Schaden der

Forstwirthe vegetiren und die in einer geordneten Waldwirthschaft in unvergleichlich geringerem Masse vorkommen, als in dem Dickichte der Urwälder.

Man muss das eine Ziel des Forstmannes vor Augen behalten, nämlich den Wald in einen so viel als möglich einträglichen Zustand zu versetzen, und die zwei Hauptfaktoren desselben: die Hebung der Ertragsfähigkeit, und die Verwertung der erzeugten Forstprodukte der Wälder. Man muss die Ertragsfähigkeit der Wälder erhöhen, dadurch ist das Urtheil der hohlen Bäume gesprochen.

Der grösste Theil der solchen Bäume besteht nämlich aus sehr alten Bäumen, die geregelte Wirtschaft lässt aber die Erreichung eines so hohen Alters nicht zu. Die Bäume erreichen während einer bestimmten Zeit das „Maximum“ ihres Zuwachses, und es ist vortheilhafter sie eben in dieser Zeit abzustocken, und an ihre Stelle andere zu ziehen.

So calculirte der Forstmann; sah aber nicht voraus, das mit dem Verschwinden der hohlen Bäume auch die Aufenthaltsorte der Vögel schwanden, in folge dessen auch sie sich entfernen, auswandern. Der zurückgebliebene Theil ist jedoch an Zahl viel zu gering, um den bisher geleisteten Dienst auch ferner verrichten zu können.

In kürzer Zeit fangen die Feinde der Forstvegetation, die mikroskopischen Ungeziefer, sich an überwiegend zu vermehren.

Jedes derselben begnügt sich zum Frühstück mit einem Blatte, und ist doch ein Feind!

Ein Blatt verschwindet nach dem Andern, und endlich berauben die Millionen und Millionen der kleinen Ungeziefer auch unsere Waldbäume um viele Millionen Blätter.

Der Wald zeigt einen besorgenerregenden Anblick. — Wehe euch! ihr vermehrten Raupen und Insekten! Mit Silber wäge ich eure Leichen auf, und mit Gold eure Brut.

Das Gold, das Silber ist theuer. Hundert und Hundert, Tausend und Tausend emsige Hände sammeln, aber — vergeblich. — Das künftige Jahr erneuert die Vermehrung wieder, eine noch grössere Zahl des Ungeziefers sucht Nahrung, und erst dann, wenn der Mensch seine Kraft gebrochen sieht, wenn er wahr nimmt dass der Brunnen den er ausschöpfen wollte das Meer selbst war, dessen Austrocknung er nicht einmal durch die Abdämmung der sich in dasselbe ergiessenden Flüsse bewirken konnte, dann fängt er erst an darauf aufmerksam zu werden: wo das viele Wasser im Meere sich verliert?

Aus diesen Ursachen nun lernten die Freunde des Naturlebens kennen, dass die Natur sich selbst überlassen, das in ihrem Schosse gestörte Gleichgewicht auch hier wiederherzustellen bestrebt ist; dass unsere gefiederten Waldsänger, sich nicht bloss wegen des einsamen stillen Laubes, oder bloss wegen des nächtlichen Aufenthaltsortes sich in unsern Waldbäumen aufhalten, sondern dass sie dort auch ihre Nahrung suchen, und diese Nahrung die Raupen und Eier der Insekten sind. Von den Letzteren z. B. verzehrt die kleine Meise täglich mehr als 100,000 Stück, und obgleich die Thätigkeit der übrigen Vogelarten sich jener der kleinen Meise nicht nähert, verdient doch jede, das ganze Heer der Höhlenbrüter, ein gern gesehener Gast des Forstmannes zu sein; den die eine Art vertilgt diese, die andere Art jene Gattung der Insekten, und wenn auch die Thätigkeit der einen oder der andern Art unbedeutender erscheint, wie die der Spechte, leisten sie uns doch erspriessliche Dienste dadurch, dass sie in dem Suchen nach Nahrung die durch Insekten angegangenen Bäume vielfach aushöhlen, und dadurch den kleinern Höhlenbrütern Nester vorbereiten.

Die sich selbst überlassene Natur stellt zwar das in ihrem Schosse gestörte Gleichgewicht wieder her, aber im Vergleiche zu der Stetigkeit, Unendlichkeit der Zeit, ist die Dauer des menschlichen Leben — bis wir wieder stattliche Haine entstehen sehen würden, in denen die Familie des Waldes wieder vollständig würde, neben den jungen lebenskräftigen Bäumen auch alte hohle Bäume, und in diesen auch die gemächlichen Aufenthaltsorte der Höhlenbrüter wiederfinden — nur ein sehr kleiner Theil, innerhalb dessen er auch leben und seine Familie ernähren muss. Er muss daher Mittel suchen, um die Thätigkeit der Natur zu beschleunigen. Und wenn sich der Forstmann wirklich berufen fühlt nebst der Lösung seiner eigentlichen Aufgabe auch die Nebennutzungen noch seiner besondern Aufmerksamkeit zu würdigen, so verdienen es ebenso auch die Höhlenbrüter, dass er auch ihrem Schutze besondere Aufmerksamkeit schenke.

Aber nicht nur dem Forstmanne auch dem Landwirthe leisten die insektenvertilgenden Vögel unberechenbaren Nutzen, und es weiss auch der Letztere recht gut, dass er es ist, der die schädliche Vermehrung der Insekten zuerst fühlt, und daher sieht er es sehr gerne, dass die insektenvertilgenden Vögel, wenn ihnen ihre Nahrung in den Wäldern schon zu sparsam geworden, auch seine Obstbäume vom Ungeziefer reinigen; er muss es wissen, dass die Vogelarten,

welche seine Felder, seine Saaten vom Ungeziefer zu reinigen pflegen, in dem nahen Walde wohnen. — Der Arbeiter wird billiger, und billiger auch das Brod des Industriellen, so wie auch sein Brennholz, und diess ist ein hinlänglicher Grund dafür, dass der Schutz der insektenvertilgenden Vögel zu einer nationalökonomischen Bedeutung erhoben werde.

Hiezu gibt es aber nur zwei Mittel in Anwendung: der gesetzlich ausgesprochene Schutz der Höhlenbrüter und die Anwendung der Nestgefässe, unter dem milden und bedingten Schirme des Ersteren; da die Benützung der Nestgefässe ohne den Schutz der höhlenbrütenden Vogelarten sehr wenig Erfolg sichern würde.

Da aber der grösste Theil der insektenvertilgenden Vögel auch zugleich zu unseren Singvögeln gehören, sind dieselben auch wie jedes andere freie Wesen, der ohnediess grausamen Willkür der Menschen, oder den Nachstellungen der Vogelliebhaber und Vogelhändler ausgesetzt. Die Wälder lassen sich aber auch durch grosse Opfer der Eigenthümer, vor diesen Feinden nicht sichern; besonders aber bei uns, wo das Volk noch auf einer geringen Stufe der Bildung steht, und der Nachgeschmack der Annehmlichkeiten der bestandenen Unterthanenschaft noch nicht ganz verraucht ist; wo das Volk den Wald auch jetzt noch als ein solches Gemeingut, eine solche Gabe Gottes betrachtet, zu deren Benützung ihm dasselbe Recht zustehe als dem Grundbesitzer selbst. Darum sollte auch bei uns die Gesetzgebung diese Art des Forstschatzes kräftig unterstützen. Der Besitzer fordert ja dadurch nur die Befolgung des ersten Grundprinzipes des staatlichen Lebens, die Beschützung des „Mein und Dein“.

Wenn wir ferner bedenken, dass die Vogelliebbaberei ein solcher Luxusartikel ist, den man auch in der bescheidensten Bauernhütte findet, wir sehen zugleich die Wichtigkeit des Schutzes ein, da nach den weiter unten anzuführenden Erfahrungsdaten die Vermehrung der Vögel mit der Vermehrung der Bevölkerung und der Entwicklung der Forstwirtschaft eben im umgekehrten Verhältnisse steht. Mit Recht können wir also der vaterländischen Gesetzgebung auch diese Art des Schutzes der Land- und Forstwirtschaft seiner Fürsorge und Aufmerksamkeit anempfehlen, umsomehr, als die übrigen gebildeten Staaten Europas denselben auch schon zur Geltung gebracht haben.

Die Uebermässige Verbreitung der die Wälder die Obstgärten und die Saaten verwüstenden Raupen und Insekten haben auch wir

nicht nur erst einmal Gelegenheit gehabt zu empfinden; in einem solchen Masse jedoch, wie dieselbe in mehreren Gegenden der übervölkerten gebildeten Welt, wo ihre übermässige Verbreitung schon regelmässig geworden, ist bei uns noch nicht vorgekommen.

Unter den auch bei uns sicher zu erwartenden ähnlichen Verhältnissen haben jedoch auch wir das Missrathen der Erndten für die Zukunft zu erwarten, wenn wir die jetzigen günstigen Verhältnisse, durch den Schaden Anderer klüger geworden, zu benützen zögern würden.

In Hanover z. B. wo der tausendjährige Bergwerksbetrieb eine sehr dichte Bevölkerung hervorrief und sie auch noch gegenwärtig erhält, scheute man sich nicht, zur Vertilgung der von Jahr zu Jahr überhandnehmenden Vermehrung der Insekten und Ungeziefer die mit grossen Auslagen verbundenen Menschenkräfte zu verwenden, und doch war man nicht im Stande, der immer mehr zunehmenden Verwüstung der Wälder durch die Insekten einen Damm zu setzen. In einigen übervölkerten Gegenden Ostpreusens fielen ganze Bestände des Verwüstung durch Insekten zum Opfer, so dass die Waldbesitzer gezwungen waren zu dem kostspieligen Verfahren der Verjüngung auf künstlichem Wege sich entschliessen zu müssen. Auch in Süddeutschland mangelt es an ähnlichen Beispielen nicht und zwar in allen jenen Gegenden, wo der Werth der Felder auch eine grössere Ertragsfähigkeit der Wälder bedingt, wo daher auch die Waldwirthschaft auf einer hohen Stufe der Entwicklung stehen muss.

Deutschland ist in dieser Beziehung dem Herrn Dr. E. Gloger, da er mit unermüdlichen Eifer den Schutz der insektenvertilgenden Vögel durch Werke und Flugschriften zur Pflicht zu machen, und den Obstzüchtern, so wie den Waldbesitzern die Benützung der Nestgefässe warm zu empfehlen bemüht war, zu grossem Danke verpflichtet.

Sein erfolgreicherer Wirken fällt in die Jahre von 1858—1861, in welchen die Gesetzgebung sehr vieler Staaten Deutschlands in dieser Beziehung heilsame Schritte that. Seit dieser Zeit verbreitet sich die Anwendug der Nestgefässe, die im Harze auch schon jetzt immer mehr und mehr angewendet werden.

Diesen so wichtigen Anfang befolgten allsogleich auch Belgien und Frankreich, wo der Staat die Obliegenheiten der schnell entstandenen Privatvereine für den Vogelschutz selbst zu übernehmen nicht säumte. Wo doch der grösste Theil Frankreichs, in welchem die strengsten Winter kaum eine Kälte von 12—16° mit sich bringen und

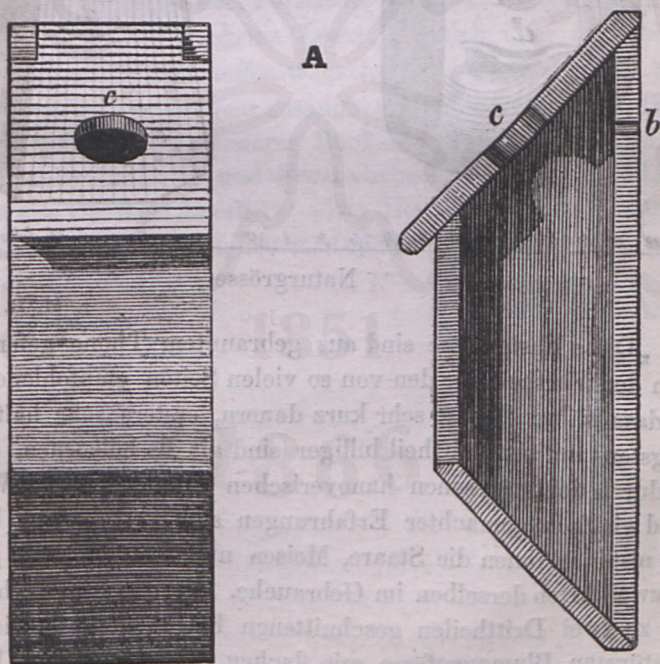

der Winter bloss auf die Dauer von paar Monate beschränkt ist, es am wenigsten nöthigte, da die aus den kälteren Gegenden Europas dahin ziehenden insektenvertilgenden Vögel, den in seinen Wäldern etwa entstandenen Mangel derselben, regelmässig wieder ersetzen.

In grossen Zügen besuchen die insektenvertilgenden Wandervögel auch die italienische Halbinsel, wo nach der, während seines längeren Aufenthaltes dort gemachten Erfahrung Glogers, dieselben einer sehr schonungslosen Behandlung ausgesetzt sind.

Bei dem praktischen Volke Englands schlug die Idee des Schutzes der Vögel schon ins Blut, die Obstzüchter verwenden dort in den Gärten schon seit lange Nestgefässe, und die Anwendung ähnlicher Gesetze wie in Frankreich beschränkt sich dort auf einen sehr kleinen Kreis.

In nebenstehenden Zeichnung Fig. **A**. theile ich die eine Art der in Tharand gesehenen Nestgefässe mit, das in Form und Grösse unter den verschiedenen Andern beiläufig das Mittel hält. Es ist aus

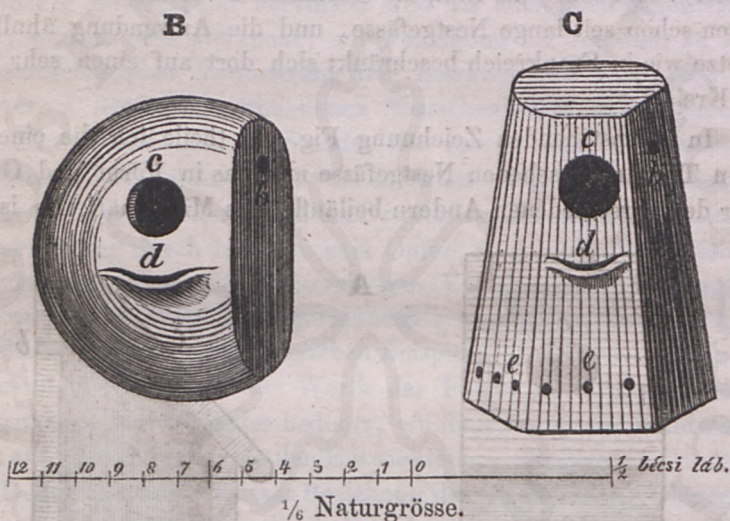

r. M. B.

Holz verfertigt; **c**, ist das Flugloch, **b**, das Loch für den Nagel auf welchem es aufgehängt wird; von aussen war es der Farbe nach

schwarz, wahrscheinlich mit Theer eingestrichen. Ueber seinen Gebrauch konnte ich mir leider, wegen der Kürze meines Aufenthaltes, keine genaueren Daten sammeln; und täuschte mich auch in der Erwartung in den Jahrbüchern der Tharander Akademie darüber nähern Aufschluss erlangen zu können; da selbst in den Jahrgängen von 1858—1861 darüber keine Erwähnung geschieht, glaube ich dass mit denen erst Versuche gemacht werden.

Die unter Fig. **B.** und **C.** beigefügten Zeichnungen theile ich nach der 18-ten Nummer der Leipziger Illustrierten Zeitung vom Monate Jänner l. J. mit, welche über dieselben Folgendes sagt:

r. M. B.

„Diese Nestgefässe sind aus gebranntem Thone gefertigt, und haben den Vorthail vor den von so vielen Seiten empfohlenen hölzernen, dass während diese sehr kurz dauern, erstere sehr haltbar, und wenigstens um ein Drittheil billiger sind als die hölzernen, und nach den, durch den gewesenen hanoverischen Finanz-Revisor Wiebe auf Grund vielfach gemachter Erfahrungen sich verschafften Ueberzeugung nisten in ihnen die Staare, Meisen und Spatzen sehr gerne. Es sind zwei Arten derselben im Gebrauche. Die unt. Fig. **B.**, besteht aus einer zu zwei Drittheilen geschnittenen Kugel. Fig. **C.** sieht einem ungestürzten Blumengefässe mit flachen Seiten ähnlich; **b.** ist das Loch für den Nagel, an welchem es aufgehängt werden soll, (der Kopf desselben kommt unter den Boden des Gefässes zu stehen); **c** die Flugöffnung; **d** ein kleiner Ansatz der dem Vogel als Sitzplatz

dient; die Löcher **e, e** (Fig. **C**) dienen zur Befestigung des Holzbodens mittelst Eisendrath.

Das Gefäß Fig. **C** verdient den Vorzug, da es billiger zu erzeugen ist und beim Brennen auch bedeutend weniger Raum einnimmt, und der Holzboden den Vögeln mehr angenehm ist.

Will man diese Gefäße den Vögeln mehr anziehend machen, hänge man dieselben in den Schatten, streiche sie mit Harz oder Theer ein und bedecke dasselbe mit Moos.

Im 1863 Jahrgange von Heyers „Allg. Forst- und Jagdzeitung“ kündigt Johann Eller aus Münchenheim (Niddaer Bezirk des Grossherzogthums Hessen,) nach Angabe Glogers erzeugte, fertige Gefäße, das Stück mit 23 kr. ö. W. und eine Sammlung von Gefäßen für sämtliche Höhlenbrüter mit 3 fl. 5 kr. zum Verkaufen an.

Mit Vergnügen würde ich noch mehrere auf die Nestgefäße bezüglichen Daten mittheilen, wenn mir jene Wenigen zu Gebote ständen welche während der noch so kurzen Zeit ihrer Anwendung bis jetzt schon gesammelt wurden; der Zweck dieser Zeilen ist aber nur die Aufmerksamkeit der Forstleute auf der Nestgefäße zu lenken und diejenigen der geehrten Leser, die sich über dieselben genauere Kenntniss zu verschaffen wünschen, auf das, aus den hinterlassenen Schriften Dr. Glogers zusammengestellte Werk „Die Hebung der Höhlenbrüter, mit Besonderer Rücksicht auf die Nachtheile des Vogelfanges für die Land- und Forstwirthschaft, Berlin, 1865, und auf das Werk Dr. Karl Loefflers: „Die Höhlenbrüter im Dienste der Land- und Forstwirthschaft, Berlin, 1863“ hinzuweisen.

Adalbert Mikó.

Der Verlauf der 1868-ger Generalversammlung.

Wenn wir die grosse, von der Theisz bis Debreczin sich erstreckende Ebene mittelst der Eisenbahn durchschnitten und dieselbe einiger Aufmerksamkeit gewürdigt haben, wird es Niemandem auffallen, wenn diese ungeheure Ebene unseres Alföld dem Forstmanne keinen ermuthigenden Anblick bietet! Der Forstmann liebt es nun einmal überall Bäume sehen zu können, — am meisten würde er es aber in dem Sand-Meere unseres Alföld wünschen, leider aber vertreten auf dieser so viele Meilen grossen Fläche die Bäume nur einzelne, Fragezeichen gleich, gegen Himmel starrende Brunnenstützen, die zugleich die einzigen Störer der öden Einförmigkeit sind.

Das Alföld liefert zwar in seinem wogendem Meere von Aehren einen herzerfreuenden Anblick, doch können wir auch die duftenden Fluren der obern Gegenden nicht leicht vergessen; nicht seine zur Hoffnung mahnenden immergrünen Wälder und blauen Berggipfel, „auf denen zwei Jahreszeiten weilen, Eis am Gipfel und am Fusse reifende Fluren.“

Doch hinweg ihr Nebelbilder, das Mekka unserer Wanderung, Debreczin, das schon so vielen Stürmen getrotzt — liegt vor uns. — Noch ein Augenblick und das langsamere Gleiten des Dampfrosses lässt uns ahnen, dass wir am Ziele angelangt sind. — Blicken wir ein wenig um uns her, — was bedeutet das festliche Aussehen des Bahnhofes? — unwillkürlich kommen wir auf den Gedanken, dass man uns, die Söhne des Waldes erwarte.

Und wir haben uns nun nicht getäuscht; den aus dem Coupée steigenden allgemein geachteten Vice-Präses, Herrn Karl Wagner umringen die Geschäftsleiter, der Stadthauptmann, die Räthe und ein glänzender Kreis von Bürgern, um ihn, und unseren Verein, im Namen der Stadt Debreczin herzlich willkommen zu heissen. Weiter schreitend begegneten wir noch auf mehreren Ehrenbezeugungen, — die Stadthajduken und die Waldaufseher bilden ein festliches Banderium

— und die Fünfer — und Vierer-Züge der Stadt bringen uns schnell in den Kreis unserer gemütlichen Hausherren.

Am 20-ten September, 6 Uhr nachmittags, kamen wir im grossen Saale des Stadthauses zusammen um einander kennen zu lernen, und es erschienen hier Fachgenossen aus den verschiedenen Gegenden des Landes in grosser Zahl. Es ist nicht nöthig zu erwähnen, dass die Abwesenheit unseres verehrten Präses Herrn Grafen Béla Keglevich allgemein bedauert wurde. Unsere Zusammenkunft reflektirte mehr die Aufrichtigkeit der häuslichen Freude, als eine düstre Färbung der Wissenschaft, es war aber auch nicht anders denkbar, denn hier begegneten sich nur Freunde und von gleichen Gefühlen bewegte Herzen. — Unter freundschaftlichen Begrüssungen und Rück Erinnerungen an die Vergangenheit, entschwand die Zeit dieser gegenseitigen Begrüssung gleich einigen Augenblicken und die Mitglieder zerstreuten sich um je nach Alter, Neigung und Geschmack sich entweder in, den in einem Lichtmeere schimmernden, und von einer dichten Menge der Besucher wogenden Volksgarten, in die zur Ehren der Sänger — bei Gelegenheit des Sängersfestes — veranstalteten Tanzunterhaltung, oder in den Tempel Thalias zu begeben, den Rest des Abends in der im Festschmucke prangenden Stadt fröhlich zu beschliessen.

Der eigentliche Beginn der Generalversammlung fällt auf den 21-ten September, die in den einzelnen Sitzungen geführten Verhandlungen sind in den engen Raum dieser Beschreibung nicht zu fassen, wir beschränken uns daher nur, das im Sitzungsprotokolle nicht mitgetheilte Erlebte zu erwähnen.

Nach Schluss der Sitzung begaben sich die Gegenwärtigen in zahlreichen Wagen, in dichte, Staubwolken gehüllt in den Nagy-erdő, um in der dortigen Badeanstalt gemeinsam einzunehmenden Gastmale, die herzliche Gastfreundschaft der Stadt in Anspruch zu nehmen — Es müsste diese Mittheilung sehr in die Länge gezogen werden, wollte man die Menge aller, auf die Stadt Debreczin, auf unsern allgemein verehrten, jedoch abwesenden Herrn Präses, auf den Vice-Präses und die Vorkämpfer der Forstlitteratur ausgebrachten Toaste herzählen.

Nach Aufhebung der, durch die Zaubertöne der Musik gewürzten Tafel und nach der kurzen Unterhaltung des Scheibenschiessens folgte die Besichtigung der Forste. Es wurde vor Allem der gerühmte „Nagy-erdő“ in Augenschein genommen; und wir glauben dass wir

die Meinung aller Gegenwärtigen mittheilen, wenn wir sagen: dass schon die Benennung Nagy-erdő (grosser Wald) in uns gesteigerte Erwartungen wachrief, aber was sahen wir? — eine durch unzählige Wiesen und Kukurutzfelder zerstückelte Waldfläche, auf welcher sich zwar einige schöne Eichenhorste befinden, aber auch die nur spärlich. Hier ist die herrschende Baumart die Stieleiche und die Pappel, und obzwar der Boden nur lockerer Sand ist, können doch die Zuwachsverhältnisse als günstig bezeichnet werden.

Nachdem wir den Nagy-erdő durchschritten hatten, gelangten an die vor einigen Jahren abgetriebenen Schlagflächen, wo unser Blick jedoch nur auf den aus abständigen Wurzelstöcken entsprossenen, spärlichen, kümmernden Wiederausschläge haften konnte. Diese Fläche ist das Opfer der Dürre des 1863. Jahres, während welchen dieselbe wegen Futtermangel als Weide freigestellt und dadurch zu Grunde gerichtet wurde. Um den Uebelstande abzuhelpen — nach dem es dem dortigen Forstpersonale gelungen war die Betreffenden von der Nothwendigkeit der Kulturen zu überzeugen — wurde diese Fläche durch die Aussaat von Eichelsamen in der Plätze-saat kultivirt, die ungünstige Witterung machte jedoch die Mühe, den guten Willen, und die Kosten vergeblich, da die Pflanzen grösstentheils zu Grunde gingen, und von diesen heute nur noch hie und da ein einzelnes Exemplar zu finden ist.

So viel sahen wir an diesem Tage, — und hinreichend genug um später Erfreulicheres sehen zu können.

Die frische Morgenluft des 22. Septembers traf uns schon um 5 Uhr morgens vor dem Stadthause, da wir für diesen Tag einen weitem Ausflug zu machen bestimmt hatten, war dies frühe Erscheinen nothwendig.

Unser Weg führte uns rechts vom Bahnhofe über eine Hutweide — die füglich auch als kahle Sandfläche hätte gelten können — an unser Ziel, in die Waldtheile Pacz, Bánk, Haláp, Csere. Von diesen können wir mit fröhlicherem Muthe sagen, dass sie, besonders aber Pacz, sowohl bezüglich des Schlusses als auch der Zuwachsverhältnisse, wenn wir auch die Produktionsfähigkeit des Bodens in Betracht ziehen, auf uns einen bedeutend besseren Eindruck gemacht hatten als der Nagy-erdő. Die herrschenden Holzarten sind hier die Stieleiche und die übrigen Species der Eichen, untergeordnet kommt auch hie und da die Pappel vor; der Zuwachs erwies sich als ausgezeichnet.

Im Waldtheile Pacz hielt unser verdienstvolle Vice-Präses Herr Karl Wagner einen praktischen Vortrag über Preszler's Zuwachsbohrer, der wie wir wissen, uns möglich macht die Grösse des Zuwachses in den letzten Perioden bestimmen zu können, ohne den Stamm, wie es bisher geschah, fällen zu müssen. Denn der Bohrer ist so konstruirt, dass er den, der innern Lichtung des Bohrers entsprechenden Holzzylinder nicht in Spänen sondern in einem ganzen, glatten Stücke uns darbiethet, auf welchen die Jahrringe — durch Anwendung einer chemischen Flüssigkeit sehr deutlich sichtbar erscheinen — und sehr leicht abgelesen werden können.

Nach Beendigung dieses, von Allen mit gespannter Aufmerksamkeit angehörten Vortrages kehrten wir in die Wohnung des Haláper Indigators *) zu einem kurzen Gabelfrühstücke ein, das durch fröhlichen Ideenaustausch und den, durch den Indigator auf die anwesenden Gäste ausgebrachten, humorreichen Toast gewürzt wurde.

Nach eingenommenem Frühstücke machten wir uns wieder auf und besichtigten die Haláper Schläge, deren Nachwuchs befriedigend ist; jedoch ist zu befürchten: dass die wuchernd gedeihenden Pappeln die werthvollere Eiche verdrängen werden. Ferner besichtigten wir auch die Schläge der Waldstrecke Pacz; hier fanden wir jedoch — mit nur geringen Ausnahmen — nichts als spärlichen kümmernden Wiederausschlag. Wir hätten in diesen Schlägen gerne Spuren von Culturen wahrgenommen — denn wahrlich diese ausserordentlich lichten, kaum vegetirenden Loden werden schwerlich jemals einen Wald liefern, besonders aber wenn die schon seit Jahren anhaltende ungünstige Witterung sich nicht bald zum Bessern wendet.

Auch bei unserer heutigen Wanderung fiel uns Allen wieder der gestrige Anblick der vielen in der Mitte der Wälder, Wiesen und Ackergründe stehenden Tanya's auf, welche wir bei jedem Schritte stiessen, auf. Es mag diese Abwechslung für Andere wohl viel Ergötzliches bieten, aber der Forstmann kann sie durchaus nicht lieben, denn zu wie vielen Waldfreveln biethet sie nicht Gelegenheit! — Diess können am besten Jene bezeugen, die das Glück haben Indigatoren der Stadt Debreczin genannt zu werden.

Die gesammte Waldfläche beträgt bei 45,000 Joche, sie wird aber durch die erwähnte Abwechslung auf weniger als die Hälfte reduziert! Uebrigens dürften die eigenthümlichen Verhältnisse der Stadt

*) Indigator bedeutet nach der Debrecziner Mundart: Förster.

Debreczin genügend charakterisirt sein, wenn wir nur kurz erwähnen, dass der Grund, Eigenthum der Bürger, das Holz Eigenthum der Stadt sei, dass die Wälder die Winterweide belaste, dass die innerhalb derselben sich befindlichen Blössen die Bürger ackern und mähen, dass dieselben ihnen sogar grundbuchmässig zugeschrieben sind, und dass endlich die Indigatoren alle drei Jahre gewählt werden.

Bezüglich des Letzteren können wir nur bemerken, dass nirgends die Kenntniss der Verhältnisse des Klimas, des Bodens und der Lage mehr erfordert wird als beim Forstwesen; wenn also unsere Debrecziner Mitbürger ihr Forstpersonale alle drei Jahre wechseln, werden sie wohl genug Heu und Cerealien, aber keine Wälder haben, mit dem Verschwinden derselben gewinnen sie aber auch den Flugsand! und davor bewahre sie der Himmel; denn derselbe straft mit doppelten Nachtheilen: durch seinen Einfluss auf das Clima und durch die Unfruchtbarkeit der durch ihn occupirten Flächen.

Wir empfehlen diess allen Jenen zur Beachtung, welche den Wäldern der Debrecziner Gegend gerne eine geringere Bedeutung beilegen möchten als sie in der Wirklichkeit besitzen.

Man sollte die den Flugsand beschattenden Wälder als eine Schutzmauer betrachten, die zugleich gegen die klimatischen Calamitäten und gegen die Occupationen durch den Flugsand dienen muss.

Setzen wir nun unseren Weg nach dem „Cserepes ház“ — dem Ziele unserer Wanderung fort — und sehen wir weder nach den links und rechts und rückwärts gelegenen, gelblichen, schmutzigweissen Hügeln, die uns mit der Möglichkeit der Occupation durch den Flugsand aus der Ferne schrecken.

Der in den glühenden Strahlen der Sonnenhitze reisende, und in dichte Staubdecke gehüllte Wanderer begrüsst das „Cserepes ház“, die Wohnung des Revier-Försters, wie auch wir thaten, einer Oase gleich in der Wüste, und es muss hier desshalb erwähnt werden, da wir uns hier von den Mühen des Tages ausrasteten und das durch die Stadt Debreczin veranstaltete gemeinsame Gastmahl in einem aus Holz hergestellten und zierlich ausgeschmückten Leinwandzelte, hier einnehmen sollten.

Wir brauchen kaum zu erwähnen, dass es auch an zahlreichen „halljuk“ „halljuk“ nicht gefehlt hatte.

Dieser Tag besitzt auch für die Musikkultur ein Andenken, insoferne Koloman Balázs den durch ihn komponirten, dem Präses

unseres Vereines gewidmeten „Erdészeti induló“ hier zum ersten Male spielte, dessen Text er unter die Mitglieder der Versammlung vertheilte; und für dieses Werkchen, d. h. für seinen guten Willen von jenen einen keineswegs zu verachtenden Ehrenpreis bekam.

Nach Beendigung des Mahles rüstete sich die Jugend trotz der drückenden Hitze zum Tanze, und tanzte mit Eifer und stürmischer Lust den Csárdás so lange, bis die Nacht ihre schwarzen Schwingen auf die Erde zu senken begann, wo dann die ganze Gesellschaft in Wagen sich wieder nach Debreczin begab.

Am 23. September wurde wieder eine Sitzung gehalten, und nachdem die für dieselbe bestimmten forstwirthschaftlichen Fragen, mit besonderer Berücksichtigung der sonstigen Verhältnisse Debreczins — in einer lebhaften Berathung besprochen wurden, begaben sich die Mitglieder zu dem im Nagy erdő bereiteten gemeinsamen Mahle, welches wieder durch, auf die an- und abwesenden Sachfreunde ausgebrachten interessanten Toaste belebt wurde.

Nach aufgehobener Tafel wurde die im Nagy erdő befindliche Saatschule besichtigt, deren schöne Pflänzchen, besonders aber die kräftigen Kieferpflänzlinge uns nicht wenig überraschten. Diese wie auch die in der Nähe stehenden Kiefern von schönem Wuchse, weisen gleichsam mit Fingern darauf hin, dass die gemeine Kiefer hier mit günstigem Erfolge zu pflanzen wäre, und es wäre zu wünschen dass jene Stadt, welche auch bisher unter der Fahne des Fortschrittes kämpfend kühn vorwärts schreitet, auch in dieser Beziehung nicht zurück bleibe.

Am 24. September wurde die Schlusssitzung abgehalten; nach Schluss derselben besichtigte die bereits verminderte Zahl der Mitglieder unter Führung des zweiten Vice-Präses in corpore die landwirthschaftliche Ausstellung in den Lokalitäten des landwirthschaftlichen Institutes.

In die Aufzählung der in den Sälen und in dem geräumigen Hofe des Institutes mit grosser Fachkenntniss, Geschmack und Takt geordneten Gegenstände können wir uns jedoch nicht einlassen.

Wir erwähnen nur, dass die Ausstellung der Trauben, Gemüsearten und des Obstes — die Ersteren mit unzähligen Gattungen, das Letztere mit riesigen Exemplaren auf uns, und jedenfalls auch auf sämtliche Besucher den besten Eindruck machte.

Ueber die Ausstellung der Thiere, Geräthschaften, Weine und Forstprodukte, namentlich über die Letzteren können wir — obwohl

diese unsere Neugierde am meisten in Anspruch genommen hätten — doch nichts sagen, da uns unser Beruf noch an demselben Tage abzureisen zwang, und man mit dem Auspacken und Ordnen der auszustellenden Gegenstände noch nicht vollkommen fertig war, obwohl die Ordner unter der Leitung des Directors des landwirthschaftlichen Institutes, Herrn Peter v. Balogh diesbezüglich durch angestregten Eifer das Möglichste leisteten.

Werfen wir nun einen Blick zurück und ziehen wir eine Parallele zwischen der vor- und diesjährigen Generalversammlung, so müssen wir mit Freuden gestehen, dass wir doch einigen Fortschritt und grösseres Interesse für unsere forstlichen Angelegenheiten, sowohl von Seiten unserer Fachgenossen als auch des Publikums wahrnehmen konnten. — Aber diess kann uns noch nicht befriedigen, denn wir sehen noch immer nicht den frühern Aufruf unseres Präses verwirklicht, nach welchem unsere Grossgrundbesitzer wenigstens einen ihrer technischen Beamten in die Generalversammlung auf Kosten ihrer Herrschaft zu schicken hätten, der verpflichtet wäre bei derselben, die die bezügliche Herrschaft am meisten interessirenden forstlichen Angelegenheiten vorzutragen, und über den Erfolg Bericht zu erstatten.

Indem wir nun den geduldigen Leser so durch den Verlauf der Generalversammlung geführt haben, — und von Debreczin scheiden — drücken wir nochmals derselben unsere volle Anerkennung für die dem Vereine bewiesene Aufmerksamkeit und Gastfreundschaft aus, und wünschen zugleich für uns Alle, dass wir von jeder unserer Generalversammlungen mit solch angenehmen Erinnerungen in unseren Familienkreis zurückkehren mögen, als wir von der ungarischesten Stadt des Alföld — aus Debreczin — zurückgekehrt sind.

In Angelegenheit der Debrecziner-Waldungen.

Bei Gelegenheit der 1868-ger Generalversammlung unseres Vereines lernten wir in den Debrecziner Wäldern solche Verhältnisse kennen, die als einzig bestehend zu bezeichnen sind, und aus den eigenthümlichen Rechtsverhältnissen der k. f. Stadt Debreczin noch von Alters herstammend, heute noch zwischen den einzelnen Bürgern und der Stadt als moralischer Person, in vielen Beziehungen so zu sagen in einem vertragsmässigen Zusammenhange stehen.

Von diesen Verhältnissen müssen wir leider gestehen, dass sie keineswegs erfreulich sind, ausgenommen das Bestreben der facheifrigen Beamten und des grössern Theiles der Bürger; zu Folge dessen sie die Interessen der forstlichem Angelegenheiten ihrer Wälder einsehend, zur Beförderung derselben innerhalb der Grenzen der Möglichkeit Alles zu thun bestrebt sind.

Im Nachfolgenden werden wir versuchen eine der wichtigsten Verhältnisse der städtischen Wälder auf Grund solcher Daten zu beschreiben, die uns am Schauplatze selbst, aus glaubwürdiger Quelle mitgetheilt wurden, und zugleich auch jene Mittel kurz berühren, durch welche, nach unserer unmassgeblichen Ansicht, eine Besserung oder Aufhebung der in schädlicher Weise, und für die Zukunft gefährlich wirkenden Verhältnisse bewirkt werden könnte.

Wir können uns nicht in die Verhandlung der Gesamtverhältnisse der dortigen Forstwirtschaft einlassen, denn dadurch würden wir auf jenes Feld der Zergliederung treten, das ausser dem Kreise unserer Mittheilung liegt; übrigens bietet auch das Verhandlungsprotokoll des Landes-Forst-Vereines über die Bewirtschaftung jener Wälder genügende Orientirung.

Auch den gegenwärtigen Gegenstand nahmen wir blos nur deshalb hier auf, da er nach unserer unmassgeblichen Meinung so wichtig ist, dass er eine Bedingung des Bestandes der Debrecziner Forstwirtschaft bildet, und bis in dieser Richtung keine Abhilfe geschafft

wird, jeder zur Hebung derselben gemachte heilsame Schritt nur eine erfolglose Bemühung bleibt, aber keine Früchte bringen kann; weshalb wir auch die Ausscheidung der in den Debrecziner Wäldern befindlichen, das Eigenthum Einzelner bildenden zahlreichen Blössen d. h. die Absonderung derselben von den Wäldern als eine solche Frage erster Ordnung betrachten, zu deren Lösung wir die l. Stadt Debreczin nicht genug eifrig aufzufordern, und dieselbe seiner Aufmerksamkeit nicht genug anzuempfehlen fähig sind,

Wir sprechen vor der Stadt Debreczin nicht unbekanntes, wenn wir die dortige Waldfläche als ein solches gemeinsame Besitzthum bezeichnen dessen Eigenthümer die einzelnen Bürger der Stadt jedoch solcher Weise sind, dass sie die Benützung jenes Waldgrundes, auf welchem keine Bäume stehen, sich zu ihrer Privatbenützung vorbehalten haben, während sie den Wald zur Deckung der Gemeinsamen Auslagen bestimmten, und die Verwaltung desselben dem sie jederzeit vertretenden Magistrate anvertrauten, indem sie zu ihrem eigenem Bedürfnisse zugleich einen gewissen Theil des jährlichen Holzertrages sich vorbehalten und dieser Begünstigung auch die Lehranstalten, Kirchen, Geistlichen und die Lehrer theilhaftig machten.

Dass aber die Bürger auf den Wald nicht bloß aus dem allgemeinen Stadtverbande entspringendes, sondern auch ein individuelles Recht besitzen, geht daraus hervor, dass sie das Holz nicht nach den wirklichen, örtlichen Preisen erhalten, sondern für 2 fl oder für denjenigen Betrag, welcher die Erzeugung und die Verwaltungskosten ausmachen.

Eigenthümlich ist bei den Debrecziner Wäldern, das der Grund so zu sagen das Individuelle Besitzthum der Einzelnen Bürger bildet, während das auf demselben befindliche Holz und das Recht der Verfügung über dasselbe, der moralischen Person, der Stadt gehört. Es ackern, mähen, benützen dort nämlich die einzelnen Bürger die im Walde schon befindlichen oder entstehenden Blössen nach ihrem Belieben, ohne dafür etwas zu zahlen, während ihnen durchaus nicht gestattet ist, auf der Wiese oder dem Felde stehenden etlichen Bäume zu fällen, ja wenn die auf der jetzt als Wiese benützten Fläche stehenden Bäume als zum Jahresschlage gehörend, zum Abtriebe gelangten, kann der Nutzniesser, dem diese Fläche nicht selten grundbuchsmässig eingetragen ist, sieben Jahre, oder bis nach Ablauf der für die Wiederverjüngung festgesetzte Zeit die Wiese oder den Acker nicht einmal benützen; es lässt sich aber hier die Frage

stellen ob statt der übergebliebenen, ringsherum durch den Pflug und die Sense belagerten und in den meisten Fällen von den Nachbarbeständen gänzlich entfernten Stöcke, oder aus diesen selbst durch die künstliche Verjüngung neue gezogen werden können, wenn sie nach sieben Jahren wieder der Bemächtigung der Hacke und Sense ausgesetzt sind. In welchen Masse die Debrecziner Wälder durch Blössen zerstückelt sind, und wie treffend die Benennung eines unserer Fachgenossen „Debrecziner bewaldete Puszten“ war, geht daraus hervor, dass die Waldfläche die nach der letzten Vermessung 44000 Joch betrug, heute aus 23000 Joch Feldgründen und 21000 Joch Wald besteht. Diese Feldgründe sind in unzähligen kleinen Parzellen auf der ganzen Waldfläche zerstreut, und gefährden durch ihr stätiges Zunehmen an Ausdehnung den Bestand des Waldes, zur Nachweisung dieser Tatsache diene das folgende in sehr geringen Zahlen angenommene Beispiel, nach welchem, wenn der Besitzer eines Joches *) Feld in dessen Länge jährlich nur um 6 Zoll weiter geht, (was in der Natur eine kaum bemerkbare Kleinigkeit ist,) die jährlich okupirte Fläche bei 24000 Joch Blössen doch 20 Joch beträgt, wenn wir nun annehmen dass Einige nicht 6 Zoll sondern 2—3 Schuhe der Waldfläche okupiren, erhalten wir zur Begründung der Nothwendigkeit der Ausscheidung dieser Blössen noch viel schreiendere Zahlen. Dass unter solchen bei jeden Schritte und Tritte auf hundert verschiedene Interessen stossenden Verhältnissen, eine Rationelle Leitung, eine energische und den Interessen des Waldes entsprechende Bewirtschaftung, die Sicherung des Waldes und des Holzbestandes, sowie auch seine Ausnutzung auf die entsprechendste Weise, die Controlle und die mit der rationalen Wirtschaft in engsten Zusammenhange stehende Wiederverjüngung der die unzähligen Parzellen des fremden Besitzes zerstückelten Wälder Vollkommen unmöglich ist, bedarf keiner weitem Beweise und kann auch denjenigen nicht unbekannt sein, die mit der Leitung der Debrecziner Forste betraut sind.

Unter den bestehenden Verhältnissen wirft sich uns nun zuerst die Frage auf, ob denn wirklich noch Ursachen obwalten, welche das weitere aufrechterhalten des zwischen der Land- und Forstwirtschaft bestehenden, einander gegenseitig belastenden Verhältnisses für die Debrecziner Wälder rathsam machen könnten, ob der gegenwärtige Zustand den Interessen der Bevölkerung und der Stadt entspreche

*) Das Joch Feld 100 Klfr lang 16 Klfr breit angenommen.

und endlich die zwei, einen und denselben Boden betreffenden, einen und denselben Besitzer interessirenden Nutzungszweige verglichen, die Beschränkung welches von beiden wünschenswerther oder vortheilhafter erscheine?

In Debreczin tragen, zufolge seiner glücklichen Lage, sowohl das Feld, als die Wiesen, wie auch der Wald guten Nutzen, und die l. Stadtgemeinde ist dazu berufen in nächster Zukunft darüber zu entscheiden ob das einestheils zwischen der durch Private geführten Landwirtschaft, anderntheils zwischen der, der Leitung der Stadt anvertrauten Forstwirtschaft vereinbarte und heute im engen Verbande miteinanderstehende Verhältniss, die möglichst leichte Führung der Wirtschaft sichere, und ob dasselbe der ersten und Grundbedingung jeder dieser Wirtschaftszweige entspreche, welche Bedingung die dauernde und möglichst intensive Ausnützung der Produktionsfähigkeit der bemächtigten Fläche sowohl, mit Berücksichtigung der Privatinteressen als der auf ihnen lastenden Steuer fordert. Unsererseits antworten wir darauf mit bestimmten „Nein“, und zwar aus der einzigen und wie wir glauben genügenden Ursache, weil der eine Wirtschaftszweig an den andern gebunden ist, und sich auf diese Weise weder der eine noch der andere frei bewegen kann ohne die Fesseln des zweiten zu spüren; es fehlt somit die Freiheit, welche die Bedingung des Fortschrittes ist, die einzig und allein fähig fruchtbringende Blüthen zu tragen.

Derjenige müsste als ein sehr beschränkter Forstmann betrachtet werden, welcher auch auf jenem Boden Bäume zu sehen wünschte der durch eine andere Art der Bewirtschaftung einen grössern Nutzen verspricht, und hiedurch den Augentrost des Landwirthes und die Hauptquelle des Einkommens unserer Nation durch die unbegründbare Erhaltung der zu einer andern Art der Bewirtschaftung tauglichen Wäldergründe beschränken möchte. So verhält sich die Sache auch bei der Stadt Debreczin, auch hier wird ein Theil der Wälder d. h. die in derselben befindlichen Puszten und Blössen zu landwirtschaftlichen Zwecken verwendet welche für die Stadt eine Haupt-Quelle des Einkommens bilden.

Wir wissen dass die Fläche der Debrecziner Wälder 45000 Joche beträgt, von welcher jedoch nur 21000 Joche wirklich bestockt sind, und einen so geringen Schluss besitzen, dass der Unterschied in den einzelnen Jahreserträgen, wenn man von dem ursprünglichen auf gleiche Flächen basirten Nutzungsplane nicht abgewichen wäre,

10—12000 Klaftern betragen würde; aber auch die 21000 Joche sind durch die im Innern des Waldes befindlichen Haiden und Blössen der Abnahme ausgesetzt, und zwar in einem solchen Grade, dass durch die stetige Zunahme an Ausdehnung derselben, der Bestand der Wälder gefährdet erscheint; weshalb auch die Veränderung oder Abhilfe des gegenwärtigen Zustandes, so wie auch die Regelung der zwischen den beiden Wirtschaftszweigen bestehenden Verhältnisse eine unverschiebbare Nothwendigkeit geworden ist.

Die Veränderung bestehender wirtschaftlichen Verhältnisse bei einem Volke das sich in der Länge der Zeit in dieselben schon eingelebt hat, ist ohne Zweifel keine leichte Aufgabe, doch dürfen wir nicht vergessen hier noch zu bemerken, dass die Sicherung des Waldbestandes für die 1. Stadt Debreczin eine sehr ernste Frage ist, da von der Erhaltung der Wälder zugleich auch die Sicherung der Produktivität und der Existenz eines Theiles ihrer Fälder und Wiesen abhängt.

Die Ausführung deren oder mit andern Worten, die Regelung der dortigen Wälder wird immerhin eine schwere Aufgabe sein, und es wird auch von Seiten der Aufgeklärtern keiner geringen Anstrengung bedürfen dass auch diejenigen welche die Veränderung der gegenwärtigen Verhältnisse aus Unkenntniss, wegen ihres beschränkten Gesichtskreises, oder des augenblicklichen Vortheiles willen nicht wünschen, von der Richtigkeit zu überzeugen.

In Debreczin gehört die mit Wald bestandene Fläche im Allgemeinen und der nicht bestockte öde Theil derselben aber individuell den einzelnen Bürgern, weshalb auch die Verfügung über dieselbe sie als individuelle Besitzer betrifft, und zwar um so mehr als in dem, auf höchst besondere Weise von 44000 Jochen schon auf 21000 Joche geschwundenen Walde, die entweder durch Lichtstellung oder das Absterben der Bäume auf welche immer Art sich bildenden Blössen und Lücken, auch heute noch auf die zur Zeit der Uroccupation üblich gewesene Weise in den Besitz Einzelner gelangen.

Wenn wir uns nicht enthalten haben auszusprechen, dass die fernere Aufrechthaltung der bestehenden Verhältnisse äusserst nachtheilig wirke, so folgt daraus von selbst, unsern Wunsch zu äussern es mögen die Bürger von Debreczin zur Behebung der gegenwärtig bestehenden nachtheiligen Verhältnisse von der, heute nur noch dem Namen nach bestehenden Waldfläche, jenen Theil, welcher von nun an als Wald zu bewirtschaften wäre, so wie auch jenen, welcher zu land-

wirtschaftlichen Zwecken zu verwenden sein wird bezeichnen; es wäre also sehr zweckmässig wenn man die jetzt wenig fruchtbaren, den Zusammenhang der Wälder häufig unterbrechenden Blössen der Forstwirtschaft überliesse, und insoferne ein Theil derselben Privatbesitz wäre, die betreffenden Eigenthümer mit, der Stadt nähergelegenen nach dem Abtriebe zur freien Verfügung gestellten, neuen Feldern von besserer Bodenbeschaffenheit, zu entschädigen.

Die Ausführung dieser Operation erfordert aber vor allem einen auf die specielle Kenntniss der Bodenverhältnisse basirten fachmässigen Plan, und da die sogleiche Durchführung desselben nur mit ausserordentlichen Opfern möglich wäre, wäre dieselbe auf eine gewisse Reihe von Jahren zu vertheilen sein.

Zu diesem Zwecke wäre zunächst eine genaue Aufnahme der gegenwärtigen Waldfläche, die Schätzung der auf derselben befindlichen Holzmasse, die Bestimmung der Standortsverhältnisse und des Alters, d. h. der Altersklassen der Bestände, und die Bezeichnung des auch ferner als Wald zu benützenden Bodens, die Aufstellung eines den Verhältnissen entsprechenden Betriebsplanes oder die Feststellung des auf die erste oder Übergangsperiode sich erstreckenden Wirtschaftsplanes erforderlich, auf Grund dieses Operates wäre nun der Abtrieb so zu bewerkstelligen dass im Verhältnisse der abgetriebenen und der Landwirtschaft zu überlassenden Fläche, auch der entsprechende Theil der bisher durch die Landwirtschaft benützten und auf zu forstenden Felder von minderer Bodenbeschaffenheit der Forstwirtschaft übergeben werden.

Als Modus für den Eintausch der Waldblössen erwähnen wir beispielsweise Folgendes:

Angenommen, es würde sich bei den Debrecziner Wälder nach durchführung der früher erwähnten Vermessung, Schätzung u. s. w. herausstellen, dass von den gegenwärtigen 21000 Joch Wald nur 14000 Joche auf einen solchen Boden stehen, der auch fernerhin als Wald zu bewirtschaften sein wird, die übrigen 7000 Joche desselben aber als zur Landwirtschaft geeignet befunden wurden, so wäre diese Fläche, welche vielleicht in 6—7 grösseren Parzellen ausgeschieden werden könnte den Besitzern derjenigen Pusten zum Eintausche anzubieten, die in den einzelnen Waldtheilen zerstreut liegen und die Bildung eines ganzen Waldkörpers verhindern, in dem sie den Zusammenhang des Waldes vielfach unterbrechen.

Bei der Feststellung des Betriebsplanes dürfte für den auch fernhin als Hochwald zu bewirtschaftenden sogenannten Nagyerdő die Umtriebszeit wahrscheinlich mit 100—120 Jahren, für alle übrigen in eine Betriebsklasse zu vereinigende und als Niederwald zu bewirtschaftenden Waldtheile aber eine viel niedrigere Umtriebszeit bestimmt werden; es wäre daher, wenn es die Umstände gestatten, höchst rathsam, die im Nagyerdő vorhandenen und die geringe Flächenausdehnung von 137 Jochen betragenden Blössen auch durch solche Flächen einzutauschen die in den im Niederwaldbetriebe zu bewirtschaftenden Waldtheilen ausgeschieden werden könnten, da auf diese Art die Ablösung der, in diesem Waldkörper liegenden Blössen, ohne dass hier die der Umtriebszeit entsprechenden Flächen überschritten werden müssten, in einer viel kürzern Zeit zu bewirken wäre, und die bezüglichen Blössen auch der viel werthvolleren Hochwaldwirtschaft gewonnen würden.

Damit aber auch die Interessen der einzelnen Bürger als Besitz-eigenthümer möglichst berücksichtigt und ihre Wirtschaftsführung möglichst erleichtert würde, wären die zum Eintausche zu bestimmen-den, eine bessere Bodenbeschaffenheit besitzenden Waldflächen in den, der Stadt näher gelegenen Waldtheilen, wie z. B. im Patz auszuscheiden; da jedoch die für den Eintausch zu der, den Zusammenhang der Wälder störenden, 7000 Joch Puszten und Blössen, bestimmte Wald, auf einmal nicht abgetrieben werden könnte, und die nachhaltige Bedeckung des Holzbedürfnisses der Stadt durch den Abtrieb grösserer als der jährlichen Umtriebsflächen zu gefährden auf keinen Fall statthaft ist, wäre deshalb vom Zeitpunkte der mit der Stadt in dieser Angelegenheit zu pflegenden Vereinbarung anfangen, die Ablösung der Pusten auf die Weise zu bewirken, dass zunächst nur zum Eintausche geeignete Flächen abgetrieben werden dürften; wenn also z. B. für alle Waldtheile ausserdem Nagyerdő der 40 jährige Turnus angenommen würde, kämen von 18841 Joch grossen Waldfläche 470 Joche jährlich zum Abtriebe, auf dieser wäre nun der Wald zu roden, und dieselbe in einer, wenn anders nicht möglich, durch das Loos zu bestimmenden Reihenfolge den Pusztabesitzern als Ablösungs- oder Tauschfläche auszufolgen. Auf diese Weise würden schon im ersten Jahre 470 Joche, und in 15 Jahren die gesammten 7000 Joche Puszten und Waldblössen abgelöst und die städtische Waldfläche zum grossen Vortheile der Forstwirtschaft in einen zusammenhängenden durch keine Blössen unterbrochenen Waldkörper umgebildet sein;

andernteils bekämen die Besitzer die Felder viel näher zur Stadt, könnten sie auf leichtere Weise benützen, und zögen auch daraus einen durchaus nicht zu verachtenden Vortheil, dass sie sich auf dem neuausgeschiedenen Waldboden 5—10 Jahre hindurch einer viel reicheren Ernte, als die grösstentheils ausgesogenen, mageren Puszten lieferten, erfreuen könnten; endlich befreit dadurch die Stadt ihre Wälder von einer lästigen Fessel, und da sie statt des abgetriebenen Theiles eine andere ganz freie Fläche erhält, die sie ohne Zweifel wieder aufforstet, was nur auf künstlichem Wege geschehen kann, ist ihr zugleich Gelegenheit geboten, die Auswahl der diesen Flächen am meisten entsprechenden Holzarten sehr leicht zu erzielen.

Wenn aber der Fall eintreten sollte, dass nach Ausscheidung der für die Ablösung nöthigen Fläche, nehmen wir an noch 1000 Joch zur Landwirtschaft geeignete Fläche übrigbliebe, wird die Stadt gewiss nicht säumen auch diese gegen zum Walde nicht gehörende Felder einzutauschen, die heute z. B. als magere Aecker oder Wiesen benützt werden, die aber zufolge ihrer Lage und Bodenbeschaffenheit heute oder morgen versanden können, wodurch sie jeder Cultur verloren gehen, oder doch nur eine mühsame und kostspielige Bindung des Sandes erfordern; der Vorgang bezüglich des Abtriebes und des Eintausches wäre übrigens auch für diesen Fall ganz derselbe, wie er bei der Ablösung der übrigen Puszten erwähnt wurde.

Wenn es aber Jemandem einfiele zu sagen, aber woher nehmen wir die Arbeitskräfte, welche das Holz auf der jährlichen Schlagfläche roden sollen? würden wir darauf antworten, dass diess die Aufgabe des Forstpersonales sei, denn wenn seine Energie fähig ist zur Ueberwindung geringerer Schwierigkeiten, desselben auch diess ohne Zweifel gelingen werde, besonders aber in Debreczin wo das Holz einen grossen Werth besitzt, sollten aber Arbeiter im Orte nicht zu erlangen sein, liessen sich solche seiner Zeit aus einer andern Gegend des Landes herbeiholen.

Die Oben angeführten Zahlen sind bloss als zur Beleuchtung der Behauptung angeführte Faktoren zu betrachten, und es ändert diess an der Hauptsache, der Möglichkeit der praktischen Durchführung durchaus Nichts, wenn sich dieselben später als zu gross oder zu klein angenommene Summen erweisen sollten.

Nach der bei Gelegenheit der Generalversammlung unseres Vereines uns verschafften Lokalkenntniss, sind wir mit vollem Ver-

trauen zu glauben geneigt, dass die Commassation der dortigen Wälder an einem entgegengesetzten Willen der Pusztenbesitzer nicht scheitern werde, wenn sich nur Solche finden, die vor der schweren Aufgabe der Aufklärung des Volkes nicht zurückschrecken, und demselben verständlich machen, dass der Betreffende seinen Grund nicht umsonst oder für einen Acker von schlechterer Bodenbeschaffenheit umtausche, sondern dass er dadurch nur seine eigenen und die Interessen der Nachkommen befördert, wenn er die Möglichkeit des Bezuges, der für sein Haus und für seine Wirtschaft erforderlichen Holzmaterialien auch für die Zukunft sichert; dass ausdauernde Bemühungen, der gewünschte Erfolg krönen wird, können wir um so mehr glauben, als wir bei unserem dortigen Aufenthalte im Gespräche über diesen Gegenstand, auf die im Sinne der Obigen gestellten Frage, bejahende Antworten erhielten.

Die Schwierigkeit des Beginnes möge Niemanden von der Arbeit abschrecken, besonders aber hier wo die Wahrheit unzweifelhaft ist, dass das Streben auch für weite Zukunft noch gute Früchte tragen wird, und es daher eine besonders heilsame Verfügung sein wird, wenn die löbl. Stadtgemeinde bezüglich der durch uns nur in schwachen Umrissen besprochene Trennung der Land- und Forstwirtschaftlichen Flächen die nöthigen Schritte bei Zeiten thun wird, und zwar um so eher, als die Zeit nicht mehr ferne sein kann, wo die, gegenwärtig noch über 21,000 Joch und bei den klimatischen Verhältnissen unseres Alföld eine Wichtigkeit besitzenden Wald, verfügende Stadt Debreczin, statt diesen nur dürre Hutweide besitzen, in einem beträchtlichen Theile ihrer Gemarkung mit dem Flugsande zu kämpfen haben, und ihren Holzbedarf aus fremden Händen für theures Geld sich beizuschaffen gezwungen sein wird.

Albert Bedő.

Das Gründungskapital des Vereines

am 23-ten September 1868.

Baares Geld in der Sparkassa	1,200 fl.
Ungarische Grundentlastungs-Obligationen . .	950 „
Pfandbriefe der ungar. Boden-Kredit-Anstalt .	5,100 „
Gründungs-Obligationen	15,000 „
Zusammen .	22,250 fl.

Die Forst-Staatsprüfung im Jahre 1868.

Die zur selbstständigen Forstverwaltung befähigende forstliche Staatsprüfung für die Prüfungskandidaten Ungarns wurde unter dem Vorsitze des kön. ung. Forstrathes und forstakademischen Professors Karl Wagner in Pest, in dem „Köztelek“ des Landwirtschaftlichen-Vereines an den Tagen von 11—16-ten Oktobers l. Jahrs abgehalten. Prüfungs-Kommissäre waren der kön. ung. Forstmeister Andreas Prindl und der Forstvereins-Sekretär Albert Bedő. Das Ackerbauministerium war durch den Ministerial-Konzipisten Géza Grubiczy vertreten.

Nachdem von den gemeldeten 25 Kandidaten 1 mittlerweile von der Prüfung zurückgetreten und die 24 erschienenen die Identität der Person nachgewiesen hatten, wurde die schriftliche Prüfung am 11-ten Oktober abgehalten, bei welcher Gelegenheit die Lösung der folgenden forstwirtschaftlichen Fragen aufgegeben wurde:

I. Es sind die Grundprinzipien des rationellen Vorganges der Anlegung, Pflege und Durchforstung der Eichenwälder, der Erzeugung und Aufbewahrung der Eichenlohrinde zu entwickeln, so wie auch die, bei der Wahl der Holzarten und der Umtriebszeit zu beobachtenden Regeln anzuführen. Welche Bedeutung besitzt gegenwärtig in unserem Vaterlande der Schälwaldbetrieb?

II. Welchen Zweck hat die Evidenzhaltung und die period. Revision bei der Forsteinrichtung? Auf welche Art geschieht die Evidenzhaltung? umständliche Beschreibung der bei der Revision vorkommenden Arbeiten.

III. Unter welchen Verhältnissen und innerhalb welcher Grenzen kann der Ertrag der Forste durch das Herabsetzen der Umtriebszeit erhöht werden? inwieferne wirkt das Herabsetzen der Umtriebszeit nachtheilig?

Die mündliche öffentliche Prüfung wurde am 12, 13, 14, 15 und 16-ten Oktober abgehalten; von den 24 geprüften Kandidaten erhielten:

Protokoll

der am 10. December 1868 abgehaltenen **Ausschuss - Sitzung** des
Landes-Forst-Vereines.

Gegenwärtig waren :

Der Vereinspräses: Graf Béla Keglevich; die Ausschussmitglieder: Adolf Divald, Johann Giller, Baron Dionys Mednyánszky und Rudolf Scholez; der Vereinssekretär: Albert Bedö.

I. Der Präses stellt die, durch die diessjährige Generalversammlung neugewählten Ausschussmitglieder: Herrn Baron Dionys Mednyánszky und Herrn Rudolf Scholez k. u. Forstrath vor, welche die dem allgemeinen Vertrauen entsprungene Wahl angenommen haben und in der heutigen Sitzung erschienen sind.

II. Die Generalversammlung beschloss aus Anlass der strengeren obrigkeitlichen Aufsicht der Gemeinde-Waldungen und Verhinderung der Forstbeschädigungen an das betreffende Ministerium einen Vortrag zu machen, und mit der Verfassung dieses wurde der Sekretär mit der Weisung betraut, dass er denselben dem Ausschusse vorlege, welcher dann diese Eingabe an seinen Bestimmungsort gelangen lassen wird.

Nachdem der Entwurf dieser Eingabe verhandelt worden, fasste der Ausschuss den Beschluss, dass vor der Unterbreitung derselben, vor Allem nothwendig sei, solche auf Forstübertretungen Bezug habende Daten zu sammeln, welche zur Begründung der Eingabe und der Urgirung strengerer Verfügungen von Seiten der Behörden unumstössliche Beweise und mit Namen bezeichnete Orte liefern.

Es wurde daher der Sekretär damit betraut, solche Daten aus verschiedenen Gegenden des Landes und aus verlässlichen Quellen zu sammeln und durch diese die Eingabe zu ergänzen; zugleich wurde

das Präsidium ersucht, den so ergänzten Vortrag seiner Zeit dem Ministerium des Innern zu unterbreiten.

III. Die Generalversammlung hat auf ein, den Titel „Erdészeti kis tükör“ führendes Handbuch, dessen Zweck es sein soll, die nicht technisch gebildeten Waldaufseher und das Volk mit den Grundsätzen des Forstwesens bekannt zu machen, den Preis von 200 fl. gesetzt, indem sie mit der Verfassung des Entwurfes der Konkursausschreibung den Sekretär mit dem Bemerkten betraute, denselben zur Berathung dem Direktions-Ausschusse vorzulegen, und nach geschehener Annahme je eher zur öffentlichen Kenntniss zu bringen.

Nachdem der vorgelegte Entwurf der Konkursausschreibung durch den Sekretär verlesen war, gab zuerst die Bestimmung des Termines zu einem lebhaften Ideenaustausche Veranlassung, bei welcher Gelegenheit die Ausschussmitglieder einstimmig die Aeusserung aussprachen, dass der für die 1869-ger Generalversammlung bestimmte Termin, für den Fall als wir ein dem Zwecke entsprechendes Werk gewinnen wollen, zu kurz sei, weshalb es auch die gleiche Meinung der Ausschussmitglieder den Termin des Concurses bis zum 1. Mai 1870 zu verlängern wünscht; ferner auch die Bemerkung der Generalversammlung, dass in den auszuschreibenden Conkurs aufzunehmen sei, dass in dem zu verfassenden „Erdészeti kis tükör“ die Aufgabe mit „besonderer Berücksichtigung des Alföld“ zu lösen ist, aus dem zu bestimmenden Texte der Concursausschreibung ausgeschlossen werden könne, da die Bestimmung dieses Werkes, nach welcher es ein in den sämtlichen Volksschulen zu benützendes Hilfsbuch sein soll, diess umsomehr überflüssig erscheinen lässt, als die Grundsätze des Forstwesens ohnediess für jede Gegend identisch bleiben.

In Folge dessen bestimmte nun der Ausschuss in Anhoffnung der Genehmigung durch die nächste Generalversammlung nach der punktweisen Berathung des Entwurfes den folgenden Text des Concurses:

„Zufolge des Beschlusses der im 1. J. in Debreczin abgehaltenen Generalversammlung des Landes-Forst-Vereines wird auf ein, in dem Folgenden näher zu bezeichnende Concurswerk der Preis von 200 fl. ausgeschrieben: Es ist für das Volk und das technisch nicht gebildete forstliche Aushülfspersonale ein den Titel „Erdészeti kis tükör“ führendes Handbuch zu verfassen, welches das Volk über die Wichtigkeit der Wälder aufzuklären, bei demselben Interesse für den Wald zu erwecken und dasselbe zugleich zu belehren haben wird, wie der

Wald gepflegt gezogen und rationell benützt werden soll; das ferner auch dazu bestimmt ist, unseren Volksschullehrern bei Verbreitung der forstlichen Kenntnisse als Leitfaden zu dienen. Die Schreibart und der Vortrag des in dem Werke vorzutragenden ist der Auffassung und der Denkungsart des Volkes entsprechend zu wählen. Concurs-termin ist der 1. Mai 1870, nach Ablauf dessen werden die noch einlaufenden Werke zur Preisbewerbung nicht mehr zugelassen. Der Concurspreis wird auf der 1870. Generalversammlung ausgefolgt, und das den Preis gewinnende Werk bleibt Eigenthum des Verfassers.

Die von fremder Hand geschriebenen Konkurswerke sind in Begleitung von versiegelten, den Namen des Verfassers enthaltenden und mit einem Motto versehenen Schreiben an den Direktions-Ausschuss des Landes-Forst-Vereines in Pest einzusenden. — Pest am 10-ten December 1868.“

IV. Der Sekretär meldet den Eintritt der folgenden Gründungs- und Jahresbeitragszahlenden Mitglieder an: Das k. u. Oberstkammergrafenamt zu Schemnitz mit dem Gründungskapitale von 400 fl. im Baaren; Georg Markos k. u. Staats-Güterdirektor mit 100 fl., Emil Haske Oberförster mit 100 fl., Johann Girsik k. u. Forstrath mit 100 fl., Stefan Kádár Waldmeister mit 100 fl., Anton Ruttner k. u. Förster mit 100 fl., Franz Böhm Waldbereiter mit 100 fl., Johann Treis Waldbereiter mit 100 fl., und die k. Freistadt Veszprim mit 100 fl.

Als Jährlich beitragende Mitglieder wurden aufgenommen, die Herrn: Mathias Nérer, Eduard Szimon, Ludwig Agotha, Alexander Farkas, Johann Postel, Sigismund Pásztory.

V. Dem neu aufgenommenen Gründungsmitgliede Simon Stanislav wurde der noch von früheren Zeiten sich datirende Rückstand, von 18 fl. 75 kr. zufolge Bevollmächtigung der Generalversammlung nachgelassen.

VI. Mit der Authentikation des Protokolles der gegenwärtigen Ausschusssitzung werden durch das Präsidium die Herrn Adolf Divald und Rudolf Scholcz betraut.

Graf Béla Keglevich,

Präs.s.

Albert Bedő,

Vereinssekretär.

Adolf Divald,

und

Rudolf Scholcz,

Ausschussmitglieder.

Cassa-Bericht

Unterbreitet der 1868-ger

Die Gefertigten, mit der Prüfung der Rechnungen des Vereines für
der Hauptrubriken der Empfänge

E m p f ä n g e	In öst. W.	
	fl.	kr.
1. Kassarest vom Jahre 1866	84	17
2. An Interessen des Gründungsfondes	290	49
3. „ Jahresbeiträgen	1369	25
4. „ rückständigen Jahresbeiträgen	652	50
5. „ Unterstützungsbeiträgen	289	.
6. „ freiwilligen Spenden	56	55
7. „ ausserordentlichen Einnahmen	212	36
8. „ Interims-Einnahmen	671	16
9. Für verkaufte Vereinsmittheilungen	13	05
10. An Vorzahlungen pro 1868	53	.
Zusammen	3691	53
Somit erzielt sich nach Abzug der Ausgaben	3539	57
der Kassarest für das Jahr 1868 mit	151	96
Pest am 14. September 1868.		

für das Jahr 1867.

Generalversammlung.

das Jahr 1867 betrauten Vereinsmitglieder unterbreiten die Summen und Ausgaben in Folgenden :

Ausgaben	In öst. W.	
	fl.	kr.
1. Besoldungen (Sekretär und Kanzelist)	1244	73
2. Quartiergeld	342	50
3. Druckkosten der Vereinsmittheilungen	519	.
4. Post- und Stempelauslagen	179	18
5. Einkauf von Möbeln und Mobilien	214	80
6. Buchbinderkosten	33	10
7. Für Dienstleistungen	39	50
8. An zurückgezahlten Interims-Einnahmen	380	.
9. Kanzlei- und Beheizung-Pauschale	67	50
10. Reisekosten	259	49
11. Gegenseitig verrechnete Interims-Ausgaben	121	16
12. Ausserordentliche Ausgaben	120	61
13. Belohnungen	18	.
Zusammen	3539	57
Andreas Prindl, Vereinsmitglied und k. u. Forstmeister.	Josef Divald, Vereinsmitglied und k. u. Rechnungsrath.	

Vortrag des Vereines

an S. Excellenz des Herrn Finanzministers in Betreff der einheitlichen, fachkundigen Leitung der vaterländischen Forste.

Euer Excellenz!

Die vorjährige Generalversammlung des Landes-Forst-Vereines, geleitet von dem allgemeinen Wunsche, dass die vaterländischen Forstangelegenheiten und dadurch die Gegenwart und Zukunft der zum Nationaleigenthum gehörigen Forste, unter die Leitung wirklichen Beruf besitzender Fachmänner gestellt würde, beschloss sich mit der Bitte an das kön. ung. Ministerium zu wenden, es möge die bisher getrennt geführte Leitung und Oberaufsicht der Wälder für die Zukunft dem Zwecke besser entsprechend unter eine einheitliche, fachkundige Leitung stellen, und auch die zufolge der Bestimmung des Forsteinkommens bestehende Absonderung bezüglich der fachlichen Leitung vereinigend, dieselbe solchen Organen anvertrauen, die Fähigkeit und Bildung besitzen; im Uebrigen unverletzt aufrecht erhalten die ursprünglich bestimmte Verwendung des Einkommens.

Eine solche Centralisation der forstlichen Angelegenheiten halten wir besonders bei uns auch aus jenem Grunde für unverschiebbar, da wir in unserem Vaterlande sehr wenige solcher Fachmänner besitzen, die für die Oberleitung genügende Fähigkeit besäßen, und es höchst nachtheilig wäre auch diese, wenn wir dem Gemeinwohle nicht schaden wollen, der Leitung des äusseren Betriebes zu entziehen.

Dafür sprechen aber auch jene Vortheile, welche die einheitliche technische Leitung Preussens aufweist; durch eine solche Leitung hob sich auch das Forstwesen Frankreichs, und war nur dadurch im Stande aus Ruinen verwüsteter Wälder neue zu schaffen, und entbehrliche Flächen der Ackerbau treibenden Classe der Bevölkerung zu überlassen; und nur zu folge einer solchen Leitung er-

freuen sich auch die Forste Baierns eines blühenden Zustandes. Dass aber auch bei uns, wo die forstlichen Verhältnisse so verwirrt sind, und die Wälder immer mehr ihrem Untergange zueilen, eine solche einheitliche fachkundige Leitung die gewünschten Früchte tragen würde, sind wir nach den angeführten Beispielen ebenfalls zu hoffen berechtigt.

Darum halten wir es jetzt, wo auch der Forstgesetzentwurf vor das Abgeordnetenhaus gelangt, für zeitgemäss, und zufolge des Vertrauens der Generalversammlung auch für unsere Pflicht Euer Excellenz, da, wie allgemein bekannt, in Hochdesselben Ministerium ein aus Sachverständigen organisirtes Departement besteht, im Interesse des Gemeinwohls zu bitten, nicht den Titel, nach welchem die Oberleitung vielleicht dem Ackerbauministerium zukäme — wo aber gegenwärtig keine die forstliche Fachbildung besitzenden Männer angestellt sind, — sondern mehr das Wesentliche und den, der Sache damit gethanen heilsamen Dienst zu berücksichtigen und dahin zu wirken geruhen, dass die Durchführung, des durch den Landtag zu bringenden Forstgesetzes dem, Euer Excellenz anvertrauten Ministerium übertragen werde, welches nur allein geeignet ist, unsere forstlichen Angelegenheiten durch wirkliche Fachbildung besitzenden Männer zu leiten, und was ebenfalls einige Berücksichtigung verdient, ohne dass dadurch neue Organisationen und in Folge dessen Vermehrung der Staatsausgaben erforderlich wären.

Im Namen der Generalversammlung des Landesforstvereines
Pest am 31-ten März 1868.

Graf Béla Keglevich,

Koloman v. Tisza

und

Josef v. Inkey,

Kommissionsmitglieder.

Actien-Gesellschaft für Forstindustrie.

Der ungeheuere Fortschritt der Reichs-Industrie in den letzten Jahren, so wie auch die häufigen Nachfrage des Auslandes besonders nach ungarischen Forstprodukten und das, während der jüngstvergangenen etlichen Jahren, eingetretene günstige Steigen der Holzpreise versprechen auch in Zukunft eine durch die gegenwart garantirte günstige Verwerthung der Forstprodukte unserer Wälder. Und das die bisher verschlossenen Schätze eines beträchtlichen Theiles unserer Waldungen durch die Vermittelung unternehmungslustiger industrieller Hände je eher in den Kreis des Betriebes gelangen werden, können wir hiefür als günstiges Vorzeichen betrachten, dass sich in Wien vor kurzer Zeit eine „Actien-Gesellschaft für Forstindustrie gebildet hat.

Die Statuten dieser Gesellschaft kamen uns eben bei Schliessung unseres Jahrbuches zu Händen, und da wir dies in forstlicher Beziehung sowohl vom Privatwirtschaftlichen als auch vom Nationalökonomischen Standpunkte als höchst wichtig betrachten, können wir nicht unterlassen unsere Waldbesitzer und Fachgenossen von deren Begründung wenigstens der Orientirung halber zu benachrichtigen.

Zu erwähnen wünschen wir aber noch das wir im Wege der Tage-Blätter erfahren haben, es sei auch eine solche ungarische Unternehmung im Entstehen begriffen, an deren Spitze B. Béla Lipthay steht, und dass der Name der den gleichen Zweck anstrebenden Gesellschaft „Magyar erdőterménybank“ (Ungarische Forstprodukten Bank) sei; da wir aber die Statuten dieser nicht erhalten haben, können wir von derselben auch keine weitere Auskunft geben.

Aus den Statuten der erstgenannten Gesellschaft theilen wir im Auszuge Folgendes mit:

Der Sitz der Gesellschaft ist in Wien, und mit der Bewilligung des k. u. Ministeriums wird sie auch in Pest eine Niederlassung gründen.

Der Zweck derselben ist, die forstlichen Interessen überhaupt,

und die Forstindustrie insbesondere zu fördern, die möglichst günstige Verwerthung aller Forstprodukte zu erzielen, neue Bezugs- und Absatzquellen zu erschliessen, zu diesem Zwecke entsprechende Unternehmungen ins Leben zu rufen, anderseits dieselben zu den günstigsten Bedingungen den Consumenten, besonders grösseren Städten zuzuführen, überhaupt alles zu veranlassen, wodurch die Forstprodukte mehr als dies durch die Kraft Einzelner möglich ist, dem Markte zugänglich zu machen, insbesondere aber die manigfachen Forstprodukte nach ihrer speziellen Eignung der Industrie zuzuführen.

Zur Erreichung dieses Zweckes ist die Gesellschaft berechtigt:

- a) Zum An- und Verkaufe aller Gattungen von Forstprodukten wie Brenn- Bau- Nutzhölzer u. s. w. sowohl auf eigene Rechnung als auch kommissionsweise.
- b) Ganze Waldungen oder einzelne Theile derselben behufs Abstockung, Lichtung und turnusmässigem Aushube anzukaufen oder in Pacht zu nehmen.
- c) Lagerplätze und Exposituren etc. allerorts zu errichten um von denselben aus den Absatz nach dem Inn- und Auslande, sowohl an Private und Institute, als auch an das Aerar und die Gemeinden zu bewirken.
- d) Verzinsliche Vorschüsse, gegen Sicherstellung auf alle in den Forstbetrieb gehörigen, der Gesellschaft verkaufs- oder kommissionsweise zu übergebenden Artikel zu gewähren.
- e) Die Bringung und Verarbeitung der Waldprodukte auszuführen, alle dazu erforderlichen Etablissements, wie Triften, Riesen-, Säge- und Hobelwerke und dergleichen zu errichten, und ihre Erzeugnisse nutzbringend zu verwerthen.
- f) Unter Beobachtung der Gesetzlichen Bestimmungen, Communicationsmittel für eigene Rechnung und in Verbindung mit Anderen ins Leben zu rufen, und mit schon bestehenden derartigen Unternehmungen, wie Eisenbahnen, Dampfschiffen u. s. w. zum Zwecke einer möglichst billigen und raschen Communication Vereinbarungen zu treffen.

Das Kapital der Gesellschaft ist auf 12,000,000 fl festgesetzt, und wird durch 60,000 auf den überbringer lautende Action à 200 fl, welche nicht unter dem Nominalwerth ausgegeben werden dürfen, gebildet.

Von diesen 60.000 Actien werden vorerst nur 30.000 ausgegeben und so besteht das Kapital zunächst nur aus 6,000.000 Gulden.

Über die Ausgabe der weiteren 30.000 Actien entscheidet der Verwaltungsrath. Die Aktionäre der Gesellschaft für Forstindustrie haben das Vorrecht, nach Massgabe ihres Actien-Besitzes die Actien dieser zweiten Emission um den Nominalwerth zu übernehmen.

Auf jede Actie werden sogleich 40%, d. i. 80 fl. eingezahlt und wenn diese Summen der 30.000 Actien der ersten Emission eingezahlt sind, wird die Gesellschaft handelsgerichtlich registriert, und das Geschäft eröffnet.

Weitere Einzahlungen schreibt der Verwaltungsrath aus.

Die Mitglieder des für die nächsten fünf Jahre konstituirten Verwaltungsrathes sind: Fürst Anton Pálffy, Adolf Baiersdorf, Gusztav Biedermann von Üszög und Mosgó, Carl Göetz, Paul v. Laczko, Paul Luczenbacher, Josef Pfeifer, S. L. Spitzer, M. Wahrman.

Concurs auf das den Titel „Erdészeti Kistükör“ führende Handbuch.

Zufolge des Beschlusses der im 1. J. in Debreczin abgehaltenen Generalversammlung des Landes-Forst-Vereines, wird auf ein, in dem Folgenden näher zu bezeichnende Konkurswerk, der Preis von 200 fl. ausgeschrieben: Es ist für das Volk und das technisch nicht gebildete forstliche Aushilfspersonale ein, den Titel „Erdészeti Kistükör“ führendes Handbuch zu verfassen, welches das Volk über die Wichtigkeit der Wälder aufzuklären, bei demselben Interesse für den Wald zu erwecken und dasselbe darüber zu belehren haben wird, wie der Wald rationell gezogen, gepflegt und ausgenützt werden soll, das ferner auch dazu bestimmt ist, unseren Volksschullehrern bei Verbreitung der forstlichen Kenntnisse als Leitfaden zu dienen. Die Schreibart und der Vortrag des in dem Werke Vorzutragenden ist der Auffassung und Denkungsart des Volkes entsprechend zu wählen. Konkurstern ist der 1-te Mai d. J. 1870 nach dessen Ablauf allenfalls einlaufenden Werke können zur Preisbewerbung nicht mehr zugelassen werden. Der Konkurspreis wird auf der 1870-ger Generalversammlung ausgefolgt und das den Preis gewinnende Werk bleibt

Eigenthum des Verfassers. Die von fremder Hand geschriebenen Konkurswerke sind in Begleitung von versiegelten, den Namen des Verfassers enthaltenden und mit einem Motto versehenen Schreiben an den Directions-Ausschuss des Landes-Forst-Vereines in Pest einzusenden.

Pest, am 10-ten December 1868.

Albert Bedő,

Ver. Sekretär.

Eine Jagd aus frühern Zeiten.

Vielen meiner g. Leser wird die, früher so berühmt gewesene Jagd der zu den Gütern des Fürsten Eszterházy gehörigen Herrschaften Ozora und Dombóvár wenigstens dem Rufe nach bekannt sein, welche nicht nur dem Tolnauer-Comitate sondern auch dem Vaterlande eine Zierde gewesen. Es kam aber auch nicht nur eine der höchsten Herrschaften Englands mit dem Fürsten Paul Eszterházy hierher um in den Tiefen der hiesigen Waldungen das männliche Vergnügen der Jagd zu pflegen.

Die goldene Zeit für die Jagd der genannten Herrschaften dauerte bis zum Jahre 1847. in welchem auch die letzte grossartige Treibjagd abgehalten wurde, am 31-ten Juli dieses Jahres wurde das Wild auf dem bezeichneten Jagdterrain sicher gestellt, und das Zerstreuen desselben hinderten die Zahlreichen Jäger und Jagdfeuer solange als die Hürde Dianens mit einer 8—10 Fuss hohen Jagdnetz umschlossen war. Reumüthig umschlich der Wolf die Wand und es kam ihm die Verfolgung der mit ihm eingeschlossenen Schwächern nicht in den Sinn, auch der Eber hatte nicht den Muth durchzubrechen, obwohl es seinerseits nur eines kräftigen Stosses bedurft hätte, ja selbst dem schlaun Fuchse gebrach es nun an List seine Rettung zu versuchen.

Am 4-ten August früh langte der Fürst mit seinen hohen Gästen an und wurde von dem im Galauniform gekleideten Oberforstmeister und den Beamten empfangen, worauf alsbald der Schall der Jagdhörner den Beginn des Triebes anzeigte, und aus der Ferne die süssen Klänge der Musikchöre herüber klangen; häufiger knattern die Gewehre, und jedes derselben bezeichnet die letzten Augenblicke eines lebenden Wesens; ergreifend ist der Anblick des von der Kugel

durchbohrten Hirsches, wie er gegen die Treiber rennt und verblutend todt zur Erde sinkt, hier rast ein verwundeter Eber und seine tödliche Wuth löset erst eine zweite Kugel, dort erhält auch der Wolf und der Fuchs keine Gnade, und auch sie finden in dem dichten Regen der Kugeln ihren sichern Tod. Dies hält einige Stunden an, bis die Jagdlust vollkommen befriedigt ist, und die schönsten Stücke des Wildes derselben als Opfer gefallen sind.

Das Waffengeräusch hat aufgehört, und wir eilen in fieberhafter Aufregung voller Neugierde auf den Schauplatz, wo die mehrere Hundert Stücke des erlegten Wildes zur hohen Besichtigung in Reihen geordnet dalagen. Der Fürst und die Gäste betrachteten dasselbe mit grosser Befriedigung, und der Eine oder der Andere machte noch auf eines derselben eine Bemerkung, oder erzählte das Abentheuer der Erlegung ohne zu ahnen, dass diess die letzte Jagd in Dalmand gewesen sei! und dass hier wo man sich so frei dem Jagdvergnügen überlässt, nach zwanzig Jahren den Wald schon Äcker verdrängt haben werden.

Vadkert im April 1869.

K. K.
Fürster.

Die goldene Zeit für die Jagd der gemauerten Herrschaften dauerte die zum Jahre 1847, in welchem auch die letzte grossartige Treibjagd abgehalten wurde, am 1. ten drittes Jahres wurde das Wild auf dem besprochenen Jagdrevier nicht gestellt, und das Zerstören derselben hinderten die Zahlreichen Jäger und Jagdhüter solange als die Herde Dancow mit einer 2—10 Taus hohen Jagdrevier umschloss. Am 1. ten August früh langte der Fürst mit seinen hohen Gästen an und wurde von dem im Galanform gekleideten Oberverwalter und den Beamten empfangen, worauf alsbald der Schall der Jagdhörner den Beginn des Treibes anzeigte, und aus der Ferne die Klänge der Musikhörner hörbar klangen; hängend knieten die (Gewehr und Jäger derselben besaßmet die letzten Augenblicke der lebenden Wesens; ergreifend in der Andacht das von der Kugel

Die in Angelegenheit der Forstpraktikanten erlassene Normal-Verordnung des k. u. Finanzministers.

Zur praktischen Ausbildung eines geeigneten Forstbeamten-Personales werden statt der bisherigen Forstkandidaten für die Zukunft zum Staats- und Montan-Forstwesen Forstpraktikanten aufgenommen.

Die Forstpraktikanten werden bei ihrer Ernennung in die XII. Diaetenklasse gereiht, und ihre Dienstzeit zählt vom Tage der Eidesleistung. Für die Forstpraktikanten wird das Taggeld von 80 kr. und 1 fl. systemisirt.

Auf eine mit dem Taggelde von 1 fl. systemisirte Praktikantenstelle können nur Diejenigen einen Anspruch haben, welche die höhere Forst-Staatsprüfung abgelegt haben.

Solche Praktikanten können aber nach einer längeren, vorzüglichen Dienstleistung, über besondern Antrag der betreffenden Direktion, auch das Taggeld von 1 fl. 25 kr. und 1 fl. 50 kr. erhalten.

Auf mit dem Taggelde von 80 kr systemisirte Praktikantenstellen können auch solche Forsteleven ernannt werden, die noch keine Staatsprüfung gemacht haben, wenn sie die Forstwissenschaften an irgend einer Forstakademie mit gutem Erfolge absolvirt haben.

Jene Praktikanten, die in der vorgeschriebenen Zeit die Prüfung nicht ablegen, oder bei dieser Prüfung sich als nicht befähigt erweisen verlieren den Anspruch auf einen Staatsdienst und sind ganz einfach zu entlassen.

Meldet sich eine grössere Zahl von Forsteleven, als jene der systemisirten Stellen nöthigt zur praktischen Ausbildung in den Staatsforsten, können sie nur unter der Bedingung als überzählige Praktikanten aufgenommen werden, wenn sie nachweisen, dass sie ihre Aeltern oder Vormunde wenigstens mit einem, dem Taggelde von 80 kr. gleichkommenden Geldbetrage unterstützen; doch können solche Praktikanten weder auf eine Besoldung noch auf Ver-

gütung der Reisekosten bei ämtlichen Reisen, und auch auf keine Einrechnung der Dienstzeit irgend einen Anspruch erheben.

Bei der Dinsteintheilung und Veränderung des Ortes der Verwendung, wird die betreffende Direktion den Wunsch dieser überzähligen Praktikanten in so ferne zu berücksichtigen haben, als dadurch der Zweck ihrer praktischen Ausbildung nicht behindert wird.

Sollte das moralische Betragen und der Fleiss der überzähligen Praktikanten den Erwartungen nicht entsprechen, so werden sie von der weitem Verwendung enthoben.

Die Aufnahme der Forstpraktikanten erfolgt nach Vernehmen der betreffenden Direction, durch das kön. ung. Finanzministerium.

Beiträge für den Concurpreis des „Erdészeti Kistükör.“

Zu diesem Zwecke spendeten:

Herr Peter Balogh v. Pap aus Debreczin . . . 40 fl.

„ N. N. aus Ofen . . . 5 „

„ Rudolf Scholz aus Ofen . . . 3 „

„ A. B. aus Pest . . . 2 „

„ Josef Divald aus Ofen . . . 2 „

„ Ludvig Kugler „ „ . . . 2 „

„ Michael Székely „ „ . . . 1 „

„ Johann Förberger „ „ . . . 1 „

„ Karl Schiffel „ „ . . . 1 „

„ Vincenz Balázs, Oberförster aus Budakesz . . . 2 „

Der Directions-Ausschuss ersucht die Vereinsmitglieder höflichst zur Summe des Concurpreises des „Erdészeti Kistükör mit beliebigen Spenden gefälligst beizutragen. Die zu diesem Zwecke bestimmten Geldbeträge sind nach Ablauf des ausgeschriebenen Termines — 1-ten Mai 1870 — einzuzahlen.

Die Benachrichtigung über die empfohlenen Summen oder die Geldsendungen sind an das „Secretariat des Landes-Forst-Vereines in Pest“ zu richten.

Ueber die gezeichneten Beiträge oder die geleistete Baarzahlung wird öffentliche Rechnung mitgetheilt.

An die P. t. Vereins-Mitglieder.

Die 1869 ger Generalversammlung wird in der Stadt **Kaschau** abgehalten, die Zeit derselben wird durch die Mittheilungen des Vereins und im Wege der Blätter bekannt gegeben. Die Legitimationskarten, bei deren Vorweisung die Reise sowohl per Bahn als Dampfschiff für ermässigten Preis möglich sein wird, werden jedem Mitgliede per Post rechtzeitig zugestellt.

Wer bei gelegenheit der Generalversammlung irgend einen Forstwirthschaftlichen oder Jagdgegenstand von lokalem oder allgemeinem Interesse zur Verhandlung zu bringen wünscht, wird gebeten denselben sobald als möglich zur Kenntniss des Direktions-Ausschusses zu bringen, um dieselbe zum Zwecke der möglichst gründlicheren Verhandlung den Mitglieder im Vorhinein mittheilen zu können.

Im Falle ein Vereinsmitglied stirbt, werden die pl. t. Verwandten und Bekannten ersucht, den Trauerfall anzuzeigen.

Wer seinen Wohnort und Dienststand ändert, möge diess dem Vereinssekretariate gefälligst bekannt geben, damit ihm die Vereinsmittheilungen gehörig adressirt, mittelst der nächsten Post zugesendet werden können.

Gründungsmitglieder des Vereines sind jene, welche mindestens 100 fl. Kapital im Baarem oder 5%-tige Kreditpapieren erlegen, oder über das Gründungskapital eine Obligation ausstellen, und jährlich 5% Zinsen pünktlich davon zahlen. Das Gründungskapital kann durch den Ausschuss nur dann gekündigt, wenn die Zinsen nicht pünktlich gezahlt werden.

Jährlich beitragende Mitglieder sind jene, welche sich durch den Eintritt in den Verein zur Zahlung eines Jahresbeitrages von 5 fl. auf 3 Jahre verpflichten.

Das Jahrbuch des Vereines und alle sonstigen Editionen desselben werden den Mitgliedern unentgeltlich zugesendet.

Das vom vaterländischen forstlichen Publikum lang erwartete forsttechnische Wörterbuch ist bereits erschienen.

Verfasst und herausgegeben von den Herrn Adolf Divald und Karl Wagner.

Preis des ungarisch-deutschen und deutsch-ungarischen Theiles zusammen 1 fl. 50 kr. öst. W.

Wir empfehlen dieses Werk jenen Fachgenossen die die ungarischen forsttechnischen Ausdrücke gründlich zu erlernen wünschen.

Bestellungen sind an das Secretariat des Landes-Forst-Vereines in Pest zu richten.

Es stehen nur noch 24 Exemplare dem P. T. Publikum zur Verfügung.

Wer seinen Wohnort und Dienstort ändert, muss dies dem Vereinssecretariate gütlich bekannt geben, damit ihm die Vereinsmitgliedschaft gehörig abrennt, mittelst der nächsten Post zugewandt werden können.

Die Gründungsmitglieder des Vereins sind aus dem ersten Theile des Jahrbuchs bekannt gegeben, und zwar in der ersten Spalte der ersten Seite. Die Namen der Gründungsmitglieder sind in der ersten Spalte der ersten Seite des Jahrbuchs bekannt gegeben, und zwar in der ersten Spalte der ersten Seite.

Jährlich beträgt die Mitgliedschaftsgebühr 1 fl. 50 kr. öst. W. Die Zahlung der Mitgliedschaftsgebühr ist in der ersten Spalte der ersten Seite des Jahrbuchs bekannt gegeben, und zwar in der ersten Spalte der ersten Seite.

Die Namen der Mitglieder sind in der ersten Spalte der ersten Seite des Jahrbuchs bekannt gegeben, und zwar in der ersten Spalte der ersten Seite.

